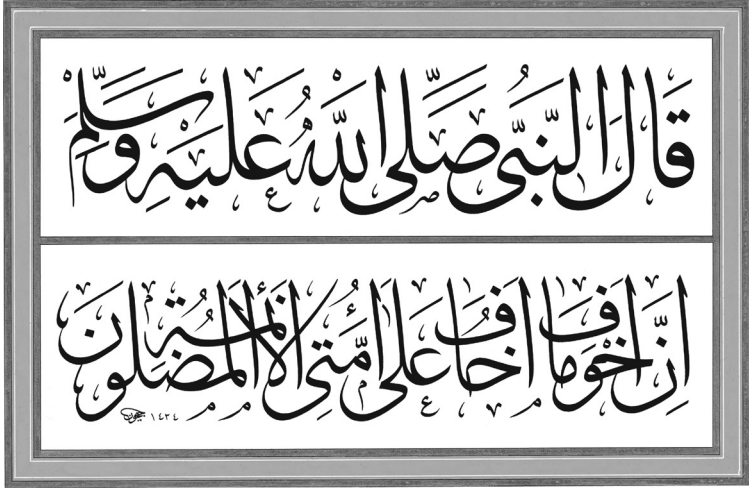

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**“Ümmetim için en çok korktuğum şey
saptırıcı önderlerdir.”**

(H.Şerîf, Tirmizî)

HAKK DÎNİN

BÂTIL YORUMLARI'na

Cevaplar

Derleyenler:

FATİH BALKAN • SELÇUK BALIKÇI
ÖMER FARUK MESCI

Kontrol:

MEHMET TAŞKIRAN

MİSVAK NEŞRİYAT

ISBN: 978-605-4791-05-7

HAKK DÎNİN

BÂTIL YORUMLARI'na

Cevaplar

Derleyenler:

**FATİH BALKAN • SELÇUK BALIKÇI
ÖMER FARUK MESCİ**

Misvâk Neşriyât Yayın No: 14

Sertifika No: 16360

ÜÇÜNCÜ BASKI (Genişletilmiş)

İstanbul, Nisan 2014

Baskı - Cilt:

Aktif Matbaa ve Reklam

Hiz. San. Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 13978

MİSVAK NEŞRİYAT

Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

Ergenekon Cad. No: 68/C Feriköy - Şişli - İstanbul

Tel: (0212) 511 25 64 Faks: (0212) 526 81 83

www.misvak.com.tr • bilgi@misvak.com.tr

İÇİNDEKİLER

Takdim	9
Kitabın Amacı	11
A. HZ. PEYGAMBER (S.A.V.) EFENDİMİZ İLE İLGİLİ HUSUSLAR	
Nebî (s.a.v.)’in Yetkilerini Sınırlandırma Girişimleri.....	15
Peygamber (s.a.v.) de Kanun Koyucudur.....	21
Kur’ân’da, Nebî (s.a.v.) İçin Kullanılan Hitabların Yanlış Anlaşılması.....	24
Hz. Peygamber (s.a.v.)’in Mâsûmiyet Perdesine Atılmak İstenen İftiralar.....	30
Hadîs-i Şerîfler Etrafında Uyandırılmak İstenen Şüpheler.....	35
Gayb Meselesi.....	40
Nebî (s.a.v.)’in Yüce Makamını Çekememe Örnekleri.....	42
Şefaati ve Vesile (Aracı) Kılmayı Şirk Olarak Görmek Hastalığı.....	48
Türbe Ziyareti ve Teberrük Meselesi.....	61
Peygamberler Fazilet Bakımından Eşit Midir?.....	68
Mi’râc Mûcizesi.....	70
B. İNANÇLA İLGİLİ GENEL KONULAR	
Kelime-i Tevhîd’in Bütünlüğüne Sûikast.....	75
İslam’dan Başka Din Arayanların Durumu.....	81
Ehl-i Kitap Meselesi.....	84
Nebî (s.a.v.)’i Aradan Çıkarma Gayretleri.....	100
Hz. Mehdi’nin Zuhuru ve Îsâ (a.s.)’ın Yeryüzüne İnmesi.....	107
Kabir Azâbı.....	110

Şeriat'ın Günümüzde Geçerli Olmadığı İddiası.....	112
Allâh'a Mekan İsnâdı.....	119
Kader Meselesi.....	124
Cehennemin Ebediliği Meselesi.....	126
C. KUR'ÂN-SÜNNET-MEZHEB	
‘Bize Kur’ân Yeter’ mi?.....	129
Sünnet Etrafında Uyandırılmak İstenen Şüpheler.....	134
Hadislerin “Ayıklanması” Meselesi.....	138
Hadislerden Ne Şekilde İstifade Edebiliriz?.....	140
Neden Mezhepler?.....	142
Kimler İctihad Yapabilir.....	156
Günümüzdeki Seleflerin Anatomisi.....	161
D. İSLÂM'A GÖRE ŞİÂ VE ALEVÎLİK	
Ashâb-ı Kirâm (r.a.e.)'in Dindeki Yeri.....	173
Hz. Muaviye (r.a.) Düşmanlığı.....	178
Hz. Ebûbekir (r.a.) Hakkında Haddi Aşanlar.....	182
Şia.....	187
Hz. Âişe (r.anhâ) Annemize İftirâ.....	190
Şîâ'ya Göre Kur'ân.....	191
Hz. Ömer (r.a.)'e İftira.....	192
Hz. Osman (r.a.)'e İftira.....	193
Şia'ya Göre Hadis-i Şerîf'ler.....	193
Şia'ya Göre Sünniler.....	194
Kendi Kaynaklarına Göre Şia.....	197
Sahâbeyi Tekfîr Edişleri.....	198
Hz. Ebûbekir, Hz. Ömer ve Hz. Âişe (r.a.e.)'ye Düşmanlıkları.....	198
Mut'a Nikâhı.....	200
Şîa'ya Göre Kerbelâ.....	200
Takiyye Akîdesi.....	201

Humeyni.....	202
Alevilik.....	205
E. TARİKAT ADINA YAPILAN YANLIŞLAR	
Yetkisiz Rabıta Yaptıranlar.....	215
Gerçek Maneviyat Büyüklerini Nasıl Tanırız?.....	217
Kadınlara Sohbet Yapmak Uygun mu?.....	221
Şeyhlik Babadan Oğula mı Geçer?.....	222
Yol Göstericilerde Aranacak Vasıflar.....	224
Ehliyetsiz ‘Şeyh’lerin Durumu.....	226
İcazet Kavramı.....	230
Zâhir Olmadan Bâtın Olur mu?.....	233
F. MUHTELİF MESELELER	
İslam Âlimlerine İftiralar.....	235
Kandiller Meselesi.....	242
Bazı Moda Yanlışlar.....	249
İslam’da Felsefe Var mıdır?.....	251
G. KADIN İLE İLGİLİ MESELELER	
İslâm’da Kadın Ne Yapar Ne Yapamaz?.....	253
Kadınların Ev Dışına Çıkma Şartları.....	257
Haremlık-Selâmlık Meselesi.....	261
Dört Evlilik Meselesi.....	269
Kadını Dövmenin İslâm’daki Yeri.....	271
Kadın Mahremsiz Yolculuğa Çıkabilir mi?.....	273
Kadının Mirastaki Hakkı.....	274
Boşama Hakkı Meselesi.....	277
Kadınların Özel Hallerine Ait Hükümler.....	279
H. FIKHÎ MESELELER	
Namazları Birleştirmek Caiz mi?.....	283
Türkiye’de Cuma Namazı Meselesi.....	285

Kaza Borcu Olan Sünnet Kılamaz mı?.....	291
İslam’da Zina ve Hırsızlığın Cezası.....	293
İslâm’a Göre Müzik Ve Günümüzdeki Düşünler.....	298
Hız. Mevlâna ve Mûsikî.....	301
Resim ve Heykel.....	302
Erkeklerin Altın Alyans Kullanması.....	303
Organ Nakli.....	305
Fâizi İslâmi Kılıfa Sokma Çabaları.....	311
Sigorta ve Katılım Bankaları.....	318
Altın Hesapları.....	321
Ne Yapmalı?.....	322
Tavsiye Edilen Kitap Listesi ve Okuma Tertibi.....	325
İsim Fihristi.....	327

TAKDİM

Hak-Batıl savaşının ezelden beri devam ettiği ve kıyâmete kadar da devam edeceği hepimizce malumdur. Bu savaş özellikle zamanımızda Hak'tan yana görünerek Müslümanların itikatlarını bozmak taktiği şekline bürünmüş bulunmaktadır. Hasseten bugünlerde deşifre olanlar bunların bariz örnekleridir.

İtikat doğru ve tam olmadan ebedi saadete kavuşmanın mümkün olmadığı bir gerçektir. İtikat bozuk olduktan sonra amelin ve iyi fiillerin ebedi hayat için bir ehemmiyeti yoktur.

Çok iyi bir İslâmî eğitimi olmayan bizlerin ise itikadımızı sarsacak bubi tuzaklarından kurtulmamız ancak sağlam bir yol gösterici vasıtasıyla olabilir.

Bu noktadan hareketle hayatını “Emri bi'l ma'ruf ve nehyi ani'l münker”e adanmış büyüklerimizin uzun yıllardır tasavvuru olan ancak teklif edilen zevatın hazırlamaya pek heves etmediği, Hakk Yolun Batıl Yorumlarının bir kısmının ifşâsı ve doğru cevaplarını muhtevi bu kitabı yine Hakk yolun yolcusu büyüklerimizin irşâd ve talimatları ve yetkili zevatın da tetkikleri ile alakanıza sunmuş bulunuyoruz.

Hepimizin okuması lazım geldiği gibi, ulaşabildiğimiz tüm Müslüman kardeşlerimizin de okumalarını temin etme gayretinde olmamız gerektiği inancındayız.

Necip Fazıl'ın “Nefeslerimizle buzdan dağları erittik; eritik ama, ortalık da çamurdan geçilmez oldu.” şeklinde tasvir ettiği bir ortamda çamura bulaşma tehlikesiyle karşı karşıya olan kardeşlerimize iyi bir kılavuz olacağı kanaatindeyiz.

Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

**“...Allâh’a yemin ederim ki, Allâh Te‘âlâ’nın, senin se-
bebinle bir tek kişiye hidâyet verip doğru yola iletmesi, se-
nin için, kızıl develerin olmasından (ve bunları tasadduk
etmeden) çok daha hayırlıdır.”** (Buhârî)

Gayret bizden, Tevfîk Allâh (c.c.)’dandır...

MİSVAK NEŞRİYAT

KİTABIN AMACI

Bismillahirrahmanirrahim, Elhamdulillahi Rabbil Âlemin, Vessâlâtü vesselâmu ‘Âlâ Rasûlinâ Muhammedin ve ‘Âlâ Alihî ve Sahbihî ve Sellim.

Allâhü Te‘âlâ, eşsiz yüce kitâbında, İsrâîloğullarının ve diğer haddi aşanların sözlerini ve inançlarını hikâye etmiş; hakkı açıklamak ve hidâyet üzere olanlara yol göstermek için onları bize bildirmiştir. Kitabında anlattığı bu insanların seviyesizliklerinden dolayı bunu terk etmemiştir. Âlimler de sünnetullahı uymuşlar ve her devirde hakkın ortaya çıkmasına çalışmışlar, kitaplarıyla Müslümanları aydınlatarak, zihinlerini doğru olmayan bilgilerden arındırmışlardır.¹

Nebî-yi Muhterem (s.a.v.) Efendimiz de “Açıktan günah işleyenleri anlatmaktan niçin çekiniyorsunuz? İnsanlar onları ne zaman tanıyacak? **Onların kötü eylemlerini anlatın ki, insanlar onlardan sakınsınlar, zarar görmekten korusunlar.**” (Beyhâki) buyurarak Müslümanların sakınması için, yeri geldiğinde yanlışların, sahipleri ile birlikte ifşâ edilmesine müsaade buyurmuştur. Kitabımız bu temeller üzerine inşa edilmiştir.

Genel Bakış

Hız. Peygamber (s.a.v.)’e saygıda kusur etmenin kişinin amellerinin yanmasına, hatta dîninden olmasına neden olduğunu Allâh (c.c.), “Ey îmân edenler, seslerinizi peygamberin

¹ İmâm Süyûtî’nin *et-Tenbie Bi Men Yeb’asühullâhu ‘Alâ Re’si Külli Mie* isimli eserinden, Süyûtî’nin *Keşfu’s-Salsale* isimli kitabına muhakkık tarafından yazılan mukaddime: 49

sesinden yüksek çıkarmayın. O’na, sözle birbirinize bağırdığınız gibi bağırmayın ki siz farkına varmadan amelleriniz boşa gidiyedir.” (Hucûrat s. 2) buyurarak beyan etmiştir. Bu hakikati hiçe sayan bâzı kimseler; Nebî (s.a.v.)’in yüce makamına la-yık olmayan sözlerle onu anlatmaya kalkmışlardır.

Bazıları daha da öte giderek Cenab-ı Hakk’ın “her şeyi bilen, sonradan yaratılmışlara benzemeyen, mekândan mü-nezzeh” sıfatlarını bile tartışmaya açarak zehirli oklarıyla Müslümanları can evinden vurmuşlardır.

Diğer yandan bazı kimseler; Kur’an’ı kendi görüşlerine göre te’vil etmeye kalkarak “*Allâh (c.c.)’un kitabı yeter.*” diyerek sünneti, dolayısıyla Nebî (s.a.v.)’yi aradan çıkarmak istemişlerdir. Hâlbuki Resûlullâh (s.a.v.), “Sizden biriniz kol-tuğuna yaslanarak, Allâh (c.c.)’un şu Kur’ân’da haram kıl-dıklarından başka şeyleri haram kılmadığını mı zannediyor. Dikkat edin! Vallahi ben öğüt verdim, emrettim ve yasakladım. Bunlar (emirler ve yasaklar), Kur’ân’dakiler kadardır; hatta sayıca ondan da fazladır.” (Dârimî) buyurmuştur. Yine bazı kimseler; hadîs-i şerîfleri, görünüşte kabul edip “Sahîh mi değil mi?” tartışması başlatarak bütün sünneti şüpheli gös-termişler; hadîslerden ancak kendi indî görüşlerini destekleye-cek kadar faydalanmışlardır.

Bazı kimseler de “Resûlullâh (s.a.v.)’in sözleri varken mez-heblere ne gerek var, İmâm-ı Azam’daki akılsa bizdeki de akıl.” diyerek Müslümanlara altın kupa içinde zehir sunmuşlar; mez-heblerin yüzyıllardan süzülerek gelen metodolojisini bir kena-ra iterek ne mezheb imamlarının elindeki ilmî malzemeye ne de onlardaki keskin anlayışa ve günlük yaşantıya sahip olma-dıklarını unutarak onlarla kendilerini kıyas etmişler, dağa tos-layıp duran keçi misâli hem kendilerine hem de takipçilerine zarar vermişlerdir. Sorulduğunda “Hanefiyim” deyip tatbikatta Hanefî mezhebine aykırı fetva vermekten çekinmemişler; asır-lardır gelen, dört mezhebe bağlı, Müslümanların büyük çoğun-luğu tarafından güzel kabul görmüş âlimlerin sözlerini bırakarak

kendi görüşlerini ikâme etmişlerdir. Hâlbuki **mezheb imamları Müslümanlara lâzım olacak her meseleyi, Kur’ân ve sünnete göre en ince ayrıntısına kadar tesbit edip bize dev bir miras bırakmışlardır.** Hakkında “Ben sizi, gecesi, gündüzü gibi apaydınlık olan bir dîn üzerinde bıraktım.” (İbn-i Mâce) buyrulan dînimizin her meselesini tartışmaya açan bu kimselerin yazdıkları, İslâmî literatürde bir değer taşımazken bazılarının taşıdığı profesör etiketleri de kendilerini âlim yapmaya yetmemiştir. Maalesef bu halleriyle İslâmî ilimlere vâkıf olmayan pek çok Müslümanı kendilerine inandırabilmişlerdir.

Hatta bazı kimseler hiçbir asırda, hiçbir coğrafyada, hiçbir Müslüman tarafından tartışılmamış olan “Kelime-i Şehâdet”in bütünlüğünden ve îmânın 6 şartından, hakları olmayan bir ‘hoşgörü’ ile tavizler vermişler; mü’min-kâfir ayrımını ortadan kaldırmaya varacak kadar ileri gitmişlerdir.

Bazıları da, hiç biri istisnâ edilmeksizin haklarında **“Ashâbım yıldızlar gibidir”** buyurulan ashâb-ı kirâmı (r.a.e.) sıradan târîhi şahsiyetler seviyesinde görmüşlerdir. Hem ashâbın yolunda olduklarını söyleyip hemde Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz, “Yahudiler 71 fırkaya bölündü, Hristiyanlar 72 fırkaya. Ümmetim ise 73 fırkaya bölünecek. Biri dışında hepsi ateşte olacak. Kurtulan fırka, benim ve ashabımın yolundan gidenlerdir.” (Tirmizî) şeklinde buyurduğu hâlde; Ashâb-ı Kirâm’ı eleştirenlerin ve onların arasındaki bazı ihtilafları kurcalayıp bazıları hakkında olumsuz hüküm vermeye kalanların, “Ashâb’ın yolu”ndan gitmedikleri açıktır.

Bunun ötesinde, sahâbe olduğu Kur’ân âyetiyle sabit olan Hz. Ebûbekir (r.a.), ümmetin ikinci en büyüğü olduğu mütevâtir haberlerle bilinen Hz. Ömer (r.a.) ve iffetli oluşu âyetle açıklanmış ve tesbit edilmiş bulunan annemiz Hz. Âişe (r.anhâ)’yı dillerine dolayanların hükmünü; İslâm âlimleri daha yüzyıllar önce vermişlerdir. Buna rağmen bu topluluğu, “Ehl-i Beyt Mezhebi” adı altında 21. yüzyıla ait bir tabirle süsleyerek hoş göstermeye çalışan kimseler çıkmıştır.

Bazı kimseler de âdetâ akıllarını ilahlaştırarak ve dünyevî faydacılığı ön planda tutarak İslam'ı; Allâh Teâlâ'nın emrettiği gibi değil, kendi anladıkları gibi yaşamak ve göstermek ısrarındadır. Bu modernist düşüncenin sahipleri için aslolan modern dünyaya, aykırı ve rahatsız edici gelmeyen bir İslam yorumudur. Dîni şu anki konjöntöre adapte etmek gayretiyle fıkıh ilmini ve mezhepleri bir kenara itmişler, sünnete “seçmeci” yaklaşım sergilemişler, Kur'ân'ı ise hevâ ve hevesleriyle yaptıkları yorumların nesnesi hâline getirmişlerdir. Bu **“Hakk'ı batıla satma”** hatasını geçmişte Hristiyan ve Yahudiler de işleyerek dinlerini tahrif etmişlerdir.

Gayemiz

Gâyemiz; hakkın ortaya çıkması, temiz akaidimizi bulan-dıran yanlış düşüncelerin ayıklanması, İslâm çınarının zehirli sarmaşıklardan temizlenmesidir. Kitabımızın hedefi, hiçbir şahıs ya da topluluk değil; tashih edilmeye muhtaç birtakım düşüncelerdir. Dîni içinden zedeleyenlerin oluşturduğu portreyi, kara tablo çizmek için değil; **“bâtılı bâtlı bilip ondan kaçınmak”** adına sizlere sunarken belirtmemiz gerekir ki yukarıda kısaca bahsedilen ihtilaflar ve sahipleri, aslında hak üzere olan âlimlerimizin günümüze kadar getirdiği muazzam İslâmi birikim karşısında dikkate alınmayacak kadar önemsizdir. Ancak, bu fikirlerin getirdiği îman tehlikesi bizi böyle bir çalışmaya zorlamıştır.

“Aranızda hayra çağıran, iyiliği emreden, kötülükten sakındıran bir topluluk bulunsun. İşte gerçek kurtuluşa erenler bunlardır.” (Âl-i İmran, 104) âyetinde belirtilen topluluktan olmak ümidiyle bu çalışmayı istifadenize sunuyoruz.

Tevfîk Allâh (c.c.)'dandır.

A. HZ. PEYGAMBER (S.A.V.) EFENDİMİZ İLE İLGİLİ HUSUSLAR

Asırlardır İslâm âlimleri; Nebî (s.a.v.) ile ilgili her hususu, son derece nazik bir edeb dairesi içinde ele almışlar ve kendilerini, O (s.a.v.)'i anlamaya ve anlatmaya adanarak İki Cihan Güneşi (s.a.v.)'den gelen pırıltıları, insanlara en güzel şekilde ulaştırmayı gaye edinmişlerdir. Günümüzde bazı kimseler; Nebî (s.a.v.) ile ilgili konulara yüzeysel olarak bakıp Resûl-i Ekrem (s.a.v.) hakkında yakışsız beyanlarda bulunmuşlar ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Allâh (c.c.) indindeki değerini hiçe sayarak peygamberlik makamını; inananların gözünde basit, sıradan ve alternatifli gibi göstermek rezilliğine düşmüşlerdir.

NEBÎ (S.A.V.)'İN YETKİLERİNİ SINIRLANDIRMA GİRİŞİMLERİ

Dünya ve âhiret rehberi olarak Kur'ân-ı Kerîm; insanlığa, ihtiyacı olan her şeyi göstermiştir. Bunların bir kısmına Allâh (c.c.), kendi âyetleri arasında yer vermiş; bir kısmının da açıklamasını Resûl-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz'e bırakmıştır. Dolayısıyla dînin tebliğ edicisi olan Efendimiz (s.a.v.)'in beyanları da Kur'ân-ı Kerîm'in en doğru tefsir ve açıklamasıdır.²

Bu hakikat ortadayken, “Her mes'eledede mutlaka Kur'ân âyeti isterim.” şeklinde bir yaklaşım, ilmîlik değil; dînî ilimlerden nâsîbi olmamanın işaretidir. Bu tavır, insanı, hadisleri hafife almaya ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'i tanımamaya götürür. Kur'ân, elbette bize lâzım olan her şeyi içerir; ancak,

² Mehmed Çağlayan, *Ehli Sünnet ve Akâidi*, s. 13-14

Kur'ân'ın anlaşılması için Nebî (s.a.v.)'in sünnetine ihtiyaç vardır.

Özellikle son zamanlarda birtakım kimseler; “*Bize Kur'ân yeter.*” söylemleriyle, maksatlı veya maksatsız Allâh'ın Resûlü (s.a.v.)'in sünnetini devreden çıkarmaya çalışmaktadırlar. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in dinde hüccet oluşu, sünnetinin sağlam yollardan günümüze ulaşması ve râvîleri hususunda şüphe uyandırılmaya çalışılmaktadır. Birtakım kimseler de Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sünneti karşısında gevşek davranmakta “*Sünnete uyulsa da olur uyulmasa da olur.*” gibi bir tavır sergilemekte ve herhangi bir konuda bir hadîs delîl olarak zikredildiği zaman dudak bükmektedirler. Hâlbuki İslâm'ın temel kaynağı olan Kur'ân'da Yüce Allâh, Hz. Peygamber (s.a.v.)'i ve sünnetini çok müstesna bir yere oturtmakta ve **O'na itaat kendisine olan itâatle bir tutmaktadır.**

Yüzyıllar önce Hâricîler de Ashâb-ı Kirâm (r.a.e.)'i, Allâh (c.c.)'un Kitâbı'na çağırıyorlardı; ama onunla hiçbir alâkaları yoktu.³ Bunun için Hz. Ali (k.v.)'den “Bu söz (Kur'ân'a çağırma) kendisiyle bâtil murad edilen bir hak sözdür.” cevabını alıyorlardı.⁴

Bu insanlar; İbn-i Mes'ûd (r.a.)'in ifâdesiyle⁵, Kur'ân'ı arkalarına attıkları hâlde, Kur'ân'ı gösteriyorlar; **kendileri bir vâdide, Kur'ân başka bir vâdide** olduğu hâlde başkalarını Kur'ân'a çağırıyormuş gibi yapıyorlardı. Çünkü nihâyet altıyüz küsur sayfalık bir metin olan Kur'ân-ı Kerîm'e istedikleri mânâyı yükleyip “*Kur'ân'a göre böyledir.*” demek kendileri için hiç de zor değildi.

Bu konuda bazı hususları soru-cevap şeklinde inceleyelim:

³ Ebû Dâvud, Ebû Zerr (r.a.)'dan, *Tâc*, c. 5, s. 314

⁴ Müslim, Abdullâh İbn-i Râfi' (r.a.)'dan, *Tâc*, c. 5, s. 314

⁵ Dârimî, *Sünen*, c. 1, s. 66

1
?

Nebî (s.a.v.) Efendimiz'in görevinin, Kur'ân'ı getirmekle sınırlandırılması, hakikate uygun bir yaklaşım olur mu?
Bu konuda getirilen delil: “(Hz.) Muhammed, sadece bir resûldür.” (Âl-i İmran s. 144) “Arapçada bir sözü ve elçiliği yüklenen kişiye “resûl” denir. Yâni resûl, işe kendini karıştırmadan birinin sözünü bir başkasına ulaştırmakla görevli kişidir.” (Dîn ve Devlet İlişkileri, Abdülaziz Bayındır, s. 64-67)

Resûlullâh (s.a.v.) Allâh (c.c.)’un kitabına elbette bir şey karıştırmadan insanlara ulaştırmış ve yine Yüce Allâh’tan aldığı emirle ve Allâh’ın ona öğrettikleriyle kitâbullahın nasıl tatbik edileceğini açıklamıştır. Bu konuda bâzı âyetler şöyledir. “(Peygamberler) apaçık mucizeler ve kitaplarla (gönderildiler). **İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için sana da bu Kur’ân’ı indirdik. Umulur ki düşünüp anlarlar.**” (Nahl s. 44)

“Biz her resûlü, ancak Allâh’ın izniyle kendisine itaat edilmesi için gönderdik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allâh’tan bağışlanmayı dileseler, Resûl de onlar için istiğfar etseydi; Allâh’ı, ziyadesiyle affedici ve esirgeyici bulurlardı.” (Nisâ s. 64)

“Ey îmân edenler! Allâh’a ve Resûlüne itaat edin, işittiğiniz hâlde O’ndan yüz çevirmeyin.” (Enfâl s. 20)

Hiz. Peygamber (s.a.v.), Allâh (c.c.)’a itaat ettiğinden; netice itibariyle Peygamber (s.a.v.)’e itaat, Allâh (c.c.)’a itaat sayılır.⁶ “Kim peygambere itaat ederse, Allâh’a itaat etmiş olur.” (Nisâ s. 80) Resûlullâh (s.a.v.), şöyle buyurmuşlardır: “Yakındır; sedirine (koltuğuna) yaslanıp oturan bir adama benim hadîsim ulaşacak ve o şöyle diyecek: ‘Aramızda Allâh (c.c.)’un Kitâbı vardır. Onun içinde helal olarak bulduğumuzu helal sayar, haram olarak gördüğümüzü de haram sayarız.’

6 İmâm Kurtubî, *Câmiü’l Ahkâm Tefsiri*, c. 6, s. 2804

Oysa (zavallı bilmiyor ki) **Allâh Resûlü'nün haram kıldığı şey de Allâh (c.c.)'un haram kıldığı şey gibidir.**" (Tirmizî)

Başka bir hadîs-i şerîfte şöyle buyrulmuştur: "Bana kitap ve beraberinde onun misli verildi." (Ebû Dâvud)

Hadîslerde belirtildiği üzere, Cebrâil (a.s.)'dan Kur'ân'ı öğrendiği gibi sünneti de öğrenen Hz. Peygamber (s.a.v.): "Namâzı ben nasıl kılıyorsam, benden gördüğünüz gibi kılın." (Buhârî) Keza: "Hacc'la ilgili menâsiki (rükünleri, teferruatı) benden alın." (Ahmed bin Hanbel) buyurmuştur.

Bu konuda Ömer b. Abdülaziz (r.h.), "*Sünnete sarılmak, Allâh'ın Kitabı'nı tasdik ve O'na tam itaat sayılır.*" demiştir.⁷

2
?

H. Peygamber (s.a.v.)'in her yönüyle örnek oluşu, sınırlandırılmak istenerek;

Ahzâb sûresinin 21. âyet-i kerîmesinde: "Allâh'ın Resûlü'nde sizin için pek güzel bir örnek vardır." buyruluyor. "Kur'ân; Allâh (c.c.)'un elçisi, sizin için örnektir." demiyor. Allâh (c.c.)'un elçisinde güzel örneklik var, diyor." (M. İslamoğlu, *Üç M...*⁸ s. 40) **şeklinde ifadelerle O (s.a.v.)'in mutlak mânâdaki rehberliğini kayıt altına almaya çalışanlara verilecek cevap nedir?**

Kur'ân'da apaçık ifâdelerle Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Yüce Allâh tarafından mü'minler için **her yönüyle örnek alınması gereken bir insan olarak takdim edildiğini** görmekteyiz. Konu ile ilgili âyetlerde, şu veya bu konuda diye, bir kayıt konulmamış olmasından, O'nun, insanlar için her hususta, her yönüyle, mutlak olarak örnek gösterildiği anlaşılmaktadır.

"And olsun ki, Resûlullâh'ta sizin için, Allâh'a ve âhiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allâh'ı çok zikredenler için en mükemmel bir örnek vardır." (Ahzâb s. 21)

⁷ İmâm Şâtibî, *İ'tisâm*, c. 1, s. 65

⁸ Mustafa İslamoğlu'nun *Üç Muhammed* kitabıdır.

Bu âyette, Resûlullâh (s.a.v.)’in, Allâh (c.c.)’a ve âhiret gününe inananlar için örnek bir şahsiyet olarak gösterilmesi; böylece O’nu örnek edinmenin, Allâh (c.c.)’a ve âhiret gününe îmân hususuna bağlanması, O’nun sünnetine dinde ne kadar büyük bir değer verilmiş olduğu açık bir şekilde ortaya konulmaktadır.⁹

Kur’ân-ı Kerîm, Resûlullâh (s.a.v.)’in bütün sözlerinin hakk olduğunu ve hatalara karşı korunduğunu da belirtir. Necm Sûresi’nde: “O, arzusuna göre de konuşmaz. O (onun konuşması kendisine), vahyedilenden başkası değildir.” (Necm s. 3-4) buyrulmaktadır. Âlimlerin büyük çoğunluğu âyet ve hadîslerden elde edilen başka delillere de dayanarak Resûlullâh (s.a.v.)’in bütün sözlerinde, hâl ve hareketlerinde hataya karşı korunduğu, yâni ismet sâhibi olduğu görüşünde birleşmiştir.¹⁰

Nebî (s.a.v.)’in: “Size bir şeyi nehyettiğim zaman ondan sakının, emrettiğim zaman da gücünüz yettiği kadar yerine getirin.”¹¹ bu hadîs-i şerîfte, Nebî (s.a.v.)’e hangi kapsamda uyulacağına dâir özel bir kısıtlama getirilmemiştir.¹²

Başka bir hadîs-i şerîf de, Abdullah b. Amr b. As (r.a.)’dan şöyle rivâyet edilmiştir: “Ben Resûlullâh (s.a.v.)’den duyduğum her şeyi yanımda bulundurmak için yazıyordum; nihâyet Kureyş muhacirleri beni bu işten sakındırarak ‘*Sen, Resûlullâh (s.a.v.)’den duyduğun her şeyi yazıyorsun; oysa Peygamber (s.a.v.) de bir beşerdir; öfke veya sevinç hâlinde bir şey söyleyebilir.*’ dediler. Bu nedenle Resûlullâh (s.a.v.)’in hadîslerini yazmaktan sakınarak olayı, Nebî (s.a.v.) Hazretleri’ne aktardım. Hazret ağzına işaret ederek bana, “Nefsim elinde olan

⁹ Diyanet İlmî Dergi, *Hiz. Peygamber (s.a.v.) Özel Sayısı*

¹⁰ *Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yayınları, c. 1, s. 341-342

¹¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. 2, s. 196, 247, 258, 313, 355, 428, 448, 457, 482, 495, 508; Müslim, *Hac*, s. 412; İbn Mâce, *Mukaddime* 1; Nesâî, *Menâsik* 1

¹² Doç. Dr. Aynur Uraler, *Sünnete Bağlılık*

Allâh (c.c.)’a and olsun ki buradan haktan başka bir şey çıkmaz.” buyurdu.¹³

3
?

Sünnet-i seniyyenin vahiy kaynaklı olmadığı şüphesini ortaya atarak, “Bir yanda sünneti tamamen vahiy ilan eden gelenekçiler, öte yanda onlara tepki olarak ortaya çıkıp sünneti tamamen reddeden modernist akımlar...” (M. İslamoğlu, *Yahûdîleşme Temayülü*, s. 338) diyen kimsele- re verilecek cevap nedir?

Sünnetin tamamen vahye dayandığını Allâh (c.c.) îlan etmektedir:

“O, arzusuna göre de konuşmaz. O (onun konuşması kendisine), vahyedilenden başkası değildir.” (Necm s. 3-4)

Fahr-i Râzi, Tefsirinde der ki: “Allâh-ü Te’âlâ, ‘Kendi hevâ-ü hevesinden söylemez O.’ (Necm s. 3) buyurunca; sanki birisi, ‘O hâlde neye göre konuşur; delîle dayanarak mı, yoksa kendi görüşüne göre mi?’ demiş de, Cenâb-ı Hakk, ‘Hayır, hayır. O, ancak Allâh (c.c.)’dan gelen vahiy ile konuşur.’ buyurmuştur. Bir görüşe göre burada kastedilen Hz. Peygamber (s.a.v.)’in sözü ve kelâmıdır. Bu böyledir, çünkü ‘Kendi hevâ-ü hevesinden söylemez O (Peygamber (s.a.v.))’”. Âyeti’nin içeriğinde, “nutk” (konuşmak) vardır.

Beyhâkî’ye göre, Resûlullâh (s.a.v.)’e indirilen vahiy, iki kısma ayrılmaktadır: Vahy-i Metlûv (Kur’ân), Vahy-i Gayr-i Metlûv (Sünnet). Yâni hadîs-i şerîfleri iki vahiy türüne göre ele aldığımızda Resûlullâh (s.a.v.)’e Kur’ân’la bildirilmeyen bir hüküm, sünnet ile bildirilmektedir.

Sünnetin ilâhî kaynaktan geldiğine dair hadîs-i şerîflerden biri şudur: “Bana Kur’ân ile birlikte, bir onun kadarı daha verildi.” (Ebû Dâvud, *Sünne*, 5)

¹³ Ebû Dâvûd, *Kitabu’l. İlim*, 3 3646; Dârimi, Kit. Mukaddime, Bab: 13; İmam Ahmed, *Müsned*, c. 2, s. 162, 192

PEYGAMBER (S.A.V.) DE KANUN KOYUCUDUR

Allâh (c.c.) buyurur: “Allâh ve Resûlü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir kadın ve erkeğe o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allâh ve Resûlü’ne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.” (Ahzâb s.36) Bu âyette ‘Allâh (c.c.) ve Resûlü bir şeye hükmettiği zaman’ ifadesi; Allâh (c.c.) yanında Hz. Peygamber (s.a.v.)’in de hüküm koyma yetkisine sahip olduğunu ortaya koymakta, verilen hükme uyulması gerektiği ve başka bir ihtimalin sapıklık olacağı ifade edilmektedir.

Hz. Peygamber (s.a.v.)’in Kur’ân’da olmayan hususlarda vermiş olduğu hükümlere; beş vakit namâzın zamanı, rekât-ları, nasıl kılınacağı, vitir namâzının vâcib oluşu, namâzlar-da Kâbe’den önce Beyt-i Makdis’e yönelme, orucu bozan ve bozmayan şeyler, kimlere zekatın farz olduğu ve miktarı, şer’î boşanmanın şekli, diyetlerle ilgili birçok hükümler, içki içme-nin cezası, hırsızın hangi miktarda hırsızlık yaparsa cezalan-dırılacağı, hayızlı kadının namâz kılınmaması, büyükannenin mirası vb. hususları örnek verebiliriz.

Hz. Peygamber (s.a.v.)’in getirdiği kanunlar, dünyevi ve uhrevi hayatın her bölüm ve alanını kapsar. Bu şeref, dün-yada başka bir kanun koyucuya değil; yalnızca Hz. Peygamber (s.a.v.)’e atfedilebilir. Hz. Peygamber (s.a.v.)’in ortaya koyduğu kanun manzumesi, bütün gelişim potansiyelini barındırır. Eğer, şer’iati en güzel şekilde yaşayan ilk Müslümanların yolu, doğru şekilde takip edilirse, insanları ilerlemeye ve şerefin doruğuna iletir. Şimdiki Müslümanların ekonomik ve siyasi alandaki başarısızlıkları, Kur’ân ve sünnetin kurallarına değil; aksine Müslümanların bu kurallara olan güvenlerinin eksikliğine ve ona göre hareket etmemelerine bağlıdır. ¹⁴

¹⁴ *Siret Ansiklopedisi*, Hz. Muhammed (s.a.v.), İnkılap Yayınları, İst., 1996, s. 516

Nebî (s.a.v.) için “De ki: Ben, ancak sizin gibi bir beşerim...” (Kehf s. 110) buyurulmasının anlamı nedir?

İddia: Mûsa Cârullah,¹⁵ *Kitabü’s-Sünne* kitabının 84. sayfasında bu âyet hakkında şu yorumu yapıyor: “Bu âyette Hz. Peygamber, kendisini ümmetin bir ferdi gibi takdim ediyor. Öyleyse ümmetin her ferdi de peygamber gibidir. Bu, varılabilecek en yüksek kemal mertebesidir.” “Bu açıdan Mûsa Carullah üstadımızın *Kitabu’s-Sunne*’de yaptığı bu tesbit, ne hoştur...” (Mustafa İslamoğlu, *Üç M...*, s. 28)

Bu iddiadaki mantık hatalarını bir kenara bırakırsak âyetin beyan ettiği gibi peygamberler, insanlık hususunda Âdemoğlu ile ortak noktalara sahip olsalar da birçok özellikleri dolayısıyla diğer insanlardan farklıdırlar. Zaten her hususta diğer insanlarla aynı olsaydılar, seçilmiş ve tercih edilmiş olmalarının ne anlamı kalırdı? Peygamberler, nübüvvet ve hikmetle şeref-

¹⁵ Kazanlı düşünür Mûsa Carullah, 1917 yılında Moskova’da yapılan Rusya Müslümanları Kurultayı’nda divan üyesidir. Kurultaydaki konuşmalardan bir cümle: “Efendiler! Unutmayınız ki, Kur’ân’ın bazı kuralları eskimiştir. Bunları, târihin malı saymak lâzım...” (Rusya Birinci Müslümanlar Konseyi Tutanakları, Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 394)

Cârullah’ın İslâmî ilimler hakkındaki görüşleri: “Medreseleri çekirge sürüleri gibi istilâ etmiş fıkıh, kelam, usul, tefsir...”

Osmanlı hakkındaki görüşleri: “Osmanlılar; böyle yanlış, fenâ ve sabit kâidelere bağlı kaldılar.”

Mûsa Carullah’ın bazı fikirleri: ‘Kâfirler, azâbı hak etmiş olmalarına rağmen, sırf Cenab-ı Hakk’ın lütuf ve keremi ve rahmetinin genişliği gereğince sonunda cehennemden kurtulacaklardır.” “Kâfirler, küfür ve şirkte kısmen mazur oldukları için zaten azâbı da o kadar (ebedi olarak) hak etmemişlerdir.”

“Mü’min, müşrik herkes inancında haklıdır; dininden ve inancından dolayı hiç kimsenin ne fiilen ne de kalben kınanması câizdir.” (Mûsa Carullah, *Rahmeti İlahiye Burhanları*)

Mûsa Carullah’ın Ehl-i Sünnet’e uymayan fikirleri ve kendisine verilen cevaplar için bkz. Şeyh-ül İslâm Mustafa Sabri Efendi, *Yeni Müceddidlerin Kıymet-i İlmiyesi*

lenen, Allâh (c.c.)’un kulları arasından seçtiği pak ve temiz insanlardır.

İlahi hikmet; diğer insanlar onunla bir araya gelerek öğrenmeleri gereken hakikatleri ondan gönül rahatlığıyla alabilsinler, onun yaptıklarını taklid edebilsinler diye peygamberlerin insan olmasını takdir etmişti. Fakat insan olmaları, hiç kimsede olmayan bazı özellikler taşımalarına engel değildir. Peygamberlerde, herkeste olan normal insânî özelliklerden başka hiçbir hususiyet olmadığını iddia etmek; cahiliye devri müşriklerinin bakış açısıdır. Nitekim Nuh kavmi, *“Peygamberler de aynı bizler gibi birer insandır.”* demiştir.¹⁶ Kavminin inkârcı ileri gelenleri de: *“Biz seni sadece bizim gibi bir insan olarak görüyoruz.”* dediler.” (Hûd s. 27)

Peygamberler; yiyip içmek, hasta olmak, evlenmek, çarşıda gezmek, yaşlılık ve ölüm gibi beşeri durumlarla karşı karşıya kalsalar da onları herkesten farklı kılan üstün vasıflara sahiptirler.

Nebî (s.a.v.)’in Bazı Üstünlükleri

Sıdk (doğruluk), tebliğ, emanet, fetanet (keskin zekâ üstün anlayış), ayıp ve kusurlardan uzak olmak ve ismet (günahsızlık) sıfatları olarak sıralanabilecek bu vasıflar, akaid kitaplarında ayrıntısıyla izah edilmiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) beşerî özellikler açısından da erişilmez üstünlüklere sahiptir. Bunlardan birkaçı:¹⁷

Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyetle Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Sadece önümü gördüğümü mü zannediyorsunuz, Allâh (c.c.)’a yemin olsun ki sizin rükûlalarınız ve secdeleriniz bana gizli değildir. Ben arkamdan da görmekteyim.” (Buhâri ve Müslim)

¹⁶ Muhammed Alevi Maliki, *Mefâhim*, s. 226-231

¹⁷ Muhammed Alevi Maliki, *Mefâhim*, s. 226-231

“Ben sizin görmediklerinizi görür duymadıklarınızı duyayım. Semâdan (göklerden) gelen ve gelecek olan sesleri duyayım. Semâda, bir meleğin secde etmediği dört parmak bir yer bile kalmamıştır. Allâh (c.c.)’a yemin olsun ki eğer bildiklerimi bilseydiniz çok ağlar, az güler, kadınlardan tat almaz, dağlara çıkar ve bağırarak Allâh (c.c.)’a yalvarırdınız.” Ebû Zerr (r.a.), bu hadîs üzerine, “Birisinin yaslandığı herhangi bir ağaç olmayı çok isterdim.” demiştir. (Ahmed bin Hanbel, Tirmizi ve İbn-i Mâce)

Yezid bin el-Esam (r.a.)’dan şöyle rivâyet edilmiştir: “Nebî (s.a.v.), asla esnemezdi.” (Buhârî, *Târih*; İbn-i Ebû Şeybe, *Mûsannef*, İbn-i Sa’d, *Tabakat*)

Hiz. Âişe (r.anhâ)’dan şöyle rivâyet edilmiştir: “Boyu uzun birisi ya da iki kişi, onunla beraber yürüyecek olsa Peygamberimiz (s.a.v.), onlardan uzun görünürdü. Onlardan ayrılıp tek başına yürümeye başladığı zaman yine orta boylu görünürdü.” (Beyhâkî, İbn-i Asakir, İbn-i Ebû Hayseme de *Târih*)

Bazı âlimler, Nebî (s.a.v.)’e bu tip özellik ve mucizelerden üç bin adet verildiğini söylemiştir.¹⁸

KUR’ÂN’DA, NEBÎ (S.A.V.) İÇİN KULLANILAN HİTÂBLARIN YANLIŞ ANLAŞILMASI

Hiz. Peygamber (s.a.v.)’e sevgi, elbette O’na derin bir tazîmi gerektirir. Cenâb-ı Hakk, Kur’ân’da bu konuyu çok detaylı olarak ele almıştır.”Ey îmân edenler! Allâh’ın ve Resûlü’nün huzurunda öne geçmeyin. Allâh’dan korkun. Şüphesiz Allâh iştiridir, bilendir.” (Hucûrat s. 1)

Görüldüğü gibi **Yüce Allâh; Hiz. Peygamber (s.a.v.)’e itaat ve saygıda detaya kadar inmiş**, onun önüne geçilmemesini istemiştir. O’nun önüne geçmemekten kasıt da elbette hem söz hem de fiil olarak O’nun önüne geçmemektir. Bu bakımdan bu yasağa, sözgelimi O’nun bulunduğu bir mecliste ortaya çıkan bir probleme O’ndan önce cevap vermeye kalkışmaktan

¹⁸ İmâm Kastalânî, *Mevâhibü’l Ledünniye*, c. 1, s.362

tutun da, O'nunla birlikte yolda giderken bir izin veya işâret olmaksızın O'nun önünden yürümek veya sofrada O'ndan önce yemeğe başlamak gibi her türlü eylem ve söz girmektedir. Şu anda da mânevî hayat ile diri olduklarından, Türbe-i Saâdetleri'ne gidip huzurlarına varıldığında da kendilerine asla sırt dönülmemelidir. Huzûr-u âlîlerinde edebe aykırı hareketlerden sakınılmalıdır.

Yüce Allâh'ın, insanlara kendi içlerinden birini örnek seçerek peygamber olarak göndermesi, onlar için büyük bir lütûftur. O'nun bütün insanlar için seçip gönderdiği son elçi, Hz. Peygamber (s.a.v.)'dir. O'na inanmak; O'nun, sadece peygamberlerden bir peygamber olduğunu kabul etmek demek değildir. O'nu, samîmi olarak sevip O'na ta'zîm etmek de gerekir. Sevgi, dışa yansıyan bir duygudur. Eğer bu sevgi hakîki bir sevgi ise beraberinde derin bir saygıyı da getirir.

“Allâh ve Resûlü'nü incitenlere Allâh, dünyada ve âhirette lânet etmiş ve onlar için horlayıcı bir azâb hazırlamıştır.” (Ahzâb s. 57)

Görüldüğü gibi **Yüce Allâh; Resûlullâh (s.a.v.)'e karşı yapılacak bir eziyetin karşılığını, çok sert ve net müeyyidelere bağlamaktadır.** Böylece, Peygamber (s.a.v.)'i ne kadar yücelttiğini de ortaya koymuş olmaktadır.

Yüce Allâh, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e ayrı bir önem ve değer verdiğini çeşitli vesilelerle ortaya koymuştur. Bu cümleden hareketle Yüce Allâh; O'nun şanını yücelttiğini, “Senin şanını ve ününü yüceltmedik mi?” (İnşirah s. 4), kendisine pek çok nimetler verdiğini, “Resûlüm! Kuşkusuz biz sana Kevser'i verdik.” (Kevser s. 1), O'nun dâima kendi gözünün önünde olduğunu, “Çünkü sen, gözlerimizin önündesin.” (Tûr s. 48), O'na dâima yardım edeceğini, “Ve sana şanlı bir zaferle yardım eder.” (Fetih s. 3) ve O'nu insanların her türlü düşmanlığından koruyacağını, “Allâh seni insanlardan koruyacaktır.” (Mâide s. 67), O'na itaat etmenin kendisine itaat demek olduğunu

nu, “Kim Resûl’e itaat ederse Allâh’a itaat etmiş olur.” (Nisâ s. 80) ifâdeleriyle ilan etmiştir. Bunlardan başka, Yüce Allâh’ın Resûlullâh (s.a.v.)’e ayrı bir yer ve değer verdiğini gösteren ve detaya kadar inen pek çok âyet vardır.¹⁹

5
?

“O, suratını astı ve uzaklaştı; bir âmâ kendisine geldi diye. Nereden bilebilirsin, belki de o arınacaktı ya da uyarılacak ve bu uyarı kendisine fayda verecekti. Ama kendi kendine yettiğini sanana gelince; sen bütün ilgiyi ona gösterdin. Hâlbuki onun arınmamasından sen sorumlu değilsin. Ama sana büyük bir arzuyla gelenle ve sakına sakına yaklaşanla sen ilgilenmiyorsun!” (Abese s. 1- 10)
Âyetlerinde yüzünü asan kimdir? Bu âyetleri nasıl anlamak gerekir? -hâşâ- bir kınama söz konusu mudur?

Âyette belirtilen yüzünü asan kişi orada bulunan kâfirdir. Allâh (c.c.) bu âyet-i kerîme ile Peygamber (s.a.v.)’e, karşısına alıp ilgilendiği kimsenin îmân edip arınacak kimselerden olmadığını haber veriyor.

Peygamber (s.a.v.)’in, o kâfiri karşısına alıp onunla ilgilenmesi, Allâhü Te‘âlâ’nın kendisine emrettiği bir husustu ve Allâh (c.c.)’dan aldığını tebliğ idi. Yoksa yaptığı iş, Allâh (c.c.)’un emrine muhalefet değildir. Âyette Cenâb-ı Hakk, iki kişinin durumunu bildirerek kâfire yapılan muamelenin kendi katında kıymetsiz olduğunu ve Oysa ki onun temizlenip arınmasından sen sorumlu değilsin.” (Abese s. 7) sözü ile kâfirden yüz çevirmesini işaret buyurarak Habibî (s.a.v.)’i bilgilendiriyordu.²⁰

“Abese” yâni “Hoşlanmadı ve yüzünü çevirdi.” hitâbını, Ebû Temmam şöyle tefsir etmiştir: **Bu söz ile Allâh (c.c.), Peygamber (s.a.v.)’in yanında bulunan kâfiri murad buyurmuştur.**²¹

¹⁹ Diyanet İlmî Dergi, Hz. Peygamber (s.a.v.) Özel Sayısı, s. 477

²⁰ Kâdî İyâz, Şîfa-i Şerîf, s. 575

²¹ Kâdî İyâz, Şîfa-i Şerîf, s. 575

Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki:

“Abese: Yüzünü ekşitti.” bu sûrede ve Müddessir Sûresi 22. âyetinde geçen bir lafızdır. Kur’ân-ı Kerîm, bu kelimeyi Müddessir Sûresi’nde, bir kâfir için kullanmıştır.

Allâh (c.c.)’un,”Yüzünü ekşitti, ekşidi” gibi bir tabiri, Kur’ân’da bir yerde kâfir için kullandığı hâlde başka bir yerde nasıl olur da Allâh Resûlü (s.a.v.) için kullandığı iddia edilir? O Allâh Resûlü (s.a.v.) ki daima mütebessimdir ve nur cemâli her zaman güneş gibi parlar.

Âyetin devamında geçen “tevellâ” için de durum böyledir. Kur’ân; bu ifadeyi de Fir’avun için kullanmakta ve “Bunun üzerine Fir’avun arkasını dönüp gitti. Bütün hîlesini toplayıp bil’âhare geldi.” (Tâhâ s. 60) demektedir. Gerçi bu fiil, sadece Fir’avun için kullanılmamıştır; ancak, Kur’ân’ın bu üslupla yaklaşımı, hep Fir’avunlar için olmuştur.²² Şimdi Kur’ân, nasıl olur da böyle bir fiille, Habîbullah (s.a.v.)’i anlatmış olur ve bu fiilleri O (s.a.v.)’na isnad eder? Hâlbuki Cenâb-ı Hakk, O (s.a.v.)’na ismiyle bile hitâb etmemiştir. Diğer peygamberlere isimleri ile hitâb olunan pek çok âyet-i kerîme olmasına rağmen, Hz. Peygamber (s.a.v.)’e “Ey Nebî, Ey Resûl!” gibi hitâblarla hitâb etmiştir.

Yine Cenâb-ı Hakk: “Ey îmân edenler! Seslerinizi Nebî’ nin sesinden fazla yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, O’na yüksek sesle bağırmayın. Öyle yaparsanız, siz farkına varmadan amelleriniz boşa gider.” (Hucûrat s. 2) buyurarak yanlış hitâb şekillerinden men etmiştir.

Ayrıca Hz. Peygamber (s.a.v.)’in, maslahat ve faydalı gördüğü konularda, ashâbına her türlü muamelede bulunması hususunda, kendisine müsaade edilmiştir. Bu yüzden Hz. Peygamber (s.a.v.), çoğu kez, ashâbını eğitiyor ve onları pek

²² bkz. Bakara 205, Tâhâ 48, Necm 33, Meâric 17, Gâşiye 23, Leyl 16, Alak 13

çok şeyden men ediyordu. Nasıl böyle olmasın ki? Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.), onları eğitmek ve onlara en güzel davranış biçimlerini öğretmek için gönderilmişti. Durum böyle olunca da (Nebî (s.a.v.)’in memnuniyetsizliğini izhar ettiği düşünülse bile) bu, Cenâb-ı Hakk’ın Hz. Peygamber (s.a.v.)’e, ashâbını eğitime işinde vermiş olduğu müsadeye dâhil olmuş olur. O’na bu hususta müsaade edildiğine göre, daha nasıl bu hareketten dolayı Hz. Peygamber (s.a.v.) kınanır.²³

6
?

Peygamberler günah işlemekten korundukları hâlde Fetih Sûresi’nde Peygamber (s.a.v.)’e hitâben kullanılan “... senin geçmiş ve gelecek günâhını bağışlar...” ifadeleri nasıl anlaşılmalıdır?

“Böylece Allâh, senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar...” (Fetih s. 2) âyeti hakkında ilimde derinlik sahibi olmayıp yüzeysel değerlendirme yapan bazı kimseler Nebî (s.a.v.)’in -hâşâ- günah işlemiş olduğu düşüncesine kapılmaktan kendilerini alamamıştır.

Ancak, Sultânü’l Müfessirîn İbn Abbas (r.a.)’a göre âyet-i kerîmeden murâd şudur: **“Eğer senin günahın olsaydı bile, o günahın bağışlanmıştı ve ondan sorumlu tutulmazdın.”**²⁴

7
?

Bazı müsteşrikler ve bu konuda onlara uyan bazı kimseler, Nebî (s.a.v.)’in Allâh (c.c.) indindeki makâmından habersiz Bedir esirleri ile ilgili âyetler hakkında yanlış yorumlara yer vermişlerdir. Âyet meâli: “(Yanılma ile ilgili verilen hükümlerden ötürü azâb etmemek hususunda) Allâh’tan bir yazı geçmemiş olsaydı, aldığınızı fidyeden ötürü size mutlaka büyük bir azâb dokunurdu.” (Enfal s. 68) buyrulmuştur. Burada bahsedilen hâdisedeki hikmetler nelerdir?

²³ Fahrüddin er-Râzi, *Tefsir-i Kebir Mefâtihu’l-Gayb*, c.22, s.499-500

²⁴ Kâdî İyâz, *Şîfa-i Şerîf*, s. 570

Bu âyette Hz. Peygamber (s.a.v.)’in Allâh (c.c.) indinde ki yüce makâmı ve Allâh (c.c.)’un O (s.a.v.)’e verdiği değer açıklanmaktadır. Kadı Bekir b. A’lad der ki: Allâhü Te‘âlâ bu âyet-i kerîmeyle, Peygamber (s.a.v.)’in bu görüşünün, Allâh (c.c.)’un kendisine ganimetin ve fidyenin alınması hakkında ezelde takdir buyurduğuna uygun olduğunu haber veriyor. Bundan önce: İbn Hadrem’in öldürüldüğü, Abdullah b. Cahş’ın askerleriyle karşılaştıkları zaman esir düşen Hakem b. Keysan ve arkadaşı fidiye alınarak bırakılmışlar idi. Bu hâdisse, Bedir savaşından bir yıldan fazla bir zaman önce olmuştu. Allâhü Te‘âlâ bu işten dolayı onlara sitem etmedi. Bunların hepsi gösteriyor ki Peygamber (s.a.v.)’in esirler hakkındaki işlemi basiretli ve isabetli bir görüşle yapılmıştı ve daha önce geçen örneğinin tıpkısı idi.

Fakat Allâh (c.c.), Bedir hâdisesinin büyüklüğü ve esirlerinin çokluğundan dolayı, Levh-i Mahfuz’da bu hususu Müslümanlar için helal kıldığını bildirmekle Müslümanlara verdiği nimeti açıklamayı istedi. Yoksa Müslümanlara hitâb etmesi, yaptıklarının günah olduğunu beyan etmek suretiyle onları günahkâr kılmak için değildi.²⁵

Peygamberlerden bazı hikmetler gereği zelle meydana gelmesi câiz olmasına rağmen **Nebî (s.a.v.)’e mahsus bir fazilet olmak üzere, kendilerinden asla zelle sâdır olmamıştır.**

8
? “Allâh seni affetsin. Fakat doğru söyleyenler sana iyice belli olup, sen yalancıları bilinceye kadar onlara niçin izin verdin?” (Tevbe s. 43) âyetinde -hâşâ- Nebî (s.a.v.) için bir azarlama mevzu bahis midir?

Burada “affetmek”ten kastedileni, İmâm Kuşeyri (k.s.) şöyle açıklıyor: “**Af ancak günahtan olur sonra diyen kimse, Arapça’yı bilmeyen kimsedir.** “Allâh (c.c.) seni affet-sin.” âyetinin mânâsı, “Allâh (c.c.) seni günahla karşı karşıya

²⁵ Kâdî İyâz, *Şifa-i Şerîf*, s. 575

birakmasın”dır.” Dâvûdî bu âyeti: O, ancak izzet ve ikramdan ibarettir.” diye tefsir ederken, Ebû Tâlip Mekkî ise: O Allâh seni sâlih kılsın, Allâh seni aziz kılsın gibi, söze başlamaktır.” şeklinde tefsir etmiştir.²⁶

Âyet, şu olay üzerine nüzûl etmiştir: Tebük Seferi’ne çıkılmadan önce bazıları Peygamberimiz (s.a.v.)’e gelip, harbe gitmemek için mazeretlerini beyan etmişler. Peygamberimiz (s.a.v.) de onların söylediklerini doğru kabul ederek onlara izin vermiştir.

Râzî’ye göre ise bu; Cenâb-ı Hakk’ın, Hz. Peygamber (s.a.v.)’i iyice ta’zim edip (büyüklüğünü gösterip) yücelttiğine delâlet eder. Bu tıpkı, bir adamın kendi nezdinde çok kıymetli olan birisine, “Hay Allâh affedesice, benim şu işimi nasıl yaptın? Allâh senden razı olsun; benim bu sözüme karşı senin cevabın nedir? Allâh (c.c.) sana âfiyet versin, sen benim kadrimi bilemedin.” demesi gibidir. Örneklerdeki bu kimsenin bu sözünden maksadı, o kimseyi iyice tebcil etmekten (yüceltmekten) başka bir şey değildir.”²⁷

Ömer Nasuhi Bilmen ise tefsirinde şöyle demiştir: “...Bu bir iltifattır ve söze başlama mukaddimesidir.”²⁸

HZ. PEYGAMBER (S.A.V.)’İN MÂSÛMİYET PERDESİNE ATILMAK İSTENEN İFTİRALAR

Sahâbenin, Efendimiz (s.a.v.)’e karşı gösterdiği saygıyı diltmeye, her zamandan daha çok muhtacız. Muhtaç olduğumuz bu hususu, bir şuur ve bizden ayrılmaz bir karakter hâline getirebilmek için de Allâh Resûlü (s.a.v.)’in ismet ve emniyetini çok iyi bilmemiz ve bu hususu, aksine zerre kadar ihtimal vermeyecek ölçüde kabullenmemiz gerekmektedir. Sahâbe

²⁶ Kâdî İyâz, *Şifa-i Şerîf*, s. 572

²⁷ Fahreddin-i Râzî, *Tefsir-i Kebir*, c. 11, s. 543-544

²⁸ Ömer Nasuhi Bilmen, *Kur’ân-ı Kerim’in Türkçe Meâl-i Âlisi ve Tefsiri*, c. 3, s. 1273

efendilerimiz buyuruyorlar ki: “Biz, Allâh Resûlü (s.a.v.)’i dinlerken, başımızda kuş var da onu kaçırmak istemiyormuşuz gibi gâyet dikkatle dinlerdik.” (Buhârî, Cihad 37; Ebû Dâvûd, Tıbb, 1) Hz. Ebûbekir (r.a.) ve Hz. Ömer (r.a.)’in, Allâh Resûlü (s.a.v.)’in huzurunda konuştukları çok sınırlıdır. Zîrâ onlar, vahiyte te’yid edilen bir Nebî’nin huzurunda bulunduklarının şuurundadırlar. O’nun sözlerine karşı saygısızlık ve sünneti hafife almak, küfürdür. O köprünün üzerinde dolaşmayı âdet hâline getirenler İslâm dairesinden çıkar, Ebû Cehillere iltihak eder. Bu şekilde düşünce tarzı çok tehlikeli, bu tehlikeyi bertaraf etmenin yolu da bütün yönleriyle Allâh Resûlü (s.a.v.)’i bilip tanımaktan geçmektedir. **Dîn; bütünüyle âdetâ, O (s.a.v.)’in mâsûmiyetiyle bütünleşmiş gibidir.** Orada bir gedik açmak, dinde en büyük tahribe kalkışmak demektir.

Bu konuda bazı hususları arz edelim:

9
?

Mevdûdi²⁹, Resailu’l Beyân adlı risâlesinin 1362 târîhli üçüncü baskısının **156. sayfasında şöyle yazmıştır:** *‘Yirmi üç sene zarfında Nebî (s.a.v.)’in nübüvvet görevini eda ederken yapmış olduğu eksiklik ve taksiratından dolayı, Nasr Sûresi’nin son âyetinde Allâhü Te’âlâ, O’na istiğfar etmesini emretti.’*

Mevdûdi’nin bu yanlış algısına verilecek cevap ve Âyetlerde geçen “istiğfar emri”nden maksad nedir?

²⁹ Mevdûdi Pakistanlı bir gazeteci ve yazardır. Necip Fazıl’ın ifadesi ile: “Bende el yazısı mevcut bir şehâdete göre de, bizzat bu şahidin “Mezhebiniz nedir?” sualine “Mezhebim yok!” cevabını veren Urduca ve İngilizce bilip, Arapçayı avam seviyesinde bilen, buna rağmen tefsir yazmaya kalkan bir kişidir. Mâlum olduğu üzere, bir kimsenin tefsir yazabilmesi için, derinlemesine bir Arapçanın yanında Sırrı Paşa’ya göre 15 farklı ilmi mükemmel bir şekilde usulüne uygun olarak tahsil etmiş olması gerekir. İlimde bu seviyeye ulaşmak kendini İslâmî ilimlere adanmış birçok âlime bile ancak ömrünün sonunda nasib olmuş ve başlanılan tefsirlerin çoğu

Peygamberlerin, tevbe ve istiğfar etmelerinin sebebi, ümmetlerine yol göstermek ve kendilerine uyulması içindir. Yine tevbe ve istiğfardaki mâna, Allâh (c.c.)’un muhabbetini dilemektir.

Nebî ve Resûllerin, her zaman kemâli taleb etmek için bir hâlden bir hâle intikâl etmeleri, mübah olanı terkedip taata yönelmeleri, **tevbe ve istiğfar etmeleri; Allâhü Te‘âlâ’nın muhabbetini celbetmeleri içindir.** Denilir ki, Peygamber (s.a.v.)’in ve diğer peygamberlerin çok tevbe ve istiğfar etmeleri; Allâh (c.c.)’un nimetlerine şükretmek, (Ubudiyyet hakkını yerine getirmekteki) noksanlığı i’tirâf ederek kulluk ve huşu’a sarılmak (huşu: korku ile karışık sevgiden kaynaklanan edebli bir hâl) bakımından idi.³⁰

da henüz bitmeden müellifleri vefat etmiştir. (Bkz. Süleymaniye Kütüphanesi Tefsir kısmı)

Kendi devrindeki Hind uleması Mevdûdi’nin küfrüne fetva vermişlerdir. Mevdûdi 1933’te çıkarmış olduğu *Tercümanü’l Kur’ân* adlı dergide hayatından şöyle bahseder: “1916 ve 1921 seneleri arasında avukat olan babamın felce uğramasından dolayı tahsilimin bitirmekten geri kaldım. Diyar diyar dolaşıp iş aradım. Nihâyet Hind’deki ulemeden oluşan bir cemaat tarafından yayımlanan Cemiyet adlı dergide çalışmaya başladım. Hakikaten bende yazı yazma kabiliyeti, üstün zekâ vardı. Fakat benim arzum bu olmadığı için, edebiyat, mantık, hadîs ilimleri okumak istedim. Bu gaye ile o çalışmayı bıraktım ve Haydarabad’a döndüm. Ne fayda ki mâîşet derdi peşimi bırakmadı, tekrar yazmaya başladım. Zira fitratımda konuşkanlık, fesahat, aşırı zekâ ve edebî bir uslub vardı. Bu yönümü geliştirme çalışırken muhterem (!) yazar Niyazi Fetahpori ile tanıştım. Kendisi kuvvetli bir yazardı. Sohbetine kavuştuğum zamanda içimdeki yazarlık melekesi fiile geçti. İşte Fetahpori sayesinde *Tercüman Kur’ân* adlı dergimi çıkarmaya başladım.” (Mevlana Mevdûdi, s. 2-3, Müellifi Es’ad Geylani) Görülüyor ki, Mevdûdi gençliğinde ilmini Pakistanlı meşhur Fetahpori’den almıştır. Fetahpori, yazılarında cennet ve cehennem ile alay eder... Ve nihâyet İslâm dininden rücu ettiğini kendi ağzıyla söyler. İşte bu mürted Fetahpori’nin Mevdûdi’ye emdirdiği zehir, Mevdûdi’nin kalbini bozmuş; kalemini kaydırmıştır.

30 Kâdî İyâz, *Şifa-i Şerif*, s. 590

Pakistan’da büyük hadîs âlimlerinden Medrese-i Arâbiye Müdürü Muhammed Yusuf el-Bennurî tarafından 1966 yılında Karaçi’de neşredilen “*Mevdûdi ve Fikirlerinden Bazı Nebzeler*” isimli eserde bu konu şöyle ele alınmıştır:³¹

Allâh (c.c.)’un bu emri nerede, kusur etmek ve vazife yapmamak nerede!.. **Anlaşılan Mevdûdi, günah olmadan tövbe olmaz biliyor.** Ve Peygamber (s.a.v.)’in vazifesini eda hususunda, -hâşâ- günah işlediğini, kusur ettiğini sanıyor. Zavallı bilmiyor ki Resûlullâh’ın (s.a.v.) istiğfarının mânâsı başkadır. O, namâzdan çıktığı zaman “Estağfirullah, estağfirullah!” derdi. Namâz günahmıydı ki, ondan dolayı Rabbine istiğfarda bulunurdu? Helâdan çıktığında, “Ğufrâne”, “Allâh’ım senin affını dilerim.” derdi. Acaba Rabbine isyan mı etmiş de af diliyordu? Böyle, birçok yerde istiğfar ederdi.

Mevdûdi, Peygamber (s.a.v.)’in -hâşâ- masum olmadığını, O (s.a.v.)’ndan bu dîni bize nakleden sahâbenin de cahiliyet hastalıklarından kurtulamadıkları bir şeyler kaldığını iddia etmektedir. Şu hâlde dînden emniyet kalkıyor demektir. Öyleyse biz dîni, kimlerden alacağız?

10
?

Mevdûdi’nin Tefhimü’l-Kur’ân (Baskı 3, c. 2, s. 57) adlı kitabında şöyle bir ibare yer almaktadır: “*Masumluk sıfatı, peygamberlerden ayrılmaz bir sıfat değildir. Allâhü Te’âlâ, onlardan bu özelliği kaldırdığı zaman, diğer insanlardan farkları olmaz ve nitekim bazı zamanlarda Allâhü Te’âlâ, onlara isyan işletir ki, insanlar onların ilah olmadıklarını ve insan olduklarını görsünler, bilsinler. Binaenaleyh bu, onların hakkında Allâh’ın i’lânıdır.*” **Mevdûdi’nin Nebî (s.a.v.) hakkındaki bu görüşlerine verilecek cevap nedir?**

Eğer Mevdûdi’nin söylediklerini kabul edecek olursak Nebî (s.a.v.)’den bize ulaşan her şeyi şüphe ile karşılamamız

³¹ Ahmed Dâvudoğlu, *Dîni Ta’mir Davasında Dîn Tahripçileri*

gerekir. Çünkü bize ulaşan bu bilgi, O (s.a.v.)’in -hâşâ- mâsumiyetinin üzerinden kaldırıldığı bir zamanda kendisinde sâdır olmuş olabilir! Bu da Cenâb-ı Hakk’ın, Resûlü’ne her zaman her hususta itaat edilmesi emriyle çelişir.

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in ve diğer peygamberlerin, Allâh (c.c.)’un varlığını ve topluca sıfatlarını bilmemekten korunmuş oldukları hakk ve gerçektir. Bu husus, kendisine peygamberlik geldikten sonra aklî deliller ve icma ile kendisine peygamberlik gelmeden önce ise işitme ve nakli delillerle sabittir. Peygamberimiz (s.a.v.)’in, dîn işlerinde beyan buyurduğu, vahiy yolu ile Rabbinden alıp tebliğ buyurduğu hususlarda ilme muhalif bir hâlde bulunması da kesin olarak vâki değildir. Bu husus da aklî ve şer’î delillerle sabittir. Allâh (c.c.), Peygamberimiz (s.a.v.)’i yalan söylemekten ve sözünde durmamaktan korumuştur. Yalan söylemenin ve sözünde durmamanın; O’nun için imkânsız olduğu şer’î, aklî ve nazârî delillerle sabittir. Kendisine peygamberlik gelmeden önce yalan söylemekten kesin olarak münezzehtir. Büyük günahlardan münezzehtir. Küçük günahlardan da uzaktır. Devamlı olarak unutmak ve gaflet içinde bulunmaktan, ümmeti için Allâh (c.c.)’un gönderdiği hükümlerde kendisine devamlı unutmamasından ve hata etmekten korunmuştur. **Rıza hâlinde olsun, öfkeli iken olsun, ciddi konuşurken olsun, şaka yaparken olsun bütün hâllerinde Peygamber (s.a.v.) Efendimiz korunmuştur.**³²

Uyarı: Bu hususlara sımsıkı sarılman ve bunları kesinlikle kabullenmen sana vâcibtir. Bu bölümleri hakkıyla bilmenin, faydası büyük olduğu gibi tehlikesinin de büyüklüğünü bilmen gerekir. Çünkü Peygamber (s.a.v.)’e vâcip, câiz ve imkânsız olanları; peygamberin getirdiği hükümlerin (farz, vâcib, sünnet gibi) şekillerini bilmeyen kimse, zikredilen hususların, aldıkları hükmün tersine bir inanca sahip olmaktan

³² Kâdî İyâz, *Şîfa-i Şerîf*, s. 590-591

emin olamaz. Peygamberimiz (s.a.v.) için düşünülmesi câiz olmayan bir şeyi O'na isnad etmek suretiyle veya Peygamber (s.a.v.)'de olmayandan kendisini tenzih etmez de böylece bilmediği hâlde helak olur; cehennem en derin ve aşağı tabakasına düşer. Çünkü bâtil olanın Peygamber (s.a.v.)'de mevcut olduğunu sanmak ve Peygamber (s.a.v.)'e câiz olmayana ona isnad edip inanmak sâhibini helâk ve hüsrana götürür.³³

HADİS-İ ŞERİF'LER ETRAFINDA UYANDIRILMAK İSTENEN ŞÜPHELER

11
?

“Benden bir şey yazmayın, kim benden Kur’ân’dan başka bir şey yazdıysa onu imhâ etsin.” hadîs-i şerîfi nasıl anlaşılmalıdır?

Hadîslerin yazılmasını yasaklayan bu hadîs-i şerîf, İslâm’ın ilk dönemlerinde Kur’ân ile hadîsleri aynı malzemeler üzerine yazdıkları için onları birbirine karıştırabilen vahiy kâtipleri hakkında varid olmuştur. Böyle olmayan insanlar için hadîslerin yazılması, yasaklanmamış; aksine yazmalarına ruhsat verilmiş, hatta emredildiği de olmuştur.

Mesela, Abdullah bin Amr (r.a.)’a Nebî (s.a.v.): “Yaz. Canım elinde olan Allâh (c.c.)’a yemin olsun ki, buradan (Mübarek ağızlarını işaret ederek) haktan başka bir şey çıkmaz.”³⁴ buyurmuştur.

Ebû Hüreyre (r.a.)’in: “Resûlullâh (s.a.v.)’in sahâbîlerinden hiçbir kimse, benden daha fazla hadîs rivâyet etmiş değildir. Abdullah b. Amr hariç. Çünkü o yazıyordu, ben yazmıyordum.” (Buhârî, *İlim*, 39; Tirmizî, *İlim*, 12. 2668; İmâm Ahmed, *Müsned*, c. 2, s. 249)

Görüldüğü gibi **hadîslerin yazılmasının yasaklanması**,

³³ Kâdî İyâz, *Şifa-i Şerîf*, s. 590-591

³⁴ Ebû Dâvûd, *İlim*, 3., 3646; Dârimi, *Mukaddime* 13; İmâm Ahmed, *Musned*, c. 2, s. 162, 192

belirli kişiler için söz konusu olmuştur. Genel bir yasaklama olmadığı gibi yer yer teşvik de edilmiştir.

Hâfızasından şikâyet edenlere Resûlullâh (s.a.v.)’in: “Sağ elinizi yardıma çağırın.”, “İlmi, yazı ile bağlayın.” gibi tavsiyeleri, bazı konuşmaların yazılı metnini isteyenlere yazılı verilmesi, hepsi de hadîsten ibâret olan -uzunluğu birkaç satırdan birkaç sayfaya ulaşan- ve sayısı 300’ü bulan pek çok mektubun (yâni yazılı vesikaların) varlığı; Hz. Peygamber (s.a.v.)’in, hadîslerin yazılması hususundaki ruhsatına yeterli delillerdir. Sadece mektuplar değerlendirilse bile Hz. Peygamber (s.a.v.)’in Kur’ân’dan başka bir şeyin yazılmasını men etmediği, tam tersine, medenî hayatta yazının geniş çapta kullanılmasına büyük ehemmiyet verdiği anlaşılır.³⁵

12
?

Hadîs-i şerîflerin günümüze kadar ulaşması nasıl mümkün olmuştur?

Hicri ilk asırda hadîsler, yazılmaktan daha çok sözlü olarak ve ezberden rivâyet ediliyordu. Daha sonra çıkan fitne ve kargaşalıklarda bazı siyasi grupların kendi lehlerine hadîs uydurmaları, Asr-ı Saadet’in giderek daha çok geride kalması gibi sebepler, ashâb-ı kiramın öğrencileri olan tâbiîn hazeratının ve onlardan sonraki muhaddislerin hadîsleri toplamalarına ve bu konuda çok titiz davranmalarına yol açtı. Pek çoğu; bir iki hadîs almak için günlerce, haftalarca süren yolculuklara çıktılar.

Hadîs ilmi; dünyada yalnızca Müslümanlara has bir ilim olup târihçilere parmak ısırtmış, bu ilmi değersiz göstermek isteyen müsteşrikleri de birçok sıkıntılara sokmuştur. Dünya târihinde, Peygamberimiz (s.a.v.)’den başka; hayatı ve risaleti bütün ayrıntıları ile ve çok titiz metodlarla günümüze kadar ulaşan başka hiçbir şahsiyet yoktur.

³⁵ *Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yayınları, c. 1, s. 27-28

“*Hadîs, üçüncü asırda yazılmıştır... Şüphelidir.*”, “*Tek kişi rivâyet etmiştir; bu nedenle güven vermez, amel edilmez.*” diyenler; konuyu yüzeysel bir değerlendirmeye ne kadar basite indirgediklerinin farkında olmalıdırlar. Bu konuda bir “hadîs usûlü kitabı” okumalarını dostça tavsiye ederiz. İnsanlık târihi, dünyanın nizamı, haberleşme sistemleri hep tek kişi (az kişi) esasına dayanır, üstelik diğerleri, İslâm’ın hadîs an’anesinde olduğu gibi kontrollü ve tahkikli de değildir. İslâm’ın metodları reddedilirse öbürlerini öncelikle reddetmek ve her şeyden şüphe etmek gerekir. **Böylesine sıkı ve güven verici şartlar altında bize intikal eden hadîsleri bir kalemde boşa çıkarmak, hadîslerden şüphe etmek, hayatta pek az şeye inanmamızı gerektirir.** O zaman, târih kitaplarının çoğunu çöpe atmak gerekir. Çünkü hiçbirisi, hadîsler kadar tetkik ve tenkîdden geçmiş değildir ve böyle bir tedkik ve değerlendirmeye kesinlikle tahammül edemezler. Günümüzde bile gazetelerin yazdığı, radyoların söylediği pek az şeye inanılabilir.³⁶

13 ? Hadîs Âlimleri hadîs rivâyet ederken nelere dikkat etmişlerdir?

İslâm âlimleri daha sahâbe döneminde hem yazılı hem sözlü olarak hadîsleri zabt ve naklederken çok sıkı ve ciddî davranmışlardır. Bizzat ilk halîfeler tarafından temelleri atılıp müesseseleştirilen tahkikli hadîs alma verme metodu, araya kötü niyet sâhiplerinin girmesine, Resûlullâh (s.a.v.)’den olmayan şeyleri bilerek sokmaya mâni olmuştur. Hazreti Osman (r.a.) zamanında patlak veren fitnelerden sonra, siyâsî maksadlı hadîs uydurma hâdiseleri görülmeye başlayınca âlimler: “Hadîs, dindir; dîninizi kimden aldığınıza dikkat edin.” düsturuyla hareket ederek diyânet, ahlâk ve mürüvvet yönlerini iyice bilmedikleri kimselerden hadîs almamaya, hadîs rivâyet eden kimseye de “Sen kimden bu hadîsi dinledin, o kimden işittin?” diye tahkik etmeye başlamışlardır. Öyle

³⁶ *Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yayınları, c. 1, s. /27-28

hadîsçiler olmuştur ki; yolda yemek yiyen³⁷, mûsiki dinleyen, hakkında menfî söz edilen, dînî yaşayışında noksanlık bulunan kimselerden hadîs almamıştır. Böylece Ashâb (r.a.e)’dan itibaren, hâlleri çok iyi bilinenlerden hadîs alma ve aldığı şekilde başkalarına anlatma müessesesi doğmuştur. Sahâbenin sağlığında başlayan bu an’ane, hadîsleri kitap haline koyan büyük müelliflere kadar kesintisiz devam etmiştir.³⁸ Kitaplar yazıldıktan sonra da artık hadîs-i şerîfler, yazılı olarak bütün dünyaya yayılmıştır.

14

?

İlk hadîs kitabının Nebî (s.a.v.)’in irtihalinden 200 yıl sonra yazılmış olduğu, dolayısıyla arada kopukluk olduğu iddiasına verilecek cevap nedir?

Hadîs kitaplarının te’lîfi, Resûlullâh (s.a.v.)’in sağlığında başlar. Bugün; birinci, ikinci Hicrî asırda yazılmış hadîs kitaplarına sahibiz. *Kütüb-i Sitte*, üçüncü asırda yazılmış ise de hadîs, o devre kadar hep ezber yoluyla gelmemiştir. Ebû Hüreyre (r.a.)’nin talebesi Hemmâm İbn-i Münebbih’in risalesi bulunmuştur. Hz. Ali (r.a.)’nin üçüncü göbekten torunu Zeyd İbn-i Ali’nin *Müsned*’i, her yönüyle mükemmel bir hadîs mecmuasıdır; ikinci asrın başlarında te’lif edilmiştir. İmâm Mâlik’in *Muvatta* adlı meşhur eseri bir başka yazılı âbidedir. İmâm Mâlik’in vefatı 179’dur. Vefatı 211 olan Abdürrezzak’ın *Musannef*’i onbir cilttir. Kısacası, *Kütüb-i Sitte*, müelliflerinden çok önce, hadîsler kitaplar hâlinde yazılı hâle konmuştur. Hadîsler üçüncü asırda sâdece tasnîf edilmiştir. Yâni ilk defa Buhârî olmak üzere *Kütüb-i Sitte* İmâmları, hadîs ulemâsından topladıkları hadîs malzemesini sıhhat şartları açısından kategorilere ayırmışlardır.³⁹

³⁷ Fıkıh kitaplarına göre sokakta yemek yiyen kimsenin şahitliği kabul edilmez.

³⁸ *Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yayınları, c. 1, s. 27-28

³⁹ *Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yayınları, c. 1, s. 27-28

Sahâbeden hadîs kitabı hazırlayanlar olmuş mudur?

Abdullah İbn-i Amr İbn-i'l-As (r.a.) hadîs yazan sahâbelerin başında gelir. Yazdığı mecmûaya “Sahife-i Sâdıka” demiştir.

Ebû Hüreyre (r.a.)’in de, Resûlullâh (s.a.v.)’den işittiği hadîslerini yazdığı kaynaklarda geçmektedir. Bu sahifenin ismi Sahife-i Sahîha’dır. Hz. Câbir (r.a.)’in Mescid-i Nebvî’de ders halkası kurup talebelerine hadîs rivâyet ettiği, talebelerinin kendisinden bunları yazdığı, kitaplarda belirtilmiştir.

Bağdâdî’nin *Takyîdu’l-İlm*’de kaydettiği bir rivâyete göre, Enes (r.a.) Resûlullâh (s.a.v.)’den bütün işittiklerini yazmış ve sonra da Resûlullâh (s.a.v.)’e arzetmiştir: Hübeyre İbn-i Abdurrahmân anlatıyor: “Halk Enes’e hadîs hususunda fazla ısrar etmişti. Onlara bir kısım mecmualar getirerek: “Bunlar, Resûlullâh (s.a.v.)’den işitip yazdıklarımdır. Yazdıktan sonra bunları Resûlullâh (s.a.v.)’e okuyup arzettim.”

Bir kısım rivâyetler Semûre (r.a.)’in de bazı hadîslerini bir kitap hâlinde topladığını belirtir.

İbn-i Abbâs (r.a.) Resûlullâh (s.a.v.)’in irtihâlinde yaşça küçük idi. Ancak ilim ve bilhassa hadîs hususunda büyük bir aşk sahibi idi. Beraberinde yazı levhaları olduğu halde ilim meclislerinde dolaşır hadîsleri yazardı. İbn-i Abbâs (r.a.), hadîs alabileceği zatları da birer birer ziyaret edip, sorar ve onlardan da yazardı. Vefat ettiği zaman bir deve yükü kitap bıraktığı tevâtüren rivâyet edilmiştir. Onun bu kitapları elden ele dolaşmıştır.

Bunlardan başka Sa’d İbn-i Ubâde el-Ensârî, Abdullah İbn-i Ömer, Abdurrahman İbn-i Ebî Evfa, Mugire İbn-i Şu’be, Abdullah İbn-i Mes’ud (r.a.e.) gibi daha bir kısım sahâbenin hadîsleri yazdıklarına dair rivâyetler mevcuttur.

GAYB MESELESİ

16
?

Bazı kimseler Hz. Peygamber (s.a.v.)’in Cenâb-ı Hakk’ın bildirmesiyle gelecekle ilgili haberler verebileceğini unutarak şöyle söyleyebilmişlerdir: “Kur’ân açıkça, Resûlullâh (s.a.v.) da dâhil, kimsenin geleceği bilemeyeceğini söyler. Kıyâmete, onun alametlerine dair hadîsler vb. rivâyetler, Resûlullâh’ın bir tür tahminleri ve bu konudaki nassları ve olayları “okumaları”dır. Gelecektek haber olarak değerlendirilmemelidirler.”⁴⁰

Ayrıca Mevdûdî Resailü’l-Beyân adlı kitabında şöyle söylemektedir: (1362 târihli üçüncü baskısının 55, 57. sayfalarında) “Peygamber zamanından şimdiye kadar 1350 sene geçti. Halen, deccal meccal diye bir şey yoktur. Anlaşıyor ki, deccal hakkında Peygamber’den sadır olan tüm hadîsler, O’nun görüş ve kıyaslarından ibârettir.”

Nebî (s.a.v.)’in gaybden verdiği haberlere ait rivâyetler, İslâm âlimleri tarafından nasıl değerlendirilmiştir?

Cenâb-ı Hakk, habîbine gaybden dilediği hususları bildirdiğini kitabında açıklar: “O, bütün görülmeyenleri bilir. Sırlarına kimseyi muttali kılmaz.” (Cin s. 26) Yâni onun gösterip açıklamadığı şeylere, yaratıklarından hiç kimse kesin bilgi hâsıl edecek bir şekilde muttali olamaz. “Ancak” risaleti ile ilgili bazı gaybları açıklamak için “(bildirmeyi) dilediği Resûl bundan müstenâdır...” (Cin s. 27)

Hz. Peygamber (s.a.v.), Allâh (c.c.) bildirdikten sonra her şeyi bilir. Ancak Hakk Te’âlâ Hazretlerinin mutlak gayb dediği şeyler vardır (Guyûbat-ı Hamse) ve onları kimse bilmez. Bunların dışında, Efendimiz (s.a.v.)’e kıyâmete kadar olacak birçok şeyleri bildirmiştir. Meselâ İstanbul’un fetholunacağını, kıyâmetten önce olacakları, Mehdi-yi Âl-i Resûl’ün zuhu-

⁴⁰ http://www.mustafaislâmoglu.com/638_Hadîslerde-Gayb.html
(Yayından kaldırılan linklerin içeriği kayıtlarımızda mevcuttur.)

ru. **Hiç kimse Resûlullâh (s.a.v.)’in gaybı mutlak olarak bildiğini söylememiş; ancak gaybden haber verdiğini söylemiştir.**⁴¹ Resûlullâh (s.a.v.)’in verdiği haberlerin kesin olarak gerçekleşeceğine inanmak mü’min olmamızın gereğidir.

17
?

Nebî (s.a.v.)’in gaybden verdiği haberler nelerdir?

Muhaddis Kâdî İyad der ki: Nebî (s.a.v.)’in gaybden verdiği haberler ile ilgili hadîs-i şerîfler, dibi bulunmayan ve suyu bitmeyen bir deniz gibidir. Nebî (s.a.v.)’in gaybden haber vermesi mûcizesi, kesinlikle, yalan üzere birleşmesi mümkün olmayan topluluklardan rivâyet edilerek bize ulaşan mûcizelerindendir. İşte bunlardan bir demet:

Bedir’de Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in savaş öncesinde -Ebû Cehil, Utbe, Şeybe ve Velid gibi- inkârcıların ileri gelenlerinin öleceklerini, düşecekleri yerlerle haber vermesi ve bu durumun aynen gerçekleşmesi; irtihalinden sonra ailesi içinde kendisine ilk kavuşacak olanın Fatıma (r.a.) olacağını haber vermesi ve altı ay sonra kızının babasına kavuşması...

Hız. Mehdi’nin çıkacağını, Ehl-i beyt’in başına gelecek muşibetleri Ali (k.v.)’nin öldürüleceğini haber vermesi de böyledir. Bu hadîs-i şerîf şöyledir: “Taifenin en kötüsü, sakalının başından (akan kanla) boyanmasına sebep olacak olan kimse (İbn-i Mülcem)’dir.”

Hız. Osman (r.a.)’ın Kur’ân okurken öldürüleceğini söylemiştir. Düşmanlarının, üzerinden çıkarmak istedikleri gömleği, Allâh (c.c.)’un giydireceğini haber vermiştir. Kanının Allâh (c.c.)’un (Feseyekfikehümüllahu) kavli üzerine döküleceğini de bildirmiştir.

Ve bütün bu dedikleri aynen olmuştur. Hız. Ömer (r.a.) hattatta olduğu sürece, fitnenin zuhur etmeyeceğini bildirmiştir. Zübeyr (r.a.)’ın Ali (r.a.)’e karşı çıkıp harp edeceğini Haveb

41 Ömer Muhammed Öztürk, *Sohbetler*, s. 52

köpeklerinin hanımlarından birine o olayda havlayacağını ve o vakıada birçok kimsenin öleceklerini, o hanımın kurtulacağını haber vermiştir. Gerçekten de köpekler, Hz. Âişe (r.anhâ)'ya Basra'ya vardığında havlamışlardır.⁴²

Deccal hakkındaki hadîsler, tevâtürle naklolunmaktadır; inkârı küfürdür. Özellikle Temim-i Dari (r.a.)'nin hadîsini İmâm Müslim rivâyet etmektedir.

Nebî (s.a.v.)'in her bildirdiği haktır, vakti gelince gerçekleşecektir. İstanbul'un fethini müjdeledikten sonra, yüz-yıllar geçmesine rağmen fetih gerçekleşmediğinde bazı ard niyetli kimseler bunu, Müslümanlara karşı kullanmaya kalkmışlar; ancak, Nebî (s.a.v.)'in irtihallerinden 820 sene sonra fetih müyesser olunca kendilerinin bir mucizeleri daha böylece ortaya çıkmıştır. Nüzül-i İsâ (a.s.), Mehdi Âl-i Resûl ve Deccal ile ilgili rivâyetler de hiç şüphesiz böyledir.

NEBÎ (S.A.V.)'İN YÜCE MAKAMINI ÇEKEMEME ÖRNEKLERİ

Cenâb-ı Hakk, bazı peygamberleri kendi isimleriyle isimlendirmiştir. Meselâ Hz. İsmâil ve İshâk, “Alîm” ve “Halîm”; Hz. İbrâhim, “Halîm”; Hz. Mûsâ, “Kerîm”; Hz. Yûsuf, “Hafîz” olarak isimlendirilmişlerdir. Hz. Peygamber (s.a.v.) dışındaki peygamberler, bu İlâhî isimlerden sâdece bir veya ikisiyle anılırken, Resûlullâh (s.a.v.)'in bunlardan otuz kadarıyla anıldığı Kur'ân'da görülmektedir.⁴³

Ancak Cenâb-ı Hakk'ın, hiçbir peygamberi, kendine âit olan “Raûf” ve Rahîm” isimleriyle anmamış; yalnızca Resûlullâh'ı bu iki isimle adlandırmıştır.⁴⁴

⁴² Kâdî İyâz, *Şifa-i Şerîf*, s. 337,340

⁴³ Kâdî İyâz, Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Peygamber (s.a.v.)'e âit bu isimleri teker teker tesbit etmiş olup, bunların daha da fazla olabileceğini ifade etmektedir. Bkz. Kâdî İyâz, a.g.e., c. 1, s. 236-243

⁴⁴ Zemahşerî, *Keşşaf Tefsiri*, c. 2, s. 325; Kurtubî, a.g.e., c. 8, s. 302; Âlûsî, a.g.e., c. 11 s. 52

“And olsun size kendinizden öyle bir Resûl gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. Çünkü O, size çok düşkün, mü’minlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir.” (Tevbe s. 128)

Sadece bu deliller bile Nebî (s.a.v.)’in Allâh (c.c.) indindeki değerini anlatmaya yeter.

18
?

İlahlık sınırına sokmadıkça yâni şer’î ölçüler içinde kalmak şartıyla; anlatmaktan, dillerin ve kalemlerin âciz kaldığı Hz. Peygamber (s.a.v.)’e bütün bunlar çok görülerek “Bugün, Ümmet-i Muhammed, kendinden önceki Nuh, Ad, Semud ve Firavun toplumları gibi bir melek peygamber isteme imkânından mahrumdur. Fakat bu mahrumiyetin açığını, kendilerine örnek insan olarak gönderilen bir peygamberi melekleştirerek kapatmaya çalışmakla, aslında Kur’ân’da geçen vahye sırt dönmüş toplumların suçuna ortak olmaktadır.” (M. İslamoğlu, *Üç M..*, s. 27) ifadeleri kullanılmaktadır.

Ümmet-i Muhammed (s.a.v.)’in, kâfir toplumlara benzetilerek Nebî (s.a.v.)’in melekleştirildiği iddiası doğru mudur? Melek, insan ve cin; hepsinin efendisi olan Nebî (s.a.v.)’i melekleştirmek, olduğundan yüksek göstermek midir?

Ehl-i sünnet itikadına göre insanların peygamberleri, meleklerin peygamberlerinden daha faziletlidir. Peygamberimiz (s.a.v.) de peygamberlerin en faziletlisi olduğuna göre O (s.a.v.)’na îmân edip risaletini tasdik etmekle meleklerden üstün bir peygambere ittiba etmiş oluyoruz. Bu yönden **Hz. Peygamber (s.a.v.)’i melekleştirmeye ihtiyaç yoktur.**

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz, en hayırlı insandır. Çünkü bütün insanlık gerçek medeniyeti, O’nun getirdiği dîn ile öğrenmiştir. O’nun şanını bizzat Cenâb-ı Hakk yükseltmiştir.

Âyet-i kerîmede: “Senin şânını ve ününü yüceltmedik mi?” (İnşirâh s. 4) buyrulmuştur.

Peygamberimiz (s.a.v.)’in şânının yüce oluşunun bir delîli de O’nun adının Allâh (c.c.)’un adını takip etmesidir. Kelime-i Tevhid’de bu açıkça görülmektedir. “Lâ ilâhe illallâh” denildikten sonra “Muhammedun Resûlullâh” denir ki bu şeref, her türlü şerefin üstündedir. Günde beş vakit okunan ezan da Peygamberimiz (s.a.v.)’in şânının yüceliğini her yerde ilân eder.

Hiz. Ömer (r.a.) demiştir ki: “Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurdu: ‘Âdem (a.s.) Cennet’te malûm hatayı işlediği zaman, ‘Yâ Rabbi! Beni, has kulun Muhammed (s.a.v.) hürmetine bağışla!’ diye duâ etti. Allâh (c.c.) da kendisine: ‘Yâ Âdem, Muhammed’i nasıl tanıdın?’ diye sordu. Âdem (a.s.) şöyle cevap verdi: ‘Yâ Rabbi! Sen beni yarattığın ve ruhundan bana üflediğin zaman, başımı kaldırıp yukarı bakmıştım, işte o sırada Arş’ın sütunları üzerinde: ‘Lâ ilahe illallâh! Muhammedün Resûlullâh’ diye yazılı olduğunu gördüm. Bildim ki Sen, kendi adının yanına ancak en sevgili kulunun ismini koyarsın.’ Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk: ‘Evet yâ Âdem, doğru söyledin. Eğer Muhammed olmasaydı, ben seni yaratmazdım...” buyurdu. (Hâkim, Beyhâkî, Taberânî)

Ebû Hüreyre (r.a.)’den şöyle rivâyet olunmuştur: “Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu ki: Âdem, cennetten çıkarıldığı zaman Hind’e (Serendip bölgesine) indi ve yalnızlık sebebiyle korktu... O sırada Cebrail (a.s.) inerek ezan okudu: “Allâhü Ekber Allâhü Ekber! Eşhedü enlâilâhe illallâh (iki defa), eşhedü enne Muhammeden Resûlullâh (iki defa) diyerek nida etti. Âdem ona sordu: “Muhammed (s.a.v.) kimdir?” Cebrail de: “Senin evladından peygamber olanların en sonuncusudur.” diyerek cevap verdi...”

Miraç’ta bir melek, Hiz. Peygamber (s.a.v.)’in elinden tu-

tarak O’nu ileri götürdü, ilâhî huzura yaklaştırdı... Semâvât ehline gelince Âdem (a.s.) ve Nuh (a.s.) gibi peygamberler de o zaman göktekilerin arasında bulunuyorlardı... İşte o gün, şânı Yüce Allâh, sevgili Resûlü (s.a.v.)’in şerefini, gerek gök ehli gerekse yer ehli olanlara karşı kemâle erdirmiştir...”⁴⁵

Bütün bu rivâyetler, Efendimiz (s.a.v.)’in Allâh (c.c.) katındaki değerini ve şânının yüceliğini bildirmektedir. Efendimiz (s.a.v.)’in makamı, bütün mahlûkattan daha yücedir ve bunu bütün Müslümanlar bilmektedir. Dolayısıyla Peygamberimiz (s.a.v.)’i melekleştirmek gibi bir faaliyete ihtiyaç yoktur.

19
?

Beyhakî, Taberânî ve Ebû Nuaym’dan İbn-i Ömer (r.a.)’in rivâyetiyle naklediliyor. Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor: “Allâh (c.c.), varlığı yarattığında, yaratıklar arasında Âdemoğlunu seçti. Âdemoğulları arasından Arab’ı seçti, Arab’dan Mudar’ı seçti, Mudar’dan Kureys’i seçti, Kureys’ten Haşimoğullarını seçti, beni de Haşimoğulları arasından seçti; o hâlde ben hayırlı başlangıçtan çıkan hayırlı sonucum.” (*Eş-Şifâ*, c. 1, s. 83; *Hasâis-i Kübrâ*, c. 1, s. 38)

Bu rivâyet, M. İslamoğlu’nun, *Üç M...* adlı kitabının 96. sayfasında iddia edildiği gibi tevâzûya aykırı mıdır? Bu hadîs-i şerîf nasıl anlaşılmalıdır?

Burada övünmek değil, Cenâb-ı Hakk’ın verdiği nîmeti, şükür makamında saymak söz konusudur. Zîra Cenâb-ı Hakk şöyle buyurur: **“Rabbinin nîmetini anlat da anlat!”** (Duhâ s. 11)

Yukarıdaki hadîsle aynı mânâyâ gelen başka bir hadîsi, İmâm Tirmizî ve İmâm Müslim rivâyet etmiştir. Yalnız soruda zikredilen hadîsin sonu şu şekildedir: “Sürekli, hayırlılardan hayırlılara intikal etmişimdir (sürekli hayırlı olmuşum-

⁴⁵ Celaledin es-Suyuti, *Hasâisü’l Kübrâ*, c. 1, s. 21-23

dur), uyanık olunuz; kim Arab'ı severse beni sevdiğinden sevmiş, kim de Arab'a buğz ederse bana buğzundan buğz etmiş olur.”

İmâm Nevevî diyor ki: “Resûlullâh (s.a.v.) iki yönden böyle söylemiştir. Birincisi, Allâh (c.c.)’un “Rabbinin nime-tine (ihsanına) gelince, onu minnet ve şükranla an.” (Duhâ s. 11) emrini yerine getirmek için. İkincisi; bu, ümmetine tebliğ edilmesi kendisine mutlaka gerekli olan hususları beyan cümlesindendir ki O’nu tanısınlar, O’na inansınlar (nübüvvetini ve getirdiklerini tasdik etsinler), gereği gibi amel etsinler ve O’nun mertebesini gereği gibi anlayıp ta’zim etsinler. Bu hadîs; Peygamberimiz (s.a.v.)’in, bütün mahlûkata faziletli kılın-dığına delîldir.

Bu hadîs, Resûlullâh (s.a.v.)’in yüksek tevazularına aykırı değildir; çünkü Tirmizî rivâyetinde, “lâ fahra” (öğünmek yok) ziyadesi mevcuddur. (Yâni, övünmek için söylemiyorum veya bu mertebeye kendi kuvvetimle değil, Allâh (c.c.)’un kerâmetiyle nâil oldum.) Dârimi’nin, Cabîr (r.a.)’den rivâyeti ise şu şekildedir: “Ben peygamberlerin önünde gidenim öğünmek yok, ben peygamberlerin sonuncusuyum öğünmek yok, ben şefaât edenlerin ve şefaati kabul olunanların ilkiyim öğünmek yok.”⁴⁶

Şunu da belirtelim ki; **tevazu ve kibir, niyetlere göredir.** Görünüşte tevâzu olan bir söz, kibirlenmek niyetiyle söylenirse; bu, tekebbür olur. Bazı kanaat önderlerinde bu hâl kendini ele vermektedir. Bu da kişinin umûmî ahlâk durumuyla ilgilidir. Ahlâkî durumu, tevazu üzerine olan kişinin, en başta Resûlullâh (s.a.v.)’in sözleri hep tevazuya yorulur.⁴⁷

46 İmâm Nevevî, *Müslim Şerhi*

47 Kurtubî, *Câmû li Ahkâmi'l-Kurân*, c. 10, s. 310

Şifâ-i Şerîf, Mevahibül Ledünniyye, Asım Köksal’ın İslâm Târîhi gibi eserler başta olmak üzere bu konularda te’lîfi bulunan hemen hemen bütün ehl-i sünnet âlimlerinin eserlerinde geçen “Resûlullâh (s.a.v.)’in gölgesinin yere düşmemesi, omuzlarının herkesten yüksek görünmesi, cinsel gücünün çok yüksek olması, gece görebilmesi, arkasındakini görebilmesi gibi hakikatleri ilmî bir dayanak olmaksızın inkâr etmek (M. İslamoğlu, *Üç M...*, s. 98) doğru mudur? Bu rivâyetleri zikretmek, Nebî (s.a.v.)’i -hâşâ- olduğundan fazla göstermek midir? Getirdiği dîni anlamaya ve yaşamaya mâni midir? Bu tip rivâyetleri kitaplara yazmanın ve okumanın Müslümanlara faydaları nelerdir?

Nebî (s.a.v.)’i sadece akıl ile anlamaya çalışanlar şüphesiz kabalaşmışlardır. Yukarıdaki iddiânın sahibine sorarız: Tarih boyunca hiç kimse O (s.a.v.)’i ilahlık sınırına sokmuş mudur? Bu sınıra sokmadığı sürece zaten mahlukatın en üstünü olan o zât-ı şerîfi “Olduğundan fazla gösterme”nin anlamı nedir? Allâh (c.c.)’un övdüğü ve mahlukatın en yücesi kıldığı zâtı “aşırı yüceltmek”ten bahsedilebilir mi?

Resûlullâh (s.a.v.)’e mahsus özellikler vardır. Bunlara hasâis denir. Bazı âlimler bunları, müstakil kitaplarda toplamıştır. Günümüzde bazı insanlar maalesef pozitivist akla ve tabiatın işleyiş kanunlarına aykırı gördükleri haberleri inkâr veya tevil etmektedir. Nebî (s.a.v.)’in mu’cizeleri de bundan nasibini almaktadır. Hâlbuki rivâyet zincirleriyle birlikte yâni ilmî usul ve kaideler çerçevesinde günümüze kadar gelen bu rivâyetleri inkâr edebilmek için yine ilmî kaidelere başvurmak gerekir. Bu hadîslerin, rivâyet yönünden kritik edilmesi günümüzde imkânsızdır. Bu iş; İslâm âlimleri tarafından yaklaşık bin yıl önce -elde yeterince argüman bulunduğu dönemlerde- kırk kırk yaran bir hassasiyetle kitaplara geçirilerek tesbit edilmiştir. Dayanaksız itirazlar hiçbir ilmi

kiymeti ifade etmez ve iddia sahibinin kendi düşüncelerinden ibaret kalır.

Ümmet-i Muhammed, -amellerinde eksik ve kusur olsa da- Peygamber (s.a.v.)’e, dünyevi ve uhrevi ibadetlerde her bakımdan kendilerine kâmil mânâda örnek alınması gereken bir kul-Resûl nazarıyla bakmakta ve ilahlığa nisbet etmek haricinde olabildiğince ta’zim etmektedir. Bu sebeple Müslümanlar; O’nun gibi evlenmekte, O (s.a.v.)’i taklid ederek O (s.a.v.)’in uyuduğu şekilde uyumakta, yemek yerken O (s.a.v.)’in yemek âdâbını tatbîk etmekte, O (s.a.v.)’in târif ettiği şekilde ibadetlerine devam etmektedir. İnsanlar, O (s.a.v.)’e her hususta uyduğu ölçüde Allâh (c.c.) yolunda mesafe kat etmektedirler.

Müslümanların bu kitapları okuması, peygamberlerinin maddî ve ma’nevî kemallerini anlamalarını, muhabbet ve bağlılıklarının artmasını sağlar. Ayrıca haram ve farzların tespiti dışında kalan “fazilet, teşvik, terğib” gibi konularda, zayıf hadîslerle de amel edilebileceği ve zayıf hadîsin uydurma demek olmadığı; hadîs ilmi ile ilgili çok az bilgisi olanlarca bile mâlumdur.

ŞEFAATİ VE VESİLE (ARACI) KILMAYI ŞİRK OLARAK GÖRME HASTALIĞI

21 **?** **Makam-ı Mahmud’dan bahsetmeyi, Nebî (s.a.v.)’i “aşırılı yüceltmek” olarak algılayan (M. İslamoğlu, Üç M..., s. 112) zihniyete verilecek cevap nedir?**

Hz. Peygamber (s.a.v.), “Makam-ı Mahmud, ümmetime şefaattedeceğim bir makamdır.” buyurmuştur. (İmâm Taberî) İmâm Tirmizî’den gelen bir rivâyette de Hz. Peygamber (s.a.v.)’e Makam-ı Mahmud sorulmuş; “O, şefaattir.” cevabını vermiştir.

“Gecenin bir kısmında uyanarak, sana mahsus bir faz-

lalık olmak üzere namâz kıl. (Böylece) Rabbinin, seni, övgüye değer bir makama göndereceğini umabilirsin.” (İsrâ s. 79) Âyetinin mânâsı, *Rûhu 'l-Beyân* tefsirinde şöyle açıklanıyor:

“Makam-ı Mahmud, mahşer ehlinin tamamına şefaât etme makamıdır. O umumî şefaât sırasında herkes Peygamberimiz (s.a.v.)’e gıpta eder. Çünkü kendisinden şefaât istenen peygamberlerin hepsi de ilk önce şefaât etmekten kaçınır ve her biri şefaât isteyenleri diğer bir peygambere gönderir. Sonunda bütün insanlar Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’e gelirler. Peygamberimiz (s.a.v.) de, “Ben şefaât etmeye ehilim.” buyurur ve büyük şefaâtını yapar. Diğer peygamberler ondan sonra şefaât ederler.”⁴⁸

Ömer Nasuhi Bilmen ise bu âyetin tefsirinde şu mânâyı veriyor: “Muhakkak ki, (Rabbin seni bir Makam-ı Mahmuda) bir şefaât-ı kübrâ -büyük şefaât- makamına (gönderecektir). Senin derecenı bütün mahlûkâtın fevkine -üstüne- yükseltecektir.”⁴⁹

Abdullah b. Ömer (r.a.)’den gelen bir rivâyet de şöyledir:

İnsanlar, -Peygamber (s.a.v.)’in ümmetleri olarak- cemaat cemaat toplanırlar. Her ümmet, peygamberinin peşine düşer ve: Ey filân, bize şefaât (edip bizi bu sıkıntıdan kurtar.)” diye ricâ ederler. Büyük peygamberler dolaşılıp hepsinden, bu konuda bir şey yapamayacaklarına dair cevap alındıktan sonra şefaât işi, dönüp dolaşıp son Peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)’e gelir. İşte bu, Cenâb-ı Hakk’ın O’nu, Makam-ı Mahmud’a gönderdiği gündür.”

⁴⁸ İsmail Hakkı Bursevi (k.s.), İsrâ sûresi, 79. âyetin tefsirinden (Terc.: Ömer F. Hilmi)

⁴⁹ Ömer Nasuhi Bilmen, *Kur’ânı Kerim’in Türkçe Meâli Âlisi ve Tefsiri*, c. 4, s. 1903

“Öyle bir günden korkun ki, o günde hiç kimse başkası için herhangi bir ödemede bulunamaz; hiç kimseden -Allâh izin vermedikçe- şefaât kabul olunmaz, fidiye alınmaz; onlara asla yardım da yapılmaz.” (Bakara s. 48) **âyetinden “Ey Kureyş topluluğu! Kendinizi kurtarmaya bakın; Allâh’ın yanında size bir faydam olmaz...”** (Buhârî, Vesâyâ, 11) **hadîsinden yola çıkarak şefaatin olmadığını söyleyen ve “Şefaâtçi, kişiyi Allâh’ın vereceği cezadan kurtaracaksa, Allâh (c.c.)’dan güçlü ve merhametli olmalı ve insanı daha iyi tanımalıdır.”⁵⁰ diyen kimselere verilecek cevap nedir?**

Cezâdan kurtaran ve affeden yine Allâh (c.c.)’dur. Ancak affetmesine Nebî (s.a.v.)’i vesîle kılarak ona verdiği değeri göstermektedir.

Tefsirlerde, yukarıdaki âyette belirtilen kendilerine şefaatin fayda vermeyeceği kimselerin, kâfirler olduğu bildirilmiştir.⁵¹ Şefaât müslümanlar içindir. Şefaatin varlığına delîl olan bazı âyetler ise şöyledir:

“Rahmân nezdinde söz ve izin alandan başkalarının şefâata gücü yetmez.” (Meryem s. 87) Bu hususta Allâhü Te‘âlâ, diğer bir âyette şöyle buyuruyor: “O gün, Rahmân’ın izin verdiği ve sözünden hoşlandığından başkasının şefaati fayda vermez.” (Tâhâ s. 109)

“Allâh (c.c.)’un huzurunda, kendisinin izin verdiği kimse-lerden başkasının şefâati fayda vermez. Nihâyet onların yürek-lerinden korku giderilince (birbirlerine): “Rabbiniz şefaât hakkında ne buyurdu?” dediler. (Şefaât edecek durumda olanlar): Hak olanı buyurdu, dediler. O, yücedir, büyüktür.” (Sebe’ s. 23)

⁵⁰ Abdulaziz Bayındır, *Kur’ân Işığında Doğru Bildiğimiz Yanlışlar*, Süleymaniye Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006

⁵¹ Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberî, *Taberî Tefsiri*, c. 1, s. 204-206

Bu konuda, tevâtûr derecesine varan sahîh hadîsler vardır. Bu hadîslerden bazıları şu mealdedir: “Şefaati, ümmetimden kebâir ehli olanlar (büyük günahlar işleyenler) içindir.” (Ebû Davûd, Tirmîzi, İmâm Ahmed Enes ibn Malik’ten)

“Hiçbir peygamber yoktur ki, kendisine müstecâb (kabul edilmiş) bir duâ verilmiş olmasın. Muhakkak ben, duâmı ümmetimin şefaati için sakladım. Şefaati, ümmetimden Allâh (c.c.)’a şerik tutmayanlara inşallâh ulaşacaktır.” (İmâm Müslîm, İmâm Ahmed Cabir (r.a.)’den)

23
?

Elbânî⁵² *el-Teveşşül* isimli kitapçıkta, Mu’tezile’yi taklit ederek Peygamberimiz (s.a.v.)’in veya evliyâdan birisinin şefaati istemeyi ve vesile kılmayı İslâm’daki haramlardan biri olarak ilan etmekte ve şirke denk olduğunu söylemektedir. Elbânî’nin arkadaşları Abdulaziz Bin Baz ve Kahtani (bkz. *el-Vela ve el-Bera*) gibi kimseler de bu iddiadadırlar.

Müslümanların çoğunluğuna müşrik damgası vuran bu kimselere verilecek cevap nedir?

Peygamber (s.a.v.)’in şefaati; Kur’ân, Sünnet ve İcmâ ile sâbit bir husustur. Kur’ân’dan deliller daha önce izah edilmişti.

52 Nâsiruddîn Elbânî, günümüz Vehhabî ve Selefleri arasında en önde gelen reformcudur. Meslek olarak saat tamircisidir. Kendi kendini eğiterek (sadece kitap okuyarak) hadîs âlimi olmak iddiasında olan bir kişidir. İslâmî ilimlerden herhangi birinde bir hocası [ve icâzeti] yoktur. Kur’ân’ı Kerim’i veya herhangi bir hadîs, fıkıh, akaid, üsûl veya imlâ kitabını ezberlemediğini itiraf etmiştir. Büyük ehl-i sünnet âlimlerine hücum ederek ve fıkıh ilmini aşağılayarak meşhur olmuştur. Bilhassa, bir Hanefi fıkıhçısı olan babasının mezhebine karşı kötü niyet sergilemiştir. Allâhü Te‘âlâ’nın dostlarına ve tasavvuf ehline karşı aşırı saygısızdır. Önce Suriye’den, sonra Suudi Arabistan’dan çıkarılmış; 1999’da ölene kadar Amman-Ürdün’de ev hapsi altında yaşamıştır. (Dr. Cibril Fuad Haddad) **Not:** Parantez içindeki notlar mütercim tarafından eklenmiştir.

İmâm Buhârî'nin İbn-i Ömer (r.a.)'den rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîf şöyledir: “Kıyâmet Günü güneş öylesine yaklaşacaktır ki, akan terler kulakların ortasına kadar erişecektir. Böyleyken (insanlar) Âdem (a.s.)'dan yardım isterler (istigâse), sonra Mûsa (a.s.)'dan ve sonra Hz. Muhammed (s.a.v.)'den. Hz. Muhammed (s.a.v.), onlar için şefa'at edecektir (fe yeşfe'u)... Ve o gün Allâhü Te'âlâ, O'nu yüce bir makama çıkaracaktır, böylece ayakta duran herkes (kâfirler dahil) O'nu öveceklerdir.”

Enes (r.a.)'den rivayetle Resûl-i Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Her peygamberin Allâhü Te'âlâ'dan bir dileği vardı veya her peygamberin (makbul) bir duâsı vardı. Onu ümmeti için yaptı. Ben ise duâmı kıyâmet gününde ümmetime şefa'ate tahsis ve tehir ettim.”

Âvf ibn Mâlik el-Eşcaî (r.a.)'den rivâyete göre Resûl-i Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Az önce Rabbimin beni ne ile muhayyer kıldığını (hangi konuda serbest bıraktığını) size haber vereyim mi?” buyurdu. Biz:

“Evet, Yâ Resûlullâh!” dedik. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem (s.a.v.): “Rabbim beni, ümmetimin üçte ikisini hesapsız ve azâbsız cennete koymakla şefa'at arasında muhayyer kıldı.” buyurdu. Biz:

“Yâ Resûlullâh, siz neyi seçtiniz?” dedik,

Resûl-i Ekrem: “Ben şefa'ati seçtim.” buyurdu. Biz hepimiz bir ağızdan: “Yâ Resûlullâh, bizi şefa'at edeceklerinden kıl.” dedik. Resûl-i Ekrem (s.a.v.): “Benim şefa'atım, Müslüman olan herkesedir.” buyurdu.⁵³

İmâm Sübkî de *Şifâüs-sikâm* adlı kitabında diyor ki: Şefâat hakkındaki hadîsler çoktur. Onların toplamı, tevâtür derecesine ulaşmaktadır.

⁵³ İbn Hâcer el-Heytemî, *İslâm'da Helaller ve Haramlar*, c.2, s. 725

24
?

Başta Peygamber (s.a.v.) ile ve salihlerle tevessül (vesile aracı kılmak) konusunun Kur'an ve Sünnet'ten delilleri nelerdir?

Kur'an'dan delil:

Mâide Sûresi'nin, "Allâh (c.c.)'a yaklaşmak için vesile arayın." mealindeki 35. âyet-i kerîmesinde, Allâhü Te'âlâ'nın rızasına ulaşmak için, vesileye (sebeplere) yapışmak emredilmektedir.

Hiz. Meryem de: "Yâ Rabbi! Bana hiçbir insan dokunmadığı hâlde çocuğum nasıl olur?" deyince, Cebrail (aleyhisselam): "Allâh-ü Azim'uş-şan dilediğini böyle halk eder (yaratır). Bir şeyin olmasını istediği vakit: Ol, der. Hemen olur ve senin oğluna kitap, hikmet, Tevrat ve İncil'i öğretir ve oğlunu İsrailoğullarına peygamber olarak gönderir." dedi. İsâ (a.s.) da: "Ben size Rabbinizden mucizat ile geldim. Ben size çamuru, kuş şeklinde yaparım ve ona üfürürüm. O da bi iznillah (Allâh (c.c.)'un izniyle) kuş olur, uçar. Anadan doğma körlerin gözlerini açar ve ebrasları (vücudunda beyaz lekeler çıkan hastaları) bu illetten kurtarırım. Ve Allâh (c.c.)'un izniyle ölüleri diriltirim. Yediğiniz ve evlerde sakladığınız şeyleri size haber veririm. Eğer îmân ederseniz, bunlar sizin için birer mûcizedir. Benden evvel nazil olan Tevrat'ı tasdik ve Tevrat'ta size haram olanlardan bir kısmının helal olduğunu beyan eder olduğum hâlde Allâh (c.c.) tarafından apaçık âyetler ile size geldim. Allâh-ü Azim'uş-şan'dan korkunuz ve bana itaat ediniz. Şüphesiz Allâh-ü Azim'uş-şan, benim ve sizin Rabbinizdir. Ona itaat ve ibadet ediniz. Doğru yol budur." dedi. (Âl-i İmrân s. 49) Böyle yapmakla Hiz. İsâ (a.s.) yanlış mı yaptı ki vesile kılmak yanlıştır deniyor!

Bu âyet-i kerîmede Hiz. İsâ (a.s.)'ın "Ben size çamuru kuş şeklinde yaparım ve ona üfürürüm. Anadan doğma körlerin gözlerini açar ve ebrasları (vücudunda beyaz lekeler çıkan hastaları) bu illetten kurtarırım. Ve Allâh (c.c.)'un izniyle ölü-

leri diriltirim.” diye ifade etmesi; vesilenin en bariz örneklerindendir. Öldüren ve diriltten ancak Allâhü Te‘âlâ olmasına rağmen, Allâhü Te‘âlâ diriltir demiyor. “Allâh (c.c.)’un izniyle ben diriltirim.” demek suretiyle, bu olaya vesile olduğu, açık bir şekilde âyet-i kerîmede ifade edilmektedir.⁵⁴

Sünnetten delil:

Osman bin Huneyf (r.a.)’in rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte Peygamberimiz (s.a.v.)’in yanına gözleri görmeyen bir adam gelip; “Yâ Resûlallâh gözlerimin açılması için bana duâ et.” deyince, Peygamberimiz (s.a.v.); “İstersen senin için duâ edeyim, istersen sabret, ahiretin için daha hayırlıdır.” buyurdular. Adamın “*duâ et demesi*” üzerine Peygamberimiz (s.a.v.); “Güzelce abdest al ve iki rek’at namâz kıldıktan sonra şu duâ ile duâ et.” diye emretmiştir.

“Ey Allâh’ım, sana (bütün masivalardan kesilip) rahmet peygamberi olan Peygamberimiz Muhammed (s.a.v.) ile yönelerek Sen’den istiyorum. Yâ Muhammed (s.a.v.), sana yöneldim, ihtiyacımın giderilmesi için Sen’i vesile ederek Rabbime yöneldim. Allâh’ım, O’nu bana şefaâtçı kıl.”

Osman bin Huneyf (r.a.) diyor ki: “Allâh (c.c.)’a yemin ederim ki biz daha Resûlullâh (s.a.v.)’in huzurundan ayrılmamıştık ki adam geri döndü, sanki gözleri hiç kör olmamıştı.”

Osman bin Huneyf (r.a.), sevgili Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in vefatından sonra müşkül ve sıkıntılı zamanlarda bu duâ ile sahâbe-i kirâmın Resûlullâh (s.a.v.)’i vesile ederek müşküllerinin hâllolduğunu rivâyet etmiştir.⁵⁵ **Hadîs-i şerîfte görüldüğü gibi Nebî (s.a.v.)’in duası ile değil zâtı vesile kı-**

⁵⁴ *Necid’de Doğan Fitne*, s. 188

⁵⁵ *Müsned-i Ahmed İbn-i Hanbel*, c. 4, s. 138, Mısır; Tirmizî, *Deavat*: 49; İbn-i Mâce, *İkame*: 5; Hâkim *el-Müstedrek*, c. 1, s. 458, Hadîs no: 1180, Beyrut; Heysemi, *Mecmau’z-Zevaid*, c. 2, s. 279, Kahire; Taberânî, *el-Mu’cemu’s-Sağir*, c. 1, s. 306, Hadîs no: 508, Beyrut; Taberânî, *el-Mu’cemu’l-Kebir*, c. 9, s. 30, Hadîs no: 8311

İnnıdır. (İlginçtir ki bu hadîsi rivâyet edenlerden Tâberânî Hazretleri, kitabında hiçbir hadîsin sıhhati hakkında özel bir beyanda bulunmadığı hâlde bu hadîs için sahîh-hasendir buyurarak bu konuyu ileride inkâr edeceklerle kerâmeten minal-lâh cevap vermiştir.)

Aklî delil:

Rızık veren Allâh (c.c.) olduğu halde “işveren”e, şifâyı veren Allâh (c.c.) olduğu halde doktora başvurarak onları vesile edinmiyor muyuz?

25
?

Elbânî’nin,⁵⁶ “Teveşül ancak Peygamber zamanında ve huzurunda olur” sözüne verilecek cevap nedir?

Bu mesnedsiz (delilsiz) bir sözdür. Çünkü Osman b. Huneyf hadîsinde geçen âmâ adam Efendimiz (s.a.v.)’in huzurunda olmadan O (s.a.v.) ile teveşül etmiştir. Yani bu sorunun cevabı hadîsin metnidir! Tam metnini yukarıda verdiğimiz hadîs-i şerîfte, Nebî (s.a.v.) âmâ adama “Ey Allâh’ım, sana (bütün masivalardan kesilip) rahmet peygamberi olan

⁵⁶ Elbânî’nin, hadîs ilmi yönünden değerlendirmesi: Elbânî Teveşül ve şefaate delil olan Ebû’l-Cevzâ hadîsini inkâr ederken Hadîsin ravilerinden Saîd b. Zeyd’i (v. 167/783) zayıf ve makbul olmayan birisi olarak tanıtmıştır. Halbuki bu zâtın sika, sadûk, hâfız gibi (hadîs ilminde güvenilirlik ve dürüstlük ifade eden) farklı lafızlarla güvenilir olduğunu söyleyenler şunlardır: İbn Maîn, İbn Sa’d, Buhârî, İclî, Ebû Ca’fer ed-Dârimî, Ahmed b. Hanbel ve İbn Hıbbân. Elbânî’nin, Saîd b. Zeyd’i zayıf bulup bu sebeple hadîsini kabul etmezken aynı Saîd b. Zeyd’in bulunduğu başka bir hadîs için şu değerlendirmeyi yaptığını da görmekteyiz: “Hadîsin isnadı hasendir. Râvîlerin hepsi de sikadır (Son derece güvenilirlerdir). Saîd b. Zeyd hakkında söz söylenmiştir ama bu, onun hadîsini hasen derecesinden aşağı düşürmez.

Kabul edilmelidir ki bu tutum, biraz da taassup ve peşin hükümden kaynaklanmaktadır. O, kendi meşrebine, zihin ve fikir dünyasına aykırı bulunduğu rivâyetleri özellikle sened bakımından bir

Peygamberimiz Muhammed (s.a.v.) ile yönelerek Senden istiyorum. Yâ Muhammed (s.a.v.), sana yöneldim ihtiyacımın giderilmesi için Sen'i vesile ederek Rabbime yöneldim. Allâh'ım, O'nu bana şefaatçi kıl." Osman b. Huneyf şöyle demiştir "Vallâhi biz daha dağılmadan ve meclis uzamadan, (âmâ olan) adam sanki hiç hasta olmamış gibi çıkageldi. "Buradan anlaşılıyor ki Efendimiz (s.a.v.)'in huzurunda iken tevessül etmedi. Sorunun ikinci cevabı da şöyledir: Allâhü Te'âlâ bize ve sahabesine, Efendimiz (s.a.v.)'in yüzüne karşı "Yâ Muhammed (s.a.v.)!" dememizi Nûr sûresi 63. âyetle yasaklamıştır: "O Peygamberi çağırmayı aranızda bir kısmınızın diğer bir kısmını çağırması gibi kılmayın!" Mânâsı: Yani yüzüne karşı ona "Ey Muhammed (s.a.v.)" sözüyle hitap etmeyin. Bilakis "Ey Allâh'ın Nebîsi, Ey Allâh'ın Rasûlü" deyin. Dolayısıyla burada âmâ "Ey Allâh! Senden istiyorum ve sana Peygamberin, Rahmet Peygamberi ile yöneliyorum. Yâ Muhammed (s.a.v.)!" dediğine göre Efendimiz (s.a.v.)'in huzurunda değildi.

26
?

'Selefi'lerin "Tevessül hayatta olanlarla yapılır" iddiasına ve "Ölülerden yardım istemek, "Sadece senden yardım dileriz." (Fâtiha s. 4) âyetiyle çelişir." (Abdulaziz Bayındır, Kur'ân Işığında Tarikatçılığa Bakış) şeklindeki iddialara verilecek cevap nedir?

İmâm-ı Nesefî hazretleri buyuruyor ki:

Her mümin uykuda da mümin olduğu gibi, öldükten son-

şekilde çürütmeye çalışırken, sahip olduğu zihniyetle mutabakat arz eden rivâyetleri ise bazen -senesinde bir başka yerde zayıf olduğunu söyleyerek tenkit ettiği (Saîd b. Zeyd örneğinde olduğu gibi) râvî olsa bile- kabul edebilmektedir. Böylelikle Elbânî, kendisiyle çelişmektedir. Şüphesiz bu, ilmî zihniyet ve akademik nezaketle bağdaşmayan bir tutumdur. (Prof. Dr. Zekeriya GÜLER, Vesîle Ve Tevessül Hadîslerinin Kaynak Değeri, *İlam Araştırma Dergisi*, c. II, sy. 1)

ra da mümindir. Bunun gibi Peygamberler, öldükten sonra da Peygamberdir. Çünkü, Peygamber olan ve îmân sahibi olan ruhtur. İnsan ölünce, ruhunda bir değişiklik olmaz. (*Umdetü'l-itikad*)

Sahih-i Buhâri'de Hz. Ömer (r.a.)'den rivayet edilen hadîs-i şerifte Hz. Ömer (r.a.) duâsında diyor ki: “Ey Allâh, Sana Peygamberin ile tevessül ediyorduk ve bize yağmur yağıdırıyordun, şimdi de Peygamberinin amcası ile tevessül ediyoruz, bize yağmur yağıdır!” Bu söz Sahabe'nin Peygamberle tevessül ettiklerine bir delildir.

Hz. Ömer'in Hz. Abbas ile tevessül etmesinden maksat, Sahabeye ve sonrakilere Evliya ile tevessül etmenin cevazını beyan etmek içindir yoksa irtihâl etmiş bulunan Nebî (s.a.v.) ile tevessül câiz olmadığı için değildir.

Hz. Abbâs (r.a.), Hz. Ömer (r.a.)'in kendisiyle tevessülü'nün hakikatini açıklamış ve ön tarafa geçince “ Ey Allâh! Bu topluluk Senin Peygamberin indindeki yerim sebebiyle Sana benimle yöneldiler.” buyurmuştur. “Yani Peygamberin vefat ettiği için beni aracı kılıyorlar” dememiştir. Hâfız İbn-i Hacer bu hadîs hakkında der ki; Hz. Ömer (r.a.)'in Hz. Abbas (r.a.)'i aracı kılmasından, salih kimseler ve Ehl-i Beyt ile şefaât talebinin câiz olduğu anlaşıyor.

“Yalnızca senden yardım isteriz.” âyetindeki yardım istemenin, her türlü yardımı kapsadığı kabûl ediliyorsa, o hâlde, sadece ölülerden değil; dirilerden de herhangi bir şekilde yardım istemek bile âyet ile çelişir. Hayâtımızda birilerinden mutlaka yardım istemişsinizdir.

27
?

‘Selefi’lerin “Peygamber (s.a.v.)’in irtihalinden sonra O (s.a.v.)’i aracı kılmak câiz olsaydı, Hz. Ömer (r.a.) onu terk edip Hz. Abbas (r.a.) ile tevessül etmezdi, zira kaide diyor ki: Daha faziletlisi bulunduğu zaman daha az faziletli biriyle tevessül câiz değildir.” İddialarına verilecek cevap nedir?

İslâmî ilimlerde kesinlikle böyle bir kaide mevcut değildir. Bu sözlerle avamı etkilemek belki mümkündür. Fakat ilimle sağlamlaşmış bir insan bu sözü alır ve âlimlerin usulüne ve kaidelerine vurur bunun, bunu iddia eden insanların aleyhlerine delil olduğunu ispatlar.

Eğer (uydurulan) bu kaide doğru olsaydı Hz. Ömer (r.a.) yanlış yapmış olurdu. Çünkü Hz. Abbas (r.a.)’den daha faziletli oldukları icmâ ile sâbit olan Hz. Ali (r.a.) ile ve Hz. Osman (r.a.) ile tevessülü terk etmiş ve Hz. Abbas (r.a.) ile tevessülde bulunmuştur. Halbuki o dönemde Hz. Ali ve Hz. Osman (r.a.e.) hayattaydılar.

28
?

‘Selefi’lerin “İnsanlardan âdet olarak istenen şeylerin dışında bir kişiden bir şey istemek şirktir.” İddialarının cevabı nedir?

Sahih-i Müslim’de yer alan bir hadîste Sahabe’den Rabi’a b. Ka’b el Eslemî (r.a.), Efendimiz (s.a.v.)’e bir hizmette bulundu. Efendimiz (s.a.v.) ise kerim ahlakından dolayı kendisine bir hizmette bulunana karşılık vermeyi severdi. Buyurdular ki: “Ey Rabi’a benden iste!” Sahâbi: “Senden Cennet’te komşuluğunu istiyorum!” dedi. Yani insanların adetinde istenen şeylerin dışında bir şey istedi. İnsanların adetinde böyle bir istek yoktur. İnsan bir mal ister, bir at ister, bir ev ister. Buna rağmen Efendimiz (s.a.v.) ona “şirke girdin” ya da “günah işledin” buyurmadı bilakis ona dedi ki: “Başka bir şey ister misin?”, o da: “İstediğim ancak budur ey Allâh’ın Resûlü (s.a.v.)” deyince, buyurdu ki: “Sende çok secde etmek sûretiyle bana yardımcı ol!”

29
?

“Falan zâtın yüzü suyu hürmetine” gibi ifadelerle, Allâh (c.c.)’dan bir şeyler istenebilir mi?

İddia: “Bu ifadeler, Süleyman Çelebi’nin *Mevlid*’i gibi kitaplarda da yer alır. Ama böyle duâ olmaz.” (A. Bayındır, *Kur’ân Işığında Tarikatçılığa Bakış*, s. 51-52)

Sahîh bir hadîste, Âdem Aleyhisselâm'ın, günah işlediğinde, “Rabbim! Senden **Muhammed (s.a.v.) hakkı için**, beni affetmeni istiyorum.” dediği, haber verilmektedir.⁵⁷

Ayrıca İbn-i Mâce, Nebî (s.a.v.)’den rivâyet edilen câmiye gidiş duâsı içinde yer alan şu rivâyeti zikretmiştir: “Ebû Saidi’l-Hudrî (r.anh) anlatıyor: “Resûlullâh (s.a.v.) buyurdular ki: “Kim evinden namâz kılmak üzere çıkar ve: “Ey Allâh’ım! **Senden isteyenlerin senin katındaki hakkı için** ve şu yürüyüşümün hakkı için senden istiyorum... (derse...)” bu örneklerde görüldüğü gibi hiçbir sakıncası yoktur, hatta sünnet ve duâ için temiz ağız lâzım olduğundan, birileri vesile edilerek duâ edilmesi tavsiye edilmiştir.

30
?

Resûlullâh (s.a.v.) ve diğer veliler ile tevessül etmek, yâni onları vesile kılmak ile kast edilen nedir?

Tevessül, bir sebeptir; tesir eden değildir. Müessir, yâni tesiri yaratan, tek olan ve ortağı bulunmayan Allâh (c.c.)’dur. Allâh (c.c.), yiyecek ve içeceği de doymak ve suya kanmak için sebep kılmıştır. Bunların bir tesiri yoktur. Hakîki müessir, Allâhü Te‘âlâ’dır.

Her günahkâr, Allâh (c.c.)’a kendisinden daha yakın kimseyi vesîle kılabilir. Hiçbir fert, bunu inkâr edemez. Buna; şefaât, tevessül veya istiğâse adı vermede bir fark yoktur. Bu tevessül; müşriklerin, başkasına ibâdet ederek Allâh (c.c.)’a yaklaşmayı dilemesi kâbilinden bir hareket değildir. Zîrâ onların yaptığı küfürdür. Müslümanlar; Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz, diğer enbiyâ-i mürselîn ve sâlihler ile tevessülde bulundukları zaman, onlara ibâdet etmiş olmadıkları için, Allâh (c.c.)’un tevhidinden dışarı çıkmış değillerdir.

⁵⁷ Hâkim ve Taberânî’nin Hz. Ömer (r.a.)’dan rivâyet etmiş, Hâkim’in *el-Müstedrek*’te, Sübkî’nin *Şifâu’s-Sikâm*’da, Süyûtî’nin *el-Hasâisü’l-Kübrâ*’da, Kastalânî’nin *el-Mevâhib*’de sahih olarak rivâyet etmiştir.

Zîrâ fayda vermekte ve zarara uğratmakta Allâh (c.c.) tektir ve ortaktan münezzehtir. Bu câiz olunca, bir kimsenin “Resûlü (s.a.v.) vâsıtası ile Allâh (c.c.)’dan istiyorum.” demesi de câizdir. Zîrâ o kimse, Allâh (c.c.)’dan isteyicidir; başkasından değil. Bu beyanlardan açığa çıkmış olmaktadır ki, Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz ile yardım dilemek iki mânâyâ gelmektedir:

Birincisi, Resûlullâh (s.a.v.) vâsıtası ile veya O’nun makâmı, hakkı, bereketi ile ihtiyacının verilmesini Allâh (c.c.)’dan dilemektir. Bu şekilde yardım dileyen kimse, Allâh (c.c.)’a duâ edip Azîz ve Celîl olan Allâh katında habîbini vâsita kılmış olur.

İkincisi, “Meded Yâ Resûlullâh” diyen kimse, Resûlullâh (s.a.v.) Efendimizden kendisi için duâ buyurmasını ve haccetin yerine getirilmesini istemiştir. Zîrâ O, kabrinde câvidânî bir hayata sâhibdir. Nitekim insanlar, kıyâmet günü O (s.a.v.)’den kendilerine şefaât etmesini isteyeceklerdir.⁵⁸

Evliya Türbesi Ziyaretinin Anlamı:

Mevlanâ Abdülhakim-i Siyalkuti hazretleri buyurur ki:

Duâ eden, Allâhü Te‘âlâ’dan istemektedir. Duâsının kabul olması için de Allâhü Te‘âlâ’nın sevdiği bir kulunu vasıta yapmaktadır. “Yâ Rabbi, bu sevgili kulunun hatırı ve hürmeti için bana da ver.” demektedir. Yahut evliyâdan bir zata, “Ey Allâh (c.c.)’un velisi, bana şefaât et, bana vasıta ol, benim için duâ et.” demektedir. Dilekleri yerine getiren, yalnız Allâhü Te‘âlâ’dır. Veli; yalnız vesiledir, sebeptir. O da fanidir, kendinden kaynaklanan bir gücü yoktur. Böyle inanmak, Allâh (c.c.)’dan başkasına güvenmek olsaydı; diriden de duâ veya herhangi bir şey istemek yasak olurdu. Diriden de duâ ve bir şey istemek, yasak edilmedi. Bir cahil, dileğini Allâh (c.c.)’un kudretinden beklemeyip “Veli yaratır.” Der ve bu düşünce ile ondan isterse, bu, elbette yanlıştır. Bunu ileri sürerek İslâm âlimlerine dil uzatmak çok yanlıştır. (Zâd-ül Lebîb)

⁵⁸ Yûsuf en-Nebhânî, *Şevâhidü’l Hakk*, s. 138

TÜRBE ZİYARETİ VE TEBERRÜK MESELESİ

31
?

Nebî (s.a.v.)'i ziyaretin fazileti ve bu konuda selef-i sâlihinin uygulamaları nelerdir?

Nisâ sûresi âyet 64: “Onlar nefislerine zulmettikleri zaman, sana gelip de Allâhü Te‘âlâ’ya tevbe istiğfar etselerdi ve sen de onlar için istiğfar etseydin, elbette Allâhü Te‘âlâ tevbeleri kabul edendir, merhametlidir.”

Bu âyet-i kerîme, Ümmet-i Muhammed’in Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz’in Türbe-i Saadet’ine gelip onun huzurunda ve onu vesile ederek Allâhü Te‘âlâ’dan istiğfarda bulunmalarını emretmektedir. Resûlullâh (s.a.v.):

“Kabrimi ziyaret edene şefaetim vacip oldu.” (Beyhâkî, Darekutni, Taberânî)

“Hacc edip de, beni ziyaret etmeyen, beni incitmiş olur.” (Darekutni, İmâm-ı Malik)

“Vefatımdan sonra benim kabrimi ziyaret eden, aynı hayatımda iken beni ziyaret etmiş gibidir.” (Taberânî, *Mu‘cem ‘ul-Kebir*, Hadîs No: 13314) buyurarak kendisinin, kabr-i şerîfinde diri olduğunu ve gelenleri tanıdığını bize haber vermektedir.

Bilâl b. Hâris (r.a.), Hz. Ömer (r.a.)’in, bir kıtlıkta, Resûlullâh (s.a.v.)’in kabrine giderek: Yâ Resûlallâh (s.a.v.)! Ümmet’in için Allâh (c.c.)’dan yağmur iste, zîrâ onlar helak oldular.”⁵⁹ dedi. Resûlullâh (s.a.v.), kabrinde olduğu hâlde, O’ndan yardım istedi. Bu istemeyi ne kendisi ne Hz. Ömer (r.a.) ne diğer Ashâb (r.a.e.) ve hadîs imâmları ne müfessirler ne akâid âlimleri şirk kabul etti. Ne de âyete ters görüp ve şirk olarak kabûl ettiler.

⁵⁹ Ebû Ya’lâ, Bezzâr, İbnü Ebi Şeybe, İbn-i Kesîr, *el-Bidâye*: 8/93-94 (İbn-i Kesîr burada bu rivâyetin isnâdının sahîh olduğunu da söylemiştir.)

İmâm-ı Â'zâm (r.a.) Efendimiz, Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz'i ziyaret ettiği esnada onu metheden 53 beyitten oluşan meşhur *ed-Dürri'l-Meknûn* adlı kasidesini yazmış ve bizzat Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz'i ziyaret maksadıyla geldiğini, ilk beyitlerinde şöyle ifade etmiştir:

“Yâ Resûlallâh (s.a.v.)! Sırf, seni ziyaret maksadıyla geldim. Amacım sadece senin rızan ve himayendir.

Ey insanların en hayırlısı! Sana öyle iştiağım, arzum var ki; kalbimde senden başka hiçbir şeyin sevgisi yoktur.

Vallâhi makamın hakkı için senin müştakınım, Hakk Teâlâ da biliyor ki, ben sana âşığım ve meylim de sanadır.

Sen öyle ulu bir zatsın ki, sen olmasaydın kâinat da dâhil, hiçbir şey yaratılmazdı.”⁶⁰

Sübkî şöyle diyor: “Bil ki Nebî (s.a.v.)'i Allâh (c.c.)'ya aracı yapmak, ondan yardım istemek ve onu şefaathı yapmak câizdir ve güzeldir. Bunu dîni olan hiç kimse, inkâr etmemiştir. Ve bu inkâr, hiçbir zaman iştirilmemiştir. Nihâyet İbn-i Teymiyye geldi bu husûsta öyle sözler söyledi ki, o sözler içerisinde boçalayan zayıf kimseler mes'eleyi iyice karıştırdı.”⁶¹

32
?

Abdulaziz Bayındır, *Kur'ân Işığında Tarîkatçılığa Bakış* kitabının, 53 ve 54. sayfalarında vefat etmiş kimselerin ruhaniyetlerinden istifadeyi ve türbe ziyaretlerinin faydasını inkâr etmektedir.

Bu görüşlerine verilecek cevap nedir?

Ruhaniyetten istifadeyi inkar eden görüşler Kur'ân ve Sünnet'e aykırıdır. Şöyle ki: “Allâh yolunda şehîd olanları ölü sanmayınız! Onlar, Rabblarının yanında diridirler, rızıklan-

⁶⁰ Bu kasidenin tamamı için bkz. *el-Mecme'atü'l-Kübra Mine'l-kasâidi'l-fuhra fî hakk-ı Nebîyyinâ Muhammedîni'l-Büşra Aleyh-i Salâvatullahi ve Selamühü'l uzma*, s. 53

⁶¹ İmâm Sübkî, *Şifâu's-Sikâm*: 133

dırılmaktadırlar.” (Âl-i İmrân s. 169) âyet-i kerîmesinde, şehîdlerin diri oldukları sabit olunca; peygamberlerin diri olması, öncelikli olarak sabittir.

Şehîdlerin bu şekilde diri olmaları, onlar için şerefli bir rütbedir. Bu, Allâhü Te‘âlâ’nın onlara bir lütfudur. Ancak, peygamberlerin rütbesinden daha yüksek bir rütbe yoktur. Şüphesiz peygamberlerin hâli, bütün şehîdlerin hâlinden daha yüksek ve kâmindir. Dolayısıyla şehîdler için ölü denemeyeceği gibi peygamberler için de öldü denemez, mânevî bir hayatla diridirler.⁶²

Beyhakî’nin Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyetle bildirdiği hadîs-i şerîfte, Peygamber (s.a.v.) Efendimiz buyurdu ki: “Her ayın ilk üç gecesi ve günü, bana çok salevât okuyunuz. Çünkü bu ikisi, sizden bana ulaştırılır. Toprak elbette, peygamberlerin cesetlerini çürütmez.”

Enes bin Mâlik’ten rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte şöyle buyruluyor: **“Peygamberler; kabirlerinde diri olup, namâz kılarlar.”** (İbn-i Adîy, *el-Kâmil*)

Âlimler, ölülerin birtakım tasarruflarda bulunabileceklerini ve dirilere faydalı olabileceklerini söylemektedirler. Özel ma’nâda velî olduğuna inanılan bir kimseden, kerâmet beklenilmesi ne kitap ne sünnet ve ne de icmâya ters düşen bir şeydir. Çünkü Allâh (c.c.), bu âlemde yaptığı rızık ve benzeri yardımlardan birçoğunu kulları vâsıtasıyla yapar. O vâsıtalardan gördüğümüz rızık ve nîmetleri bizzat kendilerinden sayarsak, bu; tek Rezzâk’ın Allâh (c.c.) olduğuna dâir inen âyete (Zâriyât s. 58) ters düşmekle bir çeşit şirk sebebi olur. O bakımdan doğrusu; kulları sebep ve vâsıta, Allâh (c.c.)’u da yaratan görmektir.⁶³

⁶² İmâm-ı Sübkî, *Şifâüs-sikâm fî ziyâreti hayr-il-enâm*

⁶³ Fahrüddîn-i Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*: 11/31; *el-Metâlibu’l-Âliyye*: 7/228, 261, 262; Allâme Taftazânî, *Şerhu’l-Mekâsîd*: 3/338; Allâme Seyyid Şerîf Cürcânî, *Hâşiyetü’l-Metâli’* (Levâmi’u’l-Esrâr): Bir

Dolayısıyla türbelerde, mum yakmak, bez bağlamak gibi şeyler yapılmadığı sürece türbe ziyâreti sünnettir. Nitekim Nebî (s.a.v.), kabir ziyâreti esnasında şöyle duâ edilmesini emir buyurmuşlardır:

Es-selâmu ‘alâ ehli’d-diyâri mine’l mü’minîne ve’l-müslimîne ve yerhamullâhu’l müstakdimîne minnâ ve’l-müste’hirîne. Ve innâ inşâallâhu bikum le-lâhikûne.

Türkçe Anlamı: “Selâm mü’min ve müslümanlardan bu diyarda yatanlara! Allâh bizim geçmişlerimize de, geleceklerimize de rahmet eylesin, bizler de inşâallâh sizlere katılacağız, de” buyurdular. (Müslim, 5.c., 252.s.)

İmâm-ı Razî Hazretleri der ki: “Gelen insanın ruhu ile, kabirdeki zatın ruhu, birer ayna gibidir. Birbirinin karşısına gelince herbirinin ışığı, ötekinde akseder, yansır. Bir zat, öldükten sonra, ruh âleminde ve rahmeti ilâhiden ona gelmiş olan, ilimler, kuvvetli eserler, onun ruhundan, ziyârete gelen kişinin ruhuna geçer.” (Metalib-i Âliyye)

33
?

Abdülkâdir Geylânî Hazretleri bir şiirinde buyururlar ki: “Mürîdim ister doğuda olsun ister batıda / Hangi yerde olsa da yetişirim imdâda”

Bu söz: “Kur’ân-ı Kerîm’in çok sayıda âyetine açıkça aykırıdır. Çünkü “Darda kalmış kişi duâ ettiği zaman onun yardımına kim yetişiyor da sıkıntıyı gideriyor ve sizi yer-yüzünün hâkimleri yapıyor? Allâh ile beraber başka bir tanrı mı var?” (Neml s. 62) (Abdulaziz Bayındır, *Kur’ân Işığında Tarîkatçılığa Bakış*) **iddialarına verilecek cevap nedir?**

Allâh’ın kulları yine Allâh’ın iradesi ve izniyle yardıma gelirler ki bunun şirk ile ilgisi olmadığı gibi bu husus Kur’ân ve Sünnet ile sabittir.

baskısında: 5, Başka bir baskısında: 6-7, Yine aynı kitâb’ın bir baskısında: 17, başka bir baskısı: 19

“Biriniz herhangi bir yerde yolunuzu şaşırırsanız, bir şeyde yardımcı, muhafaza edici arayıp bulamadığınız zaman, hiç kimsenin size yoldaş, arkadaş olmadığı ve çaresiz kaldığınız yerde deyiniz ki: “Ey Allâhü Te‘âlâ’nın has kulları! Beni muhafaza ediniz. Ey Allâhü Te‘âlâ’nın has kulları! Bana yardım ediniz. Çünkü Allâhü Te‘âlâ’nın öyle kulları var ki onlara yardıma gelirler, görünmezler.” (Taberânî, *Mu‘cem‘ul Kebir*, Hadîs No: 13737; Heysemî, *Mecme‘u‘z-Zevâid*, 10.c, Hadîs No: 17103)

Soruda yer alan beyit, kerâmet yoluyla yapılan bir işten haber vermektedir. Velîlerde görülebilecek bir kerâmet, yâni olağanüstü iş, ehl-i sünnet mü’minlerce hak olduğuna göre, mesele kalmaz. Abdu’l-Kadir-i Geylânî Hazretleri; İbn-i Teymiyye’nin de *el-Furkân* isimli kitabında söylediği gibi şerîat imamlarındandır. Kerâmeti mütevâtirdir. O, bazen, Allâh (c.c.)’nun izni ve yardımıyla, doğuda ve batıda mürîdlerine yardımcı olabileceğini, Allâh (c.c.)’un kendisine lutfettiği nimetlerden olduğunu anlatma kabilinden söylemiştir. Bunun; Kur’ân’la çelişmediğini, Kurân’a îmân edip kerâmetle alâkalı âyetleri ve husûsan Neml Sûresi kırkinci âyeti de tasdîk edenler anlar, teslîm ve i’tirâf ederler.

“Yanında kitaptan bir ilim olan (Siddik), onu (Yemen’deki Belkıs’ın tahtını) sen gözünü kırpmadan sana (Şam’a) getiririm, dedi.” (Neml s. 40)

Onca uzaklıktaki tahtı, fizik kanunlarını alt üst ederek, göz kırpmadan Süleyman (a.s.)’a getirebileceğini söyleyen Siddîk ve Velî Asef’ten söz ediliyor...

Hz. Ömer (r.a.) Medine’deki minberden İran orduları karşısında hezimete uğramakta olan İslâm ordularının kumandanı Sâriye (r.a.)’ı uzaktan îkâz etti, (Ey Sâriye dağa yanaş, dağı arkana al, ey Sâriye...) dedi, Sâriye (r.a.), bu çağrışı işitti ve İslâm orduları bu îkaz sayesinde bozgundan kurtuldu.⁶⁴

⁶⁴ Beyhakî, *Delâilü’n-Nübüvveh*. İbn-i Hâcer, *el-İsâbe‘de* (2/3) bu haberin isnâdının Hasen olduğunu söyledi. Haberi, ayrıca, Ebû Nüaym,

34
?

“Resûlullâh (s.a.v.), Enes’in evinde uyudu ve terledi. Enes’in annesi bir bardak getirdi ve terini bir bardağa topladı. Resûlullâh, bunu ne yapacağını sorduğunda, o da dedi ki: “Kokumuzun içine katacağım; çünkü o, kokuların en güzeli.” (Buhârî, *İstizan* 41; Müslim, *Fezâil* 84; Nesâî, *Ziyet* 119) *Bu tavır, -Peygamberimiz (s.a.v.)’in mübârek bedeniyle ve eşyâlarıyla teberrük etmek- sahâbenin seçkinlerinin onayladığı bir tavır değildir.* (M. İslamoğlu, *Üç M...*, s. 92)

Ashâb-ı Kirâm, Nebî (s.a.v.) ile nasıl teberrük etmiştir?

Hudeybiye Antlaşması’nda Kureyş Kabilesi’ni temsilen Resûl-i Ekrem (s.a.v.)’e gönderilen Urve bin Mesud’un döndükten sonra kavmine söyledikleri, bu sorunun en önemli cevaplarındandır: “Ey kavim! And olsun ki ben krallara; Kayser’e, Kisrâ’ya, Necâşî’ye gittim ve and olsun ki hiçbirisi adamlarından, (Hz.) Muhammed (s.a.v.)’in ashâbından gördüğü ta’zimi görmemektedir. And olsun ki (Hz.) Muhammed (s.a.v.)’in ağzından bir tükrük çıksa mutlaka onların birisinin eline düşer, onlar da onu ellerine ve yüzlerine sürüyorlar. Muhammed (s.a.v.), onlara bir emirde bulunsa derhal onu yerine getiriyorlar. Abdest aldığı zaman abdest suyunu getirmek için nerdeyse birbirleriyle savaşıyorlar. Konuştuğu zaman O’nun katında seslerini alçaltıyorlar; ta’zim maksadıyla O’na dikkatli bir şekilde de bakmıyorlar. (Hz.) Muhammed (s.a.v.) size, doğru bir plan sunmaktadır, onu kabul ediniz.”⁶⁵

Resûlullâh (s.a.v.)’in Ashâb-ı Kirâm’a hafifçe dokunmuş olması bile onlar için büyük bir anlam ifade ediyordu:

Ebû Zeyd b. Ahtab (r.a.) anlatıyor: “Resûlullâh (s.a.v.), eliyle yüzümü okşadı ve bana duâ etti.”⁶⁶

Hatîb ve İbn-i Merdûye de rivâyet ettiler. (*en-Nibrâs*: 482)

⁶⁵ Muhammed Yusuf Kandehlevî, *Hayatu’s-Sahâbe*, c.1, s.135-136

⁶⁶ Tirmizî, *Menâkıb*

Temel hadîs kaynaklarımızda teberruk konusu ele alınmış ve bu konuda birçok hadîs zikredilmiştir. İmâm-ı Buhârî, *Sahîh*'inin *Kitabü Fardî'l-Humus* bölümünün 5. babında bu konuya yer vermiştir. "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in miras olarak kullandığı yüzüğü ile saçı, pabucu ve su kabı gibi ashâbının ve başkalarının teberruk ettikleri şeyler hakkında zikredilenler babı" ile sahîhinde yer vermiştir. İmâm Müslim teberruk konusunu *Sahîh*'inin *Kitabü'l-Fedail*'inde değerlendirmiştir. Yine aynı kitapta 22. bâb olarak "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in terinin temizliği ve onunla teberruk babı" bulunmaktadır.

Enes (r.a.) anlatıyor: "Resûlullâh (s.a.v.) sabah namâzını kılınca, Medine'nin hizmetçileri elinde su bulunan kaplar olduğu hâlde kendisine gelirlerdi. Efendimiz (s.a.v.) de bütün kaplara elini batırırdı. Bazen sabahları hava soğuk olurdu, ancak yine de elini suya batırırdı."⁶⁷

Yine Enes (r.a.) anlatıyor: "Resûlullâh (s.a.v.)'i, berber tıraş ederken gördüm. Ashâbı etrafını çevirmişti. Tek kılının dahi yere düşmesini istemiyorlar, birinin eline düşsün istiyorlardı."⁶⁸

Enes (r.a.)'in rivâyet ettiği bu hadîs-i şerîfler ve soruda geçen hadîs-i şerîf, Ashâb-ı Kirâm (r.a.e.)'in sağlığında Resûlullâh (s.a.v.)'e ait saç ve ter gibi şeyleri saklamaya başladıklarını ve Resûlullâh (s.a.v.)'in buna itiraz etmediğini ve onayladığını açıkça ortaya koymaktadır. Bugün birçok câmide Ramazan ayında ya da mübarek gecelerde sakal-ı şerîf ziyaretleri yapılmaktadır.

Teberrukle ilgili buraya kadar anlattıklarımızdan şu sonuçları çıkarmamız mümkündür. **Teberrük, Hz. Peygamber (s.a.v.) zamanından beri uygulanagelen ve peygamber sevgisinden kaynaklanan bir ameldir.**

⁶⁷ Müslim, *Fezâil* 74

⁶⁸ Müslim, *Fezâil* 75

Ashab (r.a.e.), Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz’e olan sevgilerinden dolayı, onun irtihâlinden sonra bütün anılarını yaşatmaya çalışmıştır. O’nun konakladığı ve namâz kıldığı yerlere kaybolmaması için mescidler bina etmişler. Bundan dolayı, Mekke ve Medine’de çok sayıda târihi eserler varken, günümüzde vahhabiler, kasıtlı olarak, Resûlullâh (s.a.v.) ve ashabin sevgisini hatırlatan, o zamana ait olan bütün değerleri, birer birer imha etmişlerdir.⁶⁹

PEYGAMBERLER FAZİLET BAKIMINDAN EŞİT MİDİR?

35
?

“Sizden herhangi bir kimse ben(im), Metta’nın oğlu Yunus’tan hayırlı olduğumu söylemesin.” “Peygamberler arasında tafdîl (birini daha faziletli kılmak) yapmayın.” (Buhârî) hadîs-i şerîflerinden ve benzeri bazı rivâyetlerden yola çıkarak peygamberlerin fazilet bakımından eşit olduklarını söylemek doğru mudur?

Yüce Allâh’ın: “Sen Rabbinin hükmünü sabırla bekle. Balık sahibi (Yunus) gibi olma. Hani o, dertli dertli Rabbine niyaz etmişti.” (Kalem s. 48) buyruğu; Resûlullâh (s.a.v.)’in, Hz. Yunus (a.s.)’dan daha faziletli olduğunu gösterir. Çünkü Yüce Allâh: “O’nun gibi olma.” demektedir. O hâlde Hz. Peygamber (s.a.v.)’in: “Benim ondan daha faziletli olduğumu söylemeyiniz.” ifadesi, alçakgönüllüce bir ifadedir.

Mü’min olmak, yâni îmânın altı şartından biri, peygamberliğe ve eksiksiz olarak bütün peygamberlere îmân etmektir. **Hepsine îmân etmek mânâsında, peygamberler arasında ayırım yapılmaz, yapılamaz:** “O Resûl, (vahiyy yoluyla Kur’ân ve sünnet olarak) kendisine Rabbinden her ne indirildiyse ona îmân etti; mü’minler de (îmân ettiler). Her biri, Allâh’a, meleklerine, kitaplarına ve resûllerine îmân etti (inanma hususunda). O’nun resûllerinden hiçbirini diğerlerinden ayırmayız.” dediler. (Bakara s. 285)⁷⁰

⁶⁹ Necid’de Doğan Fitne, s. 121

⁷⁰ Kurtûbî, İbn Kesir

Îmân noktasında peygamberler arasında herhangi bir ayırım söz konusu olmamakla ve buna izin verilmemekle birlikte, peygamberler; Nebîler ve resûller olarak ayrıldıkları gibi aralarında genel ve özel farklılıklar ve fazîletler konusunda dereceler vardır.

Îmâm-ı Kurtûbî şöyle der: Hz. Peygamber (s.a.v.), bütün peygamberlerin en üstünüdür. Çünkü O (s.a.v.), kıyâmet gününde şefaathçi olacaktır. Hamd sancağı ve havz onun olacaktır. “Benim, Mûsa (a.s.)’dan hayırlı olduğumu söylemeyiniz.” buyruğu ile de **tevazu yoluyla bunu ifade etmiştir**. Nitekim Hz. Ebûbekir (r.a.) de şöyle demişti: “En hayırlınız olmadığım hâlde sizi yönetmek üzere başınıza getirildim.” Hâlbuki Hz. Ebûbekir (r.a.)’in ashâbın en faziletlisi olduğu, kesin olarak bilinen bir husustur.

36

?

Nebî (s.a.v.)’in diğer peygamberlere üstünlüğü, hangi hususlardadır?

Hepsi peygamber olmaları itibariyle aralarında bir fark yoktur. Fazilet, peygamberlikten ayrı olarak diğer birtakım hususlar ile söz konusu olur. Bundan dolayı onlardan kimisi resûl ve azim sahibi peygamberdir. Kimisi halil edinilmiş, kimisi ile Allâh konuşmuş ve Allâh (c.c.) onlardan kimini, kiminin üstüne derecelerle yükseltmiştir. Nitekim yüce Allâh şöyle buyurmaktadır: “Rabbin, göklerde ve yerde olan herkesi en iyi bilendir. Gerçekten biz, peygamberlerin kimini kiminden üstün kıldık; Dâvud’a da Zebûr’u verdik.” (İsra s. 55) Burada da: **“İşte biz bu peygamberlerin bazısını bazısına üstün kıldık.”** buyurmaktadır.

İbn Abbas (r.a.), buna işarette şöyle demektedir: **“Muhakkak Allâh (c.c.), Muhammed (s.a.v.)’i peygamberlere ve sema ehline üstün kılmıştır.”** Hazır bulunanlar: “Ey İbn Abbas Allâh (c.c.) ne ile O’nu sema ehline üstün kılmıştır?” deyince şu cevabı verir: “Yüce Allâh şöyle buyurmaktadır: Onlardan her kim: “İlah O değil; benim!” derse, biz onu cehennemle cezalandırır-

rız. İşte biz, zalimlere böyle ceza verimiz!” (Enbiya s. 29) Buna karşılık Hz. Muhammed (s.a.v.)’e de şöyle buyurmuştur: “Biz sana doğrusu, apaçık bir fetih ihsan ettik. Böylece Allâh, senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar...” (Fetih s. 1-2) Bu sefer: Peki diğer peygamberlere üstünlük ne iledir, diye sordular. O da şu cevabı verdi: Yüce Allâh (diğer peygamberler hakkında) şöyle buyurmaktadır: “(Allâh’ın emirlerini) onlara iyice açıklasın diye her peygamberi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik...” (İbrâhim s. 4) Aziz ve Celil olan Allâh, Hz. Peygamber (s.a.v.)’e ise şöyle buyurmaktadır: “Biz seni bütün insanlara ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik; fakat insanların çoğu bunu bilmezler.” (Sebe’ s. 28) Allâh (c.c.) O’nu, cinlere de insanlara da peygamber olarak göndermiştir.⁷¹

İmâm Bûsîri: O bir fazilet güneşi, diğerleri ise yıldızdır, Yıldızlar insanlara ışıklarını ancak geceleri sızdırır.

MÎ’RÂC MÛCİZESİ

37
?

Muhammed Hamidullah’ın⁷² çeşitli kitaplarında Mî’râc’ın mûcizevî yönünü inkâr sadedinde şu ifadeler yer almaktadır: “...Zîrâ Kur’ân-ı Kerîm’in inzal edildiği devirde Kudüs’te mescid yoktu.” (M. Hamidullah, *İslâm*

⁷¹ Kurtûbî, *Câmiû li-Ahkâmü’l Kur’ân*

⁷² Hamidullah 19 Şubat 1908’de Haydarabad Nizamlığı’nda dünyaya gelmiştir. Necip Fazıl’ın, “Baidullah” lakabıyla tanıttığı ve yanlış fikirlerini ifşa ettiği (bkz. Türkiye’nin Manzarası, 137 s.) Hamidullah’ı kendi ifadeleri ile tanıyalım:

Hamidullah’ın Nebî (s.a.v.) ile İlgili Görüşleri:

Hamidullah, *İslâm Peygamberi* isimli kitabında Hz. Peygamber (s.a.v.)’e “cesaretsizlik ve korku” isnat etmiştir: “(Hz.) Muhammed (s.a.v.) oraya (Mekke’ye) girmeye cesaret edemedi.”

Hamidullah aynı kitapta şunları da kaydeder: “Bununla beraber, Medine Yahûdileriyle Müslümanların anlaşamamış olmaları gerçekten üzücü bir olaydır. İnsanın karşısındaki kimsede kusur bulması kolay bir şeydir; fakat şurası kabul edilmelidir ki araya bir kere yanlış anlama hâlinin girmesi, misliyle mukabelede bulunma ve buna da mukabelede bulunma gibi uzayıp giden itişmeler zinciri,

*Peygamberi*⁷³, s. 93) “Ben Kur’ân-ı Kerîm’i inceledim. “Abd” kelimesinin cesedle ilgili olduğuna dair, herhangi bir âyette başka bir misâl bulamadım. Abd kelimesiyle cese- de hitâb edildiğine rastlamadığım hâlde, ben bunun aksi- ne cesed olmadığı hâlde “Abd”ın kul yerine kullanıldığını gördüm.” (Hamidullah, *Seminer Bandları ve Mi’râc Meseleleri*, s. 11) “Mi’râc’ın cismani veya ruhani olduğuna dair, Kur’ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîflerde delîl bulunmamaktadır. Bu Mi’râc’ın ruhani ve bedeni olmak meselesi küçük bir te- ferruattır.” (Hamidullah, *İslâm Müesseseleri Târîhi*, s. 82-83) **Mi’râc hâdisesi, yalnızca ruhla mı gerçekleşmiştir?**

itham edilen suçlu tarafa da kendilerini haklı gösterecek birtakım delîl ve dayanaklar ileri sürme imkânı bahşetmektedir.” (İslâm Peygamberi, c.1, s. 580)

Yahûdilerin Kaynukaoğulları kabilesinin, Medine’den son tahlilde Efendimiz (s.a.v.)’in direktifiyle sürüldüğü vakıası dikkate alındığında ortaya şu sonuç çıkmaktadır: Yahûdilerin haklı olma ihtimali varsa, Efendimiz (s.a.v.), onlara (hâşâ) haksızlık etmiştir. Çünkü olay sürüncemede kalmamış, somut bir sonuçla noktalanmıştır ve bu somut sonucun bir dayanağı olmalıdır. Eğer Yahûdiler haksız ise Hamidullah’ın bu tavrının hiçbir anlamı yoktur.

Hamidullah’ın, Kur’ân-ı Kerim Hakkındaki Fikirleri:

Kur’ân-ı Kerim hakkında: “*Dînî mukaddes kitaplarda böyle bir- takım kıssalar bulunur; bunların muhakkak târihi gerçek olaylar olması gerekmemektedir.*” (c.1, s.568) demiştir. Kendisini “şaka ve eğlence olmayan” bir kitap olarak niteleyen bir kitabın, olma- mış hâdiseleri olmuş gibi anlatabileceği intibasını uyandırmak; bir Müslümandan asla sadır olmaması gereken bir tavır olarak ancak Modernist Yahûdî ve Hristiyanların kendi kutsal kitapla- rı hakkındaki görüşlerinde rastlandığında normal karşılanabilir. Sadreddin Yüksel Hoca, bu konuda şöyle söylemiştir: “Kur’ân’ın defalarca bize naklettiğine göre inanmayanlar, ‘Bu Kur’ân, es- kilerin masallarından başka bir şey değildir.’ demişlerdir. Şimdi eğer Kur’ân-ı Kerim’de anlatılan kıssalar, gerçek târihi hâdiseler olmazsa; o vakit masal ve asılsız hikâyelerden ibaret kalır. Ve nihâyet muarızların yukarıdaki iddiaları doğruluk vasfını kazan- mış olur. Bu ise Kurân-ı Kerîm için (hâşâ) büyük bir hezimetdir.”

73 Hz. Peygamber (s.a.v.)’i “İslâm Peygamberi” olarak sınırlamak,

İslâm âlimlerinden selef ve halef, hadîs ve kelam âlimleri topluluğunun bildirdiğine göre Peygamberimiz (s.a.v.); geceleyin Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya uykuda ve ruhen değil; uyanık iken bedeni ve ruhu ile birlikte Burak üzerinde isra buyurmuş, gece yolculuğu ettirilmiş, getirilen Mi'râc ile de oradan ruhen değil; yine **bedeni ve ruhu ile birlikte, uyanık iken, göklere uruc ettirilmiş, çıkarılmıştır.**

“Eksiklikten uzaktır O Allâh ki, geceleyin kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini bereketli kıldığımız Mescid-i Aksa'ya yürüttü. O'na âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye. Gerçekten O, işiten ve görendir.” (İsrâ s. 1) **Âyette geçen kulunu (bi ‘abdihî) sözü, ruh ve cismin birleşiminin adıdır.** Bundan, İsrâ hâdisesinde ruh ve bedenin birlikte bulunduğu anlaşılır.⁷⁴

Eğer Mi'râc sadece ruhla olsaydı, Kureyşlilerin bunu yalanlamalarına ve buhrana girmelerine gerek kalmazdı. Çünkü bilirlerdi ki, kişi uyku hâlindeyken birçok harika olayları görebilir. İsrâ ve Mi'râc olayı ise ruhen ve bedenlen cereyan etmiştir.⁷⁵

Mi'râc hâdisesinin ruh ve bedenle gerçekleştiğini söylediği nakledilen Ashâb-ı Kirâm âlimlerinden bazıları:

1. Abdullah b. Abbas (r.a.)
2. Cabir b. Abdullah (r.a.)
3. Enes b. Malik (r.a.)
4. Huzeyfe b. Yeman (r.a.)
5. Hz. Ömer (r.a.)
6. Ebû Hüreyre (r.a.)

uygun değildir. Kendileri; insan, cin bütün mahlûkatın peygamberidir. Yanlızca Müslümanların peygamberi olduğunu, bugün Yahûdilerden bir grup da kabul ediyor. Ancak bu, onların Müslüman olmalarına yetmiyor.

⁷⁴ Molla Câmi, *Şevâhidü'n-Nübüvve*, s. 114-115

⁷⁵ Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi, *Taberi Tefsiri*, c. 5, s. 253

7. Malik b. Sa'saa (r.a.)
8. Ebû Habbetü'l-Bedrî (r.a.)
9. Abdullah b. Mes'ud (r.a.)

Tâbiînden bazıları:

10. Dahhâk (r.a.)
11. Katâde (r.a.)
12. Saîd b. Müseyyeb (r.a.)
13. Saîd b. Cübeyr (r.a.)
14. Zührî (r.a.)

İbn Zeyd, Hasan, İbrâhim, Mücahid, Mesrûk, İkrime, İbn Cüreyc de (Allâh (c.c.) hepsinden razı olsun) bu görüştedir.

Ahmed b. Hanbel, Taberî ve sonraki fakihlerden, muhad-dislerden, kelamcılardan ve müfessirlerden pek çoğu da bu görüştedir.

Bazı ilim adamlarınca; Peygamberimiz (s.a.v.)'e peygamberliğin sâlih rüya ile başlangıcında olduğu gibi, kolaylaştırılmak ve alıştırılmak üzere, İsrâ ve Mi'râc'ın önce rüyada gösterilmiş, sonra da uyanıklık hâlinde yaptırılmış olabileceği de muhtemel görülerek bu husustaki uyku ve uyanıklık rivâyetleri bağdaştırılmak istenmiştir⁷⁶

İsrâ ve Mi'râc Mûcizesi Hâdisesini Rivâyet Eden Erkek ve Kadın Sahâbiler:

1. Enes b. Malik (r.a.)
2. Ebû Hüreyre (r.a.)
3. Abdullah b. Abbas (r.a.)
4. Abdullah b. Mes'ud (r.a.)
5. Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)

⁷⁶ İbn İshak. İbn Hişam, *Sîre*, c. 2, s. 4041; Belâzurî, c. 1, s. 256; Taberî, *Tefsîr*; c. 15, s. 18; Kâdî İyâz, *eş-Şifâ*, c. 1, s. 39'dan naklen; M. Asım Köksal, *İslâm Târihi*, c. 2, s. 204

6. Ümmü Hani bint-i Ebi Talib (r.anhâ)
7. Malik b. Sa'saa (r.a.)
8. Şeddad b. Evs (r.a.)
9. Ebû Zerr el-Gıfârî (r.a.)
10. Hz. Ümm-ü Seleme (r.anhâ)
11. Hz. Âişe (r.anhâ)
12. Esmâ bint-i Ebûbekir (r.anhâ)
13. Abdullah b. Ebi Sebre (r.a.)
14. Übeyy b. Ka'b (r.a.)
15. Büreyde b. Husayb (r.a.)
16. Cabir b. Abdullah (r.a.)
17. Huzeyfe b. Yeman (r.a.)
18. Semûre b. Cündüb (r.a.)
19. Sehl b. Sa'd (r.a.)
20. Suheyb b. Sinan (r.a.)
21. Abdullah b. Ömer (r.a.)
22. Abdullah b. Es'ad b. Zürâre (r.a.)
23. Abdurrahman b. Kurt (r.a.)
24. Hz. Ömer (r.a.)
25. Hz. Ali (r.a.)
26. Ebû Eyyub Halid b. Zeyd el-Ensârî (r.a.)
27. Abdullah b. Seddad (r.a.)
28. Ebû'l-Hamrâ (r.a.)
29. Ebû Leyla (r.a.)
30. Ebû Ümâme (r.a.)
31. Abdullah b. Amr b. Âs (r.a.)
32. Ebû Habbetu'l-Bedrî (r.a.)⁷⁷

⁷⁷ Ebû'l-Fidâ, *Tefsir*, c. 3, s. 24; Suyûtî, *Hasâisü'l-kübrâ*, c. 1, s. 378; Kastalânî, *Mevâhibu'l-ledünniye*, c. 2, s. 7; M. Asım Köksal, *İslâm Târihi*, c. 2, s. 204

B. İNANÇLA İLGİLİ GENEL KONULAR

KELİME-İ TEVHÎD'İN BÜTÜNLÜĞÜNE SÛİKAST

38

?

“Kelime-i Tevhîd’in ‘Muhammed Allâh’ın Resûlü’dür.’ kısmını söylemeksizin yalnızca birinci kısmını söyleyen kimselere de rahmet nazarıyla bakılmalıdır.” (Fethullah Gülen, *Küresel Barışa Doğru*, s. 131) **Yine yukarıdaki ifadelerin sahibinin “Allâh (c.c.)’un rahmetini kimsenin sınrılandırmaya hakkı yoktur.” gibi sözleriyle anlatılmak istenen, Allâh (c.c.) ve Resûlü (s.a.v.)’in buyrukları dışında bir hoşgörü anlayışının dînimizde yeri nedir?**

Nebî (s.a.v.) Efendimiz’in peygamberliğine inanmamak değil; herhangi bir sünnetini hafife almak, O (s.a.v.)’den geldiği kesin olan herhangi bir şeyi bilerek reddetmek veya küçümsek bile Allâh’ın rahmetinden uzaklaşmayı ve ebediyyen cehennemde kalmayı gerektirir.

İbn-i Abbas (r.a.)’ın naklettiğine göre: “...Allâh (c.c.) buyurdu ki: Kimi dilersem onu azâbıma uğratarım; rahmetim ise her şeyi kuşatır...” (A’raf s. 156) mealindeki âyet nazil olunca şeytan ileri atılarak ‘Ben de bir şey olduğuma göre, Allâh (c.c.)’un rahmetinde benim de payım var!’ demiş. Aynı şekilde Yahûdî ve Hıristiyanlar da pay iddia etmişlerdir. Fakat yukarıdaki âyetin devamı olarak: “Fakat onu, (kötülükten) sakınanlara, zekâtı verenlere ve âyetlerimize inananlara yazacağım.” (A’raf s. 156) mealindeki âyet inince şeytan Allâh (c.c.)’un rahmetinden ümîdini kesmiştir.

Fakat Yahûdîler ve Hristiyanlar: “Biz hem şirkten kaçıyor hem zekât veriyoruz ve hem de O’nun âyetlerine inanıyoruz.” deyince aşağıdaki âyet nazil oldu: “Yanlarındaki Tevrat ve İncil’de yazılı buldukları o elçiye, o Ümm-i Nebî’ye uyanlar... O Resûl’e inanıp ona saygı gösteren, yardım eden ve onunla birlikte gönderilen nûra (Kur’ân’a) uyanlar var ya, işte kurtuluşa erenler onlardır.” (A’raf s. 157) **Bu âyet inince Yahûdî ve Hristiyanlar da Allâh (c.c.)’un rahmetinden ümîdlerini kestiler.** Böylece Allâh (c.c.)’un rahmetinin, sadece mü’minlere mahsus olduğu meydana çıktı.⁷⁸

39

?

“Allâh’a inandım de, sonra dosdoğru ol.” hadîsinde Nebî (s.a.v.)’e îmândan bahsedilmediğinden yola çıkarak ve “Kalbinde hardal tanesi kadar îmân olan...” “*İhlâsla la ilahe illallâh* diyen cennete girer.” “*Kim, ‘La ilahe illallâhu vahdehu la şerike leh.’* derse, cennet ona vâcib olur.” vb. gibi delîllendirmelerle Nebî (s.a.v.)’e îmân konusunu, gerekli görmeyen zihniyete verilecek cevap nedir?

İslâm âlimleri “ihtisar” adı verilen bu gibi kısaltmaların sebebini açıklarken ‘Kim La İlahe İllallâh derse cennete girer.’ hadîsini ele almışlar ve bunu: “Kim, ‘Muhammedun Resûlullâh’ kavliyle birlikte bunu derse” diye yorumlamışlardır. Ancak sadece kelime-i şehâdetin birinci bölümünü söylemekle yetinmişler ve “**Bundan zaten doğal olarak bu kelime-i şehâdetin ikinci bölümü de anlaşılır.**” demişlerdir. Çünkü: “Muhammedu’r-Resûlullâh kesin olarak bilinmektedir, bu itibarla ayrıca zikre gerek duyulmamıştır.”⁷⁹

Kur’ân-ı Kerîm baştan sona kadar, Hz. Muhammed (s.a.v.)’e îmân edip uymayı emretmiştir. Bu konuda bazı

⁷⁸ Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi, *Taberi Tefsiri*, c. 4, s. 129-130

⁷⁹ İbn-i Hâcer el-Askalânî, *Fethu’l-Bari*, c. 1, s. 258

âyet-i kerîme mealleri şöyledir: “Kim Allâh’a ve Resûlüne îmân etmezse şüphesiz biz, kâfirler için çılgın bir ateş hazırlamışızdır.” (Fetih s. 13)

“Çünkü böyle davranırsanız, Allâh işlerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar. Kim Allâh ve Resûlü’ne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur.” (Ahzâb s. 71)

“Allâh ve Resûlû bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir kadın ve erkeğe o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allâh ve Resûl’ne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.” (Ahzâb s. 36) Hz. Peygamber (s.a.v.) de Kur’ân-ı Kerîm’i açıklayarak, îmânı şu şekilde tarif etmiştir: “Îmân; Allâh’a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere, âhiret gününe (yâni cennete, cehenneme, hesaba, mizana), kadere, hayrın ve şerrin Allâh (c.c.)’dan olduğuna, ölüme, öldükten sonra dirilmeye inanmaktır.” (Buhâri, Müslim, Nesâi)

Hz. Peygamber (s.a.v.), bu konuda diğer bazı hadîs-i şerîflerde şöyle buyurmuştur: “Allâh (c.c.)’dan başka ilah olmadığına ve benim de O’nun kulu ve Resûlû olduğuma şahadet eden, cennete girer.” (Deylemi)

“Allâh (c.c.)’un Rabb, benim de peygamber olduğuma kesin olarak inanana, cehennem haram olur.” (Hâkim) **“Beni duyup da îmân etmeyen Yahûdî ve Hristiyan (ve diğer kâfirler) elbette cehenneme girecektir.”** (Hâkim) “Cennete, sadece Müslüman olan girer.” (Buhâri, Müslim)

‘La ilahe illallâh’ demekle kast edilen, “Şehâdeteyn” (iki şehâadet) dir.

Nitekim Buhâri’nin ‘İlim’ bölümünde rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: “Herhangi bir kimse, kalbinden, gâyet doğru ve samimi olarak, Allâh (c.c.)’dan başka ilah olmadığına ve Muhammed (s.a.v.)’in de Allâh’ın Resûlû olduğuna şahitlikte bulunursa Allâh (c.c.) o kimseyi cehennem ateşine haram kılar.”

Bunu duyan Muaz (r.a.): “Ey Allâh’ın Resûlü! Bu haberi insanlara bildireyim mi?” diye sorar. Hz. Peygamber (s.a.v.) de: “Belki buna dayanıp güvenirlere de amel işlemezler.” buyurmuştur. Muaz (r.a.) bu hadîsi vebal altında kalmamak için ölüm döşeginde iken haber vermiştir.⁸⁰

40
?

Muhammed Esed,⁸¹ *Kur’ân Mesajı*⁸² isimli kitabında Bakara sûresinin 62. âyetinin mânâsı sadedinde şunları kaydeder: “*Kuşkusuz, (bu ilâhî kelâma) îmân edenler ile Yahudi inancının takipçilerinden, Hıristiyanlardan ve Sâbiîlerden Allâh’a ve âhiret gününe inanmış, doğru ve yararlı işler yapmış olanların tümü, Rablerinden hak ettikleri mükâfatları alacaklardır; ve onlar ne korkacak, ne de üzüleceklerdir.*”

Esed bu ayet için 50 nolu dipnotta da şöyle diyor: “*Kur’anda birçok kez tekrarlanan yukarıdaki paragraf,*

⁸⁰ İbn-i Hâcer-i Askalânî, *Fethu’l-Bari*, c. 1, s. 300

⁸¹ Yahûdî bir âilenin çocuğu olarak danyaya gelen Muhammed Esed, 1900 yılında Ukrayna’nın Lvov şehrinde doğdu. Anne tarafından dedesi, bir Yahûdî hahamı idi. Ailesinde hususi bir Yahûdîlik eğitimi aldı. Öyle ki, 13 yaşında İbraniceyi su gibi biliyor, Muharref Tevrat’ı ve Yahûdîliğe ait diğer kitapları rahatça okuyordu.

Seyahatleri: Önce Prag, Berlin, oradan Kudüs, Sonra Kâhire... Henüz 23 yaşındayken tekrar Kudüs. Devamla Amman, Şam, ondan sonra Bursa, oradan İstanbul, Sofya, Belgrat, Frankfurt, Berlin... Tekrar Kâhire, Ürdün...

Henüz 24 yaşında. Bu arada Şam, Trablus, Beyrut arasında sık sık gidip gelmiştir.

Yaş 26: Herat, Merv, Semerkant, Buhara, Taşkent ve Moskova üzerinden tekrar Berlin...

Bundan sonra Müslüman olduğu söyleniyor ve hacca gidiyor... **Ancak kendisinin namaz kıldığı hiç kimseden nakledilmemiştir.** Kitabında, İslam’ın tek geçerli din oluşunu, mucizeleri, şefaati, tesettürü inkâr eder.

1992’de İspanya’da 92 yaşında ölmüştür.

⁸² *Kur’ân Mesajı* isimli tefsiri-meal, merkezi Mekke’de olan Râbitatü’l-Âlem’ül-İslâmî tarafından M. Esed’e yazılmak üzere

(âyet demek istiyor) İslâm'ın temel bir doktrinini inşa etmektedir. Başka hiçbir itikadda benzeri olmayan bir görüş zenginliği ile, kurtuluş fikri, burada üç şarta bağlanmıştır: Allâh'a îmân, hesap gününe îmân ve hayatta doğru ve yararlı işler yapmak."

Müslüman olmadığı hâlde Allâh (c.c.)'a inandığını iddia edenlerin hükmü nedir?

Îmân; Allâh ve Resûlü (s.a.v.)'e ve onlardan gelenlere, Allâh ve Resûlü (s.a.v.)'in emrettiği şekilde inanmaktan ibâretir. Bu tanımdan yola çıkıldığında Hz. Muhammed (s.a.v.)'siz bir din ve îmandan bahsetmek imkanı yoktur. Çünkü îman bir bütündür.

Bu hususta Kâdı İyâz şunları söyler:

"Peygamber (s.a.v.)'in Hz. Muaz'a, evvela Yemenlileri Allâh (c.c.)'u tevhit ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygam-

sipariş edilmiş; ilk cildi Cenevre'de basılmıştır. Râbta; sekiz kişilik bir heyeti, bu kitabı inceleyip duyurmak ve kitabın Avrupa'da dağıtımını sağlamak üzere görevlendirmiştir. Heyetin, **bu kitabın yayılmaması ve Müslümanlara dağıtılmaması sonucuna** varmasıyla basılan 100.000 adet kitap, hamur olmak üzere kâğıt fabrikasına gönderilmiştir. Bunun için M. Esed'e ödenen paranın da geri istenmesine karar vermiş ancak Esed daha sonra bu kitabı başka bir şekilde basmıştır.

M. Esed'e ait Kur'an Mesajı isimli kitap üzerine doktora yapan Dr. Mustafa Öztürk'ün tespitleri: Esed, dil ve beyan merkezli çeviri ve yorum kuramındaki temel prensipleri büsbütün ihlal ve ilga etme pahasına, Kur'an'daki bazı kelimelere Arap Dilinde hiçbir karşılığı bulunmayan birtakım mecazi anlamlar yüklemiştir."

Dr. Mustafa Öztürk, bu iddiasını sayfalar dolusu delillendirdikten sonra tezin sonuç bölümünde şunları kaydeder: "Esed Kur'an kıssalarında geçen bazı olağanüstü olaylar, cenneti, cehennem, geliş güzel kullandığı 'mecaz' formülüyle izah etmiştir. Bu arada bazı kelimeleri hakikat bazı kelimeleri mecaza yormak suretiyle izahı oldukça güç bir tutarsızlık sergilemiştir. Esed'in bu çalışmaya konu olan yorumları tamamen bâtinî, ismâilî karakterdedir.

berliğini tasdike da'vet etmesini emir buyurması, onların Allâhü Te'âlâ'yı bilmediklerine delîldir.” Çünkü Yemen halkı Hristiyan ve Yahudi idi. Nebî (s.a.v.) şöyle emretti: “Sen (Yemen’e gidince) ehl-i kitaptan ya'nî Yahûdîlerden ve Hristiyanlardan bir kavimle karşılaşacaksın. **“Onların yanına varınca, onları önce, Allâh’tan başka ilâh olmadığına ve benim Allâh’ın Resûlü olduğumu tasdike da’ve et...”**”

Netice olarak Yahûdîlerle Hristiyanlar her ne kadar ibadet ederek ellerindeki kulaktan dolma deliller icâbı Allâh (c.c.)’u bildiklerini göstermek isterlerse de onlar hakikatta Allâh (c.c.)’u bilmezler.

Allâh (c.c.)’u, mahlûkatına benzeten ve O’nu cisimleştiren Yahûdîlerle O’na çocuk veya eş izafe eden ya da O’na hulul (mahlûkatın içinde bulunmak), intikal (bir yerden başka yere hareket etmek) ve imtizacı (mahlûkat ile karışmak) gibi yakıştırmalar yapan Hristiyanlar Allâh (c.c.)’u bilememişlerdir. Kezâ Allâh (c.c.)’u, lâyük olmadığı sıfatlarla vasıflandıran veya O’na şerik izafe eden ve mahlûkatını O’na benzeten (yaratma hususunda kendisine rakib atfeden) Mecûsîlerle Seneviyye fırkaları Allâh (c.c.)’u bilmemişlerdir. Bu yüzden onlar kendisine ibâdet ettikleri mabutları için “Allâh” da deseler, Allâh (c.c.) o değildir. Çünkü o vâcibu’l vücûd olan Allâh (c.c.)’un sıfatlarıyla sıfatlanmış değildir. Şu hâlde Yahûdîlerle Hristiyanlar Allâh-ı Azîmüştânı bilmiyorlar demektir...”⁸³

Yahudi asıllı olan ve sonradan döndüğünü söyleyen (!) Muhammed Esed’e sorular:

a- Yahudi inancının takipçileri de Allâh’a ve âhiret gününe inanıp doğru ve yararlı işler yapınca cennete gireceklerse, niçin yahudi kalmadınız da müslüman oldunuz?

b- Müslüman olmadan önce böyle bir kolaylık (!) olduğunu yani îmânın 6 şartını yerine getirmeden, bahsettiğiniz

⁸³ Ahmed Dâvudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, c.1, s. 175

3 şartla cennete girilebileceğini bilmediğinizi kabul edelim. Sonra öğrenince, “Ben boşuna müslüman olmuşum. Meğer Müslüman olmadan da üç şartla cennete girilebilirmiş” deyip tekrar yahudiliğe döndünüz mü? Dönmedinizse niçin?

Esed, bütün kitabı boyunca, hangi âyetle bir İslâm kelimesi veya aynı kökten gelen bir kelime görse, hemen reaksiyona geçmekte ve âhiret kurtuluşuna erenlerin sadece müslümanlar olmadığını isbat için adeta çırpınmaktadır.

İSLÂM'DAN BAŞKA DİN ARAYANLARIN DURUMU

41
?

Diğer “dîn”lerde kalarak iyi işler yapanlar, bu iyiliklerinin faydasını âhirette görürler mi?⁸⁴

Kişinin sahip olduğu inanç, Allâhü Te‘âlâ’nın rızasına ve Resûlü (s.a.v.)’in getirdiklerine uygun olmadığı sürece hiçbir sâlih amel âhirette kurtuluşa vesile olmaz. Allâhü Te‘âlâ: “O gün ki, ne mal ne evlât fayda verir. Ancak Allâh’a temiz bir kalble gelenler o günde (kurtuluşa erer).” (Suarâ s. 88-89) buyurmaktadır. Kalb-i selîm ile murad, her türlü şirkten selâmette olan kalptir. Zîrâ kâfir, müşrik ve münafığın kalbi hastalıktır. Allâhü Te‘âlâ: “Onların kalplerinde bir hastalık vardır.” (Bakara s. 10) buyuruyor.⁸⁵

Hiz. Âişe (r.anhâ)’den rivâyet edilen bir hadîs şöyledir. Hiz. Âişe (r.anhâ): “Dedim ki, ey Allâh’ın Resûlü (s.a.v.)! İbn Cud’an (Benî Temim’den, Hiz. Âişe (r.anhâ)’nın akrabasından ve Kureyş’in reislerinden cömertliği ile meşhur Abdullah isminde bir zat) cahiliyette sıla-i rahimde (akrabalarına ihsanda) bulunur, miskinleri yedirir idi. Bu, ona (âhirette) fayda verir mi?” dedi.

⁸⁴ Mâlesef Mustafa Karataş, oruç tuttuğunu söyleyen bir hristiyanın, “Bu amelimin karşılığını görür müyüm?” şeklindeki sorusu üzerine “Saygınızdan dolayı sevap alırsınız” diyebilmiştir.

⁸⁵ İmâm Nesefî, *Tefsîr un Nesefî*, c.3, s. 846

“Fayda vermez, zîrâ herhangi bir gün; Rabbim, dîn günû (amellerin karşılığını göreceği gün) günahlarımı mağfiret eyle dememiştir.” Yâni, öldükten sonra dirilmeyi tasdik eder değildi.⁸⁶

İmâm Beyhâkî şöyle demiştir: “Kâfirlerin, küfür üzere öldüklerinde, iyi amellerinin bâtil olması ile ilgili varid olan hadîsler ve haberler, onlar için cehennemden kurtulup cennete girecekleri bir mevki söz konusu olmadığı; fakat işledikleri düzgün işler sebebiyle müstehak oldukları azâbın hafiflemesi şeklinde yorumlanır.” Meselâ Hatem-i Tâi, Nûşirevân-ı Âdil gibi cömertlikleri ve adâletleriyle meşhur kimseler îmân etmedikleri için ebedi cehennemden kurtulamayacaklar; ancak hafif bir azâbla azâb görecekler.

42

?

Günümüzde “İbrâhimî Dînler” şeklindeki bir tasnifle İslâm ile diğerlerini aynı statüye koymak mümkün müdür?

“İbrâhim, ne Yahûdî ne de Hristiyan idi; fakat o, Allâh'ı bir tanıyan dosdoğru bir Müslüman idi ve müşriklerden de değildi. İnsanların İbrâhim'e en yakın olanı, ona uyanlar, şu Nebî ve (O'na) îmân edenlerdir. Allâh, mü'minlerin dostudur.” (Âl-i İmran s. 67-68)

Kur'ân; dînlerin (!) öz olarak aynı olduğunu söylemenin aksine, asıl problemin özden kaynaklandığını, Yahûdîlik ve Hristiyanlık'ın öz olarak tahrif edildiğini ortaya koymaktadır. “Artık büyük azâb o kimseleredir ki, kendi elleriyle Tevrat'ı yazarlar sonra biraz para almak için: “Bu, Allâh tarafından.” derler. Ellerinin yazdıkları yüzünden büyük azâb onlara; kazanmakta oldukları günah yüzünden yazıklar olsun onlara...” (Bakara s.79) Bu durumda Yahûdîlik ve Hristiyanlık; fitratın, târihin ve aklın inkâr edilmiş hâlidir.⁸⁷

⁸⁶ İmâm Nevevî, *Şerh-i Müslim*

⁸⁷ Prof. Dr. Yümni Sezen, *Dinler Arası Diyalog İhaneti*

43
?

Sahâbe-i Kirâm'ın ve ecdâdımızın yüzyıllar boyu ne için cihâd ettikleri düşünülmeden "Bütün insanların Müslüman olmaları; dînin, Kur'an'ın hedefi değildir." (Hayrettin Karaman, *Polemik Değil Diyalog*, s. 41); "Müslümanların çoğu; Peygamberin, bütün dîn sâliklerini İslâm'a çağırdığına inanırlar." (Hayrettin Karaman, a.g.e. s.35) "Peygamberimiz, 'Yahûdîler mutlaka Müslüman olsun!' demiyor, 'Hıristiyanlar mutlaka Müslüman olsun!' demiyor." (Hayrettin Karaman, a.g.e. s. 35) "Diyalogun hedefi, tek bir dîne varmak, dînleri teke indirgemek olmamalı." (Hayrettin Karaman, a.g.e. s. 36) ifadeleri kullanılmaktadır. Bu görüşlerin değeri nedir?

Kur'an elbette bütün insanları Müslüman olmaya çağırmaktadır.

"Ey îmân edenler! Allâh'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin." (Âl-i İmran s. 102)

"Allâh nezdinde hak dîn İslâm'dır. Kitap verilenler, kendilerine ilim geldikten sonradır ki aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düştüler. Allâh'ın âyetlerini inkâr edenler bilmelidirler ki Allâh'ın hesabı çok çabuktur." (Âl-i İmran s. 19)

"Kim, İslâm'dan başka bir dîn ararsa, bilsin ki kendisinin (böyle bir dîn) asla kabul edilmeyecek ve o, âhirette ziyan edenlerden olacaktır." (Âl-i İmrân s. 85)

"İşte onların cezası; Allâh'ın, meleklerin ve bütün insanlığın lânetine uğramalarıdır." (Âl-i İmrân s. 87) Şüphesiz ki Allâh (c.c.)'un, şeriat olarak Peygamber (s.a.v.)'i vasıtasıyla gönderdiği ve ondan başkasını kabul etmediği hak dîn İslâm'dır. Kendilerine İncil verilen Hıristiyanlar; aralarındaki düşmanlıktan, başkanlık, saltanat ve hükümdarlık ihtirası yüzünden, ancak kendilerine ilim geldikten ve gerçeği tam olarak anladıktan sonra ihtilâfa düştüler.⁸⁸

⁸⁸ Ebû Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi, *Taberi Tefsiri*, c.2, s.233-234

EHL-İ KİTAP MESELESİ**44
?****Yahûdî ve Hıristiyanların inanç yönünden hükümleri nedir?**

Kur’ân-ı Kerîm’de, ehl-i kitabın kâfir olduğunu bildiren âyet-i kerîmelerden bazıları şöyledir: “Ehl-i kitap ve müşriklerden olan İslâm’ı kabul etmeyen münkirler, ebedî olarak ateşe girerler. İşte onlar, halkın en şerlileridir.” (Beyyine s. 6)

Bu âyette kitap ehlinin müşriklerden önce zikredilmesinin sebebi şudur: Hz. Peygamber (s.a.v.), Allâh (c.c.)’un hakkını, kendi hakkına takdim eder ve bunu önce gördü. Meselâ, Uhud’daki o müşrikler topluluğu, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in dişini kırınca “Allâh’ım, kavmime hidâyet et, zîrâ onlar bilmiyorlar.” buyurmuş; ama Hendek Muharebesi’nde, ikinci namâzını kılamadığı için “Allâh’ım, onların karınlarını ve kabirlerini ateşle doldur.” demiştir.

Sonra Cenâb-ı Hakk, burada şu mânâyı murâd buyurmuştur: “Sen, benim hakkımı, kendi hakkından üstün tuttuğun gibi, ben de senin hakkını kendi hakkımdan üstün tutuyor ve şöyle diyorum: “Kim, ömrü boyunca (farziyyetini inkâr etmediği sürece) namâz kılmazsa, ona kâfir denilemez. Ama sana, az da olsa hakaret eden kimse kâfir sayılır.”

Bu iyice anlaşıldığına göre şimdi diyoruz ki, ehl-i kitab, Allâh (c.c.)’u değil; Peygamber (s.a.v.)’i kötülemiştir. Müşrikler ise, Allâh (c.c.)’u ta’n ediyorlardı. Bu sebeple, Allâhü Te’âlâ, bu âyette, bunların kötü hâllerinden bahsetmek isteyince, Hz. Muhammed (s.a.v.)’i tenkit edenlerle yâni ehl-i kitabla başlamış; ikinci olarak da kendisini ta’n edenleri, yâni müşrikleri zikretmiştir.

“Yahudiler ve Hıristiyanlar Müslümanlara: Yahudi ya da Hıristiyan olun ki, doğru yolu bulasınız, dediler. De ki (onlara): Bilakis biz, hanîf olarak (dosdoğru) yaşamış olan İbrâhim’in dînine uyarız. O, müşriklerden değildi.” (Bakara s. 135)

“(Ehl-i kitap): ‘Yahudi ve Hristiyanlar hariç hiç kimse cennete girmeyecek.’ dediler. O iddia, onların kuruntusudur. Sen de onlara de ki: Eğer sahiden doğru söylüyorsanız delilinizi getirin.” (Bakara s. 111)

“Yahudiler; Uzeyr, Allâh’ın oğludur, dediler. Hristiyanlar da Mesîh (Îsâ), Allâh’ın oğludur, dediler. Bu, onların ağızlarında geveledikleri sözlerdir. (Sözlerini) daha önce kâfir olmuş kimselerin sözlerine benzetiyorlar. Allâh (c.c.) onları kahretsin! Nasıl da (haktan bâtıla) döndürülüyorlar!” (Tevbe s. 30)

Îmâm Müslim *Sahîh*’inde, Ebû Hüreyre (r.a.)’den şu hadîsi rivâyet ediyor: “Muhammed’in nefsi elinde olana yemin ederim ki, Yahûdî olsun, Hristiyan olsun, bu ümmetten beni duyup da getirdiğim Kitab’a îmân etmeden ölen kimse mutlaka cehennemlik olur.” (Müslim)

Ehl-i kitabın Müslüman olması, yalnızca kelime-i şahâdet getirmekle gerçekleşmez; bilakis, bununla beraber İslâm’ın sembol ve şîârı olan bazı amelleri (cemaatle namâz, ezan gibi) işlemeleri gerekir. Çünkü bunlar, İslâm dînine mahsus özelliklerdir. Ayrıca da eski dinlerinden (Yahûdîlik, Hristiyanlık) vazgeçtiklerini ilan etmeleri gerekir.

Ehl-i kitabın Hz. Peygamber (s.a.v.) hakkındaki suçu, diğer kafirlerden daha büyüktür. Çünkü müşrikler, Hz. Peygamber (s.a.v.)’i küçük iken görmüşlerdi. Hz. Peygamber (s.a.v.), onların arasında büyümüş; daha sonra da onların akıllarının kıt olduğunu ortaya koymuş, dînlerinin bâtil olduğunu söylemiştir ki, bu zor ve meşakkatli bir şeydir. Ama ehl-i kitaba gelince, onlar; Hz. Peygamber (s.a.v.)’in peygamberliği ile başka kavimlere karşı fütuhât talebinde bulunuyor ve onun peygamber olarak gönderileceğini kabul ediyorlardı. Ama Hz. Muhammed (s.a.v.) bilfiil peygamber olarak gelince de onu, bile bile inkâr etmişlerdir. Bu nedenle, onların suçu daha ileri ve daha ağır olmuş olur.⁸⁹

⁸⁹ Fahrüddin er-Râzî, *Tefsir-i Kebir Mefâtihi l-Gayb*, c. 23, s. 316-317

Günümüzde muharref Tevrat ve İncil'den istifade edilebilir mi? Bunlara yapılan ilaveler nelerdir?

Tevrat ve İncil'in tahrif edildiği ve bugün Tevrat ve İncil adıyla elde bulunan kitapların, Hz. Mûsa (a.s.) ve Hz. İsmâ (a.s.)'ya indirilen kitaplar olmadığı herkesin mâlumudur. Bu söylediğimizin en açık delîli; bugün eldeki Tevrat'ta Hz. Mûsa (a.s.)'nın vefatı, nereye gömüldüğü gibi hususların yer alıyor olmasıdır. (Mûsa (a.s.)'a inen Tevrat'ta Mûsa (a.s.)'ın vefatının anlatılması ne kadar gariptir!) (Tevrat/ Tesniye, 6/34 vd.) Ayrıca bugün elde bulunan iki ayrı Tevrat nüshası ("Yahûdî Tevratı" ve "Samiri Tevratı") arasında 6 bin civarında farklılık bulunduğu gerçeği de bu söylediğimizi doğrulayan bir başka husustur.

Bu tahrif edilmiş kitaplara sokulmuş bazı sözler şunlardır:

"O gece de babalarına şarap içirdiler ve küçük kız, babasıyla yattı. Ama Lut, yatıp kalktığıнын farkında değildi. Böylece Lut'un iki kızı da öz babalarından hamile kaldı." (Kitab-ı Mukaddes, Yaradılış Bölümü, 19/30-36)

"- Artık sana Yâ'kûb değil; İsrâîl (Yahûdilerce: Tanrı ile güreşen) denecek. Çünkü sen, Allâh ile ve insanlarla uğraşıp yendin!" der. (Tekvîn, 32/22-32)

Tevrât'ta anlatıldığına göre bu güreş esnâsında Yâ'kûb'un uyluk kemiği incinmiştir. Bu nedenle Yahûdîler, bugün bile uyluk kemiğinin üzerindeki siniri yemezler.

Tevrât'taki güreş hâdisesinin ardından:

"Mûsâ: 'Tanrı'yı yüz yüze gördüm ve canım sağ kaldı.' dedi." (Tekvîn, 32/30) ibâresi, te'vîlin mümkün olmayacağını ifâde eder.

Günümüzde Hıristiyan dünyası tarafından resmen kabul edilen dört İncil nüshası arasındaki farklılıklar bir yana, 325 yılında İznik'te konsil toplanana kadar Hıristiyanların elinde

360 farklı İncil nüshasının mevcut olması, İncil adıyla elde bulunan kitapların Hz. İsa (a.s.)'ya indirilen İncil-i Şerif ile ilgisinin bulunmadığını bâriz bir şekilde göstermektedir.

Bu hususta Nebî (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır: “Ey Ömer! Allâh’a yemin ederim ki ben size apaçık bir kitap getirdim. **Onlara (ehl-i kitaba) bir şey sormayın.** Olur ki size hakkı söylerler de (kendilerine güvenmediğiniz için) yalanlarsınız veya size bâtil bir söz söylerler ve siz de (hak olabilir düşüncesiyle) tasdik edersiniz. Canımı elinde bulundurana yemin olsun ki, eğer Mûsa (a.s.) şu anda hayatta olsaydı, bana tâbi olmaktan başka bir şey yapması helal olmazdı.”⁹⁰

46

?

“Ehl-i kitap ile Âmentüde (îmân esaslarında) ittifakımız vardır.”⁹¹ (Zaman gazetesi, 17.04.2000) denmektedir. Buna karşın Hristiyan ve Yahûdîler ile akaid konusunda ne gibi farklılıklarımız vardır?

“Amentü” esaslarındaki farkları tek tek ele alalım:

1. Allâh (c.c.)’a îmân ve Tevhid konusundadır. İslâm, Tevhid dînidir; Hristiyanlık, Teslis yâni “Baba-oğul-kutsal ruh” dînidir. Hristiyanlar Hz. İsa (a.s.)’yı Tanrı, Allâh (c.c.)’un oğlu olarak kabul eder. Yahûdîler de Hz. Üzeyr (a.s.)’e Allâh (c.c.)’un oğludur der. Tevhid ve Teslis, kesinlikle birbiriyle bağdaşmayan ve uyuşmayan iki zıt inançtır. Ayrıca onlar, Tanrı gökte derler; biz Müslümanlar ise, Allâh (c.c.)’un, mekândan münezzehtir olduğuna inanırız.
2. Meleklerle îmân konusundadır. Onlar melekleri dışı olarak görürler; biz Müslümanlar ise, meleklerde erkeklik-dişilik olmadığına inanırız.
3. Kitaplara îmân konusundadır. Biz Müslümanlar, bütün

⁹⁰ İbn Ebî Şeybe, *el-Mûsannef*, c. 5, s. 312

⁹¹ <http://tr.fgulen.com/content/view/8430/12/>

kitaplara ve Allâh (c.c.)’un, Tevrat, İncil ve Zebur adıyla üç kutsal kitap gönderdiğine îmân ederiz. Lâkin bu kitapların orijinal ilâhî metinleri ve nüshaları kaybolmuş, sonradan insanlar tarafından tahrif edilmiştir. Yahûdîler ve Hıristiyanlar ise Allâh (c.c.)’un, insanlığa Kur’ân-ı Kerîm adıyla kutsal bir kitap göndermiş olduğuna îmân etmezler, Kur’ân-ı Kerîm’in hak kitap olduğunu kabul etmezler ve Kur’ân-ı Kerîm’in, -hâşâ- tamamen düzmece olduğunu iddia ederler. Halbukî bir âyeti inkar etmek küfürdür.

4. Peygamberlere îmân konusundadır. Biz Müslümanlar bütün Peygamberlere, Hz. Mûsa (a.s.)’ya, Hz. Îsâ (a.s.)’a îmân eder, her ikisinin de Allâh (c.c.)’un büyük peygamberlerinden olduğuna inanırız. Yahûdî ve Hıristiyanlar ise Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimiz’e îmân etmezler, Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in peygamberliğini kabul etmezler.
5. Âhîret inançları, Allâh Resûlü (s.a.v.)’in getirdiği şekilde bir kabir, mahşer, hesap, cennet, cehennem, rû’yetullah inancından çok uzaktır ve bu inançları kendi tasavvurlarından ibarettir. Mesela:

Tevrat’ta âhîret inancının yer almadığı görüşü olduğu gibi, Hıristiyanlıkta da insanları hesaba çekecek olan Zât; onların yaratıcısı olan Allâh (c.c.) değil de diğer insanlar gibi Allâh (c.c.) tarafından yaratılmış biri olan Mesih’tir. Muharref İncil’de kıyâmet gününde Mesih’in insanları hesaba çekeceği şöyle anlatılıyor: *Zîrâ Mesih’in mahkemesine hepimizin çıkması lâzımdır ki, her birimiz kendi amellerine göre -gerek hayır, gerek şer- cesedde yaptığı şeylere nâil ola.*”⁹²

Ayrıca geçmişten günümüze kadar Hıristiyanlarda hâkim olan görüş; cennette yeme, içme ve evlilik gibi cismanî zevklerin olmadığı görüşüdür. Hatta tâ Asr-ı Saadetten günümüze değin Hıristiyanlar; İslâmîyet’te cennet hayatındaki yeme,

⁹² Pavlos, *Resûl’un Korintoslular’a 2. Risâlesi*, c. 5, s. 10

işme, evlilik hayatı, cennet hûrileri, cennette köşk ve sarayların, nehirlerin, yakut, inci vs.nin bulunması gibi hususları yadırgamış, çok defa hafife almış ve İslâm'a bir saldırı malzemesi olarak kullanmışlardır.⁹³ Kader inançları da İslâm'ın getirdiklerinden çok farklıdır.

47
?

“Dinler Arası Diyalog”un amacı nedir?

Dinler arası diyalogun amacını ve misyonunu; II. John Paul, “Redemptoris Missio” başlıklı genelgesinde şöyle tanımlıyor: “*Dinler arası diyalog Kilise'nin bütün insanları Kilise'ye dön-dürme amaçlı misyonunun bir parçasıdır. Esasen misyonla ve misyonun şekilleriyle diyalog arasında özel bir bağ vardır. Bu misyon, aslında Mesih'i ve İncil'i bilmeyenlere ve diğer dinlere mensup olanlara yöneliktir. Kurtuluşun Mesih'ten geldiği ve di-yaloğun evangelizasyondan (İncilleştirme) ayrılmadığı gerçeği, gözardı edilmemiştir... Diyalog, Kilise'nin kurtuluşun tabii yolu olduğu inancıyla yönlendirilmeli ve ikmal edilmelidir. ...Diyalog, Tanrı'nın Krallığı'na doğru bir yoldur. Bunun süresini ve mevsimini sadece Baba bilse de, mutlaka sonuç verecektir.*” (Papa II. John Paul: *Redemptoris Missio*, Vatican, Roma, 1991, s. 55-57)⁹⁴

Prof. Dr. Yümni Sezen bu konuda şu tespiti yapmıştır: “Papa, ölüm sebebiyle değişti. Gelen Ratzinger, Türk ve İslâm düşmanı. Bunu, açıkça ifade ettiği için biliyoruz. Bizim diyalogcularımız dergilerinde (*Aksiyon Dergisi*, Sayı: 544, 09.05.2005), diyalog tehlikeye girdi, diyorlar. Diyalogun kaderi ruhbanaya bağlanırsa böyle olacaktır. Sonra bu Papa, eski Papa'nın yazılarını hazırlayan adam idi. Yâni değişen bir şey yoktur.”⁹⁵

⁹³ Abdullah et-Tercüman el-Endelusî, *Tuhfetu'l-Erîb fî'r-Reddi alâ Ehli's-Salîb*, Hakikat Kitabevi, İstanbul, 1983, s. 53; Rahmetullah el-Hindî, *İzhâru'l Hakk*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993, s. 330; Ebû Ataillah, s. 377

⁹⁴ Prof. Dr. Mehmet Bayraktar, *Dinlerarası Diyalog Ve Başkalaştırılan İslâm*

⁹⁵ Prof. Dr. Yümni Sezen, *Dinler Arası Diyalog İhaneti*

Vatikan'ın görevlendirdiği hiçbir diyalogcu; İslâm'ın Allâh (c.c.) tarafından gönderilen vahyî bir dîn ve Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Allâh (c.c.)'un Peygamberi olduğunu kabul etmez. Bu konuda Müslüman diyalogcuların yanında, sadece sukut edilir. Böyle bir davranış da; elbette sözel olarak ifşâ etmeseler de, yâni stratejilerinin bir gereği olarak açıktan söylemeseler de, örtülü olarak, İslâm'ın heterodoks-sapkın bir dîn olduğuna inandıkları kendiliğinden anlaşılmaktadır. Zîrâ sistematik bir biçimde bir dînin "hak" olduğunu i'tirâf etmemek, özellikle peygamberini bilinçli bir yöntemle dışlamak ya da sürekli bir şekilde bunu örtmeye çalışmak; onun sapık bir inanç olduğu yargısı üzerinde ısrar etmekten başka bir anlam taşımaz.

Müslümanlara karşı nasıl tavır takınılacağı konusunda şu tavsiyelerde bulunurlar: *"Müslümanların dîninden ve dînsel kurumlarından bahsederken çok dikkatli ol. Sakın onlara, Muhammed (s.a.v.) yalancı bir Peygamber deme. Bu söylem Îsâ (a.s.), -hâşâ- fahişenin oğlu demek kadar şiddetli bir tepki uyandırır. Sen, 'Muhammed (s.a.v.), İslâm Peygamberi'dir demekle hiçbir şey kaybetmiş olmazsın. Ayrıca, önce onların dostluğunu ve güvenini kazan. Îsâ (a.s.)'yı anlatırken ondan asla Allâh (c.c.)'un oğlu diye bahsetme. Zîrâ bu, Müslümanlar nezdinde büyük bir küfürdür."* (Eric W. Bethmann, *Bridge to İslâm*, GR. Britain 1953, s. 204-208)

48

?

Müslümanın kâfirlerle diyalogu hangi ölçülere bağlıdır?

"Ey îmân edenler! Yahûdileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Zîrâ onlar birbirinin dostudurlar (birbirinin tarafını tutarlar). İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır. Şüphesiz Allâh, zalimler topluluğuna yol göstermez." (Mâide s. 51)

"Mü'minler, mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa, artık o, Allâh'tan hiçbir şey beklemesin. Ancak, kâfirlerden gelebilecek bir tehlikeden sakınmanız

başkadır. Allâh, kendisine karşı (gelmekten) sizi sakındırıyor. Dönüş yalnız, O'nadır.” (Âl-i İmrân s. 28) Kâfirlerle dost olan; Allâh (c.c.)’un dîninden ayrılmış, rahmetinden uzaklaşmış ve hidâyeti bırakıp küfre girmiş olur. **Zîrâ kâfiri dost edinmek, onların küfrüne razı olmaktır.** Kâfirlerin küfrüne rıza gösterenler de kâfir olur. Çünkü küfre rıza, küfürdür. Şâyet onların şerlerinden emin olamazsanız, şerlerinin size bulaşmaması için, kalben buğz (düşmanlık) etmek şartıyla, dilden dostluk kurabilirsiniz. Sadece lisanî bir dostluğa müsaade vardır; kalbî ve fiilî dostluğa asla müsaade yoktur. **Allâh (c.c.)’un düşmanlarıyla dost olan Müslümanların, İslâm dîninden çıktığını Yüce Allâh kesinlikle ilân ediyor.** Bu dostluk, ister kalbî bir dostluk olsun, ister ona yardım etmek şeklinde olsun, isterse onun yardımını talep etmek tarzında olsun, hepsi eşittir.⁹⁶

“Hiçbir iki Yahudi, bir Müslümanla başbaşa kalmaz ki onu öldürmeye kasdetmesin.”⁹⁷

49
?

Yusuf el-Kardâvî⁹⁸, “Îmân edenlere düşmanlık cihetiyle insanların en şiddetlisi (olarak), elbette yahudileri ve (Allâh’a) ortak koşanları bulacaksınız! Îmân edenlere sevgi cihetiyle onların en yakını (olarak) da, elbette ‘Doğrusu biz hristiyanız!’ diyenleri bulacaksınız!..” âyeti ile ilgili olarak “Burada hristiyanların özel bir mevkileri vardır. Kur’an onları Müslümanların kalplerine yakın bir yere yerleştirmiştir.” demiştir. Âyetin kapsamı nedir?

Bu âyetler Habeşistan Kralı Necaşi ve yakın arkadaşları

⁹⁶ Ebû'l Leys Semerkandî, *Semerkandî Tefsiri*, Âl-i İmrân Sûresi, 28. Âyet tefsiri

⁹⁷ Zemaşşeri, I, 654-655; Süyuti, *Tefsirü 'd-Dürrü'l-Mensur*, III, 129.

⁹⁸ Yusuf el-Kardâvî, *İslam'da Helal ve Haram* s. 353, Hilal Yayınevi 5. baskı

ve ona tabi olanlar hakkında nazil olmuştur.⁹⁹ Rivâyete göre Hz. Câfer (r.a.) ve arkadaşları Necaşi'nin huzurunda Meryem sûresini ve 9. âyete kadar Tâhâ sûresini okumuş, Necâşi ve adamlarının gözleri yaşarmıştır.

Daha sonra Necaşi Medine'de Resûlullâh (s.a.v.)'e yetmiş kişilik bir heyet göndermiştir. Resûlullâh (s.a.v.) de bunlara Yâsin sûresini okumuşlardır. Aynı şekilde heyettekiler de ağlayarak îmân etmişlerdir. Bu âyetler bu topluluk hakkındadır.¹⁰⁰ İbn Abbas, Said b. Cübeyr, Katâde, Ata ve Süddi (r.a.e.)'den bu tefsir nakledilmiştir.¹⁰¹

Kurtubi'nin naklettiğine göre de bu topluluk Kur'an'ı içittiklerinde ağladılar, îmân ettiler ve şöyle dediler: Bu Îsâ (a.s.)'a inenlere ne kadar çok benzemektedir. Bunun üzerine (soruda geçen) Mâide sûresi 82. Âyet nâzil olmuştur.¹⁰² ve bu topluluk ölünceye kadar da İslâm üzere kalırlar.¹⁰³

Bu âyetler gerçekte teslise inananlar için geçerli değildir¹⁰⁴ ve bu gün İslâm'ın en katı düşmanı olan büyük Hıristiyan yığınları kapsamadığı açıktır.¹⁰⁵ Ayrıca âyette beyân edilen yakınlık, Yahûdilere kıyasladır. Nitekim Hristiyanlıktan İslam'a geçenler daha çoktur.¹⁰⁶

50
?

Müşrik bir kâfir olan papa için saygı ifadeleri kullanmanın, İslâm'da hükmü nedir?

Örnek, F. Gülen'in, Papa'ya yazdığı mesajda geçen bazı ifadeler:

⁹⁹ Süyuti, III,

¹⁰⁰ Zemahşeri, I, 655

¹⁰¹ Fahrüddin er-Râzi, *Tefsir-i Kebir Mefatihü'l-Gayb*, IX, 184- 186.

¹⁰² Kurtubi, *Câmiü'l Ahkâm*, VI, 256.

¹⁰³ Taberi, *Camiu'l-Beyan* VII, 6

¹⁰⁴ Zemahşeri, I, 656.

¹⁰⁵ Karafî, s. 40-44

¹⁰⁶ Râzi, IX, 185

Pek muhterem Papa Cenapları,

...Yoğun gündeminizde bize zaman ayırarak sizinle müşerref olmayı bahşettiğiniz için zat-ı âlilerinize en derin kalbi teşekkürlerimizi sunarız. ...Papa 6. Paul cenapları tarafından başlatılan ve devam etmekte olan Dinler Arası Diyalog İçin Papalık Konseyi (PCID) misyonunun bir parçası olmak üzere burada bulunuyoruz. Bu misyonun tahakkuk edişini görmeyi arzu ediyoruz. En aciz bir şekilde, hatta biraz cüretle, bu pek kıymetli hizmetinizi icra etme yolunda en mütevazı yardımlarımızı sunmak için size geldik. ...Kendi memleketimizde şimdiye kadar çeşitli Hıristiyan mezheplerinin liderleriyle diyalog içinde olduk. Bu naçiz gayretlerin boşa çıkmadığını âcizâne ifade etmek isteriz. Amacımız bu üç büyük dinin inananları arasında hoşgörü ve anlayış yoluyla bir kardeşlik tesis etmektir... (Fethullah Gülen, *Rabb'in aciz kulu*, 9 Şubat 1998)¹⁰⁷

İslâmın Hükmü: “Eğer bir Yahûdî, Hıristiyan veya bir mecûsî; bir Müslümana selâm verirse onu almakta herhangi bir beis yoktur. Lâkin “Ve Aleyke”den başka bir ifade kullanmayacaktır. Eğer bir kâfire, tebcil (saygı) maksadıyla selâm verirse küfre girmiş olur. Çünkü kâfiri tebcil ve tazim etmek küfürdür. Eğer bir mecûsîye (kâfire) saygı niyetiyle: “Ey üstâd” dese küfre girmiş olur.”¹⁰⁸

Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Bir kişi, başka bir kişinin ameline, yoluna ve âdetine râzı olursa; muhakkak ki o, onlardandır.” (*Kenzü'l-Ummal*)

Haris bin Muaviye (r.a.), Medine'ye Halîfe Hz. Ömer (r.a.)'in makamına geldiğinde aralarında şöyle bir konuşma geçer:

- Şam'da durum nasıl?
- Allâh (c.c.)'a hamd olsun, iyi.

¹⁰⁷ <http://tr.fgulen.com/content/view/1459/137/>

¹⁰⁸ İbn-i Abidin, *Reddül Muhtar Ale'd Dürrü'l Muhtar*, c.15, s. 506-508

- İhtimal ki müşriklerle de oturup kalkıyorsunuzdur?
- Hayır, ey müminlerin emîri.

- Sizler, müşriklerle hemhâl olursanız, bunun neticesinde çok sürmez onlarla beraber yemek yer ve içersiniz. Onlarla oturup kalkmadığınız müddetçe dâima hayır içinde olursunuz.¹⁰⁹

İmam-ı Rabbânî Hazretleri: “İki dîni tasdik eden, şirk ehlin den sayılır. İslâm hükümleri ile küfrü bir araya getirmeye çalışan müşriktir. Hâlbuki küfürden, şirk kokusundan uzak durmak tevhihtir.”

**51
?**

Ehl-i kitaba ve diğer kâfirlere karşı muamelemiz nasıl olmalıdır? Kâfirlere iltifatkâr ve zelîl ifâdelerle hitâb etmek ve saygı göstermek doğru mudur?

Kâfir ve müşriklere değer vermek ve onlara saygı göstermek, her zaman yasaktır. Ancak Allâh (c.c.), kâfirlere iyilik etmemizi ve adaletli davranmamızı yasaklamamış ve buna izin vermiştir.

Bunun gerekçesi hakkında İslâm âlimleri şöyle demiştir: Kâfire saygı ve değer telkin eden davranışlarda bulunmak onu inanç/inkârındaki ölümcül hatasını anlamaktan alıkoyar ve kendi âdi i'tikadına devamla küfründe derinleşmesini sağlar. Bu ise ona sapıklığında aynen yardımcı olmak ve hidâyetini güçleştirmektir. Ancak kâfirler, mü'minlerin kendilerine karşı bu tür sevgi ve saygı hissettirmeyen davranışlarının sebebini böyle bilmelidirler. Yâni anlamalılar ki, Müslümanlar i'tikadımızdaki şirkten ötürü bize karşı soğuk ve mesafelidirler; yoksa kendi aralarındaki tutumları gösteriyor ki aslında çok sevecen, cana yakın ve yardımseverdirler. Evet, mü'minlerin soğukluğunu hissedip sebebini böyle bilmeliler ki kabahatlerinin farkına varınsınlar ve küfürden vazgeçip îmân etmek yolunu tutsunlar.

¹⁰⁹ Hayatü's-Sahâbe, c.3, s. 259.

“Müslümanlar güzel ahlâkları ve engin hoşgörülerıyla kâfirlere örnek olup onları fiilen İslâm’a özendirmeli” fikrine gelince:

Doğrusu Müslümanlar kendi aralarında şefkat, hürmet ve yardımlaşma ile kâfirleri İslâm dairesi içine girmeye özendirmelidir. Yoksa bugün yapılmakta olan küfür ehline saygı ve hoşgörüler gösterdi ki bu aksi muamele, kâfirleri İslâm’a özendirmediği gibi tersine, onların **Müslümanlara karşı taşındıkları yükseklik komplekslerini pekiştirmiştir**. Kibir ve kendini beğenmek ahlâkları, kalpte bulunduğu sürece hidâyet mümkün değil; demek ki bu kibir ve ucubu kırmak gerekir. Fetih Sûresinin sonunda mealen :

“Muhammed, Allâh’ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler.”

Tahrim Sûresi 9. âyette: “Ey Şanlı Nebî! Kâfirler ve münâfıklarla savaş, onlara karşı sert davran. Onların varacağı yer cehennemdir. O gidilecek yer ne de kötüdür!” buyrulmaktadır.

52
?

Ehl-i kitapla ittifak ederek ve Hıristiyan rûhanîlerle birleşerek “mutlak küfre” karşı çıkmak fikri, İslâmî yönden nasıl değerlendirilmelidir?

“Küfür tek millettir.” Dolayısıyla küfür için, mutlak yahut sınırlı ayırımına gidilemez.

Aralarında İmâm-ı Â’zâm Ebû Hanife, Şâfiî, Dâvud, Ahmed bin Hanbel’in de bulunduğu âlimler topluluğu “onların milletine (dînine).” (Bakara s. 120) âyetine dayanarak küfrün, tek bir millet olduğunu söylemişlerdir. Çünkü Yüce Allâh; bu âyetle (Hıristiyan ve Yahûdîler iki ayrı dîne mensup oldukları hâlde) “millet” kelimesini tekil olarak zikretmiştir. Ayrıca; “Sizin dîniniz size; benim dînim bana.” (Kâfirûn s. 6) buyrulmuştur.¹¹⁰

“Ey îmân edenler! Kendilerine kitap verilenlerden bir gu-

¹¹⁰ İmam Kurtubî, *el-Cami li-Ahkami'l-Kur'an*, c. 2, s. 301

ruba uyarsanız î mânınızdan sonra sizi çevirip kâfirler hâline getirirler.” (Âl-i İmran s. 100)

Âyette belirtildiği gibi, Allâh (c.c.)’a î mân etmeyenlerin görevi; Müslümanları çeşitli yollarla Allâh (c.c.)’a î mândan alıkoymaktır. Ehl-i kitabın her devirde Müslümanlara aynı oyunu oynayacağını Allâhü Te‘âlâ biliyor ve “...herhangi bir zümreye uyarsanız, î mânınızdan sonra sizi çevirirler de kâfir yaparlar.” buyuruyor. Demek oluyor ki Müslümanlar için, onların hepsi tehlikedir. Ehl-i kitap ve diğerleri İslâm’ı yıkma noktasında birleşmektedirler.¹¹¹

Nitekim aşağıda nakledilen hâdisde de bu konuda Nebî (s.a.v.)’in tutumunu gözler önüne serer.

Hız. Âişe (r.anhâ)’nın bildirdiğine Peygamberimiz (s.a.v.) Bedir’e doğru yola çıkıp Harretü’l-Vebere’ye varınca, bir adam (Hubeyb b. Yesaf (İsâf)) gelip yetişti ki, kendisi güçlülüğü ve cesaretiyle tanınırdı. Ashâb (r.a.e.), onu gördükleri zaman, sevindi. Hubeyb, Peygamberimiz (s.a.v.)’e: “Sana tâbi olmak, senin yanında bulunup elde edilecek ganimetten yararlanmak için geldim!” dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.) ona: “Sen Allâh (c.c.)’a ve Resûlü’ne î mân ediyor musun?” diye sordu.

Hubeyb: “Hayır!” dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.): “Öyleyse geri dön! Ben asla bir müşrikten yardım alamam!” buyurdu.

Hubeyb geri döndü.

Sonra, bir ağacın yanında, Peygamberimiz (s.a.v.)’e tekrar gelip yetişti ve ilk söylemiş olduğu sözü söyledi.

Peygamberimiz (s.a.v.) ona: “Sen Allâh’a ve Resûlü’ne î mân ediyor musun?” diye tekrar sordu.

¹¹¹ Ebû’l-Leys Semerkandî, *Semerkandî Tefsiri*, Âl-i İmran Sûresi, 100. Âyet tefsiri

Hubeyb: “Hayır!” dedi.

“Öyleyse geri dön! Ben bir müşrikin bana yardım etmesini istemem!” buyurdu.

Hubeyb geri döndü.

Peygamberimiz (s.a.v.)’in Beyda’da bulunduğu sırada ona tekrar yetiştii ve sözünü tekrarladı.

Peygamberimiz (s.a.v.) de ona yine: “Sen Allâh (c.c.)’a ve Resûlü’ne îmân ediyor musun?” diye sordu.

Hubeyb: “Evet!” dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz (s.a.v.): “Öyleyse, bizimle birlikte yürü, git!” buyurdu.¹¹²

53

Seyyid Kutub, Bekir Sadak tarafından tercüme edilen Cihan Sulhu ve İslâm adlı kitabının 22. sayfasında der ki: “İslâmiyet, diğer dînlere nefret mânâsını taşıyan dînî taassubu asla kabul etmez.” İslâmî ölçülerde bu görüşlerin değerlendirmesi nasıldır?

Allâh (c.c.)’un dostlarını dost, Allâh (c.c.) düşmanlarını ise düşman bilmeyenin îmânı geçersizdir. Bu hususta;

Sûre-i Mümtehine, Âyet 1: “Ey îmân edenler, benim ve sizin düşmanınız olanları dost edinmeyin.”

Sûre-i Fetih, Âyet 29: “Muhammed, Allâh’ın Resûlü’dür. O’nunla beraber bulunanlar kâfirlere karşı çok şiddetlidirler. Kendi aralarında ise (mü’minlere karşı) çok merhametlidirler.”

Sûre-i Al-i İmran, Âyet 28: “Mü’minler, mü’minleri bı-

¹¹² İbn Sa’d, *Tabakâtü’l-kübrâ*, c. 3, s. 535; Ahmed b.Hanbel, *Müsned*, c. 6, s. 149; Müslim, *Sahih*, c.3, s.1449-1450; Zehebî, *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*, c. 1, s. 359

rakıp da kâfirleri dost edinmesinler! Onları dost edinenler, Allâhü Te‘âlâ’nın dostluğunu bırakmış olurlar.”

Sûre-i Mâide, Âyet 51: “Ey îmân edenler! Yahûdîleri ve Hristiyanları dost edinmeyin. Zîrâ onlar, birbirlerinin dostudurlar. İçinizden onları dost tutanlar onlardandır. Şüphesiz Allâh, zalimler topluluğuna yol göstermez.”

Bunlarla birlikte ehl-i kitabın Müslümanlara cizye vermeyi kabul etmek şartıyla İslâm devletinde rahatça yaşamaları da mümkündür. Fatih Sultan Mehmed Han’ın uygulamaları buna en güzel örneklerdendir.

54

?

İslâm’da tebliğ ve davet metodu nedir?

“Sen onların dînine uyuncaya kadar ne Yahûdîler ne de Hristiyanlar senden razı olurlar. De ki: “Doğru yol, ancak Allâh’ın yoludur.” Sana gelen ilimden sonra onların arzularına uyacak olursan, and olsun ki, Allâh’dan sana ne bir dost ne de bir yardımcı vardır.” (Bakara s. 120)

Demek ki İslâm’ın metodu; tebliğ ve davetin, ‘Herkes olduğu yerde dursun, saygılı olsun.’ üslubu değildir. “...Hak dîni kendine dîn edinmeyen...” (Tevbe s. 29) ibaresine bakılırsa, diyalogda kendi hâllerinde kalmaya veya bir kısmını değiştirmeye müsamaha yoktur. Zorlamayan, hileden uzak, ahlâki bir tebliğ ve davet, onun prensiplerindendir.¹¹³

Tebliğ ve davetin nasıl olacağı hususunda Cenab-ı Hakk “Ona yumuşak söz söyleyin. Belki öğüt alır yahut korkar.” (Tâha s. 44) buyuruyor.

Musa (a.s.), Firavun’a yumuşak söz söylemekle emrolunduğuna göre; bizlerin de tebliğ ve davet yaparken buna uyması gerekir. Nitekim yüce Allâh “İnsanlara güzellikle söz söyleyin” (Bakara s. 83) buyurmaktadır.¹¹⁴

¹¹³ Prof. Dr. Yümni Sezen, *Dinleirası Diyalog İhaneti*, s. 57-59

¹¹⁴ İmam Kurtubî, *Camîu li-Ahkami’l-Kur’an*, c. 11 s. 346-348

Ehl-i Kitap Meselesi İle İlgili Sorulara, Diyanet İşleri Başkanlığının Verdiği Cevaplar

Diyanet İşleri Başkanlığına yazılı olarak sorulan bazı sorular ve Diyanet İşleri Başkanlığının bu sorulara verdiği cevaplar şöyledir:¹¹⁵

Soru 1: Hristiyan Müslüman (İsevi Müslüman) tanımlaması, İslâmî literatürde olan bir kavram mıdır?

Cevap 1: Hristiyan ya da İsevi Müslüman tanımlaması uygun değildir. Bir kişi, ya Müslümandır ya da değildir. Bu, dün böyle olduğu gibi bugün de böyledir.

Soru 2: Böyle bir tanımlama, Kur’ân-ı Kerîm’e ve Hz. Muhammed (s.a.v.)’in sünnetine uygun mudur?

Cevap 2: Kutsal Kitaplar; yâni Tevrat, Zebûr, İncil ve Kur’ân aynı ilâhî kaynaktan yâni Allâh (c.c.) tarafından gönderilmiştir. Ama diğer dîn mensupları, kitaplarını tahrif etmişlerdir. Ancak bunların içerisindeki her bilgi, yanlış anlamına gelmemektedir. Özellikle peygamber kıssaları arasında pekçok benzerlikler bulunmaktadır.

İbrâhim Peygamber (a.s.)’in hayat hikâyesinde de benzerlikler mevcuttur. Hz. İbrâhim (a.s.)’e, Abraham veya İbrâhim denmesi o kadar da önemli değildir. Nasıl Hz. Fatıma (r.anhâ) için, biz toplum olarak Fatma ya da Fadime diyorsak, o dilde de Abraham denmesi çok normaldir. Tevrat’ta anlatılan Abraham ile Kur’ân’da anlatılan İbrâhim aynı kişidir.

Soru 3: “İbrâhimî Dînler” kavramının İslâm ilâhîyatı açısından da dinler târihi açısından da yanlış bir tanımlama olduğu görüşü, dîni açıdan doğru mudur?

¹¹⁵ Vedat Özcan, *Diyalogun Acı Meyveleri*, Rağbet Yayınları

Cevap 3: Kur’ân’da, “İbrâhimî Dînler” ifadesi kullanılmaktadır. Fakat “İbrâhim’in Dîni” ifadesi kullanılmaktadır. Bu ikisi arasında da fark vardır. İbrâhim’in dîni insanlara tebliğ etmiş olduğu dîn, İbrâhimî dînler ile, Hz. İbrâhim (a.s.)’den sonra gönderilen, aslında hepsinin ismi İslâm olan; fakat daha sonra insanlar tarafından isimleri bile değiştirilen Hıristiyanlık, Yahûdîlik ve Hz. Muhammed (s.a.v.)’in tebliğ etmiş olduğu İslâm kastedilmektedir.

Soru 4: Bu değerlendirmeler ışığında, Medine Vesikası, İslâm târihi açısından bir diyalog faaliyeti olarak kabul edilebilir mi?

Cevap 4: Hem Medine Vesikası hem Necran Hıristiyanları ile yapılan görüşmeler ve hem de Hudeybiye Musalahası, o günün şartlarında zorunlu olarak ortaya çıkmış ve gereği yapılmış olan olaylardır.

Bunlar bir şekilde diyalog faaliyeti olarak adlandırılabilir-se de bunları, bugün ile bu şekilde ilişkilendirip dinler arası diyalog faaliyeti olarak görmek pek isabetli olmasa gerektir. (Diyanet İşleri Başkanlığı)

NEBÎ (S.A.V.)’İ ARADAN ÇIKARMA GAYRETLERİ

55

?

Hakk sözle bâtılı kast etmek sûretiyle: “Kur’ân-ı Kerîm’de ehl-i kitabla ilgili devamlı vurgulanan şey; Allâh’a î mân, âhirete î mân ve amel-i sâlihtir.” “Burada ‘Peygambere î mân edin’ demiyor.” “...Kim Allâh’a ve âhiret gününe (hakikaten) î mân edip sâlih amel işlerse, artık kendilerine bir korku yoktur ve onlar mahzûn olmazlar.” (Mâide s. 69) (Hayrettin Karaman, *Polemik Değil Diyalog*, s. 37)¹¹⁶ **diyenlere verilecek cevap nedir?**

¹¹⁶ Yahûdî ve Hristiyanları Cennet’e sokma girişimi, birçok Müslüman kardeşimizin kafasını bulandırmıştır. İzmir’den mektup yazan bir okuyucu: “Madem Yahûdî ve Hristiyanlar da cennete gidiyor. O

Makbul îmânın bütün unsurlarının ayrı ayrı sayılmadığı genel mânâlı âyetlerde, “Zikru’l-cüz irâdetu’l-kül” yâni “**parçadan bahsederek bütünü kastetmek**” tarzı bir anlatım bulunduğu, hem de Allâh (c.c.)’a ve âhirete gereği gibi îmânın, Nebî (s.a.v.)’i tasdik etmeden ve Kur’ân’ın ve Hz. Peygamber (s.a.v.)’in kılavuzluğu olmadan mümkün olamayacağını bilmek gerekir.

Böyle âyetlerde “*Bu iki başlık dışındaki hususlara îmân edilmese de olur.*” sonucunu çıkarmak; Kur’ân’ın asla onaylamayacağı bir neticelendirmedir. İ’tikad umdelerinin tamamına îmân etmekle birlikte sadece peygamberlerin bir kısmına îmân etmeyenler hakkında, “gerçek kâfirler” (Nisa s. 151) ifadesini kullanmış olan Kur’ân’ın; Kur’ân’a, Hz. Peygamber (s.a.v.)’e([hatta Yahûdîler bağlamında Hz. Mûsa (a.s)’dan sonra gelmiş peygamberlerin hiç birisine), meleklerle... inanmayanların îmân iddiasını geçerli saydığını söylemek ve üstelik bunu “Kur’ân’ın gereği” olarak yapmak son derece yersizdir.

56

?

“De ki: Ey kitap ehli! Sizinle bizim aramızda ortak olan bir söze geliniz. Allâh (c.c.)’dan başkasına kulluk etmeyelim, O’na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allâh (c.c.)’u bırakıp da kimimiz kimimizi ilâhlaştırmayalım...” (Âl-i İmran 64) Âyetine dayanarak “*Bu âyetle ortak söz nedir? Allâh (c.c.)’a kulluk. Dikkat edin bu mesajda Muhammedu’r-Resûlullâh yok.*” (Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla*) **denmektedir.** Bu âyetle kast edilen nedir? Nebî (s.a.v.)’siz bir dîni, O (s.a.v.)’e îmân ile birlikte olmayan bir ‘kulluk’u, Cenâb-ı Hakk nasıl karşılamaktadır?

hâlde ben, neden namaz ve oruç gibi ibadetlerle uğraşıyorum. Ben artık Hristiyan oldum.” demiştir. *Dinlerarası Diyalog*’un geldiği son nokta, peygambersiz bir İslâm tasavvuruna dönüşmüştür. (Dr. Mehmet Açıkgöz)

Bu âyette açıkça geçmemiş olsa da Kur'ân-ı Kerîm, baştan sona “Muhammedu’r- Resûlullâh”ı haykırmaktadır.

Âyetin iniş sebebi ise şöyledir: Kitap ehli, kendi dînlerinin üstün olduğunu söyleyerek Peygamberimiz (s.a.v.)’in peygamberliğini kabul etmemişlerdi. Peygamberimiz (s.a.v.) de onlara “Sizinle bizim aramızda müsavi olan bir kelimeye gelin.” demişti. (Buhâri) Peygamberimiz (s.a.v.)’in onları davet ettiği söz, ‘lâ ilâhe illallâh Muhammedü’r-Resûlullâh’ tır. Onlar bu kelimeye yaklaşmamışlardır. **Şâyet bu kelimeye gelselerdi zaten Müslüman olurlardı.** Peygamberimiz (s.a.v.) onlara Allâh (c.c.)’un âyetlerini anlattıktan sonra, onlar yine îmâna gelmemişler; haktan yüz çevirmişlerdir. Yüce Allâh onlar için şöyle buyuruyor: “(Resûlüm!) de ki: Ey ehl-i kitap! ...Allâh’tan başkasına tapmayalım; O’na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allâh’ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâhlaştırmasın. Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, işte o zaman, bizim Müslüman olduğumuza şahitler olun!” deyiniz.” (Âl-i İmran s. 64)¹¹⁷

Bu âyette, “Olduğunuz gibi kalın, bu size yeter.” denmemekte; aksine, “Gelin sizinle müşterek bir ilke üzerinde anlaşalım, işe buradan başlayalım.” denilmektedir. Yâni, “Gerisi önemli değil” demek değildir. **Bulundukları hâl doğru olsa, bu hatırlatma ve çağrı yapılır mıydı?** Diyalogda vazgeçilmez görülen hoşgörü ve karşılıklı saygıya uyulmuş olsaydı, bu âyete ne gerek vardı? (Unutulmamalıdır ki Müslümanlar, ancak Cenab-ı Hakk’ın hoş gördüğünü hoş görebilir ve Müslüman ancak hak olan fikre saygı duyar.) Bu âyet ve kitap ehli ile ilgili diğer bütün âyetleri bir araya getirdiğimiz zaman, mesele daha iyi anlaşılır. Tabii Kur’ân’ı anlamak için onu tebliğ eden Hz. Peygamber (s.a.v.)’in hayatı takip edilmelidir.

¹¹⁷ Ebû’l Leys Semerkandî, *Semerkandî Tefsiri*, Âl-i İmran, s. 64, a. tefsiri

Farz-ı muhal âyet; Hz. Peygamber (s.a.v.)’i, yâni şahâdet kelimesinin ikinci yarısını kabul etmeyi şart koşmadı diyelim. Hristiyan, mevcut durumunu terk edip Allâh (c.c.)’un varlığı ve birliğini kabul etti ve Hz. Îsâ (a.s.)’yı da sadece peygamber olarak gördü diyelim. Bu durumda dünyada, peygamberleri farklı üç Hakk dîn kalmış olmakta, bundan böyle üç Hakk dîn devam etmekte demektir. Peki, o zaman Kur’ân’da da ifade edildiği gibi, Hz. Muhammed (s.a.v.)’in son peygamber oluşunun anlamı ne olacaktır? “Son olarak bir peygamber daha gelmiş oldu, o kadar.” Böyle mi düşünmeliyiz? Yoksa son peygamber oluşunun ve Kur’ân’ın başka bir anlamı mı vardır? Yahûdîler ve Hristiyanlar bundan böyle tevhide dönmüş olarak hangi kitaba inanacaklardır? Yine kendi kitaplarına inanmaya devam edeceklerse, orada Îsâ Mesih, Rabb olarak duruyor, üçleme duruyor. Muharref Tevrat’ta millî ilah, yine yerli yerinde duruyor. Yok, eğer Kur’ân’a tâbi olacaklarsa Hz. Peygamber (s.a.v.)’i nasıl devre dışı tutacak ve “Muhammedü’r-Resûlullâh” (Fetih s. 29) âyeti ve daha pek çok âyet varken şahâdet kelimesinin bir kısmıyla yetinmek nasıl mümkün olacak?¹¹⁸

57
?

Nebî (s.a.v.)’in risaletini kabul etmeden kurtuluş mümkün müdür?

“Gönderilen peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene îmân etti, mü’minler de îmân ettiler. Onlardan her biri; Allâh’a, O’nun meleklerine, kitaplarına, resûllerine îmân ettiler. (Biz de onun için) Allâh’ın resûllerinden hiçbirini ayırmayız (hepsine inanırız). Onlar: “İşittik, itaat ettik. Ey Rabbimiz, mağfiretini niyaz ederiz. Dönüş ancak sanadır.” dediler.” (Bakara s. 285)

Peygamberler arasında ayırım yapmanın manâsı, onların bazılarını inanıp bazılarını inanmamaktır. Nitekim Allâhü

¹¹⁸ Prof. Dr. Yümni Sezen, *Dinleirası Diyalog İhaneti*, s. 55-56

Te‘âlâ başka bir âyette bunu şöyle açıklar: “Allâh’ı ve resûllerini inkâr edenler ve (inanma hususunda) Allâh ile resûllerini birbirinden ayırıp ‘Bir kısmına îmân ederiz ama bir kısmına inanmayız.’ diyenler ve bunlar (îmân ile küfür) arasında bir yol tutmak isterler.” (Nisâ, 150) **Bütün müfessirlere göre bu âyet-i kerîme, Yahûdî ve Hristiyanlar hakkında nâzil olmuştur.** Çünkü peygamberlerin bir kısmını kabul edip bir kısmını reddedenler onlardır. Yahûdîler Hz. Mûsâ (a.s.)’a îmân ederken Hz. Îsâ (a.s.) ve Hz. Muhammed (s.a.v.)’i inkâr etmekte; Hristiyanlar ise Hz. Îsâ (a.s.)’a îmân ederken Hz. Muhammed (s.a.v.)’i reddetmektedirler. Bu yüzden Allâhü Te‘âlâ, “İşte bunlar gerçek kâfirlerin ta kendileridir.” buyurarak onların hepsinin kâfir olduğuna hükmetmiştir.

58
?

Hz. Peygamber (s.a.v.) karşısında ehl-i kitabın ve bütün insanlığın durumu nedir?

“Hani Allâh, peygamberlerden: ‘Size kitap ve hikmet verdikten sonra nezdinizdekileri tasdik eden bir resûl geldiğinde ona mutlaka inanıp yardım edeceksiniz.’ diye söz almış ve ‘Kabul ettiniz mi?’ dediğinde ‘Kabul ettik.’ cevabını vermişler; bunun üzerine Allâh: ‘O hâlde şahit olun; ben de sizinle birlikte şahitlik edenlerdenim.’ buyurmuştu.” (Âl-i İmran s. 81)

Kur’ân-ı Kerîm’in üslûbu ve “mîsâk” ile ilgili âyetler dikkatle incelendiğinde görülür ki, burada kast edilen bizzat peygamberlerden söz alınması değil; onların kendi ümmetlerinden Hz. Muhammed (s.a.v.) geldiğinde ona îmân edeceklerine ve destek vereceklerine dâir söz alınmış olmasıdır. Bu bakış çerçevesinde kalmakla beraber söz verenlerin kapsamını daraltan iki yorum daha vardır: Burada kast edilen, kendilerini peygamberlerin çocukları sayan İsrâiloğulları’ndan veya kendi kendilerini peygamberlik verilmeye daha lâayık gören ehl-i kitapdan alınan sözdür.”¹¹⁹

¹¹⁹ *Diyanet Kur’ân Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri*, c. 2, s. 456 ve ayrıca

Bu âyetlerden maksad, ehl-i kitap için bir mazeret olmadığı-nı belirtip onların inatlarını ortaya koymak ve Hz. Peygamber (s.a.v.)’in peygamberliğine işaret eden ve onlarcada bilinen şeyleri sayıp dökmektir.¹²⁰

Fetret Ehli Meselesi:

İmam-ı Rabbâni (k.s.) oğluna hitâben yazdığı mektubunda şöyle der:

“Ey yavrum! Bu fakir, çok geniş ve çok derin düşünüyorum da, Peygamberimizin (s.a.v.) haberi yetişmeyen/tebliği ulaşmayan, yeryüzünde, hiçbir yer kalmadığını anlıyorum. Bütün dünyanın, Onun davet nuru ile güneş gibi aydınlandığı görülüyor. Hatta duvar arkasında bulunan, Ye’cûc ve Me’cûc’e bile ulaşmış bulunuyor.”¹²¹

**59
?**

Nebî (s.a.v.)’in risâletini kabul etmeyen ama zulme uğrayıp mazlûm olmuş Hristiyanların veya Yahûdilerin zulme uğramış olmaları, küfürlerini gideren bir kefaret olarak cennete girmelerine vesile olabilir mi?

Kelime-i tevhîd, yani îmân, mizânda en ağır gelen şeydir ve terazinin diğer kefesinde ne kadar büyük günâhlar olursa olsun -günâhlarının karşılığı azâb görse de- neticede o kişi “Lâ ilâhe illallâh Muhammedu’r-Resûlullâh” dediği için sonunda cennete gider. Bunun tersi olan îmansızlık da terazi- de öyle ağır basar ki, terazinin diğer kefesinde ne kadar iyi ameller olursa olsun bu kişinin terazisindeki küfrün ağırlığını kaldıramaz. Sahibini cennete ulaştırmaz.

Meselâ besin değeri yüksek, çok faydalı bir yiyeceğin içine az miktarda ölümcül zehir katılırsa, bu yiyecekteki

bkz. *Taberî*, c. 3, s. 331-332; *İbn Atıyye*, c. 1, s. 463-464; *Râzî*, c. 8, s. 114-116, *Zemahşerî*, c. 1, s. 198

¹²⁰ Fahrüddin Er-Râzî, *Tefsir-i Kebir Mefâtihu’l-Gayb*, c. 6, s. 429-432

¹²¹ İmam-ı Rabbani, *Mektûbat*, 259. Mektup

vitamin ve minerallerin vucuda getireceği fayda, zehirin etkisini ortadan kaldırmaz ve o kişi ölür. Allâhü Te‘âlâ şöyle buyuruyor: “Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra, kim Resûl’e karşı çıkar ve mü’minlerin yolundan başka bir yola giderse, onu o yönde bırakırız ve cehenneme sokarız; o ne kötü bir yerdir. Allâh (c.c.), kendisine ortak koşulmasını elbette bağışlamaz; ondan başka günahları, dilediği kimse için bağışlar. Kim Allâh’a ortak koşarsa büsbütün sapıtmıştır.” (Nisa s. 115-116)

“Yanlarındaki Tevrat ve İncil’de yazılı buldukları O Resûl’e, O Ümmî Nebî’ye (Hz. Muhammed (s.a.v.)) uyanlar (var ya); işte O (Peygamber), onlara iyiliği emreder, onları kötülükten men eder, onlara temiz (ve güzel) şeyleri helâl, pis (ve zararlı) şeyleri haram kılar. Ve üzerlerindeki ağırlıkları, sırtlarındaki zincirleri atar. O Peygamber’e inanıp ona saygı gösteren, yardım eden ve onunla birlikte gönderilen Nûr’a (Kur’ân’a) uyanlar var ya, işte kurtuluşa erenler onlardır. De ki: Ey insanlar! Gerçekten ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allâh’ın (gönderdiği) elçiyim. Ondan başka ilah yoktur, O, diriltir ve öldürür. Öyle ise Allâh’a ve O’nun Ümmî Resûlü’ne, Allâh’a ve onun kelimelerine gönülden inanan Rasûlü’ne îmân edin ve O’na uyun ki doğru yolu bulasınız.” (A’raf s. 157-158)

Bazı kâfirlerin zulme uğramış ve dünya hayatını sıkıntılarla tamamlamış olmaları, ancak diğer kâfirlere göre daha hafif bir azâba uğramaya sebep olabilir. Kâfirlerin bu dünyadaki çektikleri sıkıntı, ne kadar çok olursa olsun âhiret azâbı yanında hiç mesâbesindedir. Nitekim Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz: “Dünya mü’minin zindanı, kâfirin cennetidir.” buyurmuşlardır.

HZ. MEHDÎ'NİN ZUHURU VE İSÂ (A.S.)'İN YERYÜZÜNE İNMESİ

60

?

Hiz. İsâ (a.s.)'ın yeniden yeryüzüne inmesi ile ilgili Buhârî ve Müslim hadîslerini ve mütevatir haberleri bir kenara iterek “Buhârî ve Müslim’deki hadîsleri iza-hın, binbir yolu var. Bu hadîsler, haber-i vahid. Zan içerir. Yanlış ve yalan olma ihtimali vardır. Bu tür haberler akide-ye konu olmaz.”¹²² diyenlere karşı ehl-i sünnet i’tikadın-da Hiz. İsâ (a.s.)’ın inmesi konusu nasıl ele alınmıştır?

Kıyâmetin büyük alametlerinden biri de İsâ (a.s.)’ın inişidir. İsâ (a.s.); yeryüzünde belirli bir süre kalacak, İslâm aki-desinin ve bütün peygamberlerin davet ettiklerini ihya edip yürürlüğe koyacak, kendisinden önceki bütün şerâatları nes-heden Hiz. Muhammed (s.a.v.) Efendimiz’in beraberinde ge-tirdiği İslâm şerâtını infaz edecektir. O, Allâh (c.c.) tarafın-dan yeni bir vahiy ile desteklenmeyecektir. Bundan da anla-şılıyor ki Hiz. İsâ (a.s.)’ın inişi; Hiz. Peygamberimiz (s.a.v.)’in son Peygamber oluşuna aykırı olmadığı gibi, O’nun şerîatı-nın bütün şerîatları neshettiği ve kıyâmet gününe kadar bâki kalacağı hükmüne de ters değildir. Bu konudaki deliller, kay-naklarda yeterince zikredilmektedir. Peygamberimiz (s.a.v.): “Sizler daha evvel on alameti görmedikçe kıyâmet kopmaya-caktır.” buyurdu. Daha sonra şunları zikretti: “Duhan (kesif bir duman), Deccal, Dabbetü’l-Ard, güneşin batıdan doğma-sı, **Hiz. İsâ (a.s.)’ın inmesi**, Yecüc ve Mecuc’un çıkması, biri doğuda, biri batıda, biri de Arap Yarımadası’nda olmak üze-re üç yerin çökmesi ve bunların sonunda, Yemen’den çıkıp insanları haşrolunacakları yere sürecek bir ateşin olacağını anlattı.”¹²³

¹²² www.mustafaislâmoglu.com/sorular.ph

¹²³ Müslim, *Kitabu’l-Fiten*, Nevevi, *Kastalânî Hamîşi*, Müslim, c.8, s.434

Hafız İbn-i Hâcer diyor ki: “Hz. Îsâ (a.s.), sağdır ve göklere çekilmiştir.”

Hz. Îsâ (a.s.) hakkında yirmi dokuz hadîs varid olmuştur ve bütün bu hadîsler (yalan üzere birleşmesi mümkün olmayan büyük ve güvenilir toplulukların birbirlerine nakletmesiyle), tevâtür derecesine kavuşmuştur. Bu konuda geniş açıklama isteyenler *el-Yevakit*, *Fütuhât-ı Mekkiye* ve *Kıyâmet Alametleri* için yazılan eserlere bakabilirler.

Yine muhaddis, ilgili rivâyetler bu kadar kalabalık bir sahabe gurubu tarafından nakledildiğinden öteden beri İslâm âlimleri nüzûl-i Îsâ konusundaki rivayetlerin mütevatir olduğunu ifade etmişlerdir

Mesela Hindistanlı büyük muhaddis ve Fakih Enver Şâh el-Keşmîrî yaptığı uzun ve yorucu çalışmalar neticesinde bu konuda *et-Tasrih bimâ tevâtera fî nüzûli 'l-Mesih* adlı kitabını kaleme almıştır. Keşmîrî bu kitapta Allâh Resûlü (s.a.v.)’e ait75, sahabe ve tâbiîne ait (mevkuf hadis) 26 rivayet toplamıştır.

Ehl-i Sünnet’in iki imâmı Mâturîdî¹²⁴ ve Eş’arî’nin, Nüzûl-i Îsâ (a.s.) meselesini îmânın rûkunları arasında görmüşlerdir. Hatta İmâm el-Eş’arî’ Selef’in (şahâbe, tâbiin ve tebe-i tâbiin’in) icmâ ettiği itikadî meselelerin 42. Maddesinde şöyle der: “Aynı şekilde Deccal, İsa b. Meryem’in nüzûlü (kıyâmete yakın dünyaya inmesi) ve Deccal’i öldürmesi konusunda rivâyet edilen haberlere (îmân konusunda da selef, icmâ etmişlerdir.)¹²⁵

61

?

Mehdi Âl-i Resûl ile ilgili haberler çeşitli şekillerde te’vil edilerek Hz. Mehdi’nin gelip dünyaya İslâm’ı yayacağı ve bütün dünyaya hakim olacağı inkâr edilmektedir. Buna verilecek cevap nedir?

¹²⁴ Hanefilerin itikattaki imâmının görüşleri için bkz. İmam-ı Maturidî, *Te’vilât*, II, 308, 14, 6, 7; IV, 103-5

¹²⁵ İmâm el-Eş’arî, *Risâle ilâ Ehli’s-Seğr*, 291.

Resûl-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz'in: "Mehdi benim Ehl-i Beytim'den ve benim neslimdendir. O, yeryüzünü adaletle dolduracaktır. Muhakkak ki o İsa aleyhisselâm ile birlikte (yola) çıkarak Filistin arazisindeki Bab-u Lût denilen mevkide Deccal'i öldürmesi için Hz. İsâ'ya yardım edecektir. Mehdi bu ümmete imâm olacak, Meryem oğlu İsâ da onun arkasında namâz kılacaktır." buyurmuştur. (Kurtubî, Suyûti)

Hz. Mehdi Âl-i Resûl¹²⁶ hakkında gelmiş bazı hadîs-i şerîfler: "Medine halkından olan Mehdi, Mekke'ye gidecek. Mekke halkından bir kısmı ona gelecek ve istemediği hâlde onu evinden çıkarıp ona biat edecek." (Ebû Dâvud)

"Allâhü Te'âlâ, kıyâmet kopmadan önce, ehl-i beytinden birini yaratır ki, ismi benim ismim gibi, babasının ismi, benim babamın ismi gibi olur. Ondan önce dünya, zulümle doluyken, onun zamanında adaletle dolar."¹²⁷

"Sizden ona kim yetişirse, kar üzerinde sürünerek dahi olsa ona gelsin. Ona katılsın. Zirâ o, Mehdi'dir."¹²⁸

İbn-i Hâcer Askalânî, *Fethu'l Bâri* eserinde diyor ki: "Hz. Mehdi'nin bu ümmetten olduğu, Hz. İsâ (a.s)'ın yeryüzüne ineceği ve Hz. Mehdi'nin arkasında namâz kılacağı konusundaki hadîsler tevâtür derecesindedir." (Tevâtür: Yalan üzere birleşmesi mümkün olmayan büyük ve güvenilir toplulukların birbirlerine naklettiği ve üzerinde hiç şüphe olmayan haberlerdir.)

Yukarıda bir kısmını verdiğimiz delillere rağmen Hz. Mehdi'yi inkâr edenler ve Mehdi inancının Hıristiyanî bir düşünce olacağını söyleyip onlardan bizlere geçmiş diyenlerin bu görüşleri doğru ve isabetli bir görüş değildir.¹²⁹

¹²⁶ Hz. Mehdi hakkında "aleyhisselam" ifâdesi kullanılması yanlıştır. Doğrusu Âl-i Resûl (Resûl (s.a.v.)'in soyundan gelen) ifâdesidir.

¹²⁷ Ebû Dâvud, İmâm Ahmed, Tirmizî, Taberânî, Ebû Nuaym, İbn-i Ebi Şeybe.

¹²⁸ *Kitabü'l-Burhan Fi Alamet-il Mehdiyyi'l-Ahir Zaman*, s. 14 (İbn-i Mâce, *Fiten*, 34, H 4082; İbn Ebi Şeybe, c. 7, s. 527)

¹²⁹ Mehmet Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Akâidi*, s. 232

KABİR AZÂBI

62

?

Kur’ân’da açık bir delîl yok, diyerek kabir azâbı konusunda net bir hükme varılamayacağı söylenmektedir.¹³⁰ Ehl-i sünnet akâid kitaplarında bu konu nasıl ele alınmıştır?

Kabir azâbı konusu Kur’an ve sünnetten delillerle ittifakla hükme bağlanmışken, bu konuları yeniden tartışmaya açmak iyi niyetli bir yaklaşım değildir.

Kur’ân’dan Deliller:

“Allâhü Te‘âlâ; îmân edenleri, dünya hayatında da ahirette de değişmeyen sözle sağlam yolda yürütür. Buna mukabil Allâh zâlimleri saptırır. Allâh dilediğini yapar.” (İbrâhim s. 27)

İmâm-ı Kurtubi, tefsirinde bu âyet-i kerîme için şöyle diyor: Bu âyet kabir azâbı hakkında nazil olmuştur. Çünkü Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Mü’min kabrinde oturtulduğunda ona birisi gelir, sonra da Allâh (c.c.)’dan başka hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed’in Allâh ‘ın Resûlü olduğuna şahitlik eder. İşte Yüce Allâh’ın: “Allâh îmân edenlere dünya hayatında da âhirette de sağlam söz üzere sebat verir.” buyruğunda kast edilen budur.” (Buharî, *Cenâiz* 87, *Tefsir* 14, sûre 2.)

“Nihâyet Allâh, onların kurdukları tuzakların kötülüklerinden bu zâtı korudu, Firavun’un kavmini ise kötü azâb kuşatıverdi. (Azâbdan biri de) ateştir ki onlar sabah akşam buna sokulurlar. Kıyâmetin kopacağı gün de: Firavun ailesini azâbın en çetinine sokun (denilecek)!” (Mü’min s. 45-46)

¹³⁰ M. İslamoğlu’nun sitesindeki bir yazıda aynen şu ifadeler vardır. Kabir azâbı, İslâm ekolleri arasında temel bir tefrika konusu olmuştur. Savunanlar da reddedenler de Kur’ân’dan bazı âyetleri delil getirmişler; fakat bu deliller, doğrudan kabir azâbının varlığına ya da yokluğuna delalet etmediği için iki tarafın tezi de temelsiz kalmıştır. Kabir azâbı ancak hadislerle temellendirilebilir. Hadisler ise akaide konu olmazlar. Dolayısıyla kabir azâbı, îmân veya inkârın

Cehennemdeki azâb, sabah akşam değil; devâmlıdır, kesilmez, hattâ hafifletilmez de. Âl-i Fir'avn'ın (kabirde) sabah akşam azâb gördükleri anlatıldıktan sonra "Kıyâmet'in kopacağı günde de Âl-i Fir'avn'ı azâbın en şiddetlisine sokun." denilmesi, şu iki azâbın ayrı olduklarını açık bir şekilde gösterir.

Hadîs-i Şerîfden Deliller:

Hadîs-i şerîflerde, Resûlullâh Efendimiz (s.a.v.): "Korkaklıktan, cimrilikten, kabir azâbından Allâh (c.c.)'a sığınırım." diye haber buyurmuştur.¹³¹

Bir gün Resûlullâh (s.a.v.) bazı kabirlerin yanından geçerken şöyle buyurdular: "Şu iki kişi azâb çekiyor, fakat büyük günah işlediklerinden dolayı değil. Biri koğuculuk yapardı, diğeri bevbinden sakınmazdı (idrardan sonra iyi kurulanmazdı), bunlardan dolayı."¹³²

İmâm el-Eş'arî'nin bildirdiğine göre **sahâbe ve daha sonra gelen Tâbiun, kabir azâbının varlığı üzerinde icma etmiştir (fikir birliğine varmıştır).**¹³³ Mütevatir hadîslerle sâbit olan bu ve benzeri meselelerin inkârı kişinin îmânını tehlikeye sokar.

İmâm-ı A'zam Ebû Hanife (r.a.) bu konuda der ki:

Kabirde Münker ve Nekir'in sualleri haktır. Kabirde ruhun cesede iade edilmesi haktır. Bütün kâfirler ve asi mü'minler için kabir sıkıntısı ve azâbı haktır. Deccal'ın, Ye'cüc ve Me'cüc'ün ortaya çıkması; güneşin batıdan doğması; Hz. Îsâ (a.s.)'nın gökten inmesi ve sahîh haberlerde bildirilen kıyâmet alâmetlerinin hepsi de haktır. (*Fıkhu'l-Ekber*)

konusu değildir. (http://www.mustafaislâmoglu.com./haber_detay.php?haber_id=131)

¹³¹ Buhârî, c. 4, s. 642

¹³² Buhârî, *Kabir Azâbı Bâbı*, Kastalânî, c. 2, s. 467

¹³³ *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*, 430; *el-İbâne*, 46, 215

ŞERİAT'IN GÜNÜMÜZDE GEÇERLİ OLMADIĞI İDDİASI

63

?

“...eski dönemlerin kendi şartlarının iz ve etkilerini taşıyan fıkıhî görüşleri, tek İslâmî çözüm olarak takdim etmeleri, hem sorunların çözümüne bir katkı sağlamamakta hem de yaşanan olumsuzlukların İslâm’a mâl edilmesi gibi olumsuz bir sonuca yol açmaktadır.” (Diyanet İlmihali)
Fıkıh kitaplarının, dolayısıyla İslâm şeriatının târihsel olduğu ve günümüz şartlarına uygun olmadığı ve günlük olayları çözemediği iddiası doğru mudur?

İslâm şeriatı, hidâyet için en mükemmel, en şerefli ve en kapsamlı bir şeriatıdır. Allâhü Te‘âlâ; onunla şeriatlarını tamamlamış ve onu sonsuz kılmıştır. Allâh (c.c.) kıyâmete kadar İslâm şeriatına, geçerlilik hakkı tanımıştır.

Doğru İslâmî bakış açısına sahip olmayan dar görüşlü bazı kimseler; her zaman ve her yerde “İnsanların ihtiyacına cevap veremiyor.” diyerek İslâm şeriatını kusurlu bulmuşlar, İslâm şeriatını donmak ve sönmekle suçlayarak yalan ve iftirada bulunmuşlardır. Hem de bunları, Müslümân sıfatı ile söylemişlerdir. Hâlbuki dînimiz ve dîn önderlerimiz, târihteki sonsuz İslâm medeniyetine kale olmuşlardır. Dünyayı uykusundan ve cehaletinden uyandırmış ve medeniyet hareketine öncülük etmişlerdir.

Hiç kuşkusuz, İslâm’a mensup olduğunu söyleyen o kimseler; sömürgeci casusların en büyüklerinden ve İslâm toplumunu yok etmek için plan yapan komplocuların en tehlikelilerindendir. İslâm düşmanları bile, İslâm şeriatını, geniş ufuklulukla nitelerken, içimizdeki bazı modernistler İslâm’ı kötülüyorlar. Nitekim 1937 yılında, La Haye’de “Mukayeseli Hukuk Kongresi” yapılmış, bu kongreye çeşitli dünya devletlerinden Batılı düşünürler ve araştırmacılar katılmıştır. Bu kongrede aşağıdaki kararlar alınmıştır:

1. İslâm şeriatı, genel teşri kaynaklarından biri kabul edilmiştir.

2. İslâm şerîatı, canlı bir şerîattır.
3. İslâm şeriatı, başkasından alınmış değil; kendi başına ayakta durabilen bir şerîat olarak kabul edilmiştir.

Şerîatımız, Allâh (c.c.)’a hamd olsun her asırla beraber yürüyor, her nesle yetiyor ve hayat gerçekleri ile tamamen örtüşüyor.¹³⁴

İslâm Şerîatinin Bazı Özellikleri

Kur’an-ı Kerim’in getirdiği düzenin, koyduğu kânun ve kâidelerin, diğer beşeri sistemlerden daha güzel daha âdil, insanlığa daha uygun olduğuna kesin olarak îmân etmek şarttır. “Şu veya bu sistem çağımız insanlarına daha uygundur veya Kur’an düzeni bir orta çağ düzenidir, bu bilim çağında geçerli olamaz, kanunları katıdır, bilimsel değildir, âdil ve insancıl değildir” demek veya öylece inanmak küfürdür. Kur’an-ı Kerim, Allâhü Te’âlâ’ya îmân etmeyi ve yalnız O (c.c.)’a îmân ettiği gibi, devlet kurmayı, Allâh (c.c.)’un emir ve yasaklarına uyduğu müddetçe bu devlete itaat etmeyi, bütün işlerde birbirine danışmayı, adâletle hükmetmeyi, ölçü, tartı, söz ve harekette doğru olmayı, dîni ve İslâm diyarını düşmanların saldırı ve istilâsından korumak için savunma gücünü arttırmayı ve ekonomik tedbirleri almayı emreder.

Yine İslâm Şeriatı, ilmi öncü, doğruluğu şîâr, cihâdî miğfer, sabrı zırh, her şeyde tedbîr alıp yüce Allâh’a tevekkül etmeyi dâima emir ve tavsiye eder.

Kur’an-ı Kerim’in gâyesi bütün insanların dünya ve âhiret saâdetine ermesidir. Bu hedefe erişebilmek için, şerîat olarak belirlediği ibâdetler ve ibâdetlere ait şartlar, şekil ve usûller, sosyal hayatla ilgili muameleler, cezalar, kişisel ve medenî haklar ve yaptırımlar o kadar mükemmeldir ki, dünyanın bütün hukukçuları el ve fikir birliği yapsalar dahî, o mükemmeliyette bir kanun ve düzen meydana getiremezler. Kur’an’ın fii-

¹³⁴ Muhammed Alevî Mâlikî, *Kâmil İnsan*, s. 291-306

len gerçekleştirdiği tam ve gerçek manada bir hukuk devletini ve sosyal adâleti kuramazlar. Çünkü Kur'an Allâh (c.c.)'nin kânunudur. Yüce Allâh'ın zâtı, eksiklerden uzak olduğu gibi, onun kurduğu kânun ve düzen de eksiksizdir. İnsan ise, zatında ve kişiliğinde olduğu gibi, bütün sıfatlarında, fiillerinde de eksiktir.¹³⁵

64

?

Vahyi, Peygamber (s.a.v.)'in zihni vasıtasıyla yedinci yüzyıl Arap Yarımadası'nın şartlarına verilen tepkiden ibaret gören ve hüküm içeren âyetleri, modern dünya ile uyum sağlamanın önünde engel olarak gören târihselcililiğin öncü ismi Fazlurrahman'ın iddialarına verilecek cevap nedir?

Fazlurrahman özet olarak şunları söylemektedir:
*"Kur'ân'daki kanunlar, şer'i emirler; o sırada mevcut olan toplumu, başvurulacak bir örnek olarak kısmen kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu açıkça demektir ki, Kur'ân'daki emir ve yasaklar ebedi değildir."*¹³⁶

*Bu yüzden târihi olma özelliği taşıyan 'Kur'ân'ın emir ve yasaklarının maksatlarını (illetlerini) ortaya çıkaran ve onları genel ilke ve değerler şeklinde ifade eden, daha sonra bunları sistemleştiren ve nihâyet onlardan hüküm çıkaran bir hukuk yöntemi ile çok daha geçerli sonuçlar elde edilebilir."*¹³⁷

*Kur'ân'ı Kerim'deki tekil hükümler bu günün cemiyetine tatbik edilemez, zîrâ bunlar yedinci yüzyılın kültürel durumuna göre şekillenmiştir..."*¹³⁸

¹³⁵ Mehmed Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Âkâidi*, 129-131.s

¹³⁶ Fazlurrahman, *İslâm*, (çev. Mehmet Dağ - Mehmet Aydın), İstanbul, 1992, s. 54

¹³⁷ Fazlurrahman, *Allâh (c.c.)'un Elçisi ve Mesajı*, (çev. Adil Çiftçi), Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 1997, s. 143

¹³⁸ Adil Çiftçi, *Fazlurrahman İle İslâm'ı Yeniden Düşünmek*, Kitabiyat, Ankara, 2001, s. 260

Kur'ân'ı Kerim'in, evrensel olduğunu ifade eden âyetlerden de anlaşılacağı üzere, ilâhî hükümlerin herhangi bir târihi, coğrafi ve içtimai ortamla sınırlı olmaksızın bütün zamanları kapsadığı ve istisnasız her mü'mini bağladığı tartışmasız bir hakikattir. Nitekim Kur'ân'ı Kerim'in, Allâh Resûlu (s.a.v.) tarafından uygulanışı, ashâbın onu anlayış ve yaşayışı ve on dört asırlık İslâm icthât geleneği ilâhî hükümlerin bütün zamanlar ve nesiller tarafından evrensel anlaşıldığını göstermektedir. Öyle ki, tek bir âlimin, Kur'ân'ın târihselliğini imâ eden bir beyanını bulmak mümkün değildir.

Kur'ân'dan murad-ı ilâhî dışında mânâlar çıkarmak, O'nu anlamamaktır. Bu yüzden Allâh Resûlü (s.a.v.), "Tefsir için gerekli mâlumata sahip olmadan aklına göre Kur'ân'ı açıklamaya kalkan kişi için cehennemdeki yerine hazırlansın." buyurmaktadır.

Zamanın değişmesini gerekçe göstererek miras, şahitlik, fâiz... gibi Kur'ânî hükümlerin değişmesini talep etmek; Allâhü Te'âlâ'nın şer'âtını nesh etmek/hükümsüz kılmak anlamına gelmektedir.

'Zamanın değişmesi ile hükümlerin değişmesi inkâr edilemez.' kaidesi ise, Kur'an ve sünnet ile sabit olan hükümler için değil; örf ve âdete dayalı hükümler için geçerlidir. Buna göre, hükmün kaynakları makamında olan örf ve âdetin değişmesiyle hüküm de değişebilir. Fakat örf ve âdetin değişmesiyle Kur'an ve sünnet ile sabit olan hükümlerin de değişmesini talep etmek, örfü nassdan daha güçlü kabul etmek anlamına gelir. Hâlbuki nass daha güçlüdür. Nitekim örfün bâtıl olması ihtimal dâhilinde iken Kur'an ve sünnetin her hâlükarda sahîh olduğu esastır. Bu yüzden, örfü temel alarak nassın değişebileceğini savunmak, îmânı tehlikeye düşürür.¹³⁹

Dün târihte olduğu gibi bugün de insan ve insana ait olan

¹³⁹ Ali Haydar, *Dürru'l-Hukkam Şerh-u Mecelleti'l-Ahkâm*, İstanbul, 1330, c. 1, s. 101,102

her şey târihselleşecek, fakat ilâhî olan Kur'an vahyedildiği hâl üzere kıyâmete kadar aynı kalacaktır.

Bugünün problemleri ise, târihselleştirilmesini talep ettikleri Kur'an uygulandığı için değil; uygulanmadığı için doğmuştur. Fakat Batı ve onun değerleriyle hesaplaşmaya cesaret edemeyenler, Bâtı'nın hedef gösterdiği Kur'an'la hesaplaşmakta, O'na karşı açıkça protestanca bir tavır takınmaktadırlar.

65

?

Kur'an hangi esaslara göre anlaşılır?

Ehl-i sünnet ve cemaat âlimleri bütün hükümlerin ilk kaynağı olarak kabul ettikleri Kur'an'ı Kerim'i şu esaslar daire-sinde anlamışlardır.¹⁴⁰

1. Kur'an'ı Kerim, lafız ve mânâ itibarı ile Allâhü Te'âlâ'nın kelimasıdır.¹⁴¹ Bu yüzden onu anlayabilmek için lügat âlimlerinin istikra/tümevarım yolu ile tespit ettikleri kaidelerden hareketle ve mutlaka O'nun lafzı dikkate alınarak Allâh (c.c.)'un neyi kast ettiği anlaşılmalıdır.
2. Kur'an, şerîatın esasıdır. Dolayısıyla dînin özüne, şerîatın temellerine ulaşmak isteyen kişinin; Kur'an'ı diğer bütün hükümlerin kendi etrafında döndüğü bir mihver kabul etmesi zorunludur.¹⁴²

Kur'an Evrenseldir

3. Kur'an'ın hükümleri, târihi değil evrenseldir. Bütün zaman ve mekânlar için bağlayıcıdır. Hicaz bölgesi, vahyin dünyaya açılım noktasıdır. Verilen örneklerde ilk

¹⁴⁰ İhsan Şenocak, İnkişaf Dergisi, *Târihselcilik ya da Katolisizmi Olmayan Kuran-ı Mübin'in Protestanca Okunuşu* isimli makaleden alıntıdır.

¹⁴¹ Muhammed Ebû Zehra, *Usulu'l-Fıkıh*, Daru'l-Fıkr, Kahire, ty., s. 81

¹⁴² Muhammed Hudari, *Usulu'l-Fıkıh*, Beyrut, 1998, s. 212

muhatabların idrak seviyesi gözetilmekle birlikte aslında insanlığın ortak buluşma noktaları dikkate alınmıştır.

Bilinenden bilinmeyene doğru bir seyir izlenmiştir. Bu bilinenlerde bütün insanlık için ortak yönler mevcuttur. Örneğin deveden ya da hurmadan bahsedilmesinden somut olarak deve ya da hurma değil; Allâhü Te‘âlâ’nın yaratıştaki eşsiz kudreti kast edilmektedir. Bunun içindir ki, Kur’ân’ı Kerim’in deveden bahsetmesi, buna mukabil farklı iklimlerde bilinen bir başka hayvandan bahsetmemesi, ilk muhatablarının anlayış seviyelerinden hareketle anlaşılabilir evrensel hakikatler va’z etme gayesine dayanır.

Önceki Kitaplarla İlişkisi

4. Kur’ân’ı Kerim, Allâhü Te‘âlâ’nın gönderdiği kitapların en sonuncusudur. Kendisinden önce gönderilen kitaplarla bazı hükümlerinin ayniyet arz etmesi, târihsel olduğuna değil; -önceki kitapları gönderen- Allâhü Te‘âlâ tarafından gönderildiğine işaret eder. Çünkü Allâhü Te‘âlâ’nın katında hak, bütün zamanlarda hep aynıdır.

Önceki kitaplara muhalif duran âyetlere gelince; bu da iki esas çerçevesinde izah edilebilir. Öncelikle diğer bütün Semavi kitaplar tahrif edilmiştir. Kur’ân’ın, insanların elleriyle tahrif ettiği kitapların ifadeleriyle örtüşmesi, vahiy gerçeğiyle çelişir. İkinci olarak da önceki ümmetlere farklı konumlarından dolayı gönderilen ahkâm âyetleri, Allâhü Te‘âlâ’nın İslâm ümmetine olan merhametinden dolayı değiştirilmiştir. Bu yüzden bütün hükümler, önceki kitaplara ayniyet arz etmez.

Kur’ân’ın önceki kitaplara olan münasabeti; onlarda mevcut olanı kemâle erdirmek, değiştirilmemiş olanı devam ettirmek, değiştirilmiş olanı ıslah etmek ve kaldırmak ya da onlarda hiç olmayanı ibda’ etmek ek-

seninde gerçekleşmektedir. Bu kavramları tanımadan Kur'ân'ı Kerim'in önceki kitaplarla olan münasebetini tahlil etmek, kişileri sapıklığa sürükleyecektir.

Kur'ân'ın Diğer Bazı Özellikleri

5. Vahiy, kulların maslahatını ve faydasını temin için yapılan bir müdahaledir. Bu müdahalede Allâhü Te'âlâ, dilediğini dilediği gibi vahyetmiştir. Bunda Resûlullâh (s.a.v.) dâhil, hiç kimsenin küçük de olsa bir tasarrufu yoktur. Böyle bir anlayış, mütevatir haberleri inkâr anlamına geleceğinden küfürdür.
6. Hükümleri hikmetler üzerine bina etmek, Kur'ân'ın keyfi anlaşılmasına neden olacaktır. Örneğin, Ramazan ayında yolculuk yapan kişi için iftar etmek, sefer illetinden dolayı mübahtır. Vele ki yolculuğunda iftarın hikmeti olan meşakkat olmamış olsun. Fakat Ramazan'da iftarın illeti olan hastalık ya da yolculuk durumu olmayan buna mukabil taş ocağı ya da kömür ocağı gibi meşakkatin en üst sınırdaki olduğu yerlerde işçi olan kişi iftarın hikmeti olan meşakkatin varlığından dolayı orucunu bozamaz.¹⁴³ Çünkü meşakkat, herkes için bütün hallerde standart sabitelerden yoksundur.
7. Âyetler, genel ilkeler ortaya koymanın yanı sıra asıl olarak ifade ettikleri hususlarda lafzın meşrû kabul ettiği usuller dairesinde tek başlarına belli mânâlar içermektedir. Buna göre **miras, kadının örtünmesi, fâiz gibi belli hükümleri ifade eden âyetler; sünnetin açıklaması istikametinde neye nasıl delalet ediyorsa öyle anlaşılmalıdır.** Usulcülerin âyetlerden hareketle tesbit ettikleri ilkeler ise kendi başına bir hüküm oluşturan âyetleri devre dışı bırakmak şöyle dursun onların ifade ettikleri anlamları pekiştirmeyi amaçlamıştır. Bu yüzden, İslâm

¹⁴³ Abdulvahhab Hallaf, *İlmu Usuli'l-Fıkıh*, Lübnan, 1940, s. 50

âlimleri ilke, maslahat ve hikmet zarfları ile âyet-i kerîmelerin ifade ettikleri belirli mânâların perdelenmesini; gayrimeşru olarak görmüşlerdir.

ALLÂH (C.C.)’A MEKAN İSNÂDİ

66

?

“Allâh göktedir.” veya “Arşın üstündedir” diyerek Allâh (c.c.)’a mekân isnad etmenin hükmü nedir?

Allâh (c.c.)’ya mekan isnâd etmek doğrudan doğruya küfürdür.

İmâm-ı A’zam Ebû Hanife (r.a.) şöyle buyurmuştur: “Mü’minin; Allâhü Te‘âlâ’ya mekân, gelmek, gitmek ve mahlûkların sıfatlarından herhangi bir sıfatı isnad etmemesi lâzımdır. ...Kul; Cenâb-ı Hakk’ın bir mekânda bulunmadığını, mekâna ihtiyacı olmadığını, arşın O’nun kudretiyle ayakta durduğunu bilerek gidip gelme gibi sıfatları kendisine izafe etmemelidir.”¹⁴⁴

İmâm-ı Caferü’s-Sâdık (r.a.) buyurur ki: Allâhü Te‘âlâ’nın bir şey üzerinde olduğunu, yahud bir şeyden olduğunu söyleyen kâfirdir. Çünkü bir şey üzerinde olsaydı, o şey O’nu kaldırırdı. Eğer bir şeyde olsaydı, onda belirmiş olurdu. Bir şeyden olsaydı, sonradan olma olurdu. Allâhü Te‘âlâ bunların hepsinden münezzehtir.”¹⁴⁵

Müfessir Kâdî Beydâvî diyor ki: “Aklî ve (şer’î) delillerle kat’î surette sabittir ki, Cenâb-ı Hakk cisim olmaktan ve bir mekânda yerleşmiş olmaktan münezzehtir.”¹⁴⁶

İmâm-ı Kurtubi, tefsirinin çeşitli yerlerinde diyor ki:

¹⁴⁴ Hâkim Semerkandi, *Sevadi’l-a’zam*, 46. Mesele, Bedir Yayınevi, s. 78 (Kitabın orijinal ismi: *er-Reddû’ala eshabî’l-heva el-müsemma Kitabu’s-sevadi’l-a’zam ‘ala mezhebi’l-İmami’l-A’zam*)

¹⁴⁵ Muhammed Rebhâmî, *Rıyad’ün-Nasîhin*, s. 45

¹⁴⁶ *Sahih-i Buhâri Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi*, 7. Baskı, DİB Yayınları, Ankara, 1982, c. 4, s. 114

“Bu konuda uyulması gereken kural, Yüce Allâh’ın hareketten, intikalden ve mekân işgal etmekten tenzih edilmesinden ibarettir.

67
?

“İbn-i Teymiyye’der ki: “Kişi, Allâh’ın haddi olduğuna -hâşâ- (sınırlı olduğuna) inanacak ve hakkındaki bilgiyi Allâhü Te’âlâ’ya havale edecektir. Allâh’ın mekânı için de had (sınır) vardır. Allâh, arşının üzerinde, göklerin üstündedir. İşte bu iki durum, O’nun iki sınırır.”¹⁴⁷ Bu görüşlerin, ehl-i sünnet i’tikadına göre cevabı nedir?¹⁴⁸

147 *Minhacü’s-Sünne*, c. 2, s. 29’da (min muvafati sarihi’l makul li sahih el-menkul) bahsinde

148 İbn-i Teymiye, Milâdî 1268’de Harran’da doğmuştur. Önceleri, ilimde ileri seviyelere gelmiş; ehl-i sünnet i’tikadında iken daha sonra doğru yoldan ayrılmış bir kimsedir. Âlimlerin büyük çoğunluğu küfrüne fetva vermişlerdir. Hapiste ölmüştür. İbn-i Battuta, İbn-i Hâcer-i Mekki, İmâm-ı Sübki, kendi oğlu Abdulvehhab, İzzeddin bin Cema’a, Ebû Hayyan Zâhiri, Zahid-ül Kevseri, Yusuf-i Nebhani, İmâm-ı Şarani, Ahmed bin Seyyid Zeyni Dahlan, Şeyh-ül-İslâm Mustafa Sabri Efendi gibi nice âlimler İbn-i Teymiye’ye reddiyeler yazmışlardır. Necip Fazıl da Seyyid Abdülhakim Arvasi (k.s.)’nin, “İbn-i Teymiye, dîni içinden zedeleyen mülhiddir.” dediğini nakletmiştir. (*Türkiye’nin Manzarası*)

Önde gelen Şafii fıkıh ve hadis âlimlerinden Muhammed İzz İbn-i Cema’a, onun için “Allâhü Te’âlâ’nın dalalete sürüklediği, azdırdığı ve zillet gömleği giydirdiği kimsedir. İslâm âlimlerine ve bilhassa Hulefa-i raşidine karşı ahmakça itirazlarda bulunmuştur.” demiştir. (İbn-i Hâcer-i Mekki, *el-Cevherü’l-Munzam*)

İbn-i Teymiye, *Kitabü’l Arş* isimli kitabında: “Allâh (c.c.), Arş’ın üzerinde oturur, kendisi ile beraber oturması için Resûlullâh (s.a.v.)’e da yer bırakır.” yazılıdır. *Essıratu’l-Müstekim* kitabında da, İbn-i Abbas gibi büyük sahabilere kâfir demiştir. (*Keşfü’z-Zunun*) Sadreddin-i Konevi, İbn-i Arâbi Hazretleri gibi tasavvuf büyüklerine de saldırmış ve “Gazali’nin kitapları uydurma hadis ile dolu.” demiştir. (*Hadika*)

İmâm-ı Şarani Hazretleri buyuruyor ki: “İbn-i Teymiye, tasavvufu inkâr eder; evliyaya, ariflere dil uzatırdı. Kitaplarını okumaktan, yırtıcı hayvandan kaçır gibi kaçmalıdır.” (*Tabakatü’l-Kübra*)

Allâhü Te‘âlâ için, mekân iddia eden kimse kâfir olur. Allâhü Te‘âlâ, gökte, diyen kimse bu sözü ile mekân kast ediyorsa; o da kâfir olur. Yine, Allâhü Te‘âlâ oturuyor, diyen kimse; Allâhü Te‘âlâ’yı, “yukarıda”, “aşağıda” diye vasıflan- dıran kimse, Allâh (c.c.), semâdan bakıyor, diyen kimse küfre düşer.”¹⁴⁹

Hanefî fıkıhî âlimlerinden İmâm Ebû Cafer et-Tahâvî (r.h.)’in (vefatı m. 933) yazdığı ve mezheb imamlarının görüş- lerini yansıtan *Akîde*’de şöyle denmektedir: “Allâhü Te‘âlâ, varlığı için birtakım sınır ve son noktalar bulunmasından, er- kân, aza ve edevattan (kısım, organ vb. yaratılmışlara mahsus kavramlarla anılmaktan) yüce ve uzaktır. Mahlûkatı kuşatan altı yön O’nu kuşatamaz.”

“Câfer-i Sâdık: Kim, Allâh (c.c.) bir şeydedir veya bir şey- dendir veya bir şey (arşın, göklerin) üzerindedir, diye iddia ederse şirk koşmuş olur. Çünkü O; bir şey üzerinde olsaydı taşınan, bir şeyden olsaydı yaratılmış ve sonradan meydana gelmiş, bir şeyde olsaydı sınırlı olurdu, demiştir.”¹⁵⁰

İbn Teymiyye taraftarlarından başka bütün İslâm âlimleri; Allâhü Tebareke ve Teâlâ’yı ölçülmekten ve mekândan tenzih edip Allâh (c.c.)’un hakikatini bilmekten hâsıl olan aczi, id- rak etmişlerdir. Ve zâtının hakikatı hususunda, düşünmek de câiz görülmemiştir. Nebî (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır: “**Allâh (c.c.)’un yarattıklarını/sanatını düşünün, O’nun Zâtı’nı düşünmeyin. Helâk olursunuz.**” (*Kenzû’l Ummâl*, 5705)

İmâm-ı Süyuti Hazretleri buyuruyor ki: “İbn-i Teymiye kibirliydi. Kendini beğenirdi. Herkesten üstün görünmek, karşısındakini kü- çümsemek, büyüklerle alay etmek âdeti idi.” (*Kamu’l-Muarid*) Muhammed Ali Bey; *Hitat-uş-Şam* kitabında diyor ki: “İbn-i Teymiye’nin hedefi, Luther adındaki papazın hedefine benzer; fakat Hristiyanlığın reformcusu muvaffak oldu, İslâm’ınki olamadı.”

¹⁴⁹ *Feteva-i Hindîyye* (Feteva-i Alemgiriyye), Akçağ Yayınları, c. 4, s. 312-319

¹⁵⁰ İmâm Kuşeyri, *Kuşeyri Risalesi*, s. 71

“Rahmân, arşa istivâ etmiştir.” (Taha s. 5) âyetini nasıl anlamak gerekir?¹⁵¹

İmâm eş-Şâfiî, *el-Fıkhu'l-Ekber* isimli eserinde bu konuda şöyle der:

“Bu (türlü) âyetler, bunlara ve benzerlerine, ilimde derinleşmek arzusunda olmayan kimseleri cevap vermekte şaşkınlığa sürükleyen müteşâbih âyetlerdendir. Yâni bu kimseler bu türlü âyetleri olduğu gibi kabul edip araştırma yapmamalı ve bunlar üzerinde tartışmamalıdır. Allâh (c.c.) mekân ve yönlerden müstağnidir.”¹⁵² “O’nun benzeri hiçbir şey yoktur.” (Şûrâ s. 11)

İmâm-ı Â’zâm Ebû Hanife (r.a.) bu konuda şöyle der: “Allâhü Te’âlâ, kendisi için ihtiyaç ve (arşın üzerine) istikrar (yerleşme) söz konusu olmaksızın arşa istiva etmiştir. O,

¹⁵¹ Bu âyeti Cenâb-ı Hakk’ın hâşâ gökyüzüne inmesi şeklinde yorumlayan İbn-i Teymiyye’nin daha sonra yaşadıklarını İbn Battuta anlatır: İbn Teymiyye, Dimaşık şehrinde cuma günü cemaat olarak hazır bulunduğum camide, insanlara vaaz ve nasihatta bulunurken minberin merdiveninden bir basamak aşağıya inerek “Muhakkak ki Allâhü Te’âlâ, benim buradan indiğim gibi dünya semasına inmektedir.” şeklinde bir cümle sarfetti. Maliki fakihi İbn Zehra söylediklerine karşı çıktı. Cemaat de ayağa kalkıp sarığı başından düşünceye kadar ona dayak attı. Neticede bir daha tutuklandı ve hapsedildiği kalede ölünceye kadar tutuklu kaldı. (İrtidat ettiği halde öldürülmemesinin sebebi ise, Nebî (s.a.v.)’in, Abdullah b. Ubeyy b. Selul’u öldürtmeyip “Muhammed, ashâbını öldürtüyor dedirtmem.” buyurmasında ki siyasetin aynısıdır. İbn-i Teymiyye de gayr-i Müslimler tarafından da bilinen meşhur bir âlim olması nedeniyle müebbed hapisle cezalandırılmış, idam edilmesi gerektiği halde idam edilmemiştir.) İbn Battuta, *Tuhfetu'n-Nuzzar fî Ğaraibi'l-Emsar (Rihlet-u İbn Battuta)*, Beyrut, 2004, s. 88

¹⁵² İmâm eş-Şâfiî, *el-Fıkhu'l-Ekber*, 17. Not: (Fuad Sezgin Hoca, *Târîhu't-Turâs*, c.1, s. 491’de Ezher Kütüphanesinde bu eserin hicrî 292 yılında istinsah edilmiş bir nüshasının bulunduğunu belirtir.)

arşı da arştan başkasını (diğer yarattıklarını) da korumaktadır. Eğer (Allâhü Te‘âlâ arşa ve bir yerde yerleşmeye) muhtaç ol- saydı, tıpkı mahlûklar gibi âlemi yoktan var etmeye ve idare- ye muktedir olmazdı.¹⁵³ **Hâşâ, Cenâb-ı Hakk arşın üzerinde duruyor ve oturuyorsa, arşı yaratmadan önce nerede otu- ruyordu?**

Selefilğin en bariz vasıflarından birisi, müteşâbih âyet ve hadîsleri lûgat anlamını esas alarak olduğu gibi kabul etmek şeklinde kendisini göstermektedir. Buna göre Kur‘ân‘da ve hadîslerde Allâhü Te‘âlâ hakkında zikredilen “el, yüz, gel- me, oturma, inme, arşa istiva etme, gazâblanma, gülme...” gibi sıfatlar; mahlûkat hakkında ne ifade ederse, Selefiler‘e göre Allâhü Te‘âlâ hakkında da aynı şeyi ifade eder. Oysa Kur‘ân‘da yer alan pek çok âyet; Allâhü Te‘âlâ’nın bu gibi sıfatlarını, mahlûkatın sıfatlarına benzetmenin doğru olmadı- gını ortaya koymaktadır.

Kur‘ân‘ın bazı âyetlerinin te‘vil edilmesi gerektiğini kabul etmeyen ve âyetleri sadece zâhiri mânâlarına hamletmek ge- rektiğine inanan bu topluluk “Rahmân, arşı istivâ etti.” (Taha s. 5) âyetini zikrederek Cenab-ı Hakk‘ın gökte bulunduğunu iddia ederler. Çünkü onlara göre âyetin zâhiri mânâsı bunu ifade eder.

Bütün âyetlerin ilk mânâsını almak gerektiğini söyle- yip te‘vil kabul etmeyenleri bekleyen sorular: Eğer âyet- lerin te‘vilini kabul etmeyeceksek, Yunus (a.s.), balığın kar- nında “Lâ ilahe illa ente subhaneke inni küntü minezzâlimîn.” (Enbiya s. 87) diye duâ etmiştir. Arapçada ‘ente’ kelimesi kişinin karşısında duran muhataba yönelik olarak kullanılır. Burada (Selefilerin dediği gibi bütün âyetlerde lafzın doğrudan ifade ettiği mânâyı esas alır.) te‘vile gitmezsek, Cenab-ı Hakk‘ın Yunus (a.s.)’ın karşısında olduğunu kabul etmemiz gerekir. O zaman, **-hâşâ- Cenab-ı Hakk mı balığın karnına indi, yok-**

¹⁵³ İmâm-ı A‘zam Ebû Hanife (r.a.), *el-Vasıyye*, 73

sa Yunus (a.s.) mı semâya çıktı? Cenab-ı Hakk mekândan münezzehtir.

Yine Kur’ân-ı Kerîm’de “Biz ona (insana) şah damarından daha yakınız.” (Kaf s. 16) buyruluyor. Eğer te’vil kabul etmeyecek ve Allâh (c.c.)’un -hâşâ- gökte olduğunu kabul edeceksek, bu âyette geçen yakınlığı nasıl izah edeceğiz?

69

? Allâh (c.c.) mekândan münezzehtir olduğuna göre duâ ederken elleri yukarı kaldırmanın sebebi nedir?

Şeyhülislâm Ebû’s-Sûud Efendi’nin şöyle bir fetvâsı vardır: 876. Mes’ele: Hakk Celle ve ‘ala Hazretleri, bütün mekânlardan münezzehtir olup gökler yerler hükmünde ve ilminde ve kudretinde deyu i’tikâd etmek lâzımdır. Duâda eli yukarı kaldırmak, üst yön duâyı kible kılındığı içindir.¹⁵⁴

KADER MESELESİ

70

? “Allâh (c.c.)’a, âhiret gününe, meleklerle, kitaba, peygamberlere inanmak. Bu beş madde bir fazlasıyla Cibril Hadîsi diye meşhur olan hadîste de yer alır. Sonraki il-mihallere, îmânın şartı olarak geçen tartışmalı fazlalık, kadere îmân maddesidir.” (M. İslamoğlu, *Îmân Bilinci*, s.17) “Kadere îmân var demek, insanın özgür iradesi yok demektir. Bu Allâh’a iftiradır...” (Hüseyin Atay, *Kur’ân’da Îmân Esâsları*)

Kadere îmânı, îmânın şartı olarak görmeyen kimselerin hükmü ve bu kimselere verilecek cevap nedir?

Îmânın altı şartından birini inkâr edenin hükmü fıkıh ve akâid kitaplarında beyan edilmiştir.

Kadere îmân Allâhü Te‘âlâ’ya îmâna dâhildir. Çünkü kader; olacak şeylerin zaman ve mekânını, vasıflarını ve özel-

¹⁵⁴ Ertuğrul Düzdağ, *Ebüssuud Efendi Fetvaları Işığında Sosyal Hayat*

liklerini ve diğer ayrıntılarını Allâhü Te‘âlâ’nın bilip ezelde takdir etmesinden ibaret olduğundan bütün bunlar Allâh’ın ilim ve irade sıfatına döner. Bu sebeple Müslümanlar, kaza ve kadere îmân etmekle beraber bu meseleyi uzun uzun eşele-mekten, kaderin sırlarını keşfe çalışmaktan nehyolunmuşlar-dır.

Ebû Hüreyre (r.a.) dedi ki: “Biz kader meselesini müzakere etmekte iken ansızın Resûlullâh (s.a.v.) yanımıza geldi, yüzü kızaracak derecede gazâblı olduğu hâlde şöyle dedi: “Siz bu-nunla mı emrolundunuz, yoksa ben bunun için mi gönderil-dim? Sizden evvelkiler bu meselede çekişme yaptıklarından helak oldular, sakın bu meselede çekişmeyiniz.”

Allâhü Te‘âlâ, Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyuruyor:

“Biz Azimüşşan, her şeyi bir kader ile yaratmışızdır.”
(Kamer s. 49)

“Arzda da nefsinizde de isabet eden hiçbir musibet yok-tur ki onu yaratmamızdan önce bir kitapta (levh-i mahfuzda yazılmış) olmasın. Muhakkak ki bu, Allâh’a kolaydır. Bu, ka-çırdığınıza üzülmemeniz ve size verdiği ile ferahlanmamanız (şımarmamanız) içindir.” (Hadid s. 22-23)

Hız. Ali (r.a.)’den naklen Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Bir kimse, şu dört şeye îmân edinceye kadar mü’min olmaz. Allâh’tan başka ilah olmadığına ve benim de O’nun, hak ile gönderilmiş Resûlü olduğuma, öldükten sonra dirilmeye, ka-dere, hayra ve şerre Allâh tarafından yaratıldığına îmân etme-si.” (Tirmizî)

Ebû Yâ’la, Ebû Hüreyre (r.a.)’den: **“Kader, Allâh’ın sırrıdır. Kadere, hayrına ve şerrine îmân etmeyenden ben berî-yim.”** Ubâde ibn es Sâmit (r.a.)’den rivayetle Nebî (s.a.v.): “Kim, bunun gayrı (dışında) bir i’tikad üzere ölürse, benden değildir.” buyurmuştur. (Ebû Davûd, 4700)

İbn Ömer (r. a.)’dan rivayetle Nebî (s.a.v.): “Allâhü Te‘âlâ

mahlûkatın kaderini, semavât ve arzı yaratmadan elli bin sene evvel arş-ı su üzerinde iken yazdı.” (Müslim)

İbn Ömer (r. a.)’dan rivayetle Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Her şey, hatta acizlik ve çalışkanlık bile kader iledir.” (Müslim, İmâm Ahmed)

İbn Ömer ve Huzeyfe (r.a.e.)’den rivayetle Resûlullâh (s.a.v.): **“Her ümmetin mecûsîsi vardır. Bu ümmetin mecûsîsi de “Kader yok.” diyenlerdir.** Onlardan kim ölürse, cenazesinde bulunmayın; kim hastalanırsa, ziyaretine gitmeyin. Onlar, Deccal’ın taraftarlarıdır. Allâhü Te‘âlâ’ya, onları Deccal’a ilhak etmesi haktır.” buyurmuştur. (Ebû Dâvud)

CEHENNEMİN EBEDİLİĞİ MESELESİ

71
?

Mûsa Carullah,¹⁵⁵ *Rahmet-i İlâhi Burhanları* kitabında özet olarak şöyle der: “Ben, Cenâb-ı Hakk, intikam maksadıyla bazı kimselere ebediyyen azâb edecek diyemem ve dayanamayacağım bir azâbı diğer insanlar hakkında da düşünemem. Ebedî hayata göre bir saniyelik bir sükûnet olan dünya hayatında tam bir rahat yüzü görmemiş insanları (kâfirleri) ebedî azâbla cezalandırmaktan Erhamürrahimîn olan Allâh (c.c.)’un maksadı nedir?”
Kâfirlerin ebediyyen cehennemde kalmayacağı fikri ile ilgili hakikât nedir?

“Kur’ân-ı Kerîm’in birçok yerinde “Beni ve apaçık âyetlerimi tanımayanları veyahut benden başka ilah tanıyanları ebedî azâbda bırakacağım, mutlaka onları cehennemden çıkarmayacağım.” diye tekrar tekrar geçtiği hâlde biz, “Yok yok, yapmaz. Bizi korkutmak için öyle söylüyor, yalandır; fakat vaad ettiği azâbdan dönmesi kabilinden olan şerefli bir

¹⁵⁵ Aynı şekilde Eski Diyanet İşleri Başkanı Süleyman Ateş de 10.11.2007 târihli Vatan gazetesindeki yazısında Cehennem’in ebedi olduğunu inkâr etmektedir.

yalandır...” demeye cesaret edemiyoruz. Allâh (c.c.)’un, sözüne inanmayanları düşüreceği azâbı, üzerimize çekmekten korkuyoruz.

“(Benim yaptığım), ancak Allâh katından olanı ve O’nun gönderdiklerini tebliğdir. Artık kim Allâh ve Resûlü’ne karşı gelirse, bilsin ki ona, (kendi gibilerle birlikte) içinde ebedî kalacakları cehennem ateşi vardır.” (Cin s. 23) “Ehl-i kitap ve müşriklerden olan, İslâm’ı kabul etmeyen münkirler; ebedî olarak ateşe girerler. İşte onlar, halkın en şerlileridir.” (Beyyine s. 6)

“Kıyâmet günü, insanlara hitaben “Ey cennet halkı! Artık -sizin için- ölümsüz bir ebediyyet vardır. Ey cehennem halkı! Sizin için de ölümsüz bir ebediyyet vardır.” (Buhârî, *Rikak*, 51; Müslim, *Cennet*, 40; Tirmizî, *Cennet*, 20)

Allâh (c.c.)’un, vâidinde durup durmayacağı bahsinde, bu âyet-i kerîmeden ve hadîs-i şerîften sonra, söz anlayan insanlar için tereddüde yer kalır mı?

İslâmî hükümlerin hikmetleri, küfür kapısını kesin bir şekilde kapatmayı gerektirir. Bu yüzden kâfirlerin kurtulması, İslâmî hükümlere uyma ve Peygamber (s.a.v.)’e tâbi olma vazifesindeki kesinliğe terstir. Allâh (c.c.)’un gönderdiği peygamberleri [ve Son Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.)’i] tanımak kesinlikle lâzım olduğuna göre tanımayanların cezası, Mûsa Carullah’ın istediği gibi tahammül edilir bir ceza değil; bilakis tahammül edilemez bir ceza olmalıdır.¹⁵⁶

Kâfirlerin cehennemde ebedî kalmasının hikmetlerinden biri, eğer Cenâb-ı Hakk onlara ebedî bir ömür verseydi ebediyyen küfürlerinden vazgeçmezlerdi. Allâh (c.c.) bunu ilm-i ezelisinde bildiği için cezalarını ebedî olarak takdir buyurmuştur.

¹⁵⁶ Mustafa Sabri Efendi, *Mûsa Carullah Bigiyef’e Reddiye*, s. 20-21-31

İmâm-ı A'zam Ebû Hanife (r.a.): “Cennetlik ve cehennemlikler girdikten sonra cennet ve cehennem yok olacaktır, diyen kimse de orada ebedî kalışı inkâr ettiği için, kâfir olur.” buyurmuştur. (*Fıkhu'l Ebsat*)

C. KUR'ÂN - SÜNNET - MEZHEB

'BİZE KUR'ÂN YETER' Mİ?

72

?

“Bize Allâh (c.c.)’un kitabı Kur’ân yeter.” diyerek Kur’ân’ı; sünnet ve âlimlerin açıklamaları olmadan anlamaya çalışmak doğru mudur?

Müslim’de rivâyet edildiğine göre, İbn-i Mes’ud (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)’den, “Dövme yapan ve yaptıran, peruk takan ve taktıran... Kadınlara lanet olsun.” hadîsini rivâyet edince, bu hadîsi işiten Ümm-ü Yâkup adında Kur’ân okuyan bilgiç bir kadın gelerek itiraz eder:

“Sen dövme yapanları da yaptıranları da... lanetliyormuşsun.” der. İbn-i Mes’ud (r.a.):

“Resûlullâh (s.a.v.)’in lanetlediğine ben niye lanet etmeye yim, üstelik bu, Allâh (c.c.)’un Kitabı’nda da var.” diye cevap verir. Kadın:

“Ben, Kur’ân’ın iki kapağı arasında her ne varsa eksiksiz okudum; ama senin söylediğin lanetlemeyi bulamadım.” deyince İbn-i Mes’ûd (r.a.):

“Şâyet hakkıyla okusaydın mutlaka bulurdun. Allâh, Kur’ân’da: “Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının.” (Haşr s. 7) buyurmuyor mu?” cevabını verir.

Bu yüce sahâbenin davranışını değerlendiren usulcülери-

miz şu hükme varılır: “Görüldüğü üzere hüküm çıkarmada, Kur’ân’la yetinmek câiz değildir. Mutlaka O’nun şerhi ve beyanı durumunda olan ‘sünnet’e de bakmak gereklidir.”¹⁵⁷

Mutarریف b. Abdullah, “*Bize Kur’ân’dan bahsedin, hadîsten değil.*” diyen kimseye: “Biz, hadîsi Kur’ân’a tercih etmiyoruz. Hadîsleri anlatmaktaki amacımız, Kur’ân’ı en iyi bilen (Resûlullâh (s.a.v.)’in) bildiklerini söylemektir, uyarısında bulunmuştur.”¹⁵⁸

73
?

Kur’ân mealı okuyarak hüküm çıkarabilir miyiz? Kur’ân mealı okurken nelere dikkat etmeliyiz?

Kur’ân-ı Kerîm’i tefsir ilmini ve sünneti derinlemesine bilmeden, Kur’ân’daki hangi ifadelerin genel anlamlı, hangilerinin sınırlı mânâ ifade ettiğini, hükmü kaldırılmış âyetleri, o âyet hakkındaki ashâbın görüşlerini, tatbikatlarını öğrenmeden, onu delîl olarak kabul etmek veya sadece meallere bakarak onunla amel etmek câiz ve isabetli olmaz. Çünkü “İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için sana da bu Kur’ân’ı indirdik.” (Nahl s. 44) buyuran âyet-i kerîme, Resûlullâh (s.a.v.) Efendimizin hüküm hakkındaki açıklamasının olup olmadığını bilmek için araştırmayı emreder.

Kur’ân’ın yalnızca mealini okumak, âyetlerdeki lûgat ve belagat yönünden incelikleri ve iniş sebepleri bilinmediği zaman, yanlış anlaşılmalara neden olabilir. Bu sebeple, yüzyıllardır Müslümanların çoğunluğunun sevgisini kazanmış büyük müfessirlerin tefsirlerini okumak daha uygun görülmüştür.

74
?

Âyet meallerini olduğu gibi alıp, anladığımız gibi hüküm vermenin ve amel etmenin sonuçları nelerdir?

Urve bin Zübeyr (r.a.) hacc farızasını edâ ederken, Safa ile

¹⁵⁷ *Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yayınları, c. 1, s. 343-344

¹⁵⁸ İbn Abdilber, *Câmiu Beyani’l-İlm*: 563

Merve arasındaki sa'yı, haccın vâciplerinden kabul etmiyordu. Çünkü o: "Safa ile Merve şüphesiz Allâh (c.c.)'un nişanlarındandır. Her kim Beytullah'ı ziyaret eder veya umre yaparsa onları tavaf etmesinde bir günah yoktur. Her kim gönüllü olarak bir iyilik yaparsa şüphesiz Allâh (c.c.) onu bilir, karşılığını verir." (Bakara s. 158) mealindeki bu âyetten anlaşılan şudur: Hacc veya umre yapılırken Safa ile Merve arasındaki sa'y yapmanın sakıncası yoktur; insan dilerse yapmaz, herhangi bir şey lâzım gelmez, diyordu.

Ancak, Buhârî'nin rivâyet ettiği gibi, Urve (r.a.), Hz. Âişe (r.anhâ)'ye şöyle dedi: "Yukarıda mealini verdiğimiz âyeti okuyarak Safa ile Merve arasında sa'y etmenin bir sakıncası yoktur. emrince sa'y farz değildir." Hz. Âişe (r.anhâ.) de: Ey bacımın oğlu, çok kötü söyledin; eğer söylediğin gibi olmuş olsaydı, âyet şöyle olacaktı: "La" harfinin, "Cunahe" kelimesinin başında değil; "Yetufu" kelimesinin başında olması gerekirdi. Hâlbuki âyetin iniş sebebi şöyledir: Bu âyet, Ensar hakkında nazil oldu. Onlar, İslâm'dan evvel hacc yaparlarken Müselsel denilen yerde dikilen putu ziyaret ederlerdi. Onlar, İslâm'dan sonra hacc yaparlarken Safa ile Merve'yi ziyaret etmekten çekiniyorlardı. Bu durumu Resûlullâh (s.a.v.) Efendimize sorduklarında, Yüce Allâh, bu âyeti nazil buyurdu ve Resûlullâh (s.a.v.) da sünnet yoluyla Safa ile Merve arasında sa'y etmeyi vâcib kıldı. İkisnin arasındaki tavafı terk etmek hiçbir kimseye câiz değildir.

75
.....
?

İniş sebeplerini ve bütün yönleriyle tefsir ilmini bilmeden âyetleri anlamaya çalışmanın neticesi nedir?

Bir misâl ile izah edelim: "Kadınlarınız, sizin için bir tarladır. Tarlanıza (ön tarafa) nasıl derseniz öyle varın..." (Bakara s. 223) Bu âyet-i kerîmeyi okuyan kimse, kadına arka yoldan gidilmesinin de câiz olduğunu anlamaktadır. Çünkü âyetin zâhir ve açık mealı buna da işaret etmektedir. Hâlbuki bu anlayış büyük bir günah ve hatadır.

Bu âyet-i kerîmenin iniş sebebini açıklayan hadîs-i şerîfi bilen müctehidler, âyetin gerçek mânâ ve muradını bilmektendirler. Hadîs-i şerîf şöyledir: “Yahûdîler, arkadan yanaşarak ama normal yoldan karısıyla cinsel ilişkide bulunan kimsenin çocuğu şaşı doğar, diyorlardı. Bunun üzerine bu âyet-i kerîme nazil oldu.” Yâni bu âyet, Yahûdîlerin iddialarını yalanladı. Müslim ve daha başka hadîs kitapları da bu hadîsi rivâyet etmektedir.

Başka bir misal: “Doğu da batı da Allâh’ındır. Nereye dönerseniz Allâh (c.c.)’un yüzü (zâtı) oradadır. Şüphesiz Allâh’ın (rahmeti ve nimeti) geniştir; O, her şeyi bilendir.” (Bakara s. 115) Bu âyetin zâhirine göre insan; dilediği tarafa yönelerek namâzını kılabilir. İster yolcu, ister mukîm, ister farz, ister nâfile namâz olsun, kible tarafını aramadan herhangi bir yöne yönelerek namâz kılmak câizdir. Yapılan tercümeden anlaşılan budur. Oysa bu anlam yanlıştır. Çünkü İbn-i Ömer’in (r.a.) rivâyetini bilen bir kimse bilir ki, bu âyet-i kerîme binek üzerinde nâfile namâzlarını kılan yolcular hakkında nazil olmuştur.

Görüldüğü üzere, âyetin nüzul sebebini bilmeden ondan hüküm çıkarmanın ve mealiyle amel etmenin; câiz olmadığı gibi insanı büyük hatalara da düşüreceği muhakkaktır.¹⁵⁹

“Kendisi için doğru yol belli olduktan sonra, kim Peygamber’e karşı çıkar ve mü’minlerin yolundan başka bir yola giderse, onu o yönde bırakırız ve cehenneme sokarız; o ne kötü bir yerdir.” (Nisa 115)

Meal; Cenâb-ı Hakk, Kitâb-ı Kerîm’inde ne buyurmuş diye düşünmek ve namâzda okunan sûrelerin mânâsını tefekkür edebilmek için bir vesiledir. Meal, meali yapanın Allâh (c.c.)’un kelamından anladığıdır; Allâh (c.c.)’un kelamının kendisi değildir. Çünkü Allâh (c.c.) şöyle buyuyor: “Anlayasınız diye biz onu Arapça bir Kur’ân olarak indirdik.” (Yusuf s. 2)

¹⁵⁹ Mehmed Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Âkâidi*, s. 172-174

Tefsir yapacak kimselerde bulunması gereken şartlar nelerdir?

Tefsîr yapacak âlimin aşağıda zikredilen on beş ilmi gâyet mükemmel şekilde bilmesi lâzım gelir.

Bu ilimleri kemâliyle (tam ve en olgun şekilde) bilmeyen kimselerin Kur'ân' tefsîr etmeye çalışması, şer'an câiz değildir. (Şeriat'ın buna izni yoktur.)

1. Lûgat (Arap dili)
2. Tasrif (Sarf ilmi)
3. Nahv ilmi
4. İştikak
5. Me'ânî ilmi
6. Beyân ilmi
7. Bedi' ilmi
8. Kıraat ilmi
9. Usûl-i dîn ilmi
10. Usûl-i fıkıh ilmi
11. Esbâb-ı nüzûl
12. Nâsîh ve mensûh
13. Fıkıh ilmi

14. Hadis ilmi ki mücmel ve mübhem tefsîri ancak bununla yapılır.

Müfessirin sahip olması gereken 15'inci ilim, ilmü'l-mevhibedir. Bu öyle bir ilimdir ki, onu Cenâb-ı Hakk Hazretleri, ilmiyle amel eden bahtiyar kuluna ihsân eder.

(Sırrı Paşa'nın saydığı bu 14 ilim kesbîdir, yâni çalışıp öğrenmekle elde edilebilir. 15'inci ilim ise vehbîdir, yâni Allâh

(c.c.) vergisidir. O, verirse verir; vermezse, çalışmakla öğrenilip elde edilemez.)

İşte bu 15 ilim, müfessirin (tefsîr âliminin) mutlaka, kesin sûrette ve hiç şüphesiz ve eksiksiz mükemmel bir şekilde sâhip olması zorunlu bulunan ilimlerdir.

Ama bunlardan başka, Kur'ân-ı Kerîm'i tefsîr edebilmek için müfessirin diğer ilimlerde (ve çağının gerektirdiği genel kültür bilgilerinde) derinleşmiş olması da şarttır.¹⁶⁰

Eski usule göre yetişen ulemâ, Suyutî'nin *İtkan*'ında da saydığı on beş ilme üst derecede sahip olduktan sonra tefsir yazmaya başladılar. Eserlerini kaleme alırken hadîs ve tefsir mecmuaları sanki gözlerinin önünde açılmış gibi durur, sabaha kadar yazdıkları müsveddeleri birkaç talebe akşama kadar ancak temize çekebilirdi.

Yakın dönemde kaleme alınan tefsirlerin sahipleri için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bir kısmı Arap edebiyatına vakıf olmasına rağmen, önemli bir bölümü hadîs ilminde mübtedi derecesindedir. Yakın dönem tefsir telakkilerinin kelime tahlillerinden uzak durmaları ve âyetleri derinlemesine tahlile yaklaşmamaları, sahip oldukları yüzeysel mâlumatın doğal bir yansımasıdır.

SÜNNET ETRAFINDA UYANDIRILMAK İSTENEN ŞÜPHELER

77
?

Sünnetin, inanç ve amel yönünden dîndeki yeri nedir?

İmâm Beyhâki (r.a.); sünnetin açıklanması bölümünde, İmâm-ı Şâfî (r.a.)'nin, Resûlullâh (s.a.v.)'in sünnetini üç yünden ele alarak açıkladığını belirtmektedir.

1. Resûlullâh (s.a.v.)'in sünneti; Allâhü Te'âlâ'nın Kitabı'nda hüküm olarak bildirmiş olduğu (indirmiş olduğu) kitabın hükümleri gibidir.

¹⁶⁰ İmâm Zehebî, *Büyük Günâhlar*, Ek Bölüm, s. 257-259

2. Resûlullâh (s.a.v.)'in sünneti; Allâhü Te‘âlâ'nın mücmel olarak indirdiği bir âyetten anlaşılması gereken mânâyı, o âyetin özel ve genel olarak nasıl farz olduğunu ve Allâh (c.c.)'un kullarının bu farzları nasıl anlamaları ve ne şekilde yaşam pratiğine aktarmaları gerektiğini açıklar.
3. Resûlullâh (s.a.v.)'in sünneti; Allâh (c.c.)'un Kitabı'nda olmayan hükümleri ortaya koyar. Zîrâ Allâh (c.c.), Kitabı'nda Resûlullâh (s.a.v.)'e itaât edilmesini farz kılmıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.), Allâh (c.c.)'un kendisine risaleti göndermesiyle Resûl oldu. Resûlullâh (s.a.v.)'in sünnetlerine tâbi olunması da Allâhü Te‘âlâ'nın emri ile farz kılındı.

Bazı âlimler de şöyle dediler: Aslında Resûlullâh (s.a.v.)'in sünnetlerinin aslı, Allâh (c.c.)'un Kitabı'nda mevcuttur. **Kur'ânda aslı zikredilen namâz, alışveriş, fâiz ve daha nice hükümlerin, nasıl olacaklarını hep sünnet açıklamaktadır.**

İmâm Beyhâki (r.a.), kendi senedi ile Şebib bin Ebi Feddalet'il Mekki'den nakletti ki: İmran bin Hüseyin (r.a.) şefaati anlattı. Topluluktan biri dedi ki: “Ey Ebû Nüceyd! Muhakkak siz bize hadîsler naklediyorsunuz, ama biz onların aslını Kur'ân'da bulamıyoruz.” İmran (r.a.) sinirlenerek o kişiye dedi ki: “Sen Kur'ân'ı okudun mu?” O kişi: “Evet okudum.” dedi. İmran (r.a.) dedi ki: “Sen sabah namâzının iki, öğle, ikindi ve yatsı namâzının dört ve akşam namâzının üç rek'at olduğunu Kur'ânda buldun mu?” Adam dedi ki: “Hayır bulamadım.” İmran (r.a.) dedi ki: “Öyleyse bunları kimden aldınız? Biz bunları Resûlullâh (s.a.v.)'den, siz de bizlerden aldınız. Hem siz Kur'ân'da, her kırk koyundan bîr tanesinin zekât olarak verileceğini ve böylece belirli bir sayıda şu kadar deve, belirli miktarda şu kadar dirhem zekâtın verileceğini ve daha nice amellerin haberini buldunuz mu?” Adam dedi

ki: “Hayır bulamadık.” İmran (r.a.): “O hâlde bunları kimden aldınız? Biz bunları Resûlullâh (s.a.v.)’den, siz de bizlerden aldınız. Hem siz Kur’ân’da; (Kâbe’yi) tavaf etmeyi ve orada sa’y tavafının (yedi tavaf) olduğunu ve Makam-ı İbrâhim’in arkasında iki rek’at namâz kılındığını buldunuz mu? Ve siz Kur’ân’da: Sürgün ve uzaklaştırma cezasının olduğuna, şigâr evliliğinin yasaklandığına dair bir haber buldunuz mu? Hele siz Allâhü Te‘âlâ’nın şu buyruğunu da işitmediniz mi? “Resûl size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının.” (Haşr s. 7)¹⁶¹

78
?

Hadîs, Kur’ân âyetini nesheder mi (hükümünün geçerliliğini kaldırabilir mi)?

Sünnetin bir diğer görevi de mütevatir sünnetin, Kur’ân’ı neshetmesidir.¹⁶² Nesh, şer’î bir hükümün, yâni bir emir veya yasağın daha sonra gelen şer’î bir hükümle kaldırılmasıdır.¹⁶³ Mütevatir sünnet, hadîslerin yalan üzere birleşmesi mümkün olmayan büyük ve güvenilir topluluklardan, yine kendileri gibi topluluklara nakledilerek tespit edilmesidir.

Bilindiği gibi Hanefiler, mütevatir ve meşhur sünnet ile Kur’ân’ın neshedebileceği kanaatindedirler. Yâni **Kur’ân’daki bir hükümün sona erdiğini, Peygamber (s.a.v.) açıklayabilir.** Zaten Peygamberimiz (s.a.v.)’in görevi, ilâhî hükümleri açıklamak değil midir? Ancak şunu belirtmek gerekir ki, sünnet ile nesih, kitabın sadece hükmünde cari olur; nazmında olmaz. Zîrâ sünnet ile, kitabın nazmını değiştirmek ve ortadan kaldırmak câiz değildir.¹⁶⁴

İslâm hukukunda genel kural şudur: Bir delili ancak onun kuvvetinde veya ondan daha kuvvetli olan bir delil neshede-

¹⁶¹ İmâm-ı Suyuti, *Miftâhü’l Cenneh*

¹⁶² Abdulhâlîk Abdulgâni, *Huccetu’s Sünne*, Beyrut, 1986, s. 394

¹⁶³ Şatibi, a.g.e., c. 2, s. 80

¹⁶⁴ Ömer Nasuhi Bilmen, *Dîni Bilgiler*, s. 100-103

bilir. Bu sebeple Kur'ân âyetinin hükmü, mütevâtîr Sünnet ile neshedilebilir, çünkü bu aynı kuvvettedir.

Sünnet de Kur'ân gibi vahye dayanır. Hz. Peygamber (s.a.v.)'den sâdır olduğu Kur'ân'ın sâbit oluşu gibi veya ona yakın bir şekilde sabit olmuş ise, Kur'ân'ı tahsis ve takyid edebildiği gibi onu nesih de edebilmesi gerekir. Kaldı ki, Kur'ân'ın Sünnet tarafından neshi fiilen vukû bulmuştur. Nitekim Kur'ân'da, “Birinize ölüm geldiği zaman, eğer bir hayır (mal) bırakacaksa, anaya, babaya, yakınlar münasip şekilde vasiyette bulunmak, Allâh'tan korkanlar üzerine bir borçtur.” (Bakara s. 180) buyrularak önceleri ana-baba ve yakınlar lehine vasiyette bulunma meşru kılındığı halde, Yüce Allâh miras hükümlerini, mirasta hak sahiplerinin derecelerini ve paylarını açıkladıktan sonra, Resûlü (s.a.v.)'in diliyle ana-baba ve yakınlar lehine vasiyet hükmünün neshedildiğini bildirmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Biliniz ki Allâh her hak sahibine hakkını vermiştir. Artık mirasçı lehine vasiyet yoktur.” (İbn Mâce, Vasâyâ, 6)

79
?

Bazı hadîs-i şerîflerin, târihsel olup, günümüzde bağlayıcı olmadığı iddia edilmektedir. Bu bakış açısı doğrudur mudur?

Resûlullâh (s.a.v.), âyette de sabit olduğu üzere (Necm s. 3) O, hevasından konuşmaz; söylediği ancak kendisine vahyedilmiş bir vahiydir. Şunu da ilâve edelim ki; usûl-ı fıkıhta da beyan olunduğu üzere **hadîsler, sadece lafzı Allâh (c.c.) tarafından olmayan vahiydir.** Yâni Resûlullâh (s.a.v.)'in sözleri ve fiileri de vahyin kontrolü altındadır. Hâl böyle olunca; Kur'ân-ı Kerîm, kelimullah, ezeli ve dolayısıyla ebedî olduğu gibi hadîs-i şerîflerin mânâları da zamanla sınırlı değildir.

HADİSLERİN “AYIKLANMASI” MESELESİ

80
?

Bazı çevreler tarafından: Kadın ile ilgili hadîs-i şerîfler arasından, -hâşâ- “kadını aşağılayan” hadîslerin çıkarılması dile getirilmektedir.

Kadınla ilgili bazı hadîsleri nasıl anlamalıyız?

Hadîs-i şerîfler üzerinde uyandırılmak istenen şüpheler kısmında genişçe anlattığımız üzere, hadîs-i şerîfler, ilmî metodlarla ve titizlikle kayıt altına alınmış, uydurma hadîsler müstakil kitaplarda toplanarak gerekli ayıklamalar yüzyıllar önce yani elde yeterince materyal bulunduğu dönemlerde yapılmıştır. Günümüzde bu hadîslerin rivâyet yollarını ve râvîlerin durumlarını inceleme imkanı ortadan kalkmıştır. Ayrıca günümüzde yaygın sosyal hayata ve dünyevî faydacılığın ön planda olduğu “akılcı” zihniyete uygun olmadığı gerekçesiyle bazı hadîsleri boşa çıkarmak, getirdiği şerîat kıyâmete kadar geçerli olacak olan Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’e saygısızlıktır. Hadîs-i şerîfleri çeşitli yönlerden inceleyen ve şerheden âlimlerin görüşlerini bırakarak indî yorumlar yapmak kişiyi “Bir hadîsi reddeden üç şeyi yalanlamış olur: -Allâh’ı, Resûl’ü, Rivayet edenî.” (Rudani) hadisi kapsamına sokabilir.

Resûlullâh (s.a.v.), değil kadını; hiçbir mahlûku aşağılamamıştır. Resûlullâh (s.a.v.), kadının fitratını tarif etmiştir. Bu ifadeyi kullananların, bunun ne mânâyâ geldiğini düşünmeden söyledikleri anlaşılmaktadır. Allâh’ın Resûlü (s.a.v.), nasıl olur da Allâh (c.c.)’un yarattığı bir mahlûku aşağılar, onu küçük görür? Resûlullâh (s.a.v.), canlı veya cansız hiçbir varlığı aşağılamamıştır.¹⁶⁵ Çünkü Cenâb-ı Hakk:

“Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes, O’nu tesbîh eder. O’nu övgü ile tesbîh etmeyen hiçbir şey yoktur...” bu-
yurmaktadır.

¹⁶⁵ Ömer Muhammed Öztürk, *Sohbetler* 2, s. 157

“Hadîsleri ayıklamaya” cüret edenlerin hedef aldıkları hadîslerden biri şudur: Resûl-i Ekrem (s.a.v.) kadın için: “Eğе kemiği gibidir.” buyurmuşlardır. Eğе kemiğinin özelliğі eğri olmasıdır ve eğеr düzeltilmeye kalkılırsa kırılır. Kadını da o eğri hâliyle muhafaza etmek ve doğru yolda götürmeye çalışmak esastır. Eğеr Resûlullâh (s.a.v.) anlatmasa ve biz de o şekilde tanımasak, düzeltmek için uğraşırız. Hâlbuki bunun bir faydası yoktur. Nebî (s.a.v.) Efendimiz’in, hepimizin başının tacı olan, şefaatine muhtaç olduğumuz muhterem Hz. Âişe (r.anhâ) vâlidemiz için söylediğі söz ortadadır. **Bu, kadının fıtratı ile alâkalı bir durumdur; -hâşâ- onun aşağılanması gibi düşünülemez.** Bir gün Amr ibn-i As (r.a.): “Yâ Resûlullâh (s.a.v.), sen bu ümmetin içerisinde en çok kimi seversin?” diye sorunca Nebî (s.a.v.) Efendimiz: “Âişe’yi” cevabını vermiştir. Nebî (s.a.v.) böyle bir zât olan Hz. Âişe (r.anhâ)’yı nasıl aşağılar?¹⁶⁶

81

?

“Hadîsleri, Kur’ân’a arz ederim. Hadîslerin karşılıklarını Kur’ân’da bulabiliyorsam kabul ederim, değilse reddederim.” diyen ve bunu bizzat Nebî (s.a.v.)’in tavsiye ettiğini söyleyen kimsenin düştüğü mantık hatası nedir?

İmâm Beyhâki (r.a.), hadîsi, Kur’ân’a arz etme hakkında nakledilen sözün, sahîh olmayıp bâtil bir haber olduğunu ve o uydurma hadîsin kendisini de çıkmaza, geçersizliğe sürüklediğini beyân etmiştir. Çünkü Kur’ân’da, hadîsin Kur’âna arz edilmesi gerektiğini ifade eden bir âyet yoktur. Hem de bu kişiler, hadîsi kabul etmedikleri hâlde yine kendi sapık düşüncelerine hadîsten delîl getirerek bir çelişkiye düşmekte ve davalarının yalan olduğunu hem de kendilerinin yalancı olduklarını ortaya koymaktadırlar.¹⁶⁷

¹⁶⁶ Ömer Muhammed Öztürk, *Sohbetler* 2, s. 179

¹⁶⁷ İmâm-ı Suyuti, *Miftâhü’l Cenneh*

HADİSLERDEN NE ŞEKİLDE İSTİFADE EDEBİLİRİZ?

82
?

Hadîs-i şerîfleri okuyup doğrudan hüküm çıkararak amel edebilir miyiz? Hadîs-i şerîflerden ne şekilde istifade edebiliriz?

Müctehid olmayan (müctehid; Kur'ân ve Sünnetten hüküm çıkartma yetkisine sahip büyük âlimlerdir. (Mesela: İmâm-ı A'zâm) bir kimsenin, (İslâmî ilimleri çok iyi bir şekilde tahsil etmiş olsa bile) mezheb imamlarının görüşünü terk ederek, duyduğu bir âyete veya hâdise tâbi olması câiz değildir. Çünkü âlimler, o âyeti veya hadîsi mutlaka görmüştür. Şâyet görünüşte muhalefet etmişse mutlaka bildiği bir delîle dayanmaktadır. Bu konu ile alakalı âyet-i kerîmeler şöyledir: **“Eğer bilmiyorsanız, bilenlere sorun.”** (Nahl s. 43) “...Hâlbuki onu, Resûl'e veya aralarında yetki sahibi kimselere götürselerdi; onların arasından işin içyüzünü anlayanlar, onun ne olduğunu bilirlerdi...” (Nisa s. 83)¹⁶⁸

Ahmed b. Hanbel (r.h.) şöyle demiştir: “Kişinin yanında, içinde Resûlullâh (s.a.v.)'in sözü, sahâbe ve tâbiînin görüşleri bulunan kitâblar varsa; ilim sâhibi müctehid birine, hangisinin alınacağını ve böylelikle doğru bir biçimde nasıl amel edeceğini sormadıkça, dilediği hadîs ile amel etmesi ve dilediğini seçip onunla hükmetmesi câiz olmaz.”¹⁶⁹

Hadîs-i şerîflerin okunması ve ezberlenmesi, hüküm çıkarmaya kalkmamak şartıyla tavsiye edilen bir husustur. Bunun için de daha çok, amellerin faziletini anlatan, helal ve harama dâir hüküm içermeyen teşvik-tergîb hadîslerini okuyup onlardan istifade etmeye çalışmak diğerlerini dört mezhep alimlerinin yazdığı şerhlerle birlikte okumak daha uygundur.

¹⁶⁸ Mehmed Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Akâidi*, s.172

¹⁶⁹ İmâm Ebû Ya'lâ el-Ferrâ, *Tabakâtü'l-Hanâbile*, c.1, s.31, 65

Hadîs-i şerîfleri okuyarak hüküm çıkarmanın ve anladığımız mânâ ile doğrudan amel etmenin olumsuz sonuçları nelerdir?

Hadîs-i şerîfte şöyle buyrulmuştur: “Şarap içen kimseye sopa ile vurun.” ve sonra dördüncü defa “Eğer tekrar içerse, onu öldürün.” Hadîs-i şerîfin açık mealine göre amel edildiği takdirde, dördüncü defa şarap içenin öldürülmesi lâzım gelir. Hâlbuki böyle karar vermek büyük bir hatadır. Çünkü dördüncü kez içki içenin öldürülmesi uygulaması, İslâm'ın ilk yıllarında idi. Sonra nesh edildi. Resûlullâh (s.a.v.)'e, dördüncü kez içmiş birisi getirildiğinde Resûlullâh (s.a.v.) ona sopa cezâsı uygulamış, kendisini öldürmemiştir. Zührî, Kabîsa b. Züeyb vâsıtasıyla Hz. Peygamber (s.a.v.)'den buna benzer bir nakilde bulunmuştur. Tirmizî şöyle devâm eder: Daha sonraları, içki içene ölüm cezâsı kaldırılmıştır.¹⁷⁰

Her ilim erbabının bildiği gibi, mut'a (zamanlı nikâh akdi-ne) cevaz veren sahîh hadîsler vardır. Bu hadîs-i şerîfleri gören ve hükmünün kaldırıldığından haberdar olmayan bir kimsenin bu hadîslere dayanarak nikâh yapması veya fetva vermesi büyük bir hata olacağı gibi ayrıca günahıdır. Zîrâ bu hadîsleri nesheden ve mut'a nikâhını yasaklayan hadîsler de vardır.¹⁷¹

“Halîfe Me'mun, mut'a nikâhına cevaz veren hadîsleri görünce, tellalları çıkartarak, mut'a nikâhının câiz olduğunu ilan etmişti. Lakin bunu duyan Kadı Yahya bin Eksem, hemen halîfeye giderek: Sen zinâyı helal ediyorsun, diyerek o hadîsin neshedildiğini (yürürlükten kaldırıldığını) bildirdi. Halîfe daha evvel bu hadîsin mensuh bir hadîs olduğunu bilmediği için, bunun üzerine yeniden tellalları vasıtasıyla mut'a nikâhının haram olduğunu halka ilan etti.”¹⁷²

¹⁷⁰ Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkıhı*, Misvak Neşriyat, c. 10, s. 289

¹⁷¹ Takiyuddin es-Subki, *Ed-Düretü'l Müdie*, 8

¹⁷² Mehmet Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Akâidi*, s. 173-175

84
?**Kur'ân ve sünnetten kimler hüküm çıkarabilir? Çıkarmayanlar ne yapar?**

Her Müslüman, dîni konuları âyet ve sünnetten çıkaramaz. Hatta kitap ve sünnetin tamamını okuyup inceleme imkânına sahip olsa bile, bu konuda ihtisas sahibi olmadığı için, delîlden hüküm çıkaramaz. Bu sebeple müctehid olmayanların, dört mezhepten birisine uymaları (yâni mensubu bulunduğu mezhebe ait kitaplara yahud o kitaplara göre görüş beyan eden kimselere uymaları) mutlaka gereklidir.

Müctehid imamlar (Kur'ân ve Sünnetten hüküm çıkarabilen kimseler); Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz'in zamanına daha yakın, kitab ve sünneti bütün özellikleriyle daha iyi bilen, ashâbın görüş ve fetvalarını araştıran, en iyi inceleyen hatta sahabeye talebelik etmiş kimselerdir. Bu kimselerin fikhî görüşlerini, "Taklid olur!" diye bırakarak, kitap ve sünnet ıstılahlarından, nasih ve mensuhtan, derinlemesine fikhî bilgidен yoksun ve hatta selefin eserlerini okumaktan ve anlamaktan aciz kimselerin, yeniliklere kalkışmaları cidden çok garip ve gülünçtür. Reformcular bu tür davranışlarıyla hem kendilerini hem de saf Müslümanları yüce dînden, şer-i şerîfin yolundan saptırmaktan başka ne yapabilirler?

NEDEN MEZHEPLER?85
?**Bir mezhebe bağlı olmanın hükmü nedir?**

Müctehid olmayan bir mü'min için, dört mezhepten birisini taklid etmek vâcibtir. Taklid: Hangi âyet ve hadise dayandığını bilmesе bile, mezhebi gününüme kadar ulaşmış müctehid bir imama uymaktır. Özellikle bu devirde mutlak müctehid bulunmadığı için her Müslüman buna mecburdur. Bu vecibeye riâyet etmeyen bir kimse, mezhebsiz ve bid'at ehlidir.¹⁷³

¹⁷³ Mehmed Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Akâidi*, s.179

Şeyh Abdülkerim, *Nuru'l İslâm* kitabında şöyle diyor: **“Âmi yani ictihad derecesine eremeyen kimse için, bu mezheb müctehidlerinden birinin mezhebini taklid etmesi vâcibtir.** Bunun delili hem kitap ve hem de sünnettir. Resûlullâh (s.a.v.)’in, en hayırlı nesiller olduğunu beyan ettiği üç asrın âlimlerinin icmâi; bazı değersiz muhalifler dışında, onlardan sonra gelenlerin de söz birliği ettiği bir husustur.”

Şah Velîyullah Dehlevî der ki: “Bilmiş olun ki, bu dört mezhepten birisine uymakta büyük yarar, terk etmekte ise büyük zarar vardır...”

Müslümanlar bugün zillet içerisinde yaşıyor ve inançlarını gereği gibi yaşayamıyorlarsa, bu, selefi ve müctehidleri (Peygamber (s.a.v.) dönemine yakın yaşamış âlimlerin en büyüklerini) taklid ettiklerinden dolayı değil; tam tersine onlardan ve onların hareket ve fıkıhlarından uzak kaldıklarındandır.

Bu yüzden toplumu inançsızlık ve ahlâksızlık bataklığından kurtaracak tek yolun yeniden İslâm’a dönüp, mezheb imamlarının ve onların yolunda bulunan âlimlerin eserlerini okuyup anlamak, tatbik imkânlarını aramak ve bulmakla mümkün olacağını ve başka bir yol bulunmadığını her Müslüman çok iyi bilmelidir.

86
?

Kur’ân ve hadîs-i şerîfler varken mezheb imâmlarına neden başvuruyoruz?

Dört mezheb imamlarının tek amacı Kur’ân ve sünneti açıklamak olduğu için kitap, sünnet ve ashâbın icmâına daha uygun bir delil bulduklarında ilk bildirdikleri görüşten döndüklerine dair birçok sahîh rivâyetler mevcuttur. Bunlar, “Görüşüm, sahîh hâdis muhalif düşerse, hadîs mezhebimdir. Sahîh hâdis karşı, sözümü duvara çalın.” gibi sözlerle, hükümlerde mutlaka ana kaynaklara bağlılıklarını ifade ederler. Onların bu ifadeleri, güvenilir kaynaklarda zikredilmektedir. **Hiçbirisi, kendisini herhangi bir kanun koyucu olarak**

görmemiştir. Gerçek kanun koyan, helal ve haramı açıklayan Allâhü Te‘âlâ’dır. Bu kanunları insanlara tebliğ eden ve açıklayan Allâh’ın Resûlü (s.a.v.) Efendimiz’dir. Mezheb imamları da kendilerinden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir vukufiyetle Kur’ân ve sünneti açıkladıkları için onlara tâbi oluruz. Nitekim İmâm-ı A’zam’dan sonra kimseye 4000 kişiden ders almak, İmâm Ahmed b. Hanbel’den sonra da kimseye 1 milyon hadîs ezberlemek nasîb olmamıştır.

“Sahîh hadîsi bulduğunuz zaman, sözümü duvara çalın.” sözünün muhatapları da bu mezheb imamlarından sonra gelen, onlara tâbi olma metodunu bilen, menkul ve makul ilimlere tam olarak hâkim ve muttaki, “Mezhebte müctehid” ilim adamlarıdır. Bunların çoğu hatta tamamı; hadîsleri ezberlemiş, mezheb imamlarının delillerini, kuvvet ve zayıflığını bilen, bütün usul ve furu’u yutmuş, halleri fetvalarından daha temiz ve takva yolunu daima tercih etmiş zatlardır.¹⁷⁴

Hâfız ve Fakîh İmâm Nevevî şöyle demiştir: “Muhaddis Huzeyme (r.h)’ye “Şâfiî’nin, kitâblarına koymadığı sahîh bir sünnet var mıdır?” diye soruldu. O da: “Hayır yoktur.” dedi. Buna rağmen, -her şeyi kuşatmak beşere imkânsız olduğundan- Şâfiî (r.h.), kendi kavline muhalif bir şekilde sâbit olan sahîh hadîsle amel edilmesini söyledi.”

Ebû Amr (Hâfız İbn-i Salâh (r.h.)) şöyle dedi: “İmâm Şâfiî’nin dediği sözün zâhiri ile amel etmek öyle kolay değildir. Her fakîhe hüccet gördüğü hadîsle müstakil olarak amel etmesi câiz değildir...”¹⁷⁵ Bu, ancak mezhebde içtihad rütbesi olan kimse hakkındadır.”

Bu konuda dört mezheb imamını taklid ettiği için bütün ümmeti tekfir eden eş-Şevkânî¹⁷⁶ gibi marjinal kimselerin icmaa aykırı görüşlerine itibar edilmesi de söz konusu olamaz.

¹⁷⁴ Mehmed Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Akâidi*, s. 182

¹⁷⁵ İmâm Nevevî, ‘*el-Mecmû’*, *Mektebetü’l-İrşâd*, c. 1, s. 104-105

¹⁷⁶ Şevkânî, Şiiilerin bir kolu olan Zeydiyye mezhebindendir. Sonradan

87
?**Neden birçok mezheb var? Bu, bölünmek değil midir?**

İslâm birliği meselesini ileri sürerek mezheblere savaş açmış olanlara deriz ki, mezheblere bağlı olmak tefrikaya asla sebep değildir. **Aralarındaki ihtilâflar ise alt konularda olmuştur.** Bunun aksini ileri sürmek ilmî değildir. Mezhepleri birleştirmeye gayret edenlerin çabası ise yararsızdır. Yüce dîne darbedir. Birleştirmek istedikleri konular belli olmamakla birlikte, hangi mezhebi hangi mezhebe uyduracaklar?

Herhangi bir mezheb imâmının mutlak taklidi yeterlidir. Ancak her halükarda ve bütün konularda taklid ettiği mezhebe bağlı kalması da şart değildir. Mecburiyet hâsıl olduğu zaman ve yerlerde, keyfi bir şekilde her mezhebin kolay yerlerini almak kaydıyla, yâni bir tek konuda birkaç mezhebin kolay tarafını seçmemek şartıyla başka bir mezhebi taklid etmesi câizdir.¹⁷⁷

88
?**Neden belli bir mezhebe bağlı olmalıyız?**

Yüce İslâm dînini bir tek mezhebin çerçevesine sıkıştır-

bağımsız müctehid olduğunu ilan etmiştir. Dört hakk mezhebe cephe alan bir kimsedir. Bu yüzden San'a'da onun vesilesiyle büyük bir fitne yüz göstermiştir. İbn-i Teymiyye'den ilham alan bir kimsedir. Şevkânî, *Fethu'l-Kadir* adlı kitabında (c.2, s.403-4) "Hahamlarını ve rahiplerini Allâh (c.c.)'dan ayrı rabler edindiler...". Tevbe sûresi 31. Âyetinin tefsirinde şöyle demektedir: "Bu âyette, kalbi olan yahut kulak vererek şahit olan kimseler; Allâh (c.c.)'un dîninde taklitten sakındırılmakta ve geçmişlerin söylediklerinin, Kitap ve sünnete tercih edildiği anlatılmaktadır. Zira mezheb ehli kimsenin bu ümmet âlimlerinden -Kitap ve sünnete muhalif davrandığı halde- mezheb imamlarına olan bu itaati; Yahûdî ve Hristiyanlar'ın, haham ve rahipleri, Allâh (c.c.)'dan başka rabler edinmesi gibidir. Bu ümmetin taklitçi kesiminin yaptığı da budur. (Şevkânî, Mezhep imamlarına uymaktan insanları men ettiği halde kitaplar yazarak, âyet ve hadisler hakkında görüş beyan ederek kendisine uyulmasını istemiş olmuyor mu?)

¹⁷⁷ Mehmed Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Akâidi*, s.183

mak; imkânsız olduğu kadar, Müslümanlar için büyük bir darlık ve sıkıntı doğurur. Yalnız, sabah Hanefî, akşam Şafîi olmak da ehl-i sünnetin mezheplerini eğlenceye almak olduğu gibi asla doğru bir hareket de değildir.

Bir Müslümanın bu dört mezhebi terk ederek kitap ve sünnetin meal ve tercümelerinden anladığımla amel edip, hüküm çıkarabilirim veya ben de müctehidim, bununla beraber ehl-i sünnettenim demesi halinde, davası doğru olmaz.

Yine ayrıca telfik, yâni mezhepleri birleştirmek haramdır.

Telfik; iki ya da daha fazla mezhebin birbirine zıt hükümlerini, bir meselede ya da fikhî bir konuda bir araya getirerek iki ya da daha fazla müctehidin görüşünden yeni bir hüküm icat etmektir. Böyle bir davranış içerisinde olan bir mukallit hiçbir müctehidin istinbat etmediği bir hükmü söylemiş olduğundan, bir anlamda içtihat etmiş olur. İctihada ehil olmayanın içtihat etmesi ise haramdır.

Kasım b. Kutlubuğa, İbn Hâcer Heytemi, Remli, Ömer b. Nuceym ve İbn Abidin'in de aralarında bulunduğu çok sayıda muhakkik fakih, telfikin (mezheplerin görüşlerini birleştirerek dilediği konuda dilediğine uymanın) mutlak olarak haram sayıldığını, bu noktada söz birliğinin var olduğunu söylemektedir. Onlara göre, telfikin önünün açılmasıyla büyük günahlara meşruiyet kazandırılır. Böyle bir davranış, fikhın kısmen ya da tamamen bozulmasına sebebiyet verir ve haramların mübahala dönüşmesine yol açar.

Örneğin, bekâr bir kadınla, gayrimeşru bir şekilde birleşmek isteyen kişi; telfik yaparak İmâm-ı Â'zâm Ebû Hanife'nin nikâhta veliyi zorunlu görmemesinden hareketle velisiz, İmâm Malik'in şahitleri şart koşturmasını taklit ederek şahitsiz bir nikâh akdetse, akdi, bâtıl olur. Çünkü yeni icat edilen bu hüküm, yapılmak istenen zinâ için takdir edilen bir meşruiyet kılıfıdır. Ve şeri' hiçbir dayanağı yoktur.¹⁷⁸

¹⁷⁸ Muhammed İbrâhim Hafnâvî, *Tabsirü'n-Nüceba bi Hakikati'l-*

89
?**Nebî (s.a.v.) zamanında mezhebler var mıydı?**

Bilindiği gibi askerî rütbe sisteminde Genelkurmay Başkanı veya kuvvet komutanları ve generaller için; tabur, tümen, birlik vs. gibi tasniflerden bahsedilemez. Bu yüksek rütbeli kimseler, bu tür tasniflerin dışında ve üstündedir. Bununla birlikte, bahsedilen tabur ve tümende yer alan kimselerin adı geçen komutanlardan bağımsız olduğu da düşünülemez.

Ashâb-ı Kirâm (r.a.e.) İki Cihân Güneşi'nden doğrudan istifade ediyorlardı. Yine de aralarında daha fakih olanlara sorular sorarak onların görüşlerinden de istifade etmişlerdir.

Allâh Teâlâ'nın kitabını ve Resûlü (s.a.v.)'in sözlerini anlayabilmek için, ismen bulunmayan birçok ilimler, sonradan ortaya çıkmıştır: Nahiv ilmini öğrenmek, usul-ü fıkıhı, cerh ve tadil hakkında konuşmak gibi.

Nebî (s.a.v.) zamanında, günümüzdeki gibi kitaplar, medreseler ve tekkeler de bulunmuyordu. Bu tip güzel, faydalı, gerekli ve **özü itibariyle Nebî (s.a.v.) zamanında bulunduğu hâlde sonradan ismi konup müesseseseleşmiş birçok şey vardır ki, bunlardan biri de mezheblerdir.**

İmâm-ı Şafî (r.a.) buyuruyorlar ki: “Kitap, sünnet, ashap ve icmaya muhalif şeyleri ihdas etmek sapıklıktır. Bunlara muhalif olmayan, hayırlı ve güzel olan şeyleri ihdas etmek ise, kötü bid'at değildir.”¹⁷⁹

90
?**Neden yalnızca dört mezheb?**

Bu dört müctehid imamdan başka, birçok mutlak müctehid yetişmiştir. Lakin mezheb ve görüşleri, müdevven olarak (sistematik bir şekilde düzenlenip) zamanımıza kadar gelme-

İctihad ve't-Taklîd ve't-Telfîk ve'l-İftâ, Darü'l-Hadîs, Kahire, 282

¹⁷⁹ Şeyh İzzettin bin Abdüsselam, *Kitabul Kavaid*

miştir. Nitekim bu müctehidlerden bazıları şunlardır: Hasan Basri, Evzai, El-Leys İbn-i Sad, Dâvud İbn-i Ali, Süfyan-ı Sevri (r.a.e.) ve daha başka müctehidler. Bu dört mezhebden başka mezheplerin inkiraz bulması (kesintiye uğraması), ilâhî bir hikmetin tecellisidir.¹⁸⁰

Mezheplerin dört âdet ile sınırlı olduğuna dair icma gerçekleşmiştir. Usûlde bilindiği gibi; sonraki icmâ önceki ihtilafları ortadan kaldırır. Dolayısıyla dört mezhebin dışında bir mezhebi taklit etmek caiz değildir.

91
?

Sonradan çıkan her şey menfî mânâda “bid’at” kapsamına girer mi?

İslâm binasının temelini sağlamlaştıran ve Allâhü Te‘âlâ’nın dînini yücelten her şey vâcibtir. Bunun tersi olan her şey de haram ve günahtır. Mühim olmayan, lakin dîne hizmet eden her şey mendûbdur. Bunun aksi olan şeyler de mekruhtur. Bu iki şık arasında bulunan şeyler de mubahtır.

Bunun aksini iddia edenlere şöyle sorulmalı: Seni eğiten ve sana ders veren hocalar, telif edilen kitaplar, yazılıp biriktirilen fetvalar, İslâm âleminde yayımlanan eserlerin hepsi bid’at mıdır? Çünkü bunlar, Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz’in devrinde yoktu. Eğer bunlar bid’at ise o hâlde bunları terk etmelisin; bizzat böyle bir şeyi yapmamalısın ki, başkasını böyle bir şeyden men etmek hakkına sahip olabilesin.

92
?

Dört Mezheb İmâmı’nın fazileti nedir?

Müctehid imamların ilmî seviye ve dereceleri, hadîs hafızlarının seviye ve derecelerinden daha üstündür. Çünkü onlar; hadîs hafızlarının sahip oldukları müstesna değerlere sahip olmakla beraber, ictihad için gerekli ilimleri, yüksek idrakin ve

¹⁸⁰ Mehmet Çağlayan, *Ehli Sünnet ve Akaidi*, s. 178

aklî kemalin en ince teferruatına sahip ve araştırma kudretine mâlik zatlardır.

Bu imâmlardan başta geleni İmâm-ı Â'zâm Ebû Hanife Numan bin Sabit'tir ki, Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz'in: "Eğer ilim Süreyya yıldızında da olsa, Farislerden bazıları muhakkak ona kavuşacaktır." hadîs-i şerîfini âlimler ona hamletmişler.

Bir gün İmâm-ı Â'zam (r.a.) ile A'meş'in huzurunda bir-çok soru sorulur. A'meş, İmâm'a: "Sen ne dersin?" diye sorar. İmâm, hepsine cevâb verince A'meş: "Bu cevâblar neredendir?" der. İmâm: "Sen şu zamanlarda şu, şu, şu, hadîsleri rivâyet etmiştin; delilim bu hadîslerdir." diyerek pek çok hadîs sayar. Bundan sonra A'meş: "Yeterli! Benim sana yüz günde rivâyet ettiğim hadîs-i şerîfleri sen bana bir saatte rivâyet ettin. Senin, bu hadîs-i şerîflerle amel edeceğin aklımdan geçmezdi." ve "Ey fakihler, sizler tabibsiniz, biz ise eczacıyız." dedi ve ekledi: "Ey Ebû Hanîfe, sen ikisini de kendinde topladın."¹⁸¹

Onlardan biri, İmam Malik bin Enes'tir ki; Resûlullâh (s.a.v.) Efendimizin: "(İnsanlar) Develerin koltuk altı yaralanıncaya kadar gezecek olurlarsa, Medine âliminden daha bilgisini bulamayacaklardır." hadîs-i şerîfi de ona hamledilmiştir.

Onlardan bir tanesi de, İmâm Muhammed bin İdris eş-Şafîi'dir ki, Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz onun hakkında: "Kureyşlilerden bir âlimin ilmi, yer kürenin tabakalarını dolduracaktır." buyurmuşlardır.

Yine onlardan bir tanesi, İmâm Ahmed bin Hanbel'dir ki, O, büyük Müsned'in sahibi ve hadîs bakımından en zengin bir kaynağa sahip kişidir. Zühd ve takvası ile meşhurdur. (Allâh (c.c.) cümlesinden razı olsun.)¹⁸²

¹⁸¹ İmam Kerderi, *İmâm-ı Â'zâm (r.a.)'ın Menkıbeleri*, c. 1, s. 227

¹⁸² Mehmet Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Akaidi*, s. 178

Mezheb imâmlarının sahâbe ve tâbiînle irtibatları ve onlara bağlılıkları nasıldı?

“İmâm-ı Â’zâm Ebû Hanîfe (r.a.)’ye Halîfe Mansur bir gün:

- Ey Numân, bu ilmi kimden aldın, diye sorar. O da cevâben:

- Hz. Ömer (r.a.)’den ilim alanlar vasıtasıyla Hz. Ömer (r.a.)’den; Hz. Ali (k.v.)’den ilim alanlar vasıtasıyla Hz. Ali’den, Abdullah b. Mes’ud (r.a.)’dan ilim alanlar vasıtasıyla İbn-i Mes’ud (r.a.)’dan aldım. İbn-i Abbas (r.a.) zamanında ise yeryüzünde ondan daha âlimi yoktu, der.

Bunun üzerine Mansur:

- Sen işini gâyet sağlam tutmuşsun, ilmi asıl menbaından almışsın, dedi.

Ayrıca İmâm-ı Â’zâm (r.a.)’ın ilim silsilesi şöyle açıklanır: İmâm-ı Â’zâm Hazretleri’nin Hocası Hammad (r.a.), onun hocası İbrâhim Nehâî (r.a.), onun hocası Alkame (r.a.), onun hocası da Abdullah b. Mes’ud (r.a.)’dur. O da Nebî (s.a.v.) zamanında fetvâ verebilen sahâbelerin en fakihlerindendi.

İmâm-ı Şâfiî, İmâm-ı Âzam’ın talebesi olan İmâm Muhammed’in talebesidir. Ahmed b. Hanbel ise İmâm-ı Şâfi’nin ilminden istifade etmiştir. İmâm-ı Mâlik ise İmâm-ı Â’zâm ile çağdaş olup Medine halkının yâni sahâbe çocukları ve torunları olan insanların sözlerini ve hâllerini en iyi şekilde öğrenmiştir. Zaman zaman da İmâm-ı Âzam’ın talebelerine onun görüşlerini sormuştur.

Dolayısıyla dört Mezheb imamı, selef-i sâlihinin yolunu tam olarak öğrenip düzenleyerek, dinin esaslarını bütün dünyaya talebeleri ve kitapları vasıtasıyla yaymışlardır.

Abdullah ibn Mübârek'ten rivâyete göre: İmâm-ı Â'zam (r.a.), hacca giderken Medine-i Münevvere'de Muhammed Bâkır (r.a.) ile görüştü. Muhammed Bâkır (r.a.) İmâm'a: "Ceddim Hz. Muhammed (s.a.v.)'in hadîslerine kıyas ile karşı çıkan sen misin?" diye sordu. İmâm: Bundan Allâhü Te'âlâ'ya sığınırım, dedi. Ve İmâm-ı Â'zam, Muhammed Bâkır (r.a.)'e: Sana hürmet ve izzet Ceddin (s.a.v.) hürmet ve izzet gibidir, dedi. Muhammed Bâkır (r.a.) oturdu. İmâm da Muhammed Bâkır (r.a.)'in önüne oturdu. İmâm, Muhammed Bâkır (r.a.)'e: "Sana üç meseleden سوال soracağım, bana cevâb ver." dedi. Muhammed Bâkır (r.a.): "Buyur, sor." dedi. İmâm: "Erkek mi zayıftır yoksa kadın mı?" diye sordu. Muhammed Bâkır (r.a.): "Kadın zayıftır." dedi. İmâm: "Erkeğin hissesi kaçtır, kadının hissesi kaçtır?" diye sordu. Muhammed Bâkır (r.a.): "Kadının hissesi erkeğinkinin yarısıdır." diye cevap verdi. İmâm: "Kıyas ile (sadece mantığımla) hükmetseydim kadına iki, erkeğe bir verirdim." dedi. İmâm ikinci سوالini sordu: "Namâz mı daha faziletlidir, oruç mu?" Muhammed Bâkır (r.a.) cevap verdi: "Namâz daha faziletlidir." İmâm: "Kıyas ile hükmetseydim hayız gören kadın namâzı kaza edecek, orucu etmeyecek, derdim." dedi. İmâm üçüncü سوالini sordu: "Bevl mi daha necistir yoksa meni mi?" Muhammed Bâkır (r.a.) cevap verdi: "Bevl necistir." Bu cevaba karşılık İmâm: "Eğer kıyas ile hükmetseydim menide gusl yoktur, bevlde vardır." derdim, dedi. Hâşâ, ben hadîs-i şerîfe muhalif bir şey söyleyemem. Belki hadîsin sınırlarını korurum." Muhammed Bâkır (r.a.) kalkıp İmâm'ı alnından öptü.¹⁸³

¹⁸³ Muhammed el-Kerderî, *İmâm-ı Â'zâm (r.a.)'ın Menkıbeleri*, s.85-86

Hanefî Mezhebi nasıl ortaya çıkmıştır?

Diğer hak mezhebler gibi Hanefî Mezhebi de günümüze kadar, bir zincirin halkaları gibi nesilden nesle, devirlerden devirlere kitaplar ve âlimler vasıtasıyla aktararak kesintisiz olarak bizlere ulaşmıştır. Bu zincirin halkaları konumunda bulunan Hanefî ulemâsının çeşitli zaman ve mekânlarda yazdığı eserler günümüze ulaşmıştır.

Denir ki: Fıkıhî Abdullah b. Mes'ud (r.a.) ekmiş, Alkame (r.a.) sulamış, İbrâhim Nehai (r.a.) biçmiş, Hammâd harmanını dövmüş, İmâm-ı Â'zâm Ebû Hanife (r.a.) ununu öğütmüş. Ebû Yusuf hamurunu yoğurmuş, İmâm Muhammed ekmeğini yapmış, diğer insanlar onun ekmeğinden yemektedirler.

İzah: Fıkıhî ekmekten murad, meselelerini ilk defa kur'ân ve sünnetten çıkarmaktır. Bu hususta ilk söz eden sahâbe-i Celil Abdullah b. Mes'ud (r.a.)'dur.

Fıkıhın sulanması, onu te'yid ve izâhdan ibârettir. Fıkıhı, büyük fakih Alkame b. Kays b. Abdullah b. Mâlik en-Nehâî (r.a.) izah etmiştir. Kur'ân'ı ve ilmi İbn-i Mes'ud, Ali, Ömer, Ebû'd-Derda ve Âişe (r.a.e.)'den telâkki etmiştir.

Fıkıhın biçilmesinden murad, dağınık bir hâlde bulunan rivâyetleri bir araya toplamaktır. Bu işi meşhur imâm, zahid Küfeli İbrâhim en-Nehâî yapmıştır. Kendisi A'meş'ten ve diğer birçok ulemâdan rivâyette bulunmuştur.

Fıkıhın harmanını döğmek, tenkih ve izâhına çalışmaktır. Bunu da İmâm-ı A'zam'ın üstadı Küfeli Hammâd b. Müslim yapmıştır. İmâm-ı A'zam (r.a.) onun sâyesinde yetişmiş, sonradan Hammâd, ondan ilim tahsil etmiştir.

Fıkıhın ununu öğütmekten maksad, usul ve fûrûnu (temel ve alt meseleleri) çoğaltmaktır. Bunun yollarını izah eden de imamlar imâmı, ümmetin kandili İmâm-ı Â'zâm Ebû Hanife

(r.a.)'dir. Gerçekten fıkı ilk düzenleyen; kısımlara, bölümlere bugünkü şekli ile ayırıp tertib eden odur.

Fıkıhın hamurunu yoğurmaktan murad, İmâm-ı A'zam'ın getirdiği kaide ve metodlarını incelemektir. Bu kaidelerden ziyadesiyle hüküm çıkarmak için çaba gösteren, İmâm-ı A'zam'ın talebesi kadılar kadısı Ebû Yusuf Yakup b. İbrâhim'dir.

Fıkıhın ekmeğini yapmak, onu daha genişletmek, başka bir şeye ihtiyacı kalmayacak şekilde yazmaktır. İmâm Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî, İmâm-ı Â'zâm Ebû Hanîfe ile Ebû Yusuf'un talebesi, İmâm-ı A'zam'ın mezhebini yayan kişidir.

İmâm Muhammed, *el-Camiu'l-Kebir*, *el-Camiu's-Sagir*, *el-Mebsût*, *ez-Ziyâdât* ve *en-Nevâdir* gibi eserleri İmâm-ı Â'zâm ve İmâm Ebû Yusuf'tan doğrudan nakletmiştir.¹⁸⁴

96
?

Mezhebler sonradan tahrif mi edilmiştir?

İslâm, kıyâmete kadar geçerli bir dîn olduğuna göre bu dîn kıyâmete kadar insanlar tarafından öğrenilebilir ve yaşanabilir olmalıdır. Nitekim Nebî (s.a.v.), “Size gecesi de gündüzü gibi apaydınlık bir dîn bıraktım.” buyurarak bu gerçeği beyan buyurmuşlardır. **Kur'ân ve sünnetin açıklaması mesabesinde olan mezheb imamlarının sözleri, günümüze kadar titizlikle nakledilmiştir.** İcazetli âlimler, kendilerinden önceki âlimlerin sözlerini bazen şerhederek (açıklayarak), bazen ihtisar ederek (özetleyerek), hoca-talebe ilişkisi içerisinde ve büyük bir ciddiyetle bu ilmi günümüze kadar getirmişlerdir. Çoğunluğun ittifak ettiklerinin dışında kalan zayıf kavillere hemen işaret edilmiş ve bu dîn en sağlam şekilde bize ulaşmıştır. Hanefî Mezhebi'ni ele alalım:

Hanefî Mezhebi; İmâm-ı A'zâm Ebû Hanîfe, Ebû Yusuf ve Muhammed'den rivâyet edilen meselelerdir. Bu zevata İmâm

¹⁸⁴ İbn-i Abidin, *Reddû'l Muhtar ale 'Dürrü'l-Muhtar*

Züfer, Hasan İbn-i Ziyâd ve diğer birkaç imam da katılırlar. Çünkü onlar da İmâm-ı A'zam'dan ilim talep etmişlerdir. Zâhirü'r-rivâye kitapları İmâm Muhammed'in altı kitabıdır. Bunlar, *el-Mebsût*, *ez-Ziyâdât*, *el-Camiu's-Sagîr*, *es-Siyeru's-Sagîr*, *el-Camiu'l-Kebîr* ve *es-Siyeru'l-Kebîr*'dir.

Bu kitaplar, İmâm Muhammed'den ya tevâtür yolu (yalan üzerine birleşmesi mümkün olmayan toplulukların birbirine nakletmesi) ile ya da şöhret yolu ile rivâyet edilerek sabit olmuştur.

Ebû Yusuf'la Muhammed'in talebelerinden bazıları: Hişam b. Yusuf, İbn-i Rüstem, Muhammed b. Semâa, Ebû Süleyman el-Cürcânî ve Ebû Hafs el-Buhârî'dir.

Onlardan sonra gelen zevat da: Muhammed b. Seleme, Muhammed b. Mukâtîl, Nasir b. Yahya ve Ebû'n-Nasir el-Kasım gibi zevattır.

el-Bahr isimli eserin hacc bahsinde beyan edildiğine göre Hakim-i Şehîd'in *el-Kâfî*'sinde İmâm Muhammed'in altı kitabındaki bütün meseleler toplanmıştır. Bunlara Zâhirü'r-rivâye derler.

Onların fetvaları hakkında yazılıp elimize geçen ilk kitap Fakih Ebû'l-Leysi Semerkandî'nin *Kitabu'n-Nevâzil*'idir. Ondan sonra ulemâ, başka kitaplar toplayarak te'lif etmiştir. *Mecmu'n-Nevâzil*, Natifî'nin *Vakîât*'ı, Sadru's-Şehid'in *Vakîât*'ı bunlardandır.¹⁸⁵

Daha sonra yazılan *Kuduri*, *Hidaye* gibi kitaplar bu kitaplardan istifadeyle yazılmış, son olarak da 19. yüzyılda yaşamış büyük âlim İbn-i Âbidin Hazretleri bütün Hanefî Mezhebi'ni kendinden önceki eserlerden sistematik olarak ve kaynaklarını göstererek özetlemiş ve 17 ciltlik büyük eserini ortaya koymuştur. Öyle ki Osmanlı Devleti Şeyh-ül İslâm ve müftüleri, İbn-i Âbidin'in bu eseri varken başka eserlere bile çoğu za-

¹⁸⁵ İbn-i Abidin, *Reddü'l Muhtar ale 'Dürri'l-Muhtar*

man ihtiyaç duymamışlardır. Adı geçen bu eserlere dayanarak yazılan ilmi haller ve diğer fıkıh kitapları da mezheb imamlarının, sahâbeden ve tâbiünden; dolayısıyla Nebî (s.a.v.)'den naklettikleri bilgileri bize ulaştırır.

97
.....
?

Yusuf el-Kardâvi:¹⁸⁶ “Global bir köy hâline gelen, çok küçülmüş olan bir dünyada artık, mezheplerle bir yere varamayız. Mezheb taassubunu bırakacağız, İslâm’ın kolaylaştırılmış hükümleri nerde varsa onu alacağız.” “Kur’ân ve sünnet, aslında bu dîni kolaylaştırdığı hâlde fıkıh zorlaştırmıştır. Fuzûli, gereksiz birtakım hassasiyetlerle birtakım yükler getirmiştir. Şimdi bu yükleri atıp bu fıkıhı, bu dîni kolaylaştırmamız lâzım.”¹⁸⁷

Bu görüşlere verilecek cevaplar nelerdir?

Belli bir mezhebin sistematığının dışına çıkarak her mezhebin kolay taraflarını almanın (telfik), âlimlerin ittifakıyla haram olduğunu belirtmiştik. “Hakk’ta sebât”ın adına, “taassub” denilmesi yanlış bir nitelemedir. Temiz bir su kaynağı bulup orada ikamet eden ve bu kaynaktan devamlı istifade eden, başkalarını da istifadeye çağıran kimseye “Taassubu bırak, git başka yerlerde su ara” diyerek kaynağı belli olmayan çamurlu, hatta zehirli sular tavsiye etmek ne kadar akılcıdır?

Fıkıhın; Kur’an ve sünnetin açıklamasından ibaret oldu-

¹⁸⁶ Mısırlı yazar. Herhangi bir mezhebe bağlı olmadığını bizzat ifade etmektedir. Onun fetvalarında, modern çağın Müslüman ferde dayattığı her sorun, ama şöyle ama böyle; fakat çoğunlukla meşrulaştırılarak çözümlenmektedir. **Sözgelimi üniversiteye alınmayan başörtülü kızların başlarını açabileceği yönündeki fetvası, bunun en son ve çarpıcı örneğidir.**

(el-Karadâvi’nin bu son fetvası, açılış toplantısında kendisiyle yaptığımız söyleşi sırasında bizzat kendi ağzından duyulmuş ve söyleşi içinde kayda alınmıştır.)

Kaynak: Talha Hakan Alp, Dâru’l-Hikme web sayfası: <http://www.darulhikme.org/makale/tha08.htm>

¹⁸⁷ Ebûbekir Sifil ile Mülakat, *İlk Adım Mecmuası*, Eylül 2005

ğunu, Kur’ân ve Sünneti anlamayı zorlaştırmadığını, aksine kolaylaştırdığını, bu sebeple 1400 yıldır Müslümanların dört mezheb fikhından istifade ettiklerini önceki sorularda izah etmiştik.

“Kim kendisine doğru yol besbelli olduktan sonra peygambere muhalefet eder, mü’minlerin yolundan başkasına uyup giderse; onu döndüğü o yolda bırakırız. (Fakat ahirette) kendisini cehenneme koyarız. O, ne kötü bir yerdir!” (Nisâ s. 115)

KİMLER İCTİHAD YAPABİLİR

98
?

İctihad yapabilmek (Kur’ân ve sünnetten hüküm çıkarabilmek) için gerekli ön şartlar nedir?

İlk şart Arap dilini çok iyi bilmektir.

İmâm Gazalî bu hususta şöyle söylemektedir: “Müctehidin, Arapların konuşmalarını anlayacak ve kelimeleri kullanmadaki geleneklerini bilecek kadar Arapçaya vâkıf olması şarttır. Çünkü müctehidin açık bir ifadeyi, kelimelerin zâhiri ve mücmel mânâlarını, hakikat ve mecazlarını, umumi ve hususîlik gösteren yönlerini, kesin ve kapalı ifadelerini, mutlak ve kayıtlı oluşlarını, nass ve içeriklerini, doğru ve yanlış olanlarını bilmesi gerekir. Bu vasıflar, ancak Arap dilinde ictihad derecesine ulaşmış kimselerde bulunabilir.”

Şer’î hükümleri bilme yollarını, bu hükümlerin kısımlarını, ispat yollarını, delalet şekillerini, şartlarını, mertebelerini, delillerin çatışması durumunda çatışmanın nasıl giderileceğini, hükümlere dair âyet ve hadîslerin delalet ve sübut bakımından durumlarını, nâsih ve mensûh olanları ve üzerinde icma ve ihtilâf edilmiş olan meseleleri bilmesi; ayrıca teklif ifade eden hükümlere ait bütün hadîs-i şerîflerin lafız ve mânâlarını, nâsih ve mensuhlarını, rivâyet yollarını, râvilerin derece ve hâllerini, adalet ve hadîsi hıfz etme (zabt) gibi vasıflarını bilmesi gerekir.

Bütün bunların ötesinde, ledünnî (kesbî değil, vehbî olan) ilme sahip olması gerekir ki bu da Allâh (c.c.) vergisidir.¹⁸⁸

99

?

Cemaleddin Efgâni:¹⁸⁹ “Ben mezheb imâmlarını kendimden büyük görmüyorum ki birinin yoluna gireyim. Bir meselede onlardan birinin görüşünü benimsiyorsam birçok meselede muhalif kalabiliyorum.” (Mirza Lüfullah Han Esedâbâdî, *Hakîkatu Cemaleddin Efgâni* c.1, s. 106-128; Abdullah Kudsizâde, XIII/5-7, s. 364’ten naklen Hamdi Döndüren, aynı makale, s. 73)

Bu görüşlere verilecek cevap nedir?

Hiçbirimiz; İmâm-ı Â’zâm Ebû Hanife, İmâm Mâlik, İmâm-ı Şâfi ve İmâm Ahmed bin Hanbel (r.a.e.) ve onların

¹⁸⁸ Eski İst. Müf. Abdurrahman Şeref Güzelyazıcı, *Laikliğin Yetiştirdiği Fitne: Naylor Müctehidler*

¹⁸⁹ Cemaleddin Efgâni, 1838 senesinde Afganistan’da doğup, 1897’de İstanbul’da ölmüştür. 1944’te, kemikleri, İstanbul’dan Kabil’e nakledilmiştir.

Dr. Muhammed Reşad, 400’ün üstünde önemli kaynaktan hazırladığı *Efgâni Etrafında Makaleler* isimli kitabında özetle diyor ki: Çok önemli bir kaynak olan Sicil-i Osmani’de Efgâni’nin İranlı bir Şii olduğu belirtilmektedir. Manastırlı Naibi Efendi ve o devrin Şeyh-ül İslâmı, büyük âlim Hasan Fehmi Efendi tarafından **kâfir olduğuna fetva verildi**. Afganistan hakkında Ruslara casusluk da yapan, dînine ve vatanına ihanet etmekten çekinmeyen Efgâni; mason olmadan önce de hiçbir zaman masonluğu kötülememiştir. Hatta dehrilere (dinsizlere) yazdığı reddiyede masonluktan hiç bahsetmemesi manidârdır. Gittiği her yerde, sicilli masonlar tarafından himaye görmüş, İngiliz masonları ile de işbirliği yapmıştır. **Birden fazla mason locasına kayıtlı olan Efgâni**, Mısır’daki İskoç locasından kovulmuşsa da kendisi bizzat mason locası kurmuş; çömezleri bu locaya girmiştir. Edward Brown, Efgâni’nin özel mason eldiveni ile bir resmini neşretmiştir.

Sultan Abduhamid merhumun maskara diye vasıflandığı Cemâleddin-i Efgâni: “**İslâmîyet, vardığı yerde ilmi boğmuştur.**” diyebilmiştir. Bilindiği gibi hakikat, tam tersidir. Yâni İslâmîyet, vardığı yerde ilmi teşvik etmiştir. Çünkü İslâm’ın ilk emri “Oku!” dur.

mezheplerinde müctehid olan âlimler kadar kitap ve sünnet bilemediğimiz gibi onların mertebelerine de ulaşamayız. Bu yüzden dîni konularda, ehl-i sünnet imamlarından birisinin mezhebine mutlaka tâbi olmak zorundayız. **Aklımıza veya rivâyetlere uyarak hüküm vermemeliyiz; helaldir veya haramdır, sünnettir veya bid'attır dememeliyiz.** İslâm âleminin büyük çoğunluğu, ehl-i sünnet müctehid ulemâsının yolu üzerinde birleşmiş ve mezheplerinin doğruluğu üzerinde ittifak etmiştir. Ehl-i sünnetin bu ittifakı icmadır.

Ahmed b. Hanbel (r.h.) şöyle demiştir: “Kim, dînde taklidin makbul olmadığını (mezheb imamlarının taklid edilemeyeceğini) iddia ederse; o (nun sözü), Allâh (c.c.) ve Resûlü (s.a.v.) katında fâsık kimsenin sözüdür. Bununla, Ashâb-ı Kirâmdan gelen rivâyetleri iptâl etmeyi ilim ve sünneti boşa çıkarmayı istemektedirler. Hâlbuki doğru yol; ehl-i sünnet olanların, rivâyet sahiblerinin, kendilerine yetişip de onlardan hadîs aldığımız, kendilerinden sünnetleri öğrendiğimiz kimselerin (selef imâmlarının) gittiği yoldur. Onlar; tanınan, doğruluk sahibi, kendilerine uyulan ve kendilerinden (ilim) alınan, bid'at, muhalefet sahibi olmayan güvenilir kimselerdir. Bu da, onlardan önce gelen imamlarının ve âlimlerinin kavlidir. Öyleyse, buna tutunun -Allâh (c.c.) size rahmet etsin- ve onu öğrenip öğretin. Tevfik, sadece Allâh (c.c.) iledir.”¹⁹⁰

100
?

Günümüzde müctehid (Kur'ân ve Sünnet'ten doğrudan hüküm çıkaran kimse) yetişmesi için uygun şartlar var mıdır?

Müctehid âlimlerin bildiği ilimlerin birçoğunun günümüzde adı bile unutulmuştur. Bunun yanı sıra selef-i sâlihîn za-

¹⁹⁰ İmâm Ebû Ya'lâ el-Ferrâ, “*Tabakâtü'l-Hanâbile*”, c. 1, s. 31, c.1, s. 65

manında 1 milyon hadîs-i şerîf bilen İmam Ahmed b. Hanbel ve yüzbinlerce hadîs-i şerîf ezberlemiş bulunan diğer büyük müctehidlerin yetişmesi için gerekli birikim mevcut olmasına karşın günümüze ulaşan sahih hadîs sayısı otuzbin civarındadır.

Şam bölgesinin en büyük âlimi İbn-i Ebi'd-Dem: "Zamanımızın ilim adamlarında ichtihad için gerekli şartların bulunması zordur."

Şeyh Keffal: "Fetva iki kısımdır: Biri bütün ichtihad şartlarına haiz kimsedir ki, bu bulunmaz. İkinci kısım da, mezheb imamlarından birisine bağlanır; mesela, İmâm-ı Şâfiî'ye intisap etmek gibi, onun mezhebini bilir ve onun usulüne hiçbir şekilde ters düşmeyecek bir şekilde mahir olur. Ondan bir şey sorulduğunda, mezheb imamının o konu hakkındaki hükmünü bilir ise, onunla cevap verir. Eğer imamın o konu hakkında bir görüşünü bilmiyorsa, imamının metodunu takip ederek ve mezhebinin kaideleri üzerine ichtihad yaparak fetva verir. Bu kısım ilim adamları da kırmızı yakuttan daha az bulunur."

İmâm-ı Gazali, *İhya'nın Taksimatül Münazaraat* bölümünde şöyle demektedir: "İctihad mertebesine ermeyenler ise -ki çağımızın bütün ilim adamları böyledir- tâbi olduğu mezhebin fetvasını nakil ederek cevap verir. **Mensubu bulunduğu mezhebin fetvasının delilini zayıf görse bile onu terk etmez.**"

Bu konuda daha geniş bilgi edinmek isteyenler: Münavi'nin *Şerhul Kebir*'ine, İbn-i Kasım'ın *Cem'ul Cevami* üzerindeki haşiyesine, İbn-i Hâcer'in *Feteva*'sına, diğer usulü fıkıh kitaplarına bakabilirler.¹⁹¹

¹⁹¹ İsmail en-Nebhâni, *Huccetullahi ale âlemin*, s. 774-775

Yusuf Kardâvi mezhepler konusunda şöyle der: “Taklid, aklın çalışmasını durdurur, iptal eder. Ben kendimi herhangi bir mezhebe bağlamayı uygun bulmadım (ben de ictihad ettim). Çünkü bir mezhep hakikatin ve doğrunun bütününe kapsamaz. Yalnız bir mezhebin esiri olmak veya belirli bir fıkıhçının fikrinde boyun eğmek, düşünmek ve tercih duygularına sahip Müslüman bir ilim adamına yakışmaz. Senedi zayıf ve hücceti çürük olanı reddetmelidir.”¹⁹² **Bu sözler karşısında günümüzde müctehidlik (Kur’an ve sünnetten hüküm çıkarmak) iddiasında bulunmak ne derece tutarlıdır?**

Bugün akıl ve dîn yolunda, akli dengesi bozuk olmayan, ben müctehidim diyemez. Mutlak müctehidlik iddia edenin (Kur’ân âyetleri ve hadîs-i şerîflerden doğrudan hüküm çıkarabileceğini söyleyenin); işinde şaşkın, düşüncesinde bozuk olduğu açıktır. Böyle olan kimse, gözleri görmeyen bir devenin sırtına binmiştir. Ve deve her yere çatıyor, her önüne geleni tekmeliyor.

İbn-i Hâcer der ki, bir kimse mutlak müctehidlik mertebisini tasavvur edebilse, onu, zamanımızın (hicri 9. asır) insanlarından birine nisbet etmeye Allâhu Te‘âlâ’dan hayâ eder. Şafii Mezhebi’nin büyük âlimlerinden olan İmâm-ı Rafii (vefatı m.1227), *Envar* kitabında (Âlimler bugün müctehid bulunmadığına icma etmişlerdir.) buyuruyor. Bunlara bakınca âlimlerin, mezhebe müctehid kalmadığına ittifak ettiklerini görür. Nerde kaldı ki mutlak müctehid bulunsun...

Fahreddin Razî, İmâm-ı Rafii ve Nevevî bildiriyorlar ki: **“Bugün insanlar müctehid bulunmadığına dair söz birliği halindedirler.”**¹⁹³

İmâm-ı Gazâlî, İmâm-ı Suyuti, İmâm-ı Şa’rânî, Fahreddin-i

¹⁹² Yusuf Kardâvi, *İslam’da Helal ve Haram*, s.15 Hilal Y. 5.baskı

¹⁹³ Yusuf bin İsmail en-Nebhanî, *Huccet-ullahi alel alemin*

Râzi, İmâm-ı Nevevî gibi asırlardır Müslümanların arkasında gittiği âlimler; her biri yüzlerce eser bırakıp İslâmî ilimlerdeki yetkinliklerini, Kur'an ve sünnete vukûfiyetlerini ispatlamış olmalarına rağmen, mezheblerin dışına çıkmamışlar, dört mezhebin yayılmasına gayret etmişlerdir. Bu şekilde sayabileceğimiz nice âlimler bile müctehidliği iddia etmemişken, **“Cahil, cesur olur.”** sözünden de anlaşılacağı üzere çağımızda bu tür cesurlara rastlamak mümkündür. Çağımızda insanlar inanç, amel ve bütün konularda şer-i şerîfe uygun yaşayabilmek için selef, onların icmâna yâni bir mezhebe uymak zorundadırlar.¹⁹⁴

GÜNÜMÜZDEKİ SELEFİLERİN ANATOMİSİ

102
?

Selef, kime denir? Selefîlik nedir?

Hiz. Peygamber (s.a.v.)'in: “En hayırlı nesil, benim dönemimde yaşayanlardır. Sonra onları izleyenler, sonra onların ardından gelenlerdir.” (Buhârî) şeklindeki hadîsinde “en hayırlı nesiller” oldukları haber verilen ilk üç kuşağa “selef” denir. Bu ilk üç kuşak; sırasıyla “sahâbe, tâbiîn ve tebe-i tâbiîn”dir. Sahâbenin önemi; Kur'an'da hayırla yâd edilmiş olmaları, Hiz. Peygamber (s.a.v.)'in yaşantısının ilk ve en önemli temsilcileri olmaları, İslâm'ı en doğru şekilde anlayıp yaşamanın kıstası olmaları gibi hususlardan kaynaklanmaktadır. Tâbiînin önemi ise; İslâm'ı, sahâbe kuşağından, yâni en doğru şekilde anlayıp yaşamış olan kuşaktan öğrenmiş olmaları ve sahâbe zamanında rastlanmayan, sonradan karşılaşmış yabancı birçok fikir akımı, kültür ve inanç şekliyle ilk defa onların muhatap olmalarıdır. İşte tâbiîn nesline mensup büyük âlimler, bu akımlarla mücadele ederek sahâbeden devralınan sahîh İslâm anlayışının zedelenmeden yaşamasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamış ve çok büyük hizmette bulunmuşlardır.

İmâm-ı Â'zâm Ebû Hanîfe Hazretleri tâbiünden olmak

¹⁹⁴ Mehmed Çağlayan, *Ehl-i Sünnet ve Akâidi*, s. 172

itibariyle “selef” tendir ve onun gerek i’tikadî gerekse fıkhî görüşlerini benimsemek, gerçek Selefilik’tir. Bu söylediğimiz, diğer büyük imamlar için de söz konusudur.

Günümüzde kullanıldığı mânâda Selefilik ise, ilk defa Mısır’da Cemaleddin Efgâni¹⁹⁵ ve öğrencisi Muhammed

¹⁹⁵ Hadîs âlimi Muhammed Avvâme: “Efgâni ve ekolü, Muhammed Abduh ve takipçileri dalâletin ve sapıklığın öncüleridir. *Cemâluddîn Esedâbâdî* adında bir kitap var. Bu kitapta, mutlaka bilinmesi gereken bir hâdise anlatılır. Efgâni’nin seferde-hazarda, gece-gündüz yanından ayırmadığı ve içinde çok özel belgeler bulunan bir çantası vardır. Bir defasında geceleyin Tahran’da bir arkadaşının yanında uyumaktayken Sultan Abdülhamid’den bir haber gelir. Sultan, Efgâni’yi çağırılmaktadır... Efgâni apar topar hazırlanır ve yola koyulur. Ancak çantasını arkadaşının evinde unutur. Adam, çantayla ilgili dostlarıyla istişarede bulunur. Sonunda târihe bir hizmet olsun diye çantanın içindeki belgeleri çoğaltmaya ve Farsçaya çevirip incelemeye karar verirler. **Cemâlüddîn Efgâni’nin, 26 farklı imza kullandığı tesbit edilir.** Ayrıca, evrakların arasında Efgâni’nin Mason mahfiline sunduğu masonluğa katılma dilekçesi ve masonluğa kabul edildiğine dair belge de vardır. Kabul merasiminin yeri ve zamanı da belirtilmiştir.

Başka bir belge, Muhammed Abduh’un bir mektubudur. İngilizler, Muhammed Abduh’u Mısır halkı nezdinde popüleritesini artırması için -İngilizler Mısır ahalisinin kalbini kazanan bir Arap öncü yetiştirmek istiyordu- Lübnan’a sürdüklerinde mektubu buradan yazmıştır. Muhammed Abduh diyor ki: “Biz, senin sağlam yolundayız. Dînin başını yine dînin kılıcından başka bir şeyle kesemezsin. Bizi görsen âbid, zâhid, rükû ve secdeden başını kaldırmayan kimseler zannedersin.” Çantada daha birçok belge vardır.

Renan’a Cevabı:

Batılı filozof Ernest Renan’ın İslâm’ın gelişmeye mâni olduğu yönünde verdiği konferansa, Efgâni’nin cevabı: “İlmin tekâmülünde İslâm’ın bir mâni teşkil ettiği doğru ise de bu mâninin bir gün ortadan kalkmayacağını söylemek mümkün müdür?

Hayır, İslâm’da bu ümidin beslenmediğini kabul edemem. Ben burada M.Renan’a karşı Müslümanlığı değil; barbarlıkta ve cehalette yaşamaya mecbur kalacak yüz milyonlarca insanı savunuyorum. **Müslümanlığın, ilmi ve ilmî gelişmeyi yok**

Abduh¹⁹⁶ tarafından başlatılan “İslâmî ıslah!” hareketi, daha sonra Selefilik adıyla anılan zümrenin doğmasına kaynaklık etmiştir. Hemen hemen aynı dönemde bugünkü Suudi Arâbistan’ın sınırları içinde bulunan Necid¹⁹⁷ bölgesinde orta-

etmek isteği bir hakikattir... (Dîn ehli). Bir öküzün arabaya koşulduğu gibi bir dogmanın, mezhebin esiri olarak şeriat ehli tarafından evvelce çizilmiş yolda aynen yürümeye mecburdurlar... (Cemaleddin Efgâni, *Journal des Débats gazetesini*, 18 Mayıs 1883, s. 2) (Tercümesi: Alaaddin Yalçinkaya, Cemaleddin Efgâni, İstanbul 1991, Osmanlı Yayınları, 144-151)

¹⁹⁶ Muhammed Abduh: Riyad’da Dr. Fehd er-Rûmî, İmam Muhammed Üniversitesi’nde yaptığı doktora tezinde Cemaleddin Efgâni’in baş talebesi Abduh’u şöyle anlatır: “...İngilizler Mısır’da Abduh’u ciddi anlamda desteklemiş ve bir “dîn ıslahatçısı” olarak öne çıkarmışlardır. İslâm dünyasını bütünüyle ifsad etmesi için Abduh’u, Mısır müftülüğü makamına atamışlardır. Çünkü Mısır, Ezher’e ev sahipliği yaptığı için tüm İslâm dünyasının ilim kıblesiydi. İngilizlere göre Muhammed Abduh’u aktör yaptıkları bu ifsad projesi, Mısır’da tutarsa İslâm dünyasının diğer ülkelerinde de tutacaktı. Bu yüzden Muhammed Abduh aleyhine konuşanlara baskı uygulamışlardı. Ama tüm bunlara rağmen Şeyh-ül İslâm Mustafa Sabri Efendi, *Mevkîfü’l-Akl* isimli kitabında bu akımın maskesini düşürdü. Bu akımın gerçek yüzünü bilmek için Mustafa Sabri Efendi’nin bu kitabı mutlaka okunmalıdır.” Kaynak: *Rihle Dergisi*, sayı. 5-6. Les Franco maçons s.127’de şöyle der: Efgâni’den sonra Abduh da masonluğa çok hizmet etti. Abduh ayrıca fâizi mübah gören, Kur’ân’ı mahluk kabul eden şeytan, cin ve mucizeleri inkar eden bir kimsedir.

¹⁹⁷ Buhâri’ de geçen Hadis-i şerifte Resûlullâh (s.a.v.) buyurdu ki: “(Medine’nin) Doğu tarafından (Necid’ den) bir takım insanlar çıkar. Kur’an okurlar. Fakat okudukları Kur’an boğazlarından aşağı inmez. Okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkarlar ve sonra ona dönüş de yapamazlar. Denildi ki: (Ya Rasulallâh!) Onların simaları nasıldır? Buyurdu ki: Onların simaları, Başlarının tıraşlı olmasıdır (yani saçlarının çok kısa kesmeleridir).” (*Sahih-i Buhâri*, Tevhid, 57) Abdullah İbn-i Ömer (r.a.)’dan (Sened-i Sahih-i Muttasil ile) rivayet edildiğine göre, Rasulullah (s.a.v.): “Allâhım! Şam’ımızı ve Yemen’imizi bize mübarek kıl.” Orada bulunanlar: (Ya Rasulallâh!) “Necid’imize de” dediler. Rasulullah (s.a.v.) tekrar: “Allâhım! Şam’ımızı ve Yemen’imizi bize mübarek kıl,” dedi.”

ya çıkan ve Mısır'daki hareket ile benzer söylemleri dillendiren Muhammed b. Abdulvehhab'ın yürüttüğü Vehhâbîlik hareketine de daha sonra Seleflik denmiştir. Mezhebsizlik üzere kurulmuş bir akımdır.

Seleflik adı altındaki birinci grup, aslında selef-i sâlihini aradan çıkarıp yerine kendi görüşlerini ikâme etmiştir. İkinci grup ise selef-i sâlihine tâbi olma bâbında 1200'lerde yaşamış İbn-i Teymiyye'den öte gidememiştir.

103
?

Seleflerin, mezhebler hakkındaki görüşleri nelerdir?

Kendilerini Selefî olarak tanımlayan bazı kimseler, fikhî meselelerde herhangi bir müctehid imamın taklid edilmesine şiddetle karşı çıkarak bunun kişiyi şirke ve küfre götüreceğini iddia ederler. Bu iddialarını ispat için de birtakım âyet ve hadîsleri delil olarak öne sürerler. Oysa bu âyet ve hadîslere yakından bakıldığında taklidin haramlığı iddiasını uygun hâle getirmek için zorlama yoluyla te'vil edildikleri görülür. Tıpkı tevessül konusunda olduğu gibi, taklidin haramlığı konusunda da bu ümmetin tatbikatı; Sözde Seleflerin iddialarının geçersiz olduğunu gösteren en büyük delildir. Hadîs âlimleri arasında ittifakla dile getirilen bir husus vardır: Hadîslerin sahîh, hasen veya zayıf olduğu konusunda hadîs âlimleri tarafından verilen hükümler, onların kendi icthadlarının sonucudur. Eğer herhangi bir âlimin bir görüşünü, delilini bilmeden kabul etmek demek olan taklid haramsa, bu haramı Selefler de işlemektedir. Eğer

Orada bulunanlar yine: (Ya Rasulallâh!) “Necid'imize de” deyince, Rasulullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu: Zelzeleler (felaket ve musibetler), fitneler Necid'dedir. Şeytan'ın boynuzu (askeri ve ümmeti) oradan doğacaktır,” demiştir. (*Sahih-i Buhâri*, Fiten 16; *Sahîh-i Buhâri Muhtasarı*, *Tecrid-i Sarih*, İstiska Bahsi, Hadîs No: 545; *Sünen-i Tirmizi*, Menkıbeler, (4210); Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, Hadîs No: 5715)

hadîs âlimlerinin hadîslerin sıhhati-zaafı konusundaki kanaatlerine güvenmek yani onları taklid etmek câiz ise, müctehid imamların fikhî konulardaki ictihadlarını taklid etmek niçin haram olsun?

104
?

Selefîlerin, kıyas konusundaki görüşleri nelerdir?

Günümüzde Selefîler olarak anılan grup içinde, kıyasın şer'î bir delîl sayılamayacağını, çünkü kıyasın, “Allâh (c.c.)’un dîninde şahsi görüş ile hüküm vermek” olduğunu söyleyenler mevcuttur. Oysa fıkıh usûlü kitaplarında ayrıntılı bir şekilde açıklandığı gibi, gerek Kur’ân âyetleri gerekse hadîsler, vakıa olarak sınırlıdır ve **insanlığın karşılaştığı her olayın hükmünün, âyetlerde ve hadîslerde (açıkça) zikredilmiş olması mümkün değildir.** Şu hâlde hükmü Kur’ân ve sünnette zikredilmeyen olaylar hakkında yapılabilecek iki seçenek var. Yâ bu olaylar hakkında İslâm’ın herhangi bir hükmünün ve açıklamasının olmadığını söylemek ya da karşılaştığımız olayın bizzat kendisi olmasa da, benzeri hakkında Kur’ân ve sünnette yer alan bir hükmü, aralarındaki benzerlik dolayısıyla yeni olaya da tatbik etmek. Bu seçeneklerden ilkinin doğru olduğunu söylemek; İslâm’ın evrensel olduğunu, bütün zaman ve mekânların problemlerine çözüm getirme özelliğine haiz bulunduğunu inkâr etmek demektir.

Mesela Kur’ân ve sünnette domuz etinin haram olduğu zikredilmiştir. Ama domuzun yağının haram olduğuna dair ne Kur’ân’da ne de sünnette herhangi bir hüküm vardır. Sırf bu gerekçeyle bazı Selefîler, domuzun yağının haram olmadığını söylemiştir. İşte kıyasın reddedilmesi sonucunda varılacak komik nokta budur.¹⁹⁸

¹⁹⁸ 102., 103.,104. Sorular için bkz. *Semerkand Dergisi*, Aralık 2003

Selefîlerin, tasavvuf hakkındaki görüşleri nelerdir?

Tasavvuf adı altında sergilenen birtakım yanlış davranışlar ve söylemler, Selefîlerin tasavvufun özüne düşmanlık beslemesine gerekçe teşkil etmiştir.

Tasavvuf adına getirilmiş bid'atler yok mudur? Elbette vardır. Özellikle son zamanlarda İslâm'a muhalif düşünce ve davranışlara sahip olanların uydurdukları, **bazen de iyi niyetli de olsa ehil olmayan birtakım kimselerin yaptığı yanlışlar vardır. Ama bunlara bakarak tasavvufun hakikatini reddetmek, papaza kızıp oruç bozmaktan başka bir şey değildir.**

Bazen de gerçek tasavvuf metinleri ve gerçek tasavvuf ehlini de şer'i şerife uymadığı nedeniyle reddedenler olmuştur. Şerîat adına gerçek tasavvufu inkâr edenler, bizzat şerîatin cahilidirler.

Ehl-i sünnete göre tasavvuf, şer'î hudutları muhafaza ederek Allâhü Te'âlâ'yı zikirde müdâvim olmak ve rıza makamına ulaşmak olarak kabul edilir. Kulun, her hareketinde Allâhü Te'âlâ'dan bir an bile gafil kalmayarak Allâhü Te'âlâ'yı devamlı olarak zikretmesidir. Nitekim büyük mutasavvıflardan Cüneyd-i Bağdadi (k.s.) tasavvufu tanımlarken; Tasavvuf, kalbin Hakk Teâlâ'dan gayrisiyle alakasını kesmesidir. Zikrullah ile gönlü diriltmek ve kendinden geçip hakkı dinlemek ve emri ilâhiye ve sünneti seniyeeye uymak ve ameldir." buyururlar.

Zünnûn-i Mısırî (k.s.) ve Bahaeddin-i Nakşibend (k.s.) hazerâtı ve pek çok büyük veli şu sözü söylemiştir: **"Şerîatsiz tarîkat zındıklıktır."**

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten asla ayrı düşünölemeyecek olan gerçek tasavvuf; Bâtınîlik, Hurûfilik gibi sapık cereyanlardan uzaktır. Ehl-i Sünnet çizgisinin muhafazasında

ve yayılmasında son derece büyük katkıları bulunan gerçek tasavvuf ehli; Müslümanların kalbî ve ruhî hayatının inkişafında, ahlâkın güzelleştirilmesinde ve erdemli fertlerin yetiştirilmesinde sahâbe döneminden itibaren izlenen yolu izlemiş ve tamamen onlara uymuştur. Gerek i'tikadî gerekse amelî sahada gerçek tasavvuf büyüklerinin eserleri ve görüşleri ortadadır.

106
?

İslâm büyüklerini ve Müslümanların çoğunu tekfir eden kimselerin hükmü nedir?

Temimî'nin *Kitabü't-Tevhid* ve *Fethu'l-Mecid* kitaplarına bakıldığı zaman, ehl-i sünnet i'tikadının doğru gördüğü; **şefaati, vesile, mevlid-i şerif, türbe ve türbe ziyareti gibi hususları kabul edenleri puta tapan müşriklerle aynı kategoriye koyarak, küfürle itham ettikleri görülmektedir.** Bunlar, özellikle şefaati ve Meded Yâ Resûlullâh! demeyi şirk olarak gördükleri için, Müslümanların çoğunu, dolayısıyla ehl-i sünnet âlimlerini tekfir etmiş oluyorlar.

Ayrıca Abdulkadir Geylani Hazretleri ve Muhyiddin ibn-i Arâbi Hazretleri başta olmak üzere birçok tasavvuf âlimini, doğrudan küfürle itham ederler. İbn-i Teymiyye, *el-Cevâbüs-sahîh fîr-Reddi al amen Beddele Dîne'el-Mesih* adlı kitabında Muhyiddin ibn-i Arâbi ve başka âlimleri bid'at ehlinden sayarak onlar aleyhinde çirkin sözler söyler ve onları küfürle itham eder. Hatta bu kadarla da yetinmeyip İbn-i Teymiyye, *Furkân* adlı kitabında bu zatlara “Şeytan'ın Velileri” ismini takmıştır.

Hadîs-i şerifte “Lâilâhe illallâh diyen kimseleri tekfir etmeyin. Böyle bir kimseyi tekfir edenler bilsinler ki, onlar, küfre girmeye, küfürle suçladıkları kimseden daha yakındır.” buyrulur. (*İsârü'l-Hak*, s. 434-35)

“Kimse kimseyi fasıklıkla suçlamasın. Buna hakkı yoktur.

Kimse kimseyi küfürle de suçlamasın. Şâyet küfür suçlamasında bulunur da, suçlanan kişide böyle bir sıfat yoksa bu sıfat, suçlayan kimseye döner.” (Buharî, Edeb, 44)

Sahâbeden Abdullah bin Cabir (r.a.)’e “Ehl-i kible (mü’minler) tekfir edilir mi?” diye sorulunca, “Ehl-i kibleyi (açıktan küfür ve nifâk alâmeti taşımayan kimseleri) tekfir etmekten Allâh (c.c.)’a sığırım.” demiştir. (*İsârü’l-Hak*, s. 434-35)

107
?

Selefîlerin, farzlardan önce ve sonra kılınan namâzlar hakkındaki görüşleri nedir?

Bazı nâfile namâzların evlerde kılınması gerektiğine dair rivâyet edilen hadîs-i şerîfleri örnek göstererek “Camilerde sadece farz namâz kılınır.” diye iddia etmek suretiyle vakit namâzlarıyla birlikte kılınan sünnet ve nâfile namâzları genellikle kılmazlar. Hâlbuki: “Her kim bir gün ve gecede 12 rek’at namâz kılsa onun için cennette bir ev bina edilir: Öğle namâzından önce dört rek’at, öğle namâzından sonra iki rek’at, akşam namâzından sonra iki rek’at, yatsı namâzından sonra iki rek’at, sabah namâzından önce iki rek’at.” (*Sünen-i Tirmizi*, Salat, 304; *Sünen-i İbn-i Mâce*, İkâmet’üs-salah, 100) buyrulmuştur.

“İkindinin farzından önce dört rekat kılana Allâh rahmet etsin!” (Tirmizî)

Hz. Âişe (r.anhâ)’dan rivâyetle Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz, yatsının farzından önce ve sonra dört rekât namaz kılıp yatarı. (Dârimî)

Başka bir rivâyette: “İmâm, farz kıldığı yerde nâfile kılmasın. Oradan biraz (sağa, sola veya geriye) çekilerek kılsın.” buyrulmuştur. (*Sünen-i Ebû Dâvud*, Salat 72)

İmâm Muhammed’in *Zahir’ür-Rivaye* diye bilinen kitapla-

rını *el-Kaî* adlı eserinde toplayan İmâm Mervezi, bu eserinde der ki: “İmâm selam verip sünnete kalkınca, biraz geriye çekilerek kılması sünnettir. Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz’in böyle yaptığı, sahîh rivâyetlerle sabit olmuştur.”

108
?

Selefîlerin, zikrullah hakkındaki görüşleri nedir?

Husam el-Akkadi’nin *Halakâtı Memnûa* (Yasak halkalar), adlı kitabının 25. Sayfasında “*Belli sayılarda salavatı şerife getirmenin ve La ilahe illallâh, diyerek zikretmenin bid’at*” olduğunu söyleyecek kadar ileri gitmiş, tesbih çekmeyi de bid’at olarak görmüştür. Zikrullah ile ilgili âyetleri çarpıtarak “Zikrullah, Allâhü Te‘âlâ’yı anmaktan ve hatırlamaktan ibaret, hatta namâzdır.” demiştir.

Bu konu hakkında Kur’ân-ı Kerîm’de yaklaşık üç yüz kadar âyet-i kerîme ve yüzlerce hadîs-i şerîf vardır.

Sûre-i Bakara, Âyet 152: “Beni zikrediniz ki ben de sizi zikredeyim ve bana şükrediniz, inkâr ile kâfir olmayınız.”

Namâz ile zikir, aynı olsaydı; Allâhü Te‘âlâ, “Beni zikrediniz ki ben de sizi zikredeyim.” der miydi?

“Bir adam Resûlullâh (s.a.v.)’e şöyle dedi: Yâ Resûlullâh! Hayır kapıları çoktur. Hepsini yapmama imkân yoktur. Bana tek bir şey söyle de onu yapayım, çok şey söyleyip de unutmayayım. Şöyle buyurdu: Dilin daima, zikrullah ile yaş kalsın.” (Sünen-i Tirmizî, Deavet)

“Ey Fatıma! Allâh (c.c.)’dan kork! Rabbinin farzını yerine getir. Ehline hizmet et. Yatağına geldiğinde 33 kere tesbîh: “Subhânallâh.” 33 kere tahmid: “Elhamdülillah.” 34 kere tekbir: “Allâhu Ekber” getir. Hepsi yüz yapar. Bu senin için bir hâdim (hizmetçi)’den daha iyidir.”

Ebû Nuaym’in naklettiğine göre, Ebû Hüreyre (r.a.)’nin

torunu, dedesi hakkında dedi ki: Ebû Hüreyre (r.a.)’nin üzereinde, iki bin tane düğüm bulunan bir ipi vardı. O, on iki bin tesbîh çekmeden uyumazdı.”¹⁹⁹

109
?

Yaşar Nuri Öztürk’ün tercüme ettiği, Seyyid Kutub’a ait *İslâm-Kapitalizm Çatışması* adlı kitabın 108. sayfasında şu ifadeler yer alır: “İslâm idaresi; sofuluk satan dervişleri, şeyhleri, şunun bunun adaklarıyla yaşasınlar diye kendi âlemlerine başıboş bırakmaz. Namâzlar, duâlar kişisel olup toplumsal karaktere sahip değildir. Belli duâlar okumak, zikir meclisleri ve evrâd okumalar vs. tembellik çağının ürünleridir.”
Bu görüşlere verilecek cevap nedir?

Bu ibâdetlerin tamamı sahâbe efendilerimizden rivâyet edilmiştir ve asr-ı saâdet Müslümanlarının amellerindendir. Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz zamanında Ashab-ı Suffa diye isimlendirilen zatlar bulunurlar, Allâhü Te‘âlâ’ya gece ve gündüz namâzla, tesbîhle ve zikrullahla ibadet etmekle meşgûl olurlardı.

Sûre-i Müzzemmil, Âyet 20: “(Resûlüm!) Senin, gecenin üçte ikisine yakın kısmını (bazen) yarısını (bazen de) üçte birini yatmadan (ibadetle) geçirdiğini ve beraberinde bulunanlardan bir topluluğun da (böyle yaptığını) Rabbin elbette biliyor.” dediği zümre, işte bu Ashab-ı Suffa’dır. Her konuda en güzel örnekleri şahıslarında barındıran bu insanların hâlleri; duâ, zikir meclisleri ve evrâd okumanın delîli olmuştur.

Ayrıca Allâh (c.c.) dostu veliler ve hakiki şeyhler hiçbir zaman halkın eline bakmayıp onlardan da bir beklenti içerisine girmemiştir. Hatta tam tersi, en zor şartlarda halk, bu zatlara sığınmış ve bunların maddî ve mânevî yardımla-

¹⁹⁹ Ebû Nuaym İsfehâni, *Hilyetul evliya ve tabakatul eşfiya*, c.1, s. 383

rını görmüştür. Örneğin; Abdulkadir Geylani Hazretleri'nin, Bağdat'ta hâlâ açık olan dergâhında o zamandan günümüze kadar kimsesizlerin yiyip içip barındığı, herkes tarafından bilinmektedir.

Hemen hemen her Osmanlı padişahının bir şeyhi vardı ve padişah olmalarına rağmen, o zatların önüne asla geçmezler, tarîkatten istifade ederlerdi. Çağlar açan Fatih'in hocası ve İstanbul'un fethinin mânevi mimarı, Bayramiyye tarîkatı şeyhi ve Pastör'den asırlar evvel mikrobi bulan kişi Akşemseddin Hazretleri'dir. Bunun gibi dünya siyasetinin yüzde doksan beşini elinde tutan Abdulhamid Han merhum da Şâzeliyye tarîkatı şeyhi Mehmed Zâfir Efendi ve Kâdiriyye tarîkatı şeyhi Ebû'l-Hüdâ Efendi'den feyz alarak zâhirdeki dirâyetini, mânevî bir kemâl ile de tâçlandırmıştır. Bu insanlar arkalarındaki güç sayesinde dünyaya hükmetmişlerdir.

Başarı ve güzelliklerle dolu, Müslümanların refah ve bol-luk yılları olan bu zamanlar, -hâşâ- **bu tembel insanlar mı, tüm Dünya'ya hükmetmiştir.** Tasavvuf, hangi dönemde, gerilemenin sebebi olup, ilerlemenin de önünde engel teşkil etmiştir?

Aslında tasavvuf ehli bu insanlar, tembel olmadıkları gibi aksine çok çalışkandır. Şöyle ki; normalde beş vakit namâz farz kılınmışken, bunlar; gece namâzı, kuşluk, işrak ve evvabin gibi nâfile namâzları fazladan yaparlar, ayrıca namâz sonrası çekilen tesbîhatlara ilaveten günlük yüzlerce evradı vazife olarak yapıp, Allâhü Te'âlâ'yı da çokça zikrederler. Farz olan Ramazan orucu haricinde, pazartesi ve perşembe günleri ile muharrem ayında ve diğer günlerde herkesten fazla nâfile oruçlar tutarlar. Bunun haricinde, toplumsal konularda da en önde bu insanlar mücadele ederler. Osmanlılar hem ibadeti fazla fazla yapmış hem de her türlü

ilerlemeyi kaydetmişlerdir. Kimya ilminin kurucusu Cabir b. Hayyan, büyük mutasavvıf ve Nakşî postnişîni Cafer-i Sâdık (r.a.)’in talebesidir. Yine Câfer-i Sâdık (r.a.)’in optik ve astronomi alanlarında kendisinden sonraki bilim adamlarına ışık tutacak araştırmaları ve kuramları mevcuttur. **Acaba, Seyyid Kutub’un “tembellik çağı” dediği; bu yeniçağ mı, yoksa eskisi mi?**²⁰⁰

²⁰⁰ *Seyyid Kutub Gerçeği*, s. 58

D. İSLÂM'A GÖRE ŞİÂ VE ALEVİLİK

ASHÂB-I KİRÂM'IN DİNDEKİ YERİ

Ashâb-ı Kirâm'ı tenkit ya da reddedenlerin asıl problemleri Hz. Peygamber (s.a.v.) ileidir. Ne var ki O'nu reddetmekle, bütünüyle İslâm'dan dışlanmalarına neden olacağını bildiklerinden, sünneti tebliğ eden ilk kuşakla hesaplaşmaya kalkışmaktadırlar.

Kurtuluşa eren topluluktan olabilmek için Ashâb'dan hiç birine dil uzatmamalı, sevgi ve saygıda kusur etmemelidir. Nitekim Ebû Alî Dekkak (r.h.) şöyle buyurur: **Her insanın üçyüz altmış damarı vardır. Eğer üçyüz ellidokuz damarı Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in Ashâb-ı Kirâm'ına muhabbet, bir tanesi Peygamberimiz (s.a.v.)'in Ashâbından birine düşmanlık, sevgisizlik üzere bulunsa, ölüm zamanında emir gelir ve canını o bir damardan alırlar. Bunun bozukluğu sebebi ile dünyâdan îmansız gider.** (Riyâdû'n-Nasîhîn s.96)

Bu sözü unutmadan aşağıdaki soruları inceleyelim:

110
?

İranlı düşünür Alî Şerîati'nin²⁰¹ kitabında şu ifadeler yer almaktadır: “Muhammed'in Ali hakkındaki sükûtu, onu târihte savunmasız bırakacaktır.”

“Acaba Muhammed, Ali'yi kollamayacak mıdır? ...sükûtuyla ...o acımasız târihin eliyle paymal etmeyecek midir?”

201 Alî Şerîati; Müslüman kisvesiyle, hiçbir İslâm düşmanının yapmaya

“...nitekim öyle de oldu. Onu târihte en kötü adam olarak tanıttılar.” (Alî Şerîati, *Muhammed Kimdir?*, s. 322)

Günümüzde bazı kimseler tarafından gençlere, üstad²⁰² olarak gösterilen Alî Şerîati’nin yukarıdaki fikirlerinin İslâm’da hükmü nedir?

Resûl-i Ekrem (s.a.v.)’in varlığına münasip düşmeyen ve lâyıf olmayan şeyleri izafe eden kişi kâfir olur.”²⁰³

cesaret edemediği hakaretleri Nebî (s.a.v.)’e ve O (s.a.v.)’in sahâbesine yapmıştır.

Alî Şerîati’nin 1988 yılında Ankara’da Fecr Yayınevi tarafından basılan *MUHAMMED KİMDİR* kitabının önsözünde: “Benim bu öyküye bakış açım mezhebi itikadlar açısından değil...” “...bir Müslüman olarak değil de tarafsız, ilmî bakış açısıyla olayları değerlendiren bir düşünür olarak Muhammed’in görüntüsünü sergilemek...”

Peygamberimiz (s.a.v.)’i, gerçekten “bir Müslüman olarak” anlatmamış!

Bedir Savaşı sonrasını Şerîati şöyle anlatıyor:“İslâm ordusu ilk defa en çetin savaşlardan birinden dönüyordu, gururlu ve muzaffer olarak.” Gurur!? Bu çok çirkin bir huy ve özelliktir. (s. 42)

Uhud Harbi’ni anlatırken ise şöyle diyor:“Osman firar etmişti. Ömer ve Ebûbekir ortalıkta görünmüyordu. (s. 65)

Mekke’nin Fethi sonrasını tasvir ederken:“Peygamber’in sükûnet ve huzur sağlamaya, Mekke’de kan dökmeyi önlemesine karşın, öyle bir ortamda tavizsizlik göstermesi, onun ruhsal yapısının normal bir ruhi yapı olmadığını gösteriyor. Onun hayat serüveni bu örneklerle doludur.

²⁰² **Alî Şerîati’yi üstad ve önder olarak görenlerden birisi Mustafa İslamoğlu’dur.** Nitekim aşağıdaki linkte yer alan konuşmasında “Üstad Alî Şerîati”, diye bahsederek rahmetle anmaktadır. “Bizler de onun talebesi sayılırız...” demektedir. bkz. <http://www.youtube.com/watch?v=cT8UjO2uiEY>

Alî Şerîati’yi üstad olarak görenlerden bir diğeri de Ali Bulaç’tır. Yine Alî Şerîati, İslâm’ın 5 şartından biri olan Hacc ibâdeti hakkında: “Ve Hacc: Müslümanlar arasında her yıl tekrar edilen en çirkin, en mantıksız eylem!” (Alî Şerîati, Hacc, s. 9) demiştir. Toprağı bol olsun!

²⁰³ *Bezzaziye*

Bir kimse, Efendimiz (s.a.v.)'i ayıplasa kâfir olur. Efendimiz (s.a.v.)'in huyuna noksanlık nisbet eden kimse kâfir olur. Efendimiz (s.a.v.)'in aleyhine duâ eden kimse de kâfir olur. Çirkin ifade ve lafızlarla Resûl-i Ekrem (s.a.v.)'e hakaret eden kişi kâfir olur. Efendimiz (s.a.v.)'i, küçültmek maksadı ile başka bir şeye benzeten kimse kâfir olur.²⁰⁴

“Peygamberimiz (s.a.v.)’in şahsına noksanlık nisbet eden kimse kâfir olur.” (Hüseyin Âşık, *Elfâz-ı Küfr*)

Advau'l-Beyan tefsirinde (s. 352) şöyle geçer: “(İslâm dînine girmek hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellekle tâbi olanlar var ya, işte Allâh onlardan razı olmuştur; onlar da Allâh’tan razı olmuşlardır. Allâh onlara, içinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu, büyük kurtuluştur..” (Tevbe s. 100)

Bu âyette Allâhü Te‘âlâ açıkça Muhacir ve Ensar’ın evvelkilerinden ve onlara güzellekle uyanlardan razı olduğunu beyan etmektedir. Onlara küfreden ve onlara kin besleyen sapkın olduğu, Allâhü Te‘âlâ’ya muhalif olduğunu Kur’ânî delilden anlıyoruz. Çünkü o, Allâh (c.c.)’un razı olduğu kişiye nefret etmiştir. Şüphesiz Allâh (c.c.)’un sevdiğine buğzetmek; Allâh (c.c.)’a karşı zıtlık, isyan ve başkaldırıdır.

Alî Şerîatî’nin kendine özgü bir Fars milliyetçiliği görüşü vardır. Sahâbeden Hz. Ebûbekir (r.a.), Hz. Ömer (r.a.), Hz. Osman (r.a.) ve daha birçok kimse hakkında kullandığı ifadeler, klâsik Şîî yaklaşımının Şerîatî’nin düşüncelerine etkisini bâriz bir şekilde yansıtmaktadır.²⁰⁵

111
?

Ashâb-ı Kirâm’ın, özellikle dört halîfenin, dînimizdeki yeri nedir?

Ashâb-ı Kirâm bu dînin temelidir. Tirmizî’de geçen bir hadîs-i şerîfin meali şöyledir:

²⁰⁴ *Bedir Şerhi Reşid*

²⁰⁵ Ebûbekir Sifil, *Sana Dinden Sorarlar*, s.589

Câbir (r.a.) şöyle demiştir: Hz. Peygamber (s.a.v.)’e cenaze namâzını kılması için bir adam getirildi. Fakat Resûlullâh (s.a.v.), onun cenaze namâzını kılmadı. Bunun üzerine: “Ey Allâh’ın Resûlü! Bundan önce hiçbir kimsenin cenaze namâzını kılmadığınızı görmedik.” Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Bu kimse, Osman’a düşman idi. Allâhü Te‘âlâ da ona düşmandır.”**

İbn Adiy, İbn Asâkîr, İbn Ömer (r.a.)’den rivayet edilen hadîs-i şerif de: “Muhakkak Allâhü Te‘âlâ, ashâbımdan dördünü sevmemi bana emretti ve bana ‘Onları sev.’ dedi. Bunlar; Ebûbekir, Ömer, Osman ve Ali’dir.”

“Muhakkak Allâh (c.c.), Nebî ve resûllerin dışında ashâbımı, bütün âlem üzerine seçti. Benim için de ashâbımdan dördünü seçti, onları ashâbımın en hayırlıları kıldı. Bunlar; Ebûbekir, Ömer, Osman ve Ali’dir. Ümmetimi, diğer ümmetler üzerine seçti ve beni en hayırlı asırda gönderdi. Sonra sırasıyla (hayırlı olmada) ikinci, üçüncü ve dördüncü asırdır.” (Ebû Nuaym, Hatib el Bağdâdî, İbn Asâkîr Câbir ibn Abdullah (r.a.)’den)

“Ümmetimin en merhametlisi Ebûbekir, Allâh (c.c.)’un dîni hususunda en şiddetlisi Ömer, hayâ yönünden en mükerremi Osman b. Affan, hüküm (fıkıh) yönünden en kuvvetlisi Ali b. Ebi Tâlib’dir.” (İbn Asâkîr, İbn Ömer (r.a.)’den)

“Ey Ali! Muhakkak Allâh (c.c.), bana Ebûbekir’i vali, Ömer’i istişareci (müşir), Osman’ı sened (dayanak) ve seni de yardımcı edinmemi emretti. Allâh (c.c.), kitapta sizden söz aldı, şöyle ki; sizi ancak mü’minler sever ve sizlere, ancak fâcîr olanlar buğz eder...” (Hatib el Bağdâdî, Ebû Nuaym, Deylemî, İbn Asâkîr, İbn en Neccâr)

Allâme İbn-i Hâcer diyor ki: “Müslim’in hocalarından, asrının imamı olan Ebû Zür’â er-Râzi demiş ki: **“Birisi, Resûlullâh (s.a.v.)’in ashâbından birisini noksanlıkla ayıplarsa, gerçekten o kimsenin zındık (Müslüman kisvesinde Müslümanlıktan çıkmış kişi) olduğunu bil. Çünkü**

Resûlullâh (s.a.v.)'in peygamberliği doğrudur. Kur'ân-ı Kerîm de doğru bir kitaptır ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'in getirdiği dîn de haktır. Bunların hepsinin hak ve doğru oldukları i'tikadî, bize sahâbeden gelmiştir. Onları (sahâbeleri) cerh eden, ayıplayan kimse; ancak Allâh (c.c.)'un kitabını, Resûlü'nün sünnetini iptal etmek ister. Öyle ise cerh edilmek o kimseye daha yakışır ve zındıklık, sapıklık, yalan söylemek, fasıklık nitelikleriyle nitelenmeye o kimse herkesten daha layıktır.”²⁰⁶

İmâm-ı Rabbani Hazretleri, *Redd-i Reva'fid* isimli eserinde, Şîa hakkında şunları kaydetmektedir: “Hz. Ali (r.a.), Hz. Ebûbekir (r.a.)'in halîfeliğini seve seve kabul etmişti. Bunu herkes iyi bildiği için, Şîiler “İstemeyerek kabul etti.” demekten başka söz bulamadılar. Hz. Ebûbekir (r.a.), halîfeliğe layık olmasaydı, Hz. Ali (r.a.) onu istemez ve “Benim hakkımdır.” derdi.

112 ? Ashâb (r.a.e.) aleyhinde konuşmayı yasaklayan hadîs-i şerîfler nelerdir?

Allâme İbn-i Hâcer el-Heytemî (rahimehullahu teâlâ) diyor ki: Ashâb-ı Kirâm'ın fazileti hakkında çok sayıda hadîs-i şerîf varîd olmuştur. Bunlardan bazıları şöyledir:

“Ashâbıma ta'zim ediniz; zîrâ onlar, sizin en hayırlılarınızdır.”²⁰⁷

“Ashâbıma sövmeyiniz (dil uzatmayınız). Sizden biriniz velev ki Uhud Dağı kadar altın infak etse, onların bir müddüne de (yaklaşık 585 gr) yarısına da erişemez.”²⁰⁸

²⁰⁶ bkz. İmam İbn-i Hâcer el-Mekkî el-Heytemî, *Es-Savâiku'l-Muhrika*, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 250 vd.

²⁰⁷ Abdurrezzak el-Mûsannef, 20710; Tebrîzî *Miskât ul Mesabîh*, 6003

²⁰⁸ Buharî, Müslîm, Ebû Dâvud, Tirmizî, İmâm Ahmed, Ebû Sa'id el-Hudrîden

“Ashâbım hakkında Allâh (c.c.)’dan korkun (iki defa söyledi), benden sonra onları hedef tutmayın. Artık kim onları severse beni sevmiş olması sebebiyle sever, kim de onlara buğz ederse bana buğzu sebebiyle buğz etmiş olur.”²⁰⁹ Diğer bir rivâyette de şu ziyâde vardır: “Onlara ezâ veren, bana ezâ vermiş olur; kim de bana ezâ verirse Allâh (c.c.)’a ezâ vermiş olur (gazâbını celbetmiş olur). Kim Allâh (c.c.)’a ezâ verirse, onu (dünyada veya âhirette) tutması (azâb vermesi) yakındır.”

HZ. MUAVİYE (R.A.) DÜŞMANLIĞI

113
?

Hayrettin Karaman şöyle demiştir: “Muaviye’yi sevmem, ama sövmem de... Ehl-i beyt sevgisi ile Muaviye sevgisi bir kalpte birleşmez!” “Muaviye, meşru halîfe olan Hz. Ali’ye isyan etmiştir, âsidir! Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in bir hadîs-i şerîfi vardır; meşru idareye isyan edileceğini ve ehl-i beytinden şehitler ve mazlumlara çıkacağını söylemişti. Peygamberî bir ilhamla önceden ifade etmiştir bunu. Muaviye’nin Hz. Ali’ye isyanı, dînen de meşru değildir...” www.hayrettinkaraman.net, **bu ifadeler karşısında ehl-i sünnet ve’l Cemaat âlimlerinin Hz. Muaviye (r.a.)’ye bakışı nedir?**

İmâm-ı Kurtubî; Ashâb-ı Kirâm’dan herhangi birini, herhangi bir sebeple sevmeyen kimse, âsî olur; tövbe etmesi gerekir, demiştir.²¹⁰

İmâm Malik Hazretleri: “Her kim Resûlullâh (s.a.v.)’in Ashâbı’ndan birine buğz eder veya onlara karşı kalbinde kin beslerse onun, Müslümanlara ait olan ganimette hakkı yoktur.” demiştir.²¹¹

²⁰⁹ Tirmizî, Abdullah ibn Muâgiffel’den

²¹⁰ A. Dâvudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, c. 1, Bab:33, s. 345

²¹¹ Ömer Nasuhi Bilmen, *Ashâb-ı Kirâm Hakkından Müslümanların Nezih İtikadları*

İmâm-ı Rabbani Hazretleri buyuruyor ki: Ashâb-ı Kirâm arasında olan savaşların, Allâh (c.c.)'un rızasını kazanmak amacıyla yapıldığını, dünyalık için, menfaat için yapılmadığını bilmek gerekir; çünkü onların ayrılığı, ictihad ve tevil ayrılığıydı. Heva ve hevesten doğan ayrılık değildi. Ehl-i sünnet âlimleri hep böyle söylüyor. Şu kadar var ki, Hz. Ali (r.a.) ile savaşanlar, hata etti. Hakk, Hz. Ali (r.a.) tarafındaydı; fakat hataları ictihad hatası olduğundan, bir şey denemez ve dil uzatılamaz.²¹²

İmâm-ı Nevevi Hazretleri de, Müslim hadîslerini açıklarken buyuruyor ki: O savaşlarda, Ashâb-ı Kirâm'ın her biri, kendi ictihadına uygun iş yaptı. Bunun için hiçbirini ayıplamak doğru değildir.²¹³

Ashâbın ihtilâfı, Hakk'ın ortaya çıkmasına hizmetin neticesi idi; bir şer'î emrin bir an evvel yerine getirilmesi gayesine dayanıyordu. Bu ise onların aralarındaki şahsî sevgi ve saygıya aykırı değildir.²¹⁴

114
?

Hayrettin Karaman, makalesinde şunları kaydeder:
Büyük Sünnî âlim Taftazânî'nin bu konuda söylediklerini önemli bir örnek olarak sunuyorum: "Sahâbe arasında geçen kavgalar ve tartışmalar açıkça gösteriyor ki, onların bir kısmı haktan sapmış, zulüm ve günah sınırına ulaşmıştır. Bunun da sebebi; kin, inat, haset, direnme, servet ve iktidar talebi, dünyanın çekiciliğine meyil-

²¹² *Mektubat-ı Rabbani*, c. 1, s. 251; Ayrıca; *Şerh-ı Mevâkıf* kitabında Âmidî: "Cemel ve Sıffin vakaları ictihad yüzündendi." şeklinde geçmekte, Ebû Şekûr-i Sülemî, *Temhid* kitabında, "Ehl-i sünnet vel-cemaate göre Hazreti Muaviye ve onunla beraber olanlar hata etmişlerdi; fakat hataları, ictihad hatasıydı." diyor. İbn-i Hâcer-i Mekkî, *Savâik* kitabında, "Hazreti Ali'nin Hazreti Muaviye ile savaşı, ictihad sebebiyleydi. Ehl-i sünnet âlimleri böyle bildiriyor." demektedir.

²¹³ Müslim şerhi, *Mektubat-i Masumiyye*, c. 2, s. 36, Redd-i Revafid

²¹⁴ Ömer Nasuhi Bilmen, *Ashâb-ı Kirâm Hakkında Müslümanların Nezih İtikadları*

dir. Bu böyledir; çünkü her sahâbe masum değildir ve Peygamber (s.a.v.)’i gören, O’na ulaşan herkes hayırlı (iyi) değildir...”²¹⁵ Muaviye ve yandaşlarının yaptığı ic-tihad değildir, isyandır. Bunun böyle olduğunu yazının sonunda nakledeceğim büyük bir İslâm âliminin de ka-leminden okuyacaksınız.”²¹⁶ Taftazânî Hazretlerinden, Hayrettin Karaman tarafından yapılan bu nakil doğru mudur?

Hayrettin Karaman, maalesef doğru bir nakil yapmamıştır. Çünkü Taftazânî’nin *Şerhu’l-Akaid en-Nesefiyye* adlı kitabının 100. sayfasında “Halîfeler” kısmında şöyle geçmektedir: “Hz. Ali’nin (r.a.) halîfe seçilişi sonrasında sahâbe arasında vuku bulan ihtilâf ve harbler onun halîfeliğini kabullenmekten kaynaklanmamıştır. Bilakis bu ihtilâflar, hatalı icti-haddan kaynaklanmıştır.”

Saadettin Taftazânî aynı kitabında şöyle devam etmektedir: “Sahâbeye ta’zim göstermek ve onları kötölemekten kaçın-mak gerekir. Görünüş itibari ile onlara tan etmeyi gerektiren hususları da güzelce tevil etmek ve uygun anlamlara yormak icab eder...”²¹⁷

Daha fazla örnek verilebilirse de, zikrettiklerimiz; “Mu’âviye’yi sevmiyorum.” tavrının, Taftazânî ile de diğer ehl-i sünnet âlimleriyle de refere edilebilecek bir tavır olmadı-ğını açıkça göstermektedir.

115
?

H. Muaviye (r.a.)’nin fazileti hakkında hangi hadîs-i şerîfler vârid olmuştur?

²¹⁵ <http://www.hayrettinkaraman.net/makale/0685.htm>

²¹⁶ <http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/?i=25771&y=Hayrettinkaraman>

²¹⁷ Taftazânî, *Şerhu’l-Mekâsid*, c. 5, s. 303

(Yayından kaldırılan linklerin içeriği kayıtlarımızda mevcuttur.)

İbn Ömer (r.a.)'den rivâyetle Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Allâh (c.c.), kıyâmet günü Muavîye'yi, üzerinde îmân nuru olan bir rida olduğu hâlde ba's edecektir (diriltecektir).” (İbn Asâkîr)

“Ümmetim arasında en cömert olan(lardan biri) Muâviye'dir. Ya Rabbi! Muaviye'yi hidâyete erdirici kıl.” (*Nevâdiru'l-Usûl*)

Abdurrahman ibn Ebî Umeyra (r.a.)'dan “Allâh'ım ona (Muaviye'ye) ilmi öğret, onu hâdî (insanlar için hayra delâlet edici), mehdî (kendisini de hayır üzere) kıl ve onun sebebiyle insanlara hidâyet et.” rivâyeti nakledilmiştir. (Tirmizî)

Ömer ibn Hattab (r.a.) şöyle dedi: “Muavîye'yi ancak hayırla anın. Çünkü ben, Resûlullâh (s.a.v.)'in şöyle söylediğini işittim. “Allâh'ım, onunla insanlara hidâyet kıl.” (Tirmizî)

Mesleme ibn Mahled (r.a.)'den rivâyetle Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Allâh'ım Muaviye'ye kitabı, hesabı öğret, onu beldelelere hâkim kıl ve azâbdan koru.” (Taberânî)

Allâme Taftazânî, Ashâb-ı Kirâm ve aralarında cereyan eden olaylar hakkında ehl-i sünnetin i'tikadının nasıl olması gerektiği hususunda şunları söylüyor: Ehl-i hakk (ehl-i sünnet ve'l cemaat); sahâbeye ta'zim etmenin ve dil uzatmamanın vâcib olduğunda ittifak etmiştir.

Alimlerimiz; Resûlullâh (s.a.v.)'in ashâbına olan hüsn-i zannı sebebiyle sahâbe arasında meydana gelen olayları, onlara layık bir şekilde yorumlamışlardır.²¹⁸

Hiz. Mahmud Sâmi (k.s.), Sahabe (r.a.e.) karşısındaki durumumuz, komutan karşısındaki askerin durumu gibi olmalıdır, buyurmuştur. Nefer, komutanını eleştirebilir mi?

²¹⁸ *Şerhu'l-Mekâsid*, c. 3, s. 530-536

HZ. EBÛBEKİR (R.A.) HAKKINDA HADDİ AŞANLAR

116

?

Nurettin Yıldız'la yapılan bir röportajda şu ifadeler yer alır: “Hz. Ebûbekir bizim hayatımıza ulaşamaz. Gelsin internet çağında bir Ebûbekir Sıddık olsun göreyim onu...” “...elli çarpı Hz. Ebûbekirlik imkânım var benim.” “(sahâbe) erişilmez insanlar değil. Erişilmeyen tek şey Nübüvvet makamıdır, bizler de bu devrin Ebûbekir'i olabiliriz. Sahâbeler çalışarak o noktaya geldi, biz de çalışırsak biz de o noktaya geliriz.” **şeklindeki düşüncelerin ehl-i sünnet çizgisine göre değerlendirmesi nasıldır?**²¹⁹

“Ashâbım yıldızlar gibidir” buyurulduğu halde, yerdeki cücenin gökteki yıldıza yetişmesi mümkün müdür?

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz, Hz. Ebûbekir (r.a.)'in önünde yürüyen Ebû'd-Derdâ Hazretleri'ne:

“Yâ Eba'd-Derdâ! Senden daha hayırlı olan birisinin önünde mi gidiyorsun? Şüphesiz, Nebîler ve peygamberlerden sonra, Ebûbekir'den daha fazîletli birisi üzerine güneş doğup batmamıştır.” buyurdu. (*Mecma'u'z-Zevâid*, 9/44)

“Ümmetimin îmânı terazinin bir kefesine, Ebûbekir'inki diğer kefesine konsa, Ebûbekir'in îmânı ağır basardı.” (*Kenzu'l-Ummâl*, Hadîs No: 35614)

Diğer bir hadîs-i şerîfte de “Cebrâil, bana haber verdi ki: Senden sonra ümmetimin en hayırlısı Ebûbekir'dir.” Hz. Ebûbekir (r.a.)'in faziletinde bütün ehl-i sünnetin ittifakı vardır.²²⁰

²¹⁹ Nurettin Yıldız'ın konuşmasının tamamı şu linktedir:

<http://minikkelebek.wordpress.com/2012/03/08/her-donemin-yilin-ayri-bir-ebubekiri-olacak/>

(Yayımdan kaldırılan linklerin içeriği kayıtlarımızda mevcuttur.)

²²⁰ Ömer Nasuhi Bilmen, *Ashâb-ı Kiram Hakkında Müslümanların Nezih İtikadları*

Hız. Ömer (r.a.), bir gün minbere çıkarak şöyle demiştir: “Bu ümmetin en hayırlısı, peygamberinden sonra Ebûbekir’dir. Artık kim bundan başkasını söylerse iftiracıdır, iftiracıya lâzım gelen cezaya müstahak olur.” Seyyidinâ Ebûbekir (r.a.), Resûl-i Ekrem (s.a.v.)’in en büyük iltifatlarına mazhar olmuştur. Onun fazilet ve iyiliklerine nihâyet yoktur.

Bu delillerle Hız. Ebûbekir (r.a.)’in kıyamete kadar erişilmezlik vasfı anlaşılmış oldu. Ayrıca, şerefli ismini câmilerimize astığımız Hız. Ebûbekir (r.a.) hakkında kullanılan ifâdelerdeki nezaketsizlik, ifadelerin sahibinin; bütün müslümanların üzerinde ayrı ayrı hakları bulunan sahâbeye bakış açısını yansıtmaması açısından yeterlidir.

Müslümana düşen; Hız. Ebûbekir (r.a.)’in izinden gitmeye çalışmaktır, ona benzemeye çalışmaktır, onun bağlandığı gibi Resûlullâh (s.a.v.)’e bağlanmaya çalışmaktır, onu yakalayıp geçmek değildir ki bu, zaten mümkün değildir. Onu büyük bilmek ona tâbi olmamızı kolaylaştırır ve bu onu melekleştirmek değildir çünkü akâidimizde mü’minlerin âvâmı bile, umum meleklerden faziletlidirler.²²¹ **Ümmetin en büyüğünün elbette melekleşmeye ihtiyacı yoktur.** Hız. Ömer (r.a.) bile bunu i’tirâf sadedinde “Ebûbekir (r.a.)’in Sevr Mağarası’nda Resûlullâh (s.a.v.) ile birlikte geçirdiği bir gecesi ile -eğer kendisi kabul ederse- Ömer’in bütün ömrünü de değişirim.” buyurmuştur.

117
?

Nurettin Yıldız konferansında²²² şunları söylemiştir:

“Mal hırsı ve şehvet tehlikesinden hiç kimsenin garantisi yoktur. Ebûbekir bile olsa... Bir hurma fidanı için ağzını bozmuştur. Bir kere o hurma dikilen araziye para vermemişsin, kelepİR gelmiş sana... Yani o hurma olmasa acıdan ölecekmiş gibi bir fidan için ağzını bozmuştur.

²²¹ Ömer Nesefî, *Nesefî Akâidi*, s. 13

²²² <https://www.youtube.com/watch?v=0WWgxydoU1w>

(Yayından kaldırılan linklerin içeriği kayıtlarımızda mevcuttur.)

Bundan ders alacağız ağzımızı bozmamaya çalışacağız, kazara böyle bir ayak kayması, dil kayması olursa aynı azimle devam edeceğiz...”

Bu iftiralara verilecek cevap nedir?

Seyyidinâ Ebûbekir (r.a.)’den elbette bütün Müslümanlar ders almalıdır. Müslümanlık dersi, insanlık dersi, fazilet dersi...

Sünni kaynaklarda bulamadığımız hâdisenin anlatıldığı ve satır aralarında zerk edilen bu ve bunun gibi zehirleri görünce konferansın diğer kısımlarındaki medih dolu ifadelerin amacı daha iyi anlaşılmaktadır. Hata meselesine gelirsek:

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz “Hepiniz hata edicilersiniz” buyurup kimseyi istisnâ etmediği için İslâm âlimleri, bu kapsama Hz. Ebûbekir (r.a.)’in de girdiğini beyân etmişlerdir. Şöyle ki İbn-i Abbas (r.a.)’in rivayet ettiği uzun bir hadîs-i şerifte bir gün huzur-u Resûlullâh (s.a.v.)’de birisi rüyasını anlatır. Hz. Ebûbekir (r.a.) Efendimiz “Yâ Resûlallâh müsaade buyurursanız rüyayı ben tâbir edeyim.” der. Rüyâ tabirini yaptıktan sonra Peygamberimiz (s.a.v.): “Yâ Ebûbekir, bir kısmında isabet ettin bir kısmında hata ettin.” buyurur.²²³ Âlimler, “Hepiniz hata edicilersiniz” hadîsinde istisnâ olmadığı için Hz. Ebûbekir (r.a.)’in hatası da budur demişlerdir, çünkü ancak peygamberler ismet sıfatına sahiptirler. Hz. Ebûbekir (r.a.)’in bunun ötesinde bir hatasından bahsetmek, kendisi hakkındaki âyet ve hâdislere muhalefet anlamı taşır.

Peygamberlik hâriç her hususta Nebî (s.a.v.)’e vâris olan, “Allâh tarafından bana feyz olarak her ne verildi ise, ben onu (tamâmen) Ebû Bekir’in kalbine boşalttım” buyurulan bir zâtta hâşâ mal hırsından yâhut menfî mânâda şehvetten söz etmek dolaylı yoldan Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’i yalanlamaktır. Çünkü Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz:

²²³ Buhârî, Tabir, 11, 47; Müslim, Rüyâ, 17

“Allâh (c.c.) için 360 adet güzel ahlâk vardır. Ehl-i tevhid olduğu halde kim bunlardan birine sahip olursa, er-geç Cennet’e götürür.”buyurmuştur. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (r.a.):

- “Bu ahlâklardan birisi olsun bende var mıdır?” deyince Resûl-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz: “Yâ Ebâ Bekir! Umarım Allâh’dan Onların hepsi sende vardır...” buyurmuşlardır.

Bu ahlak şubelerine sahip olmak elbette bunların zıddı olan mal sevgisi, şehvet tehlikesi gibi bayağı ahlâktan kurtulmuş olmayı gerektirir.

Tarihte bu tip ifadeleri ve Ashâb’a karşı böyle eleştirel bir yaklaşımı ancak müsteşrikler sergilemeye cesaret edebilmişlerdir.

Seyyidinâ Ebûbekir (r.a.)’in fazileti Kur’an ve sünnetle sabit olup, bu zâtı diline dolamanın hükmü fıkıh ve akaid kitaplarında yazılıdır.

118
?

Ebû Hüreyre (r.a.)’ye atılan iftiralara verilecek cevap nedir?

Sahâbilerin Kur’ân’ın açıklayıcısı Hz. Resûlullâh (s.a.v.)’in sünnetini bütün zamanlara taşıma gayretleri “Elleriyle dîni değiştirmek” isteyenlerin önünü tarih boyunca kapamıştır. Çünkü yanlış akımlar, onların rivâyet ettiği hadîslerle meşruiyet alanlarını yitirmiştir. Bu yüzden İslâm düşmanları tenkit oklarını sünnetin taşıyıcıları olan sahâbeye yöneltmişler, hedefa de Ebû Hüreyre (r.a.)’i koydular. Çünkü tek başına o, bir hadîs mecmuasıydı.

Allâh Resûlü (s.a.v.) buyurdu ki; “Ebû Hüreyre, (r.a.) ilmin kabıdır.” (Hâkim, Hadîs No: 6159, III, 582)

Talha b. Ubeydulah adına kayda geçen şu ifadeler de onun hadîste ne derece haklı bir mevkiye sahip olduğunu göstermektedir: “Allâh (c.c.)’a yemin olsun ki; Ebû Hüreyre (r.a.),

Allâh Resûlû (s.a.v.)’den bizim duymadıklarımızı dinledi, bilmediklerimizi öğrendi. Biz zengin bir kavimdik. Evlerimiz, ailelerimiz, çocuklarımız vardı. Sabah ve akşam Hz. Resûlullâh (s.a.v.)’e gelir sonra geri dönerdik. Ebû Hüreyre (r.a.) ise malı, eşi ve de çocuğu olmayan fakir biriydi. Efendimiz (s.a.v.)’in yanında durur, gittiği her yerde O’na refakat ederdi. Haliyle bizim bilmediklerimizi öğrendi. Bu yüzden hiçbir sahâbe Allâh Resûlû (s.a.v.)’in söylemediğini O’na isnat ediyorsun diye Ebû Hüreyre (r.a.)’yi itham etmedi. (Hâkim, Hadîs No: 6159, III, 585)

Ebû Hüreyre (r.a.)’yi, İslâm’ı ideolojik kalıplara sokmak isteyenler tenkit etti. Çünkü O’nun rivâyet ettiği hadisler İslâm’ın tahrif edilmesine mâni olmaktaydı.

Hz. Resûlullâh (s.a.v.)’in âhirete irtihaliyle ashâbın çoğunluğunun irtidat ettiğini iddia eden Şîa, kendi anlayışını temellendirebilmek için bütün yolları meşru kabul etmiştir. Hz. Ali (r.a.)’nin imametini isbat noktasında birçok hadis uydurmuştur. Nitekim “*Nehcu’l-Belağa*” şarihi Şîi müellif İbn Ebi’l-Hadid hadis uydurdıklarını açıkça i’tirâf etmektedir.²²⁴

Hz. Ali (r.a.)’nin karşısında yer alanları tenkit ve tekfir eden Şîa, fitne yıllarında uzletli tercih edip ilimle iştigal eden Ebû Hüreyre (r.a.)’yi de sıkı bir şekilde eleştirmiştir.

Şîa’nın İmâmiyye fırkasına mensubiyeti ile şöhret bulan Abdulhuseyin Şerefuddin, Ebû Hüreyre (r.a.)’yi tenkit gayesi ile kaleme aldığı kitabın mukaddimesinde, “*O; cahil, yoksul, yetim, üstü başı çıplak biridir.*” der. İslâm’dan önce adının duyulmamasını da eleştiri konusu yapar. Bütün bunları söylerken ilmî esaslara riâyet ettiğini, yalnızca hakkı dile getirdiğini de vurgulamaktan geri durmaz.²²⁵

²²⁴ Talat Koçyiğit, *Hadîşçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar*, TDVY, Ankara, 1988, s. 104-105

²²⁵ Şerefuddin, a.g.e., s. 5-7

Ehl-i sünnet karşıtlarının galiz ifadelerle tenkit ettikleri Ebû Hüreyre (r.a.) için Allâh Resûlü (s.a.v.); “Allâh’ım, Ebû Hüreyre ve annesini bütün Müslümanlara sevdire.” diye duâ etmişti. O duânın bereketiyle fakihinden kelamcısına kadar bütün ehl-i sünnet ve cemaat âlimleri onu sevmiş hadîsleriyle amel etmişlerdir.

Doğrudan saldırılarla İslâmî ilimlerin sarsılamayacağını bilenler iç bünyede oluşturmayı hedefledikleri şüphelerle Ebû Hüreyre (r.a.)’nin adaletini lekelemek istemektedirler.

ŞİA

119
?

Ashâba söven ve Hz. Ebûbekir ve Hz. Ömer (r.a.e.)’i tekfir eden Şia’nın hükmü nedir?

Bu vasıfları taşıyan kimseler velev ki namaz kılıp hacce-derek Müslüman görünseler dahî İslâm dâiresi içinde yerleri yoktur.

Şia’nın Ashâb-ı kirâm düşmanlığı, yeni ortaya çıkan bir durum veya birkaç uç örnekten ibaret bir vâkıâ değil; târih boyunca artarak devam eden kitlesel bir hareket, bir örf, dinlerinin vazgeçilmez bir parçası, en temel kitaplarında yazılan ve medreselerinde eğitimi verilen bir anlayıştır.

Tefsir âlimi Alûsi der ki, “Maverau’n-Nehir âlimlerinin çoğu; İsna aşeriyye fırkasının (rafiziler) kâfir oluşuna, hükmetmişlerdir. Çünkü onlar, Sahâbe-i Kirâm’a -Allâh (c.c.) onlardan razı olsun- küfretmektedirler. Özellikle de peygamberimiz (s.a.v.)’in gözü ve kulağı mesabesinde olan şeyhayne (Hz. Ebûbekir (r.a.) ve Hz. Ömer (r.a.)) küfretmektedirler. Sıddık’ın hilafetini reddediyorlar. Mü’minlerin anası olan Hz. Âişe (r.anhâ)’ya, Allâh (c.c.) onun temiz olduğunu bildirmesine rağmen iftira atmaktadırlar. Hepsî Hz. Ali (r.a.)’yi üstün tutmaktadır. Hatta Ulu’l azm peygamberlerin haricindeki pey-

gamberlere üstün tutmaktalar. Ve Kur’ân’ın eksiklikten ya da fazlalıktan arınmış olduğunu kabul etmemektedirler.”²²⁶

Hucetul İslâm İmâm Gazali buyuruyor ki:

“Şifîlerin iki yönden tekfir edilmesi gerekir;

Birincisi şudur ki, onlar ehl-i sünneti tekfir ederler ve kâfir olarak bilirler. Bu sebeple bu büyük çoğunluğa kâfir diyen, kâfirdir.

İkincisi ise şudur ki; onlar, sahîh hadisleri reddediyorlar. Hz. Peygamber (s.a.v.)’in sözlerini reddediyorlar. Bu sebeple de tekfirleri gerekir. (*Fedau’l Bâtıniye*’den -özetle-)

“Ensâr’ı sevmek, îmân alâmetidir. Münâfıklığın alâmeti ise, Ensâr’a kin ve düşmanlık duymaktır.” (Buhârî, *Menâkıbu’l-Ensâr*, 4)

Günümüzde maalesef Ashâb-ı Kirâm’ın çoğu hakkında özellikle Hz. Ebûbekir (r.a.) ve Hz. Ömer (r.a.) hakkında olumlu düşünen bir Şii bulmak hemen hemen imkansızdır.

120
?

Hız. Ali (r.a.)’nin; kendisini, Hız. Ebûbekir ve Hız. Ömer (r.a.e)’den üstün tutanlara cevabı nedir?

Alkame b. Kays (r.a.), bir gün Kufe Mescidi’nin minberine eliyle vurarak şunları anlattı: Hız. Ali (r.a.), bu minber üzerinde bizlere hitap etti. Bunda Allâh (c.c.)’a hamd ü senâlar ettikten ve O’nun dilediği şeylerden bahsettikten sonra şöyle buyurdu: “Hız. Peygamber (s.a.v.)’den sonra insanların en hayırlısı Ebûbekir (r.a.)’dir; ondan sonra da Ömer (r.a.)’dir. **Biz bunlardan sonra hakkında Allâhü Te‘âlâ’nın hüküm vereceği bazı şeyler yaptık.**” (İmâm Ahmed, *Müsned*, c.1, s.127) (İbrâhim en-Nehai’den)

Hız. Ali (r.a.), başka bir hutbesinde Allâh (c.c.)’a hamd ü senâlar ettikten sonra şunları söyledi: “İçinizden bazı kimsele-
rin, beni, Ebûbekir (r.a.) ile Ömer (r.a.)’den üstün tuttuklarını

²²⁶ *Usul mezheb el rafida: c. 3, s. 1271*

duydum. Eğer daha önce sizi bu konuda uyardım olsaydım bu kişileri cezalandırırdım. Ben, hakkında uyarıda bulunmadığım konularda sizi cezalandırmayı hoş karşılamıyorum. Ancak şu andan itibaren kim böyle bir şey söyleyecek olursa ona iftira cezası vereceğim. Hz. Peygamber (s.a.v.)’den sonra insanların en hayırlısı Ebûbekir (r.a.), ondan sonra da Ömer (r.a.)’dir. Bunlardan sonra biz, hakkında Allâhü Te‘âlâ’nın dilediği gibi hükmedeceği birtakım şeyler yaptık.” (*Müntehab*, c. 4, s. 446)²²⁷

121
?

Hız. Ali (k.v.)’nin, Hız. Ebûbekir (r.a.) ve Hız. Ömer (r.a.) aleyhinde konuşanlara cevabı nedir?

Halîfeliği sırasında bir gün Süveyd b. Ğafle Hız. Ali (r.a.)’ye gelerek: “Ey mü’minlerin Emîrî! Bugün, yanlarına uğradığım bazı kimselerin Ebûbekir (r.a.)’le Ömer (r.a.) hakkında ileri geri konuştuklarını duydum.” dedi. Bunun üzerine Hız. Ali (r.a.), minbere çıkarak şunları söyledi:

“Cansız maddelere can verip kupkuru tohumları yeşerten Allâh (c.c.)’a yemin ederim ki, Ebûbekir (r.a.)’le Ömer (r.a.)’i ancak faziletli mü’minler sever; diğer taraftan bu ikisine haddi aşan sapıklardan başkası buğz etmez. Bu sebeple onları sevmek ibadettir, insanı Allâh (c.c.)’a yaklaştıran bir ameldir. Onlara buğz etmekse haddi aşmaktır. Bazı kimseler, Hız. Peygamber (s.a.v.)’in kardeşleri ve arkadaşları, Kureyş’in efendileri ve Müslümanların babaları olan bu iki şahıs hakkında neye dayanarak ileri geri konuşuyorlar. Böyle kimseler benden değildir ve ben kimin, onlar aleyhinde konuştuğunu duyarsam, onu cezalandırırım.” (*Müntehab*, c. 4, s. 443)²²⁸

Hâşimoğullarından bir genç, Sıffin’dan dönen Hız. Ali (r.a.)’ye şunları söyledi:

²²⁷ İbn Ebî Âsım, İbn şâhin, Le’lekâi, *Sünne*’sinde, Esbahâni, *Hücce*’sinde ve İbn Asâkir, *Alkame*’den nakletmiştir.

²²⁸ Ebû Nuaym, *Hilye*’sinde Zeyd b. Vehb tarikiyle Süveyd b. Ğafle’den nakletmiştir

- Ey mü'minlerin Emîrî! Senin bir cuma hutbesinde “Ey Rabb'im! Râşit halîfeleri ıslâh ettiğin konularda bizi de ıslâh et ve bize onlara bahşetmiş olduğun faziletleri de bahşet!” diye duâ ettiğini duydum. Râşit halîfeler dediğin kimlerdir?” Bunun üzerine gözleri yaşla dolan Hz. Ali (r.a.) şöyle buyurdu:

“Râşit halîfeler Ebûbekir (r.a.)'le Ömer (r.a.)'dir. Onlar, İslâm'ın önderleri ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'den sonra kendilerine uyulan kişilerdir. Onlara tâbi olanlar dosdoğru bir yola girmiştir ve bu ikisine yapışan Allâh (c.c.)'un hizbine dâhil olmuş olur. Allâh (c.c.)'un hizbine dâhil olanlarsa kurtuluşa ermiş demektir.” (*Müntehab*, c. 4, s. 444)²²⁹

HZ. ÂİŞE (R.ANHÂ) ANNEMİZE İFTİRÂ

122
?

HZ. ÂİŞE (r.anhâ)'ya iftira atanların hükmü nedir?

Şîlîler, Hz. Âişe (r.anhâ) Annemizi sevmemekle kalmayıp, onun rivâyet ettiği hiçbir hadîsi doğru kabul etmezler ve daha kötüsü, ona, “İfk” hâdisesi nedeniyle zinâ iftirası atarlar. İfk hâdisesi, Hz. Âişe (r.anhâ) Vâlidemize münâfıkların reisi Abdullah bin Übeyy tarafından yapılan iftira hâdisesidir. Peygamberimiz (s.a.v.)'in zevcelerinin Kur'ân'ın ifadesiyle “ümümü'l mü'minîn = mü'minlerin anneleri” olduğu düşünülürse **Şîa, bütün Müslümanların annesine sövmektedir.** Hâlbuki Hz. Âişe (r.anhâ) Annemizin o hâdisede suçsuz olduğu, Kur'ân âyetiyle sâbittir.

Şîa hezeyanına örneklerden biri, Hz. Âişe (r.anhâ) Annemize iftiralar atan ve ismini burada zikretmek istemediğimiz bir paçavradır. Televizyon kanallarında ve internette bu paçavranın yazarı tarafından Sünnî gençlerin beynine boca edilen yığınla tezvirat bulunmaktadır. En hafifi, Hz. Âişe (r.anhâ) Vâlidemizin, Efendimiz (s.a.v.)'e kasıtlı bir şekilde

²²⁹ Le'lekâî, Ebû Talib *el-İşâri* ve Nasr, *Hüccce*'sinde, Hz. Hüseyin (r.a.)'den

eziyet ettiği bühtanı! Ağır ithamları zikretmeye ise dilimiz varmıyor; kitabın buraya yazamadığımız adı, muhtevasını yeterince ele veriyor. Elbette bu, sadece bir örnek. Bunun gibi onlarcası İran'da tedavülde...

Hız. Âişe (r.anhâ) Annemizin temiz olduğuna dair Nûr Sûresi 11-20'de yer alan "İftirâyı atanlar, içinizden bir zümredir..." âyetleri indiği hâlde kendisine zinâ isnad edenler, âyeti inkâr ettiklerinden küfre düşmüş olurlar. (Nûr s.11-20)

ŞİÂ'YA GÖRE KUR'ÂN

123
?

Şîa'nın, Kur'ân'a Bakış Açısı Nasıldır?

Her kim, Kur'ân'ın tamamını indiği şekliyle topladığını iddia ederse, yalancıdır. Onu, Allâh'ın indirdiği şekilde toplayan ve koruyan sadece Ali b. Ebi Talib ve ondan sonra da imamlardır.²³⁰ Bu uydurma rivayet, Şîîlerin en önde gelen sözde muhaddislerinden Buhari ayarında gördükleri Kuleynî'nin Cabir el-Cufî'den naklettiği meşhur hadîs(!)dir. Şîîlerin, Kur'ânla ilgili inançlarını aksettiren delîllerden bazıları şunlardır: Kuleynî, *el-Kâfi* adlı kitabında, Hişam b. Sâlim'den, Ebû Abdillâh'ın güyâ şu sözünü nakleder: "Cebrail'in (Hz.) Muhammed (s.a.v.)'e getirdiği Kur'ân, 17.000 âyettir."²³¹

Aynı kitapta Ebû Basir'den naklen:

Ebû Abdillâh (Câfer-i Sâdık), Resûlullâh (s.a.v.)'in, Ali'ye, her kapısı bin kapıya açılan, bin kapı öğrettiğini, söyledi. (Ve şöyle ekledi.) "el-Camia" bizim yanıımızdadır; "el-Camia": O, boyu Resûlullâh (s.a.v.)'in karışı ile yetmiş karış olan, Resûlullâh tarafından parça parça yazdırılan, Hz. Ali (r.a.)'nin sağ eli ile yazdığı, içerisinde yaralama diyetine kadar, helal ve haramla ilgili insanların ihtiyaç duyduğu her şeyin bulunduğu bir sahifedir.

²³⁰ Kuleynî, *Kafi*, c. 1, s. 228

²³¹ Kuleynî *Kafi*, c. 1, s. 463

Ebû Abdillâh (Câfer-i Sâdık), bir süre sustuktan sonra: “Fatıma’nın Mushafı da bizdedir; sen Fatıma’nın Mushafı’nı bilir misin?” dedi. Ben de, Fatıma’nın Mushafı’nın ne olduğunu sordum, şöyle cevap verdi: O, sizin elinizde bulunan Kur’ân’dan üç defa daha büyüktür ve onda sizdekinden bir harf dahi yoktur, dedi.”²³²

Şia’nın kitaplarında bunlar gibi daha yüzlerce asılsız rivayet vardır. Görüldüğü gibi Şîiler, hiç şüphe edilmeyecek şekilde Kur’ân’ın tahrif olduğuna inanmaktadırlar. Bu şekilde inanmalarının sebebi ise Şîa’nın, İmâmeti, dînin temellerinden saymasına rağmen Kur’ân’da bununla ilgili en ufak bir delilin bile olmamasıdır.

HZ. ÖMER (R.A.)’E İFTİRA

Şîî sözde muhaddis Tabersi şöyle der: “Ebû Zer’den gelen bir rivâyete göre, Resûlullâh (s.a.v.) vefat ettiğinde, Hz. Ali (r.a.), Kur’ân’ı topladı ve onu, Ensar ve Muhacirlerine getirdi. Resûlullâh (s.a.v.)’in kendisine vasiyet ettiği üzere onu, ashâba arz etti. Hz. Ebûbekir (r.a.) onu açınca, açtığı ilk sahifede ashâbı kötüleyen âyetlerle karşılaştı. Bunun üzerine Hz.Ömer (r.a.), ayağa kalktı ve ey Ali, bunu al, götür, bizim ona ihtiyacımız yok, dedi. Bunun üzerine Ali, topladığı Kur’ân’ı aldı ve oradan uzaklaştı. Sonra kurra hafız olan Zeyd b. Sabit oraya geldi. Hz. Ömer ona, Ali bize içerisinde Muhacir ve Ensar’ı kötüleyen âyetlerin bulunduğu bir Kur’ân getirdi. Biz, bir Kur’ân telif etmeyi ve onda Muhacir ve Ensar’ı kötüleyen ne varsa çıkarmayı düşünüyoruz, dedi. Bu teklifi kabul eden Zeyd, eğer ben istediğiniz şekilde Kur’ân’ı yazıp bitirsem, Ali de kendi telif ettiği Kur’ân’ı ortaya çıkarırsa, yaptığımız her şey boşa gitmiş olmaz mı, dedi. Ömer, buna çare nedir, diye sordu. Zeyd, siz bunun çaresini benden daha iyi bilirsiniz dedi. Ömer, onu öldürmek ve ondan kurtulmaktan başka çare yoktur, dedi ve Halid b. Velid’e, onu öldürmesini emretti; fakat Halid, buna

²³² Kuleynî, *Kafi*, c. 1, s. 339-341

muktedir olamadı. Ömer, halife olunca, onlar, kendilerinde bulunanla değiştirmek için Ali'den elindeki Kur'an'ı getirmesini istediler. Ömer, ey Ebû'l Hasan, Ebûbekir'e getirdiğin Kur'an'ı getirirsen, onun üzerinde ittifak edebiliriz, dedi. Ali de maalesef bu mümkün değil; ben onu Ebûbekir'e, aleyhimize delil olması, kıyâmet gününde "Bizim bundan haberimiz yoktu." (Araf s. 172) veya onu bize getirmedin, dememeniz için getirdim; benim yanımda bulunan Kur'an'a ancak temiz olan kimseler ve soyumdan gelecek olan vasiler el sürebilir, dedi. Bunun üzerine Ömer, onun açığa çıkarılması için belli bir zaman var mıdır, dedi. Ali de 'evet, evladımdan, kaim olan kişi ortaya çıktığında, onu açıklar ve insanları ona yöneltir,' dedi."²³³

HZ. OSMAN (R.A.)'A İFTİRA

Şîî sözde âlimlerden Meysem, Şîa'nın Hz. Osman (r.a.)'ı kötülerini kitabında zikreder. Onlardan biri şöyledir: "Osman, insanları sadece Zeyd b. Sabit'in kıraatı üzerine topladı ve diğer Mushafları yaktırdı; Kur'an'dan olduğuna asla şüphe olmayan bazı hususları da ondan çıkarttı."²³⁴

ŞİÂ'YA GÖRE HADİS-İ ŞERİF'LER

124
?

Şîa'nın, sünnet-i seniyye ve hadîs-i şerîflere bakışı nasıldır?

İlmîlîları da dâhil, Şîa'nın tümü, kendileri için ehl-i beyt yoluyla geldiğini söyledikleri dışında sünnetten hiçbir şeyi delil kabul etmezler. Şîa'nın mutedil âlimlerinden sayılan Muhammed Hasen Âl Kâşifu'l-Ğıta şöyle der: "*Ebû Hüreyre, Semura bin Cundub, Mervan ibnu'l-Hakem, Harici Imrân bin Hattan, Amr ibnu'l-Âs ve benzerlerinin rivâyet ettiklerinin İmâmîye'nin nezdinde sinek kadar değeri yoktur. Onların durumu, bahse gerek olmayacak kadar açıktır.*"

²³³ et-Tabersi, el-İhticac, s. 70

²³⁴ Meysem el-Bahrani, Şerhu Nechul Belaga, c. 11, s. 1

Hicri 984 yılında ölen Hüseyin bin Abdüssamed El-Âmili, Şîîlerce değer verilen ünlü hadîs ıstılahı kitabı *Vusûlu'l-Ahyâr ilâ Usûlu'l-Ahbâr*'da bu konuyu inceleyerek ehl-i sünnetin hadîs kitapları hakkında genel bir hükme varır ve şöyle der: “Genel sahîh kitapları ve rivâyet ettikleri, sahîh değildir.”

Humeyni, *Keşfu'l-Esrar* isimli kitabında, Ebûbekir Es-Sıddık (r.a.)'ın Kur'ân-ı Kerîm'e muhalefet ettiğini ileri sürerken “Biz peygamberler topluluğu, miras bırakmayız. Bıraktıklarımız sadakadır.” hadîsi'ni, **Hz. Ebûbekir (r.a.)'ın -hâşâ- uydurduğunu söyler.** *el-Hukumetu'l-İslâmîyye* kitabında da, yine yüce sahâbe Semura bin Cundub'un hadîs uydurduğunu öne sürer.

Humeyni ve Şîası bize sahîh senetlerle rivâyet edilen sünnetin tümünü inkâr etmektedir. Bu şekilde birçok sahîh hadîsi, inkâr etmektedirler ve bu hadîsler arasında mütevatir hadîsler de var. Onlar bu şekilde, dînin ikinci temeli olan sünneti yıkmaktadırlar. Sahîh sünnet yerine, hadîs uyduran yalancı imâmlarından birtakım rivâyetler nakletmektedirler. Bu rivâyetler, Kuleynî ve benzerleri tarafından toplanmıştır.

ŞİA'YA GÖRE SÜNNİLER

125
?

Şîa'nın, Sünnîlere Bakışı nasıldır?

Kitap Adı: *Kitabu't-Tahareh*,

Yazar: Humeyni

Humeyni, kitabın 458. sayfasında şu korkunç cümleyi serdediyor: “**Bizler, onların kesinlikle kâfir olduklarını söyledik. Hatta bazı durumlarda öldürülmeleri vaciptir!**”

Şîa; Şîîlerin seçkin bir topraktan, Sünnîlerin ise başka bir topraktan yaratıldığını iddia eder. Buna göre bu iki toprağın karışımından başka bir tür çıkmıştır ki, onlar da Şîîlerin günahkârları olup bunların toprağına Sünnî toprağı karışmıştır. Sünnîlerde görülen salah ve güvenilirlik ise onların toprağı-

na karışan Şîa toprağının etkisiyle olduğunu ve kıyâmet günü Şîa'nın günah ve cezalarının Sünnîlere, Sünnîlerin hasenatlarının ise Şîîlere verileceğini iddia ederler(!)²³⁵

Şîa akidesi, ehl-i sünnetin mallarını ve kanlarını mubah sayar. Es-Sadûk, *el-İlel'* de, Dâvûd b. Ferkad'a isnâd ederek der ki: "Ebû Abdillâh'a şöyle dedim: "Nâsibe (onlar ehl-i sünnete böyle derler) hakkında ne diyorsun?" Dedi ki: "Kanı helâldir, böylelikle senden korkar. Eğer kimse seni görmeden onlardan birinin üzerine duvar devirebilersen veya denizde boğabilersen bunu yap." Dedim ki: "Onun malı hakkında ne dersin?" Dedi ki: "Gücün yettiği kadarını al."²³⁶

Şîiler, yalnızca kendi doğumlarının dışında hiçbir doğanı temiz görmezler. Haşim el-Bahrânî, *el-Burhan* adlı tefsirinde, Meysem b. Yahya'dan o da Cafer b. Muhammed'den rivâyet ediyor: "Hiçbir yeni doğan yoktur ki iblislerden bir iblis onun doğumunda hazır bulunmasın. Eğer doğan çocuğun bizim Şîamıza âit olduğunu öğrenirse şeytan uzaklaşır. Şîa'mızdan değilse, şeytan parmağını onun dübürüne sokar; zekerinden çıkarır. Eğer kız ise, parmağını fercine yerleştirir ve o facire olur. İşte o anda çocuk annesinin karnından çıktığında şiddetle ağlar."²³⁷

Hatta Şîiler, Şîa dışında bütün çocukları, veled-i zînâ sayarlar! Nitekim el-Kuleynî, *er-Ravdatu Mine'l-Kâfî* adlı kitabında Ebû Hamza'dan, o da Ebû Cafer'den diyerek şöyle nakleder: "Ona: 'Bazı arkadaşlarımız muhaliflerine iftira atıyorlar.' dedim. Bana: 'Sussan iyi olur.' dedi ve ekledi: 'Vallâhi ey Ebû Hamza! Şîamız dışında bütün insanlar fahişe çocuklarıdır.'²³⁸

Hatta Şîa, ehl-i sünneti, Yahûdî ve Hıristiyanlardan daha

²³⁵ *İ'lelu's-Serâi*, s. 490-491; *el-Bihâru'l-Envâr*, c. 5, s. 247-248

²³⁶ *el-Mehâsinu'n-Nefsâniyye*, s. 166

²³⁷ Haşim el-Behrânî, *Tefsîru'l-Burhân*, c. 2, s. 300

²³⁸ el-Kuleynî, *er-Ravzatu Mine'l-Kâfî*, c. 8, s. 285

beter tekfîr eder. Zîra onlara göre Yahûdî ve Hristiyanlar aslen kâfir olup ehl-i sünnet ise dînden dönenlerdir. İrtidad küfürü, icma ile daha ileri bir küfürdür. Bu yüzden târihin de şâhit olduğu gibi, Müslümanlara karşı onlarla yardımlaşmışlar. Safevî ve daha öncesinden itibaren günümüze gelinceye kadar hiçbir zaman gayrimüslimlerle savaşmamışlar, her zaman Sünnî devletlere savaş açmışlardır. Osmanlı, cihâd için ne zaman Batı'ya yönelse, Şiiiler Osmanlı'ya saldırmıştır.

Vesâilu's-Şîa adlı kitapta, Fudayl b. Yesar'dan şöyle dediği nakledilir:

“Ebû Cafer'e; kendisi arife (Şîî) olan fakat kocası nasîb (Sünnî) olan kadını sordum. Dedi ki: “Hayır, nasîb (Sünnîler) kâfirdir.”²³⁹

126
?

Şîa ve ehl-i sünnetin, birbirine yaklaştırılması mümkün müdür?

Şîa'nın programladığı bazı Sünnîlerin de desteklediği “*et-Takrib Beyne'l-Mezahib*” (mezhepleri birbirine yaklaştırma) projesi, gerçekte Şîa'nın yanlışlarını doğru olarak kabul ettirme amacına dayanan bir çalışmadır. Sünnî görünerek Ezher'de okuyan Hintli bir Şîî'nin yıllar sonra Zahidü'l-Kevseri Hazretleri'nin huzurunda yaptığı şu i'tirâf bu acı gerçeğin belgelerinden sadece biridir: “Şu mavi kubbenin altında Ebûbekir ve Ömer'in Müslüman olduğuna inanan İmâmiye'ye mensup hiçbir Şîî yoktur.”²⁴⁰

İmâm Şa'bî'nin şöyle dediği rivâyet olunmuştur:

“Râfîzîler bir özellikleriyle Yahûdîler ve Hristiyanlardan daha aşağıdır denmiştir. Çünkü Yahûdîlere soruldu ki: “Sizin dîninizi en hayırlıları kimlerdir?” Onlar da, “Mûsa (a.s.)'ın

²³⁹ el-Hurr el-Amilî, *Vesâilu's-Şîa*, c. 7, s. 431; *et-Tehzib*, c.7, s. 303

²⁴⁰ Muhammed Zahid Kevseri, *Makalatü'l-Kevseri*, *el-Mektebetü'l-Tevfikiyye*, Kahire, ty., s. 128

ashâbı” diye cevap verdiler. Aynı soru Hristiyanlara da soruldu. Onlar da, “İsâ (a.s.)’ın ashâbı” dediler. Râfızîlere de “Sizin dîninizin en kötülerini kimlerdir?” diye soruldu. Onlar da “Muhammed (s.a.v.)’ın ashâbı” diye cevap verdiler. Râfızîlere, Peygamber (s.a.v.)’ın ashâbı için, bağışlanma talebinde bulunun, diye emredildiği hâlde, onlar sahâbeye sövdüler.”²⁴¹

KENDİ KAYNAKLARINA GÖRE ŞİÂ

Eser Adı: *el-Envaru 'l-Numaniye*

Müellif: es-Seyyid Nimetullah el-Cezairi, c.1, Beyrut, Lübnan

Sayfa 85’te “*Mehdi’nin çıkararak Hz. Ebûbekir ve Hz. Ömer’i yattıkları kabirlerinden çıkartarak onları asacağı ve yakacağı...*” şeklinde uzun bir metin yer almaktadır.

İşte bu esere inanan ve bununla büyüyen Şîi zihniyetine sahip unsurlar, ne yazık ki Irak’ta ve diğer güçlü olduğu yerlerde sadece ismi Ebûbekir, Ömer, Osman diye binlerce Sünnî Müslümanı kaçıracak işkence etmiş ve katletmiştir.

Sahâbelere ve Sünnîlere karşı ne yazık ki kin, nefret ve haset taşıyan Şîiler (ve Caferiler) arasında yukardaki isimleri taşıyan tek bir şahıs bulmak mümkün değildir.

İsmi Ömer, Ebûbekir, Osman olan tek bir üst düzey bürokrat, diplomat, resmî yetkili veya İran devlet makamlarında çalışan veyahut Şîiler nezdinde muteber bir şahıs bulmak mümkün değildir.

“*Hz. Ali (r.a.)’nin ilk halîfe olduğunu inkâr edenler kâfirlerdir.*” (*Envar-ı Nu’maniye*, c. 3, s. 264)

“*Bizler halîfesi Ebûbekir olan ne Allâh (c.c.)’u ne de Peygamberi kabul ederiz!*” (*Envâr-ı Nu’maniye*, c. 2, s. 278)

²⁴¹ *Beyzâvi Haşiyesi*, c. 3, s. 477

“İmâm, Peygamberin (a.s.) sahip olduğundan daha fazla-
sına sahiptir.” (Usûl-u Kâfî, c. 1, s. 388)

“Şimdiki Kur’ân kısaltılmışken, Gerçek Kur’ân İmâm
Mehdi tarafından muhafaza edilmektedir.” (Hazaar Tumhari
Das Hamari, s. 553)

“Ebûbekir ve Ömer, Şeytan’dan daha fazla zorbaydılar.”
(Hakkul Yakîn, s. 509)

“Tüm imâmlar makam ve mertebe olarak (Hz.) Muhammed
(s.a.v.)’e denktir.” (Usûl-u Kâfî, c. 1, s. 270)

SAHÂBEYİ TEKFİR EDİŞLERİ

Şiilerin inançları; sahâbeye (r.a.e.) sövmek, hakâret etmek
ve onları tekfir etmek üzere kuruludur. Bu husus, onların kendi
temel eserlerinde açıkça görülür: Şiîlerin ‘Buhârî’si el-Kuley-
nî, *Furûu’l-Kâfî*’de der ki: “Cafer aleyhisselam (!) şöyle dedi:
“Peygamber (s.a.v.)’den sonra üç kişi dışında insanlar dinden
döndüler.” “O üç kişi kimler?” denilince, şöyle dedi: “el-Mik-
dâd b. el-Esved, Ebû Zer el-Gıfârî ve Selmân el-Fârisî”²⁴²

HZ. EBÛBEKİR, HZ. ÖMER VE HZ. ÂİŞE (R.A.E.)’E DÜŞMANLIKLARI

Önde gelen Şîalardan el-Meclisî, *Bihâru’l-Envâr*’da zik-
reder: Ali b. el-Huseyn’in âzâdlısı dedi ki: “Onunla yalnız
kaldığım bir sıra dedim ki: “Benim senin üzerinde hakkım
vardır, bana şu iki kişi; Ebûbekir ve Ömer hakkında bilgi
ver.” Dedi ki: “İkisi de kâfirdir. O ikisini seven de kâfirdir.”
Ebû Hamza es-Sumalî’den: Ali b. el-Huseyn’e Ebûbekir ve
Ömer hakkında sorunca: “O ikisi ve onları sevenler kâfirdir.”
dedi.²⁴³

El-Kummî, tefsirinde, “Çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı
da yasaklar.” (Nahl s. 90) âyeti hakkında der ki: “Dediler ki çir-

²⁴² el-Kuleynî, *Furûul Kâfî*, s. 115

²⁴³ el-Meclisi; *Bihâru’l-Envâr*, 69/137, 138

kin işler (fahşa) Ebûbekir, fenalık (münker) Ömer ve azgınlık (bagy) da Osman'dır."²⁴⁴

el-Meclisî *Bihâru'l-Envâr*'da der ki: "Ebûbekir ve Ömer'in kâfir olduğunu, onlara lânet etmenin sevâbını ve onlardan uzak olmanın sevâbını gösteren haberler bu veya bundan başka ciltlerde zikrettiklerimizden daha fazladır. Allâh (c.c.)'un sırat-ı mustakîme iletmeyi dilediği kimseler için bu kadarı yeter."²⁴⁵ "Ebûbekir, Ömer, Osman ve Muâviye ateşten tabutlar içinde-dirler. Bundan Allâh (c.c.)'a sığınırız."²⁴⁶

Onlardan el-Mer'aşî'nin *İhkâku'l-Hak* adlı kitapların-da geçtiğine göre şöyle derler: "Allâh'ım Muhammed'e ve Muhammed'in âilesine salât et ve Kureyş'in iki putu, iki cib-tine ve iki tâğutu ile onların kızlarına lânet et..."²⁴⁷ Kureyş'in iki putu ve kızları sözleriyle; Ebûbekir, Ömer, Âişe ve Hafsa (r.a.e.)'i kast ederler. el-Meclisî, *el-Akâid* adlı risalesinde şöy-le diyor: "İmâmiyye dîninin gereklerinden bazıları da; mut'ayı (belli süreli nikâhı) helâl bilmek, temettu haccı, üç kişiden (Ebû Bekir, Ömer ve Osman'dan) uzak olmak, Muâviye, Yezid b. Muâviye ve mü'minlerin Emiri Ali'ye karşı savaşan herkesten uzak olmaktır."²⁴⁸

Şiîler yeni Müslüman olacak birine kameralar karşısında şöyle dedirtiyorlar -hâşâ- **"Ben şahadet ederim ki Ebûbekir, Ömer, Osman, Âişe ve Hafsa ateştedirler."**²⁴⁹

Aşûre gününde, sahâbeden birinin ismini verdikleri bir köpek getirirler; sonra ona bastonlarla vurmaya başlarlar ve onu ölünceye kadar taşıyarak recm ederler. Sonra annelerimizden birinin ismini verdikleri bir oğlak getirirler, tüylerini yolma-

244 *Tefsiru'l-Kummî*, c. 1, s. 390

245 *Bihâru'l-Envâr*, 30/330

246 *Bihâru'l-Envâr*, 30/236

247 *İhkâku'l-Hak*, c. 1, s. 337

248 el-Meclisî, *Risâletu'l-Akâid*, s. 58

249 <https://www.facebook.com/video/video.hp?v=247011185443318>

ya başlarlar ve ölünceye kadar döverler.²⁵⁰ Aynı şekilde onlar; Ömer el-Faruk b. el-Hattab'ın öldüğü günde düğün yaparlar ve onu öldüren Mecusî Ebû Lu'lu'ye, Baba Şucauddîn ismini verirler.²⁵¹

MUT'A NİKÂHI

Şiilere göre mut'anın (bir ay, bir hafta gibi belli bir zamanla sınırlı nikahın) fazîleti büyüktür. Bundan Allâh (c.c.)'a sığımırız. Fethullah el-Kâşânî'nin *Menhecu's-Sâdikîn* adlı kitabında es-Sâdik'tan şöyle dediği nakledilir: “*Şüphesiz mut'a benim ve babalarımın dînidir. Onunla amel edenler, dînimizle amel etmiş olur; onu inkâr edenler dînimizi inkâr etmiş ve bizden başkalarının dînine uymuş olur. Mut'a çocuğu, daimi nikâh çocuğundan fazîletlidir. Mut'ayı inkâr eden, dinden çıkmış kâfirdir.*”²⁵²

Hatta Râfızîlere göre kadına dübüründen (arkadan) yanaşmak da câiz görülür hâle gelmiştir. *el-İstibsar* adlı kitapta Ali b. el-Hakem'den şöyle dediği rivâyet edilir: “Safvan'ı şöyle derken işittim: “er-Rızâ'ya dedim ki: “Senin dostlarından biri, kendisi sormaktan çekindiği için sana o meseleyi sormamı emretti.” “Nedir o?” dedi. “Kişi kadının dübüründen yanaşabilir mi?” dedim. Dedi ki: “Evet, buna hakkı vardır.”²⁵³

ŞÎA'YA GÖRE KERBELÂ

Bihâru'l-Envâr adlı kitapta Ebû Abdillâh'ın şöyle dediği nakledilir: “Şüphesiz Allâh (c.c.), Kâbe'ye buyurmuştur: “Kerbela toprağı olmasaydı seni fazîletli kılmazdım. Eğer sana Kerbela toprağından eklenmeseydi ne seni ne de iftihar ettiğim Kâbe'yi yarattırdım. Kerbela toprağına karşı büyüklenmeksizin

²⁵⁰ Şeyh İbrahîm el-Cebhân, *Tebdîdu'z-Zalâm ve Tenbîhu'n-Niyâm*, s.27

²⁵¹ Abbas el-Kummî, *el-Kunâ ve'l-Elkâb*, c. 2, s. 55

²⁵² Molla Fethullah el-Kâşânî, 2/495

²⁵³ et-Tusî, *el-İstibsar*, c. 3, s. 243

yerinde dur; günahkâr, mütevazı, zelil ve alçak ol. Aksi hâlde, sana öfkelenirim ve seni cehennem ateşine atarım.”

TAKİYYE AKÎDESİ

Takiyye kişinin kendini ve mezhebini gizlemesi demektir.

İmâmların yaşadıkları dönemlerdeki halîfelerle olan ilişkileri, Şîa akidesine uygun olmadığı için, yâni Hz. Ali (r.a.)’nin diğer halîfelerle iyi geçinmesini, Hz. Hasan (r.a.)’ın halîfeliği Muaviye (r.a.)’ye teslim etmesini, diğer imâmların çoğunun yönetime başkaldırmamasını kendi anlayışlarıyla uyumlu hale getirmek ve daha birçok şeyi kurtarmak için de takiyyeyi dînin bir esası olarak uygulamaya koymayı kurtuluş olarak görmüşlerdir. Takiyyeyi, îmânın olmazsa olmazı yâni îmânın bir şartı hâline getirmişler; bunu, uydurma hadîslerle kurumsallaştırmışlardır. Meselâ:

Şîa’nın temel kaynaklarından *Usul-u Kâfi*, s. 426’da el-Kuleynî, *Usûlu’l-Kâfi*’de şöyle nakleder: “Ebû Abdillâh dedi ki: “Ey Ebû Ömer! Dînin onda dokuzu takiyyedir. Takiyyesi olmayanın dîni de yoktur. Nebîz ve mestlere mesh dışında her şeyde takiyye vardır.” Yine el-Kuleynî, Ebû Abdillâh’tan nakleder: “Dîninizi hakkında sakının ve onu takiyye ile perdeleyin. Zîra takiyyesi olmayanın îmânı yoktur.”²⁵⁴

“... Eban b. Tağlip, Ebû Abdullah (Cafer Sâdık (r.a.)’dan) şöyle rivâyet etmiştir: “Resûlullâh (s.a.v.), vefat edeceği sırada Ali (r.a.) eve girdi. Resûlullâh (s.a.v.), onun başını örtünün altına soktu, sonra: “Ey Ali!” dedi. “Ben, öldüğüm zaman beni yıka. Ve kefenimi sar. Sonra beni oturt. Ardından bana soru sor ve sözlerimi yaz.”

Humeynî şöyle der: “*Namâzda kıyâmda iken elleri bağlamak namâzı bozan şeylerdendir. Takiyye ile olmasını müstesna.*”²⁵⁵

²⁵⁴ *Usûlu’l-Kâfi*, s. 482-483

²⁵⁵ el-Hurr el-Âmilî, *Vesâilu’ş-Şîa*, c. 16, s. 136, 137

HUMEYİNİ

127
?

Son asırda Şîa denince akla ilk gelen isim olan Humeyni'nin, Peygamber (s.a.v.) ve Kur'ân-ı Kerîm hakkındaki görüşleri nelerdir?

Kitabın İsmi: *el-İslâm ve Meşru ed-Devleh ve Nizamu'l-Hükm el-Hukumeh el-İslâmîye*

Yazarı: Humeyni (İkinci Basım)

“Peygamber, görevini hakkıyla yerine getirmemiştir.”

“Elimizdeki mevcut Kur'ân, tahrif edilmiştir.” diyen Âyetullah Humeyni, bu kitabının 93. sayfasında ise şunları söylüyor:

“Mezhebimizin zaruriyatlarından biri de imâmların mânevî mertebesine kimsenin ulaşamayacağıdır. Hatta ne yakın bir melik ne de gönderilen bir Peygamber! Esasında resûl-ü kiramlar ve imamlar, -rivâyetlerimize göre- arşın gölgesi altında bu dünyadan önce nur idiler...”

Humeyni, *Keşfu'l-Esrâr* isimli kitabının 114. sayfasında ise şöyle söylüyor:

“Onlar için (Sahâbe-i kirâmı kastediyor.) bu âyetleri Kur'ân'dan çıkarmak kolay olmuştur. Aynı şekilde semavi kitabı tahrif etmek ve Kur'ân'ı dünya ehlinin gözünden tamamen uzaklaştırmak onlar için kolay olmuştur. Müslümanların Yahûdîlere ve Hristiyanlara yönelttikleri tahrif suçlaması, şüphesiz sahâbe üzerine sabittir.”

Humeyni, *Keşfu'l-Esrar* isimli kitabında, Ebû Bekr Es-Sıddık (r.a.)'in Kur'ân-ı Kerîm'e muhalefet ettiğini ileri sürerken “Biz peygamberler topluluğu, miras bırakmayız. Bıraktıklarımız sadakadır.” hadîsini Hz. Ebûbekir'in -hâşâ- “uydurması” olduğunu söyler. *el-Hukumetu'l-İslâmîyye* kitabında da yine yüce sahâbe Semura bin Cundub'un hadîs uydurduğunu öne sürer. (*Keşfu'l-Esrâr*, s.112)

Humeyni, *el-Hukümetü'l-İslâmîyye* isimli kitabının bir başka yerinde (s. 71) şöyle der: “İmâmların öğretileri, hiç şüphesiz Kur’ân’ın öğretileri gibidir. Belirli bir nesile özel değildir. Bilakis Kıyâmete kadar her çağda ve her yerde herkes için geçerli, uygulanması ve uyulması farz olan öğretilerdir.”

128
?

Ayaklarını yıkamadan sadece mesheden Şiîler ve Caferîlerin arkalarında namâz kılmak câiz midir?

Eğer bir kimse; ilk üç halîfenin halîfeliklerinin meşrûluğunu inkâr ederse, yahut sahâbeliğini reddederse, yahut mü'minlerin annesi Âişe (r.anhâ) Vâlidemize iftirada bulunursa, yahut Allâhü Te'âlâ'nın cisim olduğunu yahut da cisme benzediğini iddia ederse, ya da irade-i cüz'iyeyi inkâr eder yahut kaderi reddederse, ehl-i sünnetten iyice uzaklaşmış ve ehl-i dalâletten olur. **Böyle bir inanç sahibinin imamlığı da sahîh olmaz, arkasında kılınan namâzın da tekrar kılınması farz olur.**

Ayrıca abdest almalarda ayağını yıkamayıp sadece çıplak ayağa meshetmekle yetinen kimsenin de imamlığı câiz olmaz, arkasında kılınan namâzın îadesi lâzım gelir. Zîrâ ehl-i sünnet nezdinde abdestin farzından biri de çıplak ayağı tümüyle yıkamaktır. Hatta yıkama esnasında ayağında kuru yer kalsa abdest sahîh olmadığından namâz da câiz olmaz. Bundan anlaşılıyor ki, abdestte ayağını yıkamayıp meshetmekle yetinen Şiî ve Caferîlerin imamlığı câiz olmayacağı gibi, arkalarında namâz kılmak da sahîh olmaz.

129
?

Şiîler için, “Ehl-i Beyt Okulu”²⁵⁶ ifadesinin kullanılması uygun mudur? Şiîlerin, ehl-i beytle irtibatlandırılması ne derece sağlıklıdır?

Şiîler için, “Ehl-i Beyt Okulu” ifadesini kullanmak doğru

²⁵⁶ http://www.mustafâİslâmoglu.com/302_Vahdet-Asri.html

(Bu linkte ayrıca yukarıda Kur’ân ve ashâb-ı kirâm hakkındaki görüşlerini kısaca sunduğumuz Humeyni için “İmam” ve “Âlim”

değildir. Çünkü Şiîler ehl-i beyti istismar etmek dışında onlarla irtibatlandırılmaz, onlara nisbet olunmazlar.

Şîa'yı, başta Hanedân-ı Resûlullâh (s.a.v.) ve ehl-i beyt soyundan gelenler reddetmiştir.

Ehl-i sünnet nezdinde, sahâbe ile ehl-i beyt birbirinin alternatifi değildir. Ehl-i beyt sevgisi; Sünnî İslâm geleneğinde önemli bir yer teşkil etmesine rağmen, ehl-i beyt, genel olarak sahâbeden ayrı değerlendirilmemiştir. Kısacası, ehl-i sünnetin övgü üzerine inşa edilen sahâbe tasavvuruna ehl-i beyt de dâhildir. Ne var ki Şîa nezdinde, sahâbe ile ehl-i beyt kesin bir çizgiyle birbirinden ayrılmıştır. Buna göre ehl-i beytin masumiyeti ve **sahâbenin hemen hemen tamamının İslâm'a ihanet ettiği düşüncesi, îmânî bir düstûr olarak benimsemiştir.**²⁵⁷

Şîa ilk iki halifenin hilâfeti gasb ettiğini -hâşâ-, hilâfetin hakikatte Hz. Ali (r.a.)'nin hakkı olduğunu ve Resûlullâh (s.a.v.) tarafından tayin olduğunu iddia etmektedir. Bu iddialarında aslında, Hz. Ali (r.a.)'ye de ta'n etmiş oluyolar. Zirâ Hz. Ali (r.a.); onların imametine razı olmuş, onlara biat etmiş, arkalarında namâz kılmış ve onlarla dost olarak birlikte yaşamıştır. Aksine bir durum söz konusu olsaydı, buna önce Hz. Ali (r.a.) itiraz eder ve haksızlık karşısında sessiz kalmaz ve gerekirse Hz. Muaviye (r.a.) ile olduğu gibi, savaşırdı. Cesareti eşsiz olan, **Allâh'ın Arslanı Hz. Ali (r.a.)'den takiyye yapması nasıl beklenebilir?** Ama Şiîler, sahâbe-i kirâmı dinden çıkarmakla suçlamış ve lâ'nete nisbet etmişlerdir. (Neûzu billah)

Görüldüğü gibi Şîa'nın, hiçbir şer'î delîle dayanmayan, sahâbeden herhangi birinden nakledilmeyen ve tamamen taassub sonucu oluşan indî görüşleri sebebiyle, bu i'tikaddan münezze olan ehl-i beyt ile irtibatlanması mümkün değildir.

tabirleri kullanılmakta, Nakşî postnişinlerinden ve büyük Ehl-i Sünnet âlimlerinden olan İmâm-ı Câfer-i Sâdık (r.a.)'dan “Şiîlerin İmamı” olarak bahsedilmektedir. Yorum okuyucularımıza aittir)

²⁵⁷ Dr. Mahmut Demir, Diyanet İşleri Başkanlığı Dîn İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı, *İlmi Araştırmalar Dergisi*, sy. 6, Kasım 2011

ALEVÎLİK

130

?

Pir Sultan Abdal Derneği Kurucusu Murtaza Demir, Alevîlik hakkında şu notları düşer:

“Bektaş Veli der ki; “Her ne arar isen kendinde ara; Kudüs’te, Mekke’de, Hacc’da değil.” Alevînin yaşamında temel ilke, insan olmaktır. Bu yüzden Alevîlerin çoğu, şu düstura inanır:

Alevînin Kiblesi insandır.

Abdest almaz, namâz kılmaz.

Camiye, hacca gitmez.

Ramazan orucu tutmaz, Allâh’ı kandırmaya kalkmazlar.”

Bu fikirlerin İslâmî hükmü nedir?

Merhum Prof. Dr. Esad Çoşan ve Mehmet Yaman tarafından tercüme edilen ve aslı Arapça olan *Makâlât* adlı eserinde Hacı Bektaş-ı Veli (k.s.); iyi bir Müslüman olabilmek ve Allâh (c.c.)’un rızâsına erebilmek için dikkat edilmesi gereken hususları, dört ana başlık ve her birini de on altı başlık hâlinde sıralamış, kendi üslubu ile de dört kapı, kırk makam olarak ifade etmiştir.

Birinci Kapı, şerîattır ve on makamdan üçü şunlardır:

1. İmân getirmek
2. İlim öğrenmek
3. Namâz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek, gücü yeterse hacca gitmek, cihâd etmek ve gusletmektir.

131

?

Hacı Bektâş-ı Velî (k.s.)’nin, Alevîliğe isnâd edilmesi doğru mudur?

Hacı Bektâş-ı Velî, Osmanlı sultanları tarafından sevilip, hürmet gören büyük bir İslâm âlimi ve velidir. Osmanlı devletinin sağlam temeller üzerine oturmasında büyük hizmetleri olmuştur.

Günümüzde ise Hacı Bektâş-ı Velî (k.s.)’nin görüş ve düşüncelerinin, 16. yüzyıldan sonra şekillenmiş Bektâşi edebiyatının ürünü olduğu söylenmekte, kendisinin de Şîa’nın on iki imâm esaslarına bağlı bir Türkmen babası olduğu anlatılmaktadır.

Hacı Bektâş-ı Velî’nin şu an elimizde bulunan eserlerinin ilmî bir değerlendirilmesi yapıldığında, görüşleri itibarıyla, Anadolu’ya damgalarını vuran Hz. Bahaddin Veled, Hz. Mevlânâ Celâleddin ve Yunus Emre (k.s.) gibi ve aynı kaynaktan beslenen bir tasavvuf erbâbı olduğu anlaşılır.

Kitaplarında “Hz. Peygamber (s.a.v.)’in sahâbelerine ve ehl-i beytine selâm olsun.” diyerek, sahâbelerin hiçbirini ayırt etmeden hepsini sevdiğini ve saygı gösterdiğini ifade eden sünnî bir şahsiyettir.

Hacı Bektâş (k.s.), *Makâlât* adlı eserinde İslâm’ın biliniş yaşanmasının önemini anlatmaktadır. Hacı Bektâş-ı Velî (k.s.)’ye göre adamlık ve insanlık, Allâh (c.c.)’ün yasakladığı şeyleri işlememek suretiyle erişilebilen kulluk mertebesinde kazanılabilmektedir. İşte bu sebeple âbidler, gerçek anlamda ‘adam’ olanlardır. Hacı Bektâş (k.s.)’ın İslâm dînine ve onun günlük hayatta yaşanmasına verdiği önem ve titizlik, “Hacı Bektâş Veli için, dîn ayrılığı gereksizdir, insanlar arasına anlaşmazlık sokar.” ve “Bektaşîlik; Anadolu-Yunan-İran-Hint düşüncelerinin, inançlarının oluşturduğu bir birikimdir. İslâm’ın ona olan tesiri çok azdır.” şeklindeki asılsız söylenileri yalanlamaktadır. Şu beyitler Hacı Bektâş (k.s.)’a aittir:

*“Kılarınız namâzı, kılmayız değil
Biz Hakk’ın emrini bilmeyiz değil
Kur’an kitabımız, İslâm dînimiz
Hadîsten, âyetten almayız değil.”*²⁵⁸

²⁵⁸ Fığlalı, *Türkiye’de Alevilik*, s. 161-177; E.Coşan, *Hacı Bektaş-ı Velî Makâlat*, 2.

Türkiye’de, namâzla ilgisi olmayan Alevî zihniyet, daha gâliptir.

Cemevi, namâz kılmayan (namâzın beş vakit farz olduğuna da inanmayan) Alevîlerin buluştukları bir noktadır. Hâlbuki Hz. Peygamber (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: “Bizimle onlar arasındaki ayırıcı temel unsur namâzdır. Namâzı terk eden kimse, küfre düşer..!” (Tirmizî)

Bu noktada câmi ile cemevinin yan yana getirilmesi; ilmen, hukuken ve pratik açıdan da yanlış bir projedir. Cami bir ibadet mekânıdır. İslâm’ın beş emrinden birisinin yerine getirildiği bir mekândır. Cemevine ibadethane diyecek olursak, içindeki semaya, elle göğse vurularak dönüğe ibadet mi diyeceğiz? Bunlar, namâzın karşılığı olabilir mi? İslâm’da böyle bir ibadet şekli var mı?

Ayrıca bir de cemin üçüncü kademesinde lanetleme/bedduâ bölümü vardır. **Bu bölümde; Hz. Ebûbekir’e, Hz. Ömer’e, Hz. Osman’a, binlerce sahâbeye (r.a.e.), ehl-i sünnete la’net edilir.**

Câmi ile cemevini yan yana getirerek, bir yanda Allâh (c.c.)’a ibadet edilecek ve Kur’ân-ı Kerîm okunacak, Resûlullâh (s.a.v.)’e salatü selam getirilecek, Allâh Resûlü (s.a.v.)’in öğrettiği şekilde namâz kılınacak; diğer tarafta ise semah yapılacak ve dile gelmeyecek, vicdanlara sığmayacak ağır ifadelerle hakâretler yağdırılacak. Bu normal bir davranış değildir.

Lanetleme/bedduâ bölümünü dinleseniz bütün tüyleriniz diken diken olur. Cemevlerinde semah bölümünün seyredilmesine izin verilir; ama üçüncü bölüm olan lanetleme kısmının seyredilmesine izin verilmez.²⁵⁹

²⁵⁹ Avrupa İslâm Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Şerafeddin Kalay, Yeni Akit.com.tr; 22 Eylül 2013

133 ? Günümüzdeki Alevîliğin Hz. Ali (k.v.) ile irtibatlandırılması ne derece sağlıklıdır?

Şüphesiz Alevîlik, Hz. Ali'yi sevmekten ibaret değildir. Aynı zamanda ashabdan bazılarını dışlamayı, hatta bazılarına nefret etmeyi de içerir.

Alevîliği, salt Hz. Ali (k.v.)'yi sevmek olarak tanımlamak; yüzlerce çeşidi bulunan Alevîlik yelpazesine lüzumsuz bir yenisini eklemekten başka bir anlam taşımaz.

134 ? Alevîlerin, “Sünnîlik, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in sünnetine tâbi olmaksa biz de Sünnîyiz.” demeye tenezzül etmedikleri bir ortamda, “Alevîlik Hz. Ali’yi sevmekse ben de Alevîyim.” demenin anlamı nedir?

Sünnî kelimesi “sünnet”ten gelir, millî kelimesinin “millet”ten türemiş olması gibi. Buradaki sünnet, doğal olarak, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in sünnetidir. Sünnete tâbi olmak, yâni Sünnîlik; İslâm’ın bir rûknüdür, ayrılmaz bir parçasıdır. Her Müslüman, sünnete uymak zorundadır: “De ki: Siz gerçekten Allâh’ı seviyorsanız bana uyun ki, Allâh da sizi sevsin ve suçlarınızı bağışlasın. Allâh çok esirgeyici ve bağışlayıcıdır.” (Â-i İmran, s. 31)

O nedenle, bir kimse çıkıp, “Ben ne Alevîyim ne de Sünnîyim, Müslümanım.” deme lüksüne sahip olamaz. Bu, “Abdeste karşıyım, abdest gusül bilmem; ama namâzımı da terk etmem.” demek gibi bir şeydir. Çünkü Nebî (s.a.v.), “Benim ve Raşîd Halifelerimin (Dört halife) sünnetine uyunuz.” buyurmaktadır.

Kesin olan şudur: Hz. Ali (k.v.), kesinlikle Sünnîdir, sünnete tâbi olmuştur. Hz. Ali (k.v.)’nin büyüklüğü ve kıymeti Sünnî olmasından, sünneti izlemesinden, ve Allâh Resûlü (s.a.v.)’e bağlılığından kaynaklanmaktadır.²⁶⁰

²⁶⁰ Dr. Seyfi Say: <http://tebyin.wordpress.com/2013/11/22/alevilik-hz-aliyi-sevmekse-deme-cehaleti/>

135
?**Ehl-i sünnet i'tikadında, ehl-i beyt sevgi ve saygısı nasıl açıklanmıştır?**

Ehl-i sünnet i'tikadında peygamberlerden sonra insanların en faziletlisi Ashâb-ı kirâmdır. Ashâb-ı kirâmın mertebeleri, Allâh (c.c.)'inde çok yüksektir. Bu kimseler, Nebî (s.a.v.)'in huzûrunda bulunmak şerefine nâil olmuş, dîn-i İslâm'a pek çok hizmetler etmişlerdir. Hepsi hakkında en büyük sevgi ve saygıyı göstermek bizim için dînî bir vazifedir. Zîrâ bunlar, ümmetin seçkinleridir; onlardan herhangi birine ittiba eden kimse hidâyete ulaşır. Allâhü Te'âlâ, hepsine cenneti vâdetmiştir. (Hadîd s. 10)

Ehl-i beyte gelirse, Allâhü Te'âlâ şöyle buyuruyor: “Ey habibim! Sen ahkâm-ı şerîatı tebliğ ettiğin kimselere de ki; “Ben, sizi hidâyete davet ettiğim için ücret istemem; ancak ehl-i beytime, akraba ve taallukatıma muhabbetinizi isterim.” (Şûra s. 23)

Bu âyet (Şûra s. 23), nâzil olduğu zaman ashâb-ı kiram dedi ki: “Yâ Resûlallâh! Üzerimize muhabbetleri vâcib olan yakınların kimlerdir?” Resûlullâh (s.a.v.): “Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'dir.” dedi. İmâm Râzi şöyle dedi: “Bu âyetten; Resûlullâh (s.a.v.)'in, Âli'nin ve ashâbının sevilmesinin vâcib olduğu anlaşılır. Ehl-i sünnet, Âl-i Muhammed (s.a.v.)'in sevgi gemisine binmişler ve bakışlarını da sahâbe yıldızlarına dikmişlerdir. Böylece, Allâhü Te'âlâ'dan, dünya ve âhirete selâmet ve saadet ile kazançlı olmayı ümîd etmişlerdir.”²⁶¹

Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyuruyor: “Nefsim (kudret) elinde olan Zat'a yemin ederim ki, kişi, Allâh (c.c.) ve Resûlü için sizi (Amcası Abbas (r.a.)'a buyuruyor.) sevinceye kadar kalbine îmân girmez.”²⁶²

²⁶¹ *Tefsîr-i Kebîr*, c. 27, s. 142-143

²⁶² İmâm Ahmed, Abbas ibn Abdilmuttalib (r.a.)'den

Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Ey insanlar! Size iki büyük şey bırakıyorum. Biri Allâh (c.c.)’un Kitabı diğeri ehl-i beytimdir. Ehl-i beytim hakkında size Allâh (c.c.)’u hatırlatırım (üç defa tekrarladığı).”²⁶³

“Allâhü Te‘âlâ’yı sevin, çünkü nimetlerinden sizi rızıklandırıyor. Allâh (c.c.)’a muhabbetiniz sebebiyle beni de sevin ve bana olan muhabbetiniz sebebiyle ehl-i beytimi de seviniz.”²⁶⁴
 “Sizin hakkınızda ehl-i beytimin misâli ancak Nuh (a.s.)’ın gemisidir. Ona giren kurtulur, geri kalan (binmeyen) ise helâk olur.”²⁶⁵

Bu konuda daha başka hadîsler de vardır. Netice itibariyle ehl-i sünnet ve’l Cemaat i’tikadında ehl-i beyte muhabbet, âyet ve hadîslerle sabit vecîbelerdendir.

136
?

Ehl-i sünnet imâmlarının ehl-i beyte sevgi ve saygı ile ilgili sözleri nelerdir?

Bu mevzûda şu misâller verilebilir: Ebûbekir es-Sıddîk (r.a.), Hz. Ali (r.a.)’ye şöyle dedi: “Vallâhi, muhakkak Resûlullâh (s.a.v.)’in yakınlarına ihsanda bulunmak, bana, kendi aileme ihsanda bulunmaktan daha sevimli gelir.”

Ömer İbn el Hattab (r.a.), Hz. Abbas (r.a.)’a şöyle dedi: “Vallâhi, babam Hattab Müslüman olsaydı, senin Müslüman olman kadar sevinmezdim. Çünkü senin Müslüman olman Resûlullâh (s.a.v.)’e, Hattab’ın Müslüman olmasından daha sevimli gelir.”

İşte, Şeyhayn (Ebûbekir ve Ömer (r.a.e.)’nin) durumu. Bu şekilde olmak, herkese gereklidir. Bundan dolayı, bu iki zat; peygamberlerden ve resûllerden sonra mü’minlerin ve diğer bütün sahâbelerin en faziletlisidir.²⁶⁶

²⁶³ İmâm Müslim, Zeyd ibn Erkam’dan

²⁶⁴ Tirmizî, İbn Abbas’dan

²⁶⁵ Ebû Ya’la müsnedinde Ebû Zer’den

²⁶⁶ *Tefsir-i ibn Kesîr*, c. 4, s. 173

E. TARİKAT ADINA YAPILAN YANLIŞLAR

İmâm-ı Gazâlî hazretlerinin tarifine göre şariat billur vazo, hakikat onun içindeki bal, tarikat da bu balı yemenin yoludur.

137
?

Tarikate girmek farz mıdır? Bir tarîkata bağlı olmayan kimsenin îmânî durumu nasıldır?

Tarikata girmek farz değildir. (Fazilettir, nefsin yola getirilmesi için gereklidir.)

Tarihe göz atıldığında ehli tarikatın İslam ve insanlığa büyük hizmetler verdikleri görülür.

Müslümanları İslâmî bilgilerle donatmak hususunda da gerçek tarikatın büyük rolü olmuştur. Yalnız bu zamanda Allâh için İslam davasını yürütüp seyr-ü sülûk eden müşidler çok azalmış durumdadır. Hatta birçokları sâlih âba ve ecdadını kullanarak âvam tabakayı arkasından sürüklemektedir. Bu zamanda hakiki müşid bulmak çok zordur. İntisab etmek îmânın şartlarından veya İslam'ın farz kıldığı bir şey olmadığına göre intisap etmeyen kimsenin îmânı yoktur veya zayıftır denilemez.²⁶⁷

138
?

Günümüzde bazı kimselerin üstadlarına büyük makamlar tayin etmeleri ve “Hocamız ne yapsak halimize vakıf olur bilir” demeleri ve böyle inanmaları doğru mudur?

Kişilerin derece ve makamlarını bilen Allâh Teala olduğu için mensup olduğu zatın makamını tayin etmek ve tahmini olarak “Falan zat kutb-u zamandır veya gavsdır” demek doğru

²⁶⁷ Halil Güneç, *Günümüz Meselelerine Fetvalar*, s.99

değildir. Bir şey hakkında âyet, hadis vârid olmamış ve icmâ-ı ümmet de yoksa onun hakkında hüküm yürütmek hele “Falan zât hâlimizi ve kalbimizden geçeni biliyor” demek asla câiz değildir. Bunun küfür olduğunu söyleyenler de vardır.²⁶⁸

139
?

“Şeyhimin bir bildiği vardır.” diyerek, şer’i şerîfe uymayan davranışları görmezden gelmek uygun mudur?

Ülkemizde Müslümanların içerisine düştüğü ve İslâmî terakkîye mâni olan en önemli hastalıklardan bir tanesi de Müslümanların peşlerinden gittikleri liderleri ve şeyhleri için “Benim şeyhim ve liderim ne yaparsa doğrudur, o yanlış yapmaz, onun bir bildiği vardır.” anlayışıdır. Bu yanlış anlayışa karşı Muhterem Ömer Muhammed Öztürk bir sohbetinde şunları söylemiştir:

“Eğer peşinden gittiğin zâtın söylediği söz, fiil ve davranışları; Resûlullâh (s.a.v)’a uyuyorsa doğru, uymuyorsa yanlıştır. ‘Benim şeyhim, önderim, ağabeyim çok büyük bir zâttır. Bir bildiği vardır. Ma’nen çok büyüktür, şöyle kerâmetleri görülmüştür, işte şunun için yapmıştır.’ gibi zorlama yorumlara girmeden söylenecek tek söz: “Bizim için tek bir ölçü ve dünya-âhiret kurtuluş reçetesi vardır; o da Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz’in Şerîat-ı Garrâ-i Muhammediyesi’dir. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in sünnetine uyan her şey doğrudur, haktır, gerçektir. O (s.a.v.)’na uymayan her şey de her ne sebeple yapılsa yapılsın yanlıştır, bâtıldır. Müslüman, karşısına gelen hâdiseyi, sünnet aynasına tutacak. Eğer orada yer buluyor, o aynaya uyuyor ise alacak, uymuyorsa kabûl etmeyecek, reddedecektir.”²⁶⁹

Bu konuda Ahmed er-Rufai (k.s.) de şöyle buyurmuştur: “Efendiler! Mânevî derece ve mertebeleri iyi belleyiniz, öğreniniz. Aşırılıktan, taşkınlıktan kaçınınız. Herkesi kendi makamında tutunuz; insanların en faziletlisi, şereflişi peygamberlerdir. Salat-ü selam onlara olsun. Peygamberlerin de en üstü-

²⁶⁸ Halil Günenç, *Günümüz Meselelerine Fetvalar*, s.100

²⁶⁹ Ömer Muhammed Öztürk, www.ramazanogluhamudsamiks.com

nü, Nebîmiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'dir. (Peygamberlerden) sonra da yaratıkların en meziyyetlileri onun yakınları ve sahâbeleridir. Sonra da, çağların en hayırlılarından birinde yaşamış olan tâbiînlerdir. Bu hususta özet (olarak bileceğiniz) budur. Kur'ân ve sünnete sarılınız. Kendi görüşünüze itibar etmeyiniz. Helak olanlar, perişan olanlar, kendi görüşlerine uymaları sebebiyle helak olmuşlardır.”²⁷⁰

140
?

İlham ve rüya, dînde delîl olabilir mi? (Günümüzde bu yolla insanlar yönlendirilmektedir.) Anlatılan rüyanın gerçek mi yalan mı olduğu nasıl tesbit edilebilir?

Gerek zâhir, gerekse bâtın âlimlere göre ilham; kendisiyle şer'î hükümlerin sabit olduğu, kitap ve sünnetten bağımsız bir delîl değildir. Bâtın ulemâsı nazarında -amelî hayat kitap ve sünnetten elde edilen ilim doğrultusunda düzenlendikten sonra- ilham, kitap ve sünnetin anlamlarını kavramada sahîh bir yol olarak görülür. Aksi hâlde ilham, kendisiyle amel edilmesi câiz olmayan şeytanî bir vesvese olur...²⁷¹

Keşiflerin ve ilhâmların doğru olup olmadığı, şerîata (İslâmîyet'e) uygun olup olmamaları ile anlaşılır. Tasavvufun, velâyetin yüksek tabakalarında bulunan evliyâ da, ilmi olmayan diğer Müslümanlar gibi, bir müctehide tâbi olmak mecbûriyetindedir. Bayezîd-i Bistamî, Cüneyd-i Bağdâdî, Celâleddîn-i Rûmî ve Muhyiddîn ibn-i Arabî hazeratı gibi velîler, herkes gibi, bir mezhebe tâbi olarak yükselmişlerdir. İslâmî hükümlere yapışmak, bir ağaç dikmek gibidir. Tasavvufta ilerlemenin neticesinde ortaya çıkan ilimler, mârifetler, keşifler, tecellîler, aşk-ı ilâhî ve muhabbet-i zâtîyye, bu ağacın meyveleri gibidir. Yâni meyve elde etmek için ağaç dikmek şarttır. Yâni, îmân olmazsa ve şerîate göre yaşanmazsa, tasavvuf ve evliyâlık hâsıl olamaz.²⁷²

²⁷⁰ Ahmed er-Rufâî (k.s.), *Hakk Yolunun Esasları*

²⁷¹ Abdülganî en-Nâblusî, *el-Hadîkatu'n-Nediyye Şerhu't-Tarîkati'l-Muhammediyye*

²⁷² *Evliyâlar Ansiklopedisi*, c. 1, s. 35

Bazı kimseler derler ki: “Biz filan sâlih kişiyi (rüyamızda) gördük. Bize dedi ki: ‘Şunu terk et, şunu yap’.” Buna benzer şeyler, mutasavvıfları ahlâk ve amellerinde değil de daha çok dış görünüşlerinde taklit eden kimselerde görülür. Bazıları da zaman zaman şöyle derler: “Ben Hz. Peygamber (s.a.v.)’i rüyamda gördüm, bana şöyle dedi, bana şöyle emretti.” Şeriat’te belirlenmiş sınırların dışına çıkarak onunla amel eder ve onunla bir şeyi terk ederler.²⁷³

Ahkâm konusunda rüyayı ancak (ilmî yönden) zayıf kişiler delil olarak kullanırlar. Evet, rüyada görülen şey kesin bir hükmü gerektirmeyecek ve bir temel olarak üzerine herhangi bir şeyi bina etmeyecek şekilde özellikle bir rahatlama, bir uyarı ve müjde olarak değerlendirilebilir. Gerçek suffiler, keşf ve keramet iddiasında bulunmayı doğru birşey kabul etmezler. Nitekim, Abdülhalik-ı Gücdüvanî (k.s.) vasiyetnamesinde, kendi yolunda giden tarikat ehlinin keşf, keramet, Hz. Peygamber (s.a.v.)’i görme iddiasında bulunmamalarını istemiştir. Gücdüvanî (k.s.) gibi zatların “Zâhire, yani Şeriat’e aykırı her bâtın dalalettir/sapıklıktır” şeklindeki ikazlarını dik-kate alanların sayısı çok azdır. Bunun yerine, bazı hakiki olmayan tasavvufî akımların tuzak olarak kullandığı “Zahir ehli bunları anlamaz” sözüne sarılmaktadırlar.²⁷⁴

141
?

Râbîta nedir? Nakşibendî Tarîkatında Râbîta Usulü Nasıldır?

Arapça, bağlayan, rapteden demektir. Tasavvufî olarak, müridin zihnen ve kalben mürşidiyle “beraberlik” hâlinde olmasını ifade eder. Ruhî terbiye için, bu mânâ beraberliğine ihtiyaç duyulur. Nakşibendilikte râbîta, önem arz etmekle birlikte, asıl değildir. Râbîtaya, sevgi anlamı da yüklenmiştir. Meselâ, sevgi râbîtası için şu tarif verilir: “Müridin, şeyhini se-

²⁷³ İmam-ı Şâtibî’nin *Muvafakat*

²⁷⁴ Dr. Seyfi Say, tebyin.wordpress.com

verek yâd etmesi ve suretini zihninde canlandırmasıdır.” Kalbî râbîta diye verilen bir tarif de şöyledir: “Müridin, kalben şeyhi ile beraber olmasıdır.” Bu mânâ birliğini, müridi şeyhinde fânî olmaya, yâni, onun hâli ile hâllenmeye götürür. Râbitanın delîli, “Sâdiklarla beraber olunuz.” (Tevbe s. 119) âyetidir.²⁷⁵

Nakşibendî tarikatında râbîta usûlü şöyledir: Nebî (s.a.v.); Medine-i Münevvere’de, Ravza’da, mihrabında yüzünü cemaate dönük vaziyette tahiyyatta oturduğu hayal edilir. Nebî (s.a.v.)’in sağında Hz. Ebûbekir (r.a.), onun sağında Selman-ı Farisi (r.a.)’den itibaren bütün silsile geliyor. Bu şekilde oluşturulan yarım dairenin en sonunda silsilenin son halkasının yanında, kişi kendisinin bulunduğunu hayal eder. Böylece yarım dairenin en son halkası olarak Efendimiz (s.a.v.)’in tam karşısına oturulmuş olunur.

Allâh-u Azimüşşan’ın, Nebî (s.a.v.)’ye ihsan ettiğini Hz. Ebûbekir (r.a.)’e aktarıp oradan da silsile yoluyla şeyhin kalbine gelenin kişinin kalbine intikali istenir. Yâni râbîta; Allâh (c.c.)’un, Nebî (s.a.v.)’in kalbine ihsan ettiği feyizlerden bu silsile yolu ile istifade etmekten ibarettir.

Burada râbîta, aslında Resûlullâh (s.a.v.)’e edilmiş oluyor. Netice, bunların hepsi Allâh (c.c.)’a râcidir. 12 tane Hak tarikat vardır. Bunların büyük bir kısmı Hz. Ebûbekir (r.a.)’den, diğerleri Hz. Peygamber (s.a.v.)’in sol tarafında oturan Hz. Ali (r.a.) tarafından dağılmaktadır.²⁷⁶

YETKİSİZ RABİTA YAPTIRANLAR

142

? Bir kimseye râbîta yapılabilmesi için o kişinin taşıması gereken şartlar nelerdir? Ehil olmadığı hâlde kendine râbîta ettiren kimsenin ve ona râbîta edenin hükmü ve uhrevî durumu nedir?

²⁷⁵ Prof. Dr. Ethem Cebecioğlu, *Tasavvufî Terimler Sözlüğü*, s. 214

²⁷⁶ Ömer Muhammed Öztürk, www.ramazanogluhamudsamiks.com

Bir kişinin kendisine râbta yaptırabilmesi için birçok şartlar vardır. Bunlardan biri, o kişinin uyanıkken dilediği zaman, nerede olursa olsun, mâ'nen huzur-u Resûlullâh (s.a.v.)'e çıkıp soru sorabilecek durumda olmasıdır.

Îmâm-ı Rabbani, Ubeydullah Ahrar ve Mahmud Sami Ramazanoğlu (kaddesallahû esraruhum) hazeratının üçünün birden kitaplarında geçtiği üzere **bir kimse ehil olmadığı hâlde kendisine râbta yaptırırsa î mânâsız ölür**. Ehil olmadığını bildikleri hâlde ona râbta yapanlar da aynı şekilde î mânâsız ölürler.

Son devir zülcenaheyn âlim ve velîlerden Abdülhakim Arvasi (k.s.) *Râbta-i Şerîfe* risalesinde şöyle söyler: “Fenâ ve bekâ mertebelerine ulaştıkları şehâdetle (yazılı icâzetle) sâbit olmayan kimseler her ne kadar zikir tâlimine izinli olsalar da kendilerine râbta ettiremezler.”

Râbitaya yetkili olmadan kendine râbta ettirenler, büyük zarardadırlar. Bu işin zararı, hem kendisine râbta ettirene hem de râbta edenlere erişir. Kendilerine yersiz olarak râbta ettirenlerden bir kısmı, bâzı hâllere aldanıp, büyüklerin bâzı tecellilerini kendi hâlleri sanır, nefisine mâl eder, bir kısmı da tarîkat edeplerine ancak yüzeysel olarak bakabildiği için kendisinde olmayan şeyleri var zanneder yahut “sahte kerâmet ve oyuna geliş” dedikleri felakete düşer.

Bu mesele, müride büyük zarar verebilir. Râbitadan gâye; müridin kalbinden gaflet ve karanlığın kovulması iken, kendi kalbinden gaflet ve karanlığı kovamayanlar, nefislerine râbta ettirmekle onların gaflet ve zulmetlerini nasıl giderebilirler?

Hız. Hâlid (k.s.) ve benzerlerinin vefatında ve âhîret diyârına intikallerinde dünyaya iltifat ve irtibatları kalmaz fikrinde bulunanlar ve sadece **hayattakilere râbta edilebilir diye düşünenler, büyük bir hata içindedirler**. Zîra böyle bir kanaat, evliyânın ölümünden sonraki tasarruflarını inkâr demektir.

Şah-ı Nakşibend (k.s.)'in, Abdülhâlik Gucdüvanî (k.s.) ile arasında beş vasıta varken onun ruhâniyetinden, Ebu'l-Hasan

Harkânî (k.s.)’nin de Bayezid (k.s.)’den feyz alması, bu ölçünün doğruluğuna işarettir.

Hiz. Hâlid-i Nakşibendî (k.s.)’nin halîfelerinden hiçbirisi ve yine can dostu Şeyh İsmâil ve Şeyh Abdullâh Herevî, ruhları dünyadan ayrılıp ulvî makamlara yükselinceye kadar **kendilerine râbîta edilmesine izin vermezler ve bu işi daima yasaklardı.**

İnsanların ve cinlerin mürşidi Hiz. Mevlâna Hâlid (k.s.)’in halîfeleri, yüce Nakşîlik yolunun en büyüklerinden oldukları hâlde edeplere ne kadar uydukları bu hâllerinden anlaşılır.

“Tarîkat sadece edebdir.” denilmiştir. Mevlâna (k.s.), *Mesnevî*’de, bu inceliğe işaret eder ve mârifet yolunun edebde olduğunu, edepden yoksun olanların İlâhî lûtuftan mahrum bulunduğunu kaydeder.²⁷⁷

GERÇEK MANEVİYAT BÜYÜKLERİNİ NASIL TANIRIZ?

143
?

Gavs, müceddid, sâhibü’z-zamân vs. gibi kavramlar günümüzde kolayca kullanılabiliyor. Bu sıfatlardan bazılarını taşıyan kişiler, bir devirde ancak bir tane olabileceğinden iddia sahiplerinin iddiasının doğru olması, diğerlerinin yalan söylemiş olmasını gerektiriyor. Bu konuda ölçü nedir? Bu sıfatları geçmişte hakıyla taşımış mürşidler ile günümüzde bu makamlarda oldukları, çevresindekiler tarafından iddia edilen kimşelerin hâlleri birbirine uygun mudur?

Gavs: Yardım etmek, imdada yetişmek demektir.

Kutub: Bir tarîkatın en büyüğü, âlemde Allâh’ın irâdesini temsil eden evliyâullâhın, rütbe ve derece bakımından en yüksek olanıdır. Kutub, Hâtemü’l-Enbiyâ, Resûl-i Kibriyâ (s.a.v.) Efendimiz’in vârisidir. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in zâhir ve bâtınına tamamiyle ve kemaliyle vâris olan kutba ise kut-

²⁷⁷ Abdülhakim Arvâsi (r.h.), *Râbîta-ı Şerîfe*, s. 25

bu'l-aktâb (kutubların kutbu), denir ki insanları-cinleri irşad ve onların hidâyete ermelerine kılavuzluk etmekle vazifeli velî kişi (Allâh dostu) manasındadır. Bu velînin yeryüzünden Arş'a kadar her şeyde -bi iznillah- tasarrufu vardır.²⁷⁸

Müceddid: Her asır başında geleceği Nebî (s.a.v.) tarafından müjdelenen, dînin yüksek hâdimleridir. Kendilerinden ve yeniden bir şey ortaya çıkarmazlar, yeni ahkâm getirmezler. İslâmî hükümlere harfiyen uyarak dînin aslını ortaya koyarlar ve ona karıştırılmak istenilen bid'atları def ederler.

Sâhibü'z-zamân: Zamanın etkisinden kurtulmuş; geçmiş ve gelecek düşüncesinden sıyrılmış, ân-ı vâhidi yakalayan ve onu sürekli yaşayan velîdir. O, bu durumuyla zamanı aşmıştır.

Geçmişte bu vasıfları hakkıyla taşıyan kimselerden yola çıkarak konuyu açıklayalım:

Gavs-ı Â'zâm Abdulkâdir-i Geylânî Hazretleri:

Abdülkâdir-i Geylânî on sekiz yaşında Bağdad'a geldi. Buradaki meşhur âlimlerden ders almak sûretiyle hadîs, fıkıh ve tasavvuf ilimlerinde çok iyi yetiştii.

İlim tahsilini tamamlayıp yetiştikten sonra, vâaz etmeye ve ders vermeye başladı.

Abdülkâdir-i Geylânî Hazretleri, bir müddet ders verip insanları irşad ettikten, hak ve hakikatı anlattıktan sonra; ders ve vâaz vermeyi bıraktı. İnzivâyâ çekilip, yalnızlığı seçti. Bütün vaktini ibâdet, riyâzet ve mücâhede ile nefsinin arzu ve isteklerini yapmamak, istemediklerini yapmakla geçirmeye başladı. Buyurdu ki: "İrak'ın sahrâ ve harâbelerinde 25 sene insanlardan uzak kaldım. Benim kimseden, kimsenin benden haberi yoktu. Bazen uzun müddet yemezdim."

Fıkıh ve hadîs ilimlerinde müctehid idi. Haftada üç gün

²⁷⁸ Eşref Ali et-Tehânevî, Muhammed b. Ali, *Keşşâf-ı Istılât-ı Fünûn*, İst., 1318, 2, 1268;

halka vâaz ederdi. Vâazında, âlim ve evliyâdan zatlar da bulunur, hepsi büyük bir huzûr içerisinde dinlerlerdi. Huzûrunda Kur'ân-ı Kerîm teğannîsiz gâyet sâde, tecvide riâyette okunurdu. Dört yüz âlim onun anlattıklarından notlar tutar, izdiham ve kalabalık sebebiyle birbirlerinin sırtlarında yazarlardı. Sorulan suâllere gâyet açık ve doyurucu cevaplar verirdi.

Derin ilim sâhibi idi. On üç çeşit ilimde ders verirdi.

Sabah ve ikindiden sonra tefsîr, hadîs ve fıkıh; öğleden sonraları Kur'ân-ı Kerîm ve kırâat dersleri okuturdu. Akşam ve sabah ise, usûl-i fıkıh ile nahv, Arabî cümle bilgisi verirdi. Onun bereketiyle talebeler çabuk ilerlerlerdi.

Tabiblerin tedâvî edemediği hastalar ona gelirler, onun duâsı bereketiyle şifâ bulup giderlerdi.

Fakîrlerin ve dervişlerin nafakasını satın almak için, vazîfe-i hizmetçilerinin, bir başka işi olsa yâhut hastalansalar; kendisi çarşıya çıkar, cedit Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz'e uyararak, ev için lüzûmlu şeyleri satın alırdı. Bir toplulukla yolculukta olsa ve bir yerde konaklasalar; kendi eliyle, el değirmeninde buğday öğütür, hamur yapar, ekmek pişirir ve hepsine taksim ederdi. Kendini ziyârete gelenlere saygı gösterir, tevâzu ederdi. Çok günler, et ve yağ yemezdi.

Allâhü Te'âlâ'nın izni ile bir anda birçok yerde bulunurdu.

Mevlana Halid-i Bağdadi (k.s.)

Müceddid idi. Süleymânîye'de devrin meşhûr âlimlerinden ilim öğrenip, icâzet aldı. Sarf, nahiv, edebiyât, usûl, mantık, hikmet (fen), hey'et (astronomi), geometri, hesâb ilimleri ile tefsîr, hadîs, fıkıh, kelâm, tasavvuf ilimlerini ve diğer ilimleri öğrendi. Fîrûzâbâdî'nin *Kâmûs*'unu ezberledi. Öğrendiği bütün ilimlerde dîn ve fen adamlarına hocalık yapacak derecede üstün bir bilgiye sâhip oldu. Dîn ve fen ilimlerindeki üstünlüğü ve geniş bilgisi sebebiyle zamânının bütün âlimleri ve velîlerinin takdirlerini kazandı. Hangi ilimden ve hangi fenden ne

sorulursa sorulsun derhal cevâbını verirdi. Zekâsı ve bilgisi karşısında akıllar hayrete düşerdi...

Mevlana Celaledin-i Rûmî (k.s.)

Mevlânâ Hazretleri, Halep'te el-Halâviyye ve Şam'da el-Makdisiyye Medresesinde bulundu. Muhyiddîn-i Arabî, Kemâleddin bin Adîm, Sâdeddîn-i Hamevî, Osman Rûmî, Evhadeddin Kirmânî, Sadreddîn-i Konevî gibi zamânın âlim ve velîleriyle sohbet edip onlardan da ilim öğrendi. Onların teveccühlerini kazanan Mevlânâ Celâleddin, Şam Medresesinde zaman zaman Hızır Aleyhisselâm ile görüştü. Tasavvuf ilminde bir müşkili olursa Hızır Aleyhisselâm ortaya çıkıp meselelerini hâllerdi. Tefsîr, hadîs, fıkıh, mantık, usûl, meânî, edebiyât, matematik, fen, tıp gibi pek çok zâhirî ilimlerde mütehassıs oldu. Gündüzleri ilim öğrenir, gecelerini ibâdet içinde, Allâhü Te'âlâ'yı zikrederek ve Kur'ân-ı Kerîm okuyarak geçirirdi. Seher vakitlerinde tövbe ve istiğfâr ederek çok ağlar, gözyaşları sel gibi akardı. Allâhü Te'âlâ'nın muhabbetiyle yanar, O'na kavuşmak arzusuyla tutuşurdu. Tasavvuf ilminde de yüksek derecelere kavuşan Mevlânâ Celâleddin Muhammed Rûmî, hocalarından yazılı icâzet ve diploma aldı.

Mevlânâ Hazretleri'nin, on beş gün ağzına hiç lokma koymadığı zamanlar olurdu. Nefsinin istediklerini yapmamak için kapıda köpekler için hazırlanan yemek artıklarının yanına gider, nefesine; "Ey nefis! Bana istediklerini yaptırıp rûhumu emrin altına almak mı istiyorsun? Arzunun yerine gelmesini istiyorsan, önce yemek artıklarını yemen lâzım! Yâ ye veya beni bu hâlimle kabûl et!" diyerek nefsiyle mücâdele ederdi. Böylece nefsinin isteklerini hiç yapmaz, onu rûhuna köle ederdi ve bu hâlde aylar birbiri ardından geçer giderdi...

Yukarıda "Kutbiyyet, Gavsıyyet" gibi manevi vazifeleri kendi çağlarında üstlenmiş zâtlardan bir kaçının hayatından kısaca bahsettik. Günümüze gelirsek... Günümüzde de mürşîd-i kâmil, gavs, müceddid vs. gibi lakablarla anılan

kimselerden o zâtlardaki manevî hâlleri, onlardaki ilmi ve onlardaki mücâhedeyi görmeyi istemek hakkımız değil mi?

KADINLARA SOHBET YAPMAK UYGUN MU?

144
?

Geçmişte yaşamış tarikat şeyhlerinin, kadınları irşadları nasıl olmuştur? Günümüzde yapılan kadınlarla görüşmek, onların bulunduğu meclislerde sohbet etmek vs. gibi uygulamaların tarîkatta yeri var mıdır?

Hicab âyeti indikten sonra Nebî (s.a.v.) Efendimiz kadınları çoğunlukla eşleri vasıtasıyla bazen de perde arkasından görüşmek sûretiyle irşâd etmiştir.

Bu sünnete tâbi olarak, son devrin mânevîyat büyüklerinden Hz. Mahmud Sâmi Ramazanoğlu (k.s.) da kadınları; kocaları vasıtası ile irşâd etmiş, onlara hiçbir zaman toplu veya tek tek sohbet yapmamıştır. Kadınlara zikir telkinini de kocaları vasıtasıyla yapmıştır. Bu usûl, mânevîyat ehlinin yoludur.

Bu yolun büyüklerinden Mevlana Halid-i Bağdadi (k.s.)'nin bir talebesine yazdığı mektupta şu ifadeler yer alır: **“Ubeydullah Efendi, kadınların eve gelmelerine mâni olsun. Bu iş onun tarîkattan çıkışına sebep olur.”**²⁷⁹

İmâm Şârânî Hazretleri bu konuda şöyle der: “Başlangıçta birçok ‘şeyh’ ve ‘derviş’, kadınlarla yakınlıkla onlara mânevî bir baba olduklarını, böylece birlikte oturmalarının ve o kadınlara bakmanın câiz olacağını düşünürler. Buna karşılık kadın da, o kimseye bir baba gözü ile bakmanın câiz olduğu düşüncesine vararak yüzünü göstermede bir sakınca duymamaya başlar. İşte bu düşünce ve davranışlar, temiz olan şeriat yolundan ayrılmak demektir. Belki de şeytan bu türlü düşünce ve davranışları onlar için bir zina başlangıcı olarak hazırlamıştır. Hakk Teâlâ her türlü şaibeden uzak Peygamber hanımları hakkında ashâb-ı kirâma şu emri vermiştir: “...Bir de onun (Peygamber (s.a.v.)’in)

²⁷⁹ Muhammed b. Abdullah Hanî, *Âdâb*, s. 383

zevcelerinden lüzumlu bir şey istediğiniz vakit, perde ardından isteyin. Bu davranış gerek sizin ve gerek onların kalpleri için daha uygun ve daha temiz olmuş olur.” (Ahzâb s. 53)²⁸⁰

ŞEYHLİK BABADAN OĞULA GEÇER Mİ?

145
?

Postnişinlik, şeyhlik, mürşidlik gibi mânevî makamlara istişare yahut seçimle gelinir mi? Bir kimse, ehil olmadan, sırf oğlu yahut akrabası olduğu için o zâtın vazifesini devralabilir mi? Mânevî yolda vazifelendirme usulü nedir?

Evliyâ'nın büyüklerinden Mansûr el-Betâhî Hazretleri'nin²⁸¹ vefatı yaklaşınca hanımı:

- Efendi! Oğluna vasiyet et onu yerine vekîl bırak, dedi. Mürşid-i kâmil olan Şeyh Mansûr el-Betâhî Hazretleri:

- Hayır, kız kardeşimin oğlu Ahmed Rufâî'yi yerime vekil bırakacağım, dedi.

Hanımı çok ısrâr etti. Ağladı.

- Oğlumuz varken sen başkalarını, yerine “şeyh” tayin ediyorsun. Bizden sonra çocuklarımızın kıymeti kalmaz, gibisinden çok söylendi.

O büyük zat, hanımını susturmak için, oğlu ile talebesi Ahmed Rufâî'yi yanına çağırdı.

²⁸⁰ İmâm-ı Şâ'rânî, *Uhûdü'l Kübrâ*, s. 498

²⁸¹ Mansûr el-Betâhî Hazretleri, 13. asırda Irak'ta el-Betâih denilen yerde yaşadı. Ölüm ve doğum târihleri bilinmemektedir. Devrin büyük âlim ve evliyâlarındandır. Seyyid Ahmed Rufâî Hazretleri'nin, hem dayısı ve hem de hocasıdır. Bu hâdiseden anlaşıldığı gibi, irşad makamı, evliyâlık, şeyhlik gibi manevî dereceler hiç kimsenin tekelinde olmadığı gibi herhangi bir aileye de mahsus değildir. Kim çalışırsa, o, yüce makamlara çıkar. Her Müslümân, evliyâ olabilir. Bu gün şeyhliği saltanat gibi, babadan oğula veya kardeşten kardeşe intikal ettiren insanlar, bundan ders almalıdır. (Ömer F. Hilmi, *Kötü Âlimler ve Sahte Şeyhler*)

- Gidin bana biraz çiçek toplayın getirin, dedi. Gittiler. Oğlu, demet demet çiçekler getirdi. Her biri değişik renkteydi. İnsanın içini açıyordu. Hoş kokular saçıyordu.

Ahmed Rufâî ise eli boş döndü. Boynunu büktü. Mahçûp bir edâ ile hocasının yanına geldi. Hocası:

- Neden çiçek toplamadın, diye sordu.

Üzüntülü bir şekilde cevap verdi:

- Efendim! Elimi uzattığım her çiçek, Allâhü Te‘âlâ’yı tesbih ediyordu. Koparmaya kıyamadım.

Hanımı; bu hâli görünce şeyhliğin babadan oğula miras yolu ile geçen bir makam, mevki, saltanat ve mal olmadığını anladı. Sesini çıkarmadı. Isrârından vazgeçti.²⁸²

Gözyaşları

Seyyid Ahmed Rufâî Hazretleri buyurdu:

“Tarîkat, şeyhlik ve evliyâ olma derecesi, dede ve babadan kimseye miras kalmaz. Çalışmakla olur. İbâdetle olur. Gözyaşları dökmekle olur. Müslümânları sevmekle olur.”²⁸³

Sahte Şeyhlerin Sohbeti Zehirdir

İmâm Rabbânî Hazretleri sahte şeyhler için şöyle buyurdu:

“Ermeyen bir şeyhin çevresinde bulunmak, onunla sohbet etmek ve ona bağlanmak, zehirli bir kılıç ile yaralanmaktan daha beterdir. Zehirli kılıç, insanın maddî hayatını alır; sahte şeyhler, insanın mânevî hayatını öldürür.”²⁸⁴

İddia Sahiplerinden Uzak Durmak Gerek

Şeyh, İmâm, Allâme, Müfessir, Muhakkik, Seyyid İsmail Hakkı Bursevî (k.s.) Hazretleri²⁸⁵ buyurdu:

²⁸² *Evliyâlar Ansiklopedisi*, c. 8, s. 98

²⁸³ *Mecâlisi Ahmed Rufâî*, s. 47

²⁸⁴ İmâm Rabbânî Hazretleri, *Mektubat*, c. 1, s. 73, Mektup: 61

²⁸⁵ Ömer Faruk Hilmi, *Kötü Âlimler ve Sahte Şeyhler*, s. 98

“Babadan, âbâ ve ecdâddan miras yoluyla şeyhlik iddia edenlere asla tâbî olmamak gerekir. Çünkü babadan miras yoluyla şeyhlik iddia edenlerin, hakîkat âlemine götüren tarîkat-ta, bir hidâyet ve nasipleri yoktur.”

Bunlara, yâni miras yoluyla şeyhlik makâmına oturanlara uymak uygun değildir. Bunlara uymak ve onlara mürid ve talebe olmak câiz değildir.²⁸⁶ (Muhammed Ma'sûm Fârûki gibi babasından sonra, onun yerine geçen bir kimse varsa da bu, o zâtın kendi durumu ile ilgilidir. Böyle bir zât ile kıyas yapmak yersizdir. İslâm târihinde rüşd ve hidâyeti onun ki kadar yaygın olan bir âlim ve mürşid görülmemiştir. Dokuz yüz bin kişi ona talebe olup elinde tövbe etmiş, talebelerinden yüz kırk bini evliyâlık mertebelerine kavuşmuş, yedi bini de mürşid-i kâmil, tam ve olgun bir âlim olarak yetişip irşâd ile emrolunmuştur.)

YOL GÖSTERİCİLERDE ARANACAK VASIFLAR

146
?

Mânevî alanda, yol gösterici (mürşid) seçerken neye dikkat edilmelidir?

İmâm-ı Gazâlî (k.s.) Hazretleri şöyle buyurdu:

“Havada uçan, suyun üzerinde yürüyen veya ateş yiyen ve yahut da bunlardan başka harikulâde hâller gösteren bir şeyhi gördüğün zaman onu iyi araştır. O şeyh, eğer Allâh (c.c.)’un farzlarından ve Resûlullâh (s.a.v.)’in sünnetlerinden birini terk ediyorsa yalancıdır, düzenbazdır. O, evliyâ değildir. O şeyhin işleri asla kerâmet değildir; belki istidrâçtır. (İstidrâç: Manevî olgunluk sahibi olmayan kimselerden şeytan vesilesiyle sâdır olan olağan üstü hâl.)”²⁸⁷

Tasavvuf konusunda şerîat ve hükümlerinin değerini bilmeyen, şerîat ile amel etmeyen kişiden yüz çevirmek lâzımdır.

²⁸⁶ *Ruhu'l-Beyan Tefsiri*, c. 1, s. 274 (Terc.: Ömer F. Hilmi)

²⁸⁷ İmam Gazâlî, *Mukâşşefetu'l-Kulub*, s. 48; *Daru'l-Ma'rife*, 1996, Beyrut

Çünkü o (şerîat ilimlerini, hükümleri ve hikmetlerini bilmeyen kişi) kısırdır.

Mânevîyattan yoksun ve irşad derecesine yükselmeyen “müteşeyyih” (sahte şeyhe) bağlanan müritlerin çalışmaları da sonuçsuz kalmaya mahkûmdur.

“O gün yüzleri ateşe çevrilirken “Ah!” derler; “Ah, ne olurdu bizler Allâh’a itaat edeydik, Peygamber’e itaat edeydik!” “Yâ Rabbena! Ey Rabbimiz!” demektedirler, “Doğrusu bizler beylerimize ve büyüklerimize itaat ettik de bizi yanlış yola götürdüler. Yâ Rabbena! Onlara azâbın iki katlısını ver ve kendilerini büyük bir lânet ile lânetle!” (Ahzâb s. 66-68)

Allâhü Te‘âlâ Hazretleri buyurdu: “Ve sâdıklarla beraber olun.” (Tevbe s. 119) Yâni, sâdıkların cümlesinden olun ve sâdıkların sohbet arkadaşları olun.

İşte bu sebeple bazı hikmet ehli şöyle buyurdu. “Kişi, bekâsını (yerleşip kalacağı yeri) seçerken dînen en güzelini tercih etmesi lâzım gelir. Tâ ki sâdık ve samimî ihvan (dîn kardeşleri) ile yardımlaşsın.”

Hiz. Îsâ (a.s.)’ya soruldu: “Yâ Rûhullâh! Kiminle oturulur?” Îsâ (a.s.) buyurdu: “Konuşması ilminizi artıran, görülmesi size Allâhü Te‘âlâ Hazretleri’ni hatırlatan ve ameli sizi âhirete râğbet ettiren sâlih kimselerin meclisinde oturun.”²⁸⁸

147
?

“Mürşid-i Kâmil”in özellikleri nelerdir?

Şerîat-ı Mutahhara gereğince istikâmet üzere amel ediyor olması, insanları şerîatı tatbik edip yaşamaya ve Allâhü Te‘âlâ’yı huzur ile zikre irşad etmesi,

Mümkün mertebe bütün insanlara nasihat etmesi,

Onlara takva yolunu göstermesi,

²⁸⁸ İsmail Hakkı Bursevî, *Ruhu'l-Beyân Tefsiri*, c. 17, s. 135 (Terc.: Ömer F. Hilmi)

Şer'an yapılması câiz görülmeyen şeylerden de nehyetmesi (sakındırması),

Bütün mahlûkata (yaratılmış olan her canlıya) şefkat ve merhamet nazarıyla bakması,

Gerektiği kadar fıkı ve tevhid akidelerini iyi bilmesi,

Mü'minlerin ayıplarından muttali (vâkıf) olduklarını setretmesi, örtmesi,

Mürşid ehl-i keşiften ise, kalblerin kemâlâtını ve âdabını, nefsânî hastalıkları ve nefsin âfetlerini bilmesi gerekir. Şayet ehl-i keşif değilse, müridde meydana gelen hâllerden veya görünüşünden bunu bilmelidir.

Gönül zenginliğine sahip, ancak Allâh Rızasına muhalif işlerde kızan, güzel ahlâk sahibi bir zât-ı kâmil olmasıdır.

Bütün mâsîyetleri (günahları) terk, farzlara, vâciblere, gücünün yettiği kadar sünnetlere uymak ve mümkün olduğu kadar Zikrullah'a ve salevât-ı şerîfeye devam gibi vasıflardan başka şeyler mürşidlik için şart değildir.

Soru: İrşâda salâhiyetli mürşidin, kerâmet göstermesi şart mıdır?

Cevap: Kerâmet şart değildir. Çünkü sahâbe ve tâbiînin çoğundan (bazıları hariç), kerâmet nakledilmemiştir. Hattâ sahâbe-i kiramın en faziletlisi olmasına rağmen Hz. Sıddık-ı Â'zam'dan çok az kerâmet nakledilmiştir. Allâh (c.c.), cümlesinden razı olsun.²⁸⁹

EHLİYETSİZ 'ŞEYH'LERİN DURUMU

148
?

Ehil olmadan irşâda kalkışanların uhrevî durumları nedir?

"Yahûdîler dediler ki: "Hristiyanların, dayandıkları bir

²⁸⁹ Muhammed Es'ad Erbîli, *Risale-i Es'adiyye*

şeyleri yoktur.” Hristiyanlar da: “Yahûdîlerin, dayandıkları bir şey yoktur.” dediler. Hâlbuki onlar da kitabı okuyorlar, onlar da hiçbir şey bilmeyenler de aynı sözü söylediler. Artık, Allâh, bu ihtilâf ettikleri şey hakkında kıyâmet günü aralarından hükmünü verecektir.” (Bakara s. 113)

İyi bilmelisin ki her grup ve her fırka, kendilerinde olanla övünür durur. Bu durum, yalnız sapık fırkalara mahsûs değildir; aksine bir sûfi ile diğer sûfi, şeyh ile diğer şeyh ve âlimle diğer âlim arasında da cereyân eder. Binaenaleyh, her grubun karşı tarafı hata ile suçlaması, devam eder gider. En iyisi, hîdâyete tâbî olmaktır.

Büyüklerden biri demiştir ki; “kim nefis terbiyesi yapmadan, dünya ve âhireti tanımadan, sırf basit dünya menfaati (şöhret, itibar gibi) için gönül sâhibi ve irşâd ehli olduğunu iddiâ ederse bunun cezâsı:

Resûlullâh (s.a.v.)’in Mi’râc Gecesi gördüğü kadınların cezasının kat kat fazlası olacaktır ki; bu kadınlar, makaslarla göğüslerini kesmektedirler. Efendimiz (s.a.v.):

“Bunlar kimdir?” diye sorduğunda, Cibrîl (a.s.):

“Bunlar, zinâ yoluyla çocuk dünyaya getirenlerdir.” diye cevap vermiştir.

Buna dayanarak delîlsiz dava bâtıldır. Delîlsiz iddiânın sâhibi, hem kendi sapmış hem de başkalarını sapıtmış olur. (Mânevî yoldan kendisine böyle bir vazife verilmediği hâlde) Şeyhlik iddiâ eden; zinâ yapan kadına benzer, onun hevâsına tâbî olan da veled-i zinâ gibidir. Böylece, ehil bir terbiye edicisi olmadığından veled-i zinâ, hükmen helâk olmuş demektir. Bid’ata tâbî olmanın neticesi bi’dat ve küfürden başka bir şey değildir.²⁹⁰

²⁹⁰ Hz. Mahmud Sâmî Ramazanoğlu (k.s.), *Bakara Sûresi Tefsiri*, s.195

Manen görevlendirilmemiş (nâ ehil) şeyhlerin özellikleri nelerdir?

İsmail Hakkı Bursevî hazretleri *Rûhu'l Beyân Tefsiri*'nde bu konuda şunları nakleder: “Tasavvuf yoluna giren kişinin müşid-i kâmile olan ihtiyacı; denizde boğulmakta olan kişinin, kendisini boğulmaktan kurtarması için iyi bir yüzücüye olan ihtiyacı gibidir.

Yüzücü, diğerlerini kurtarmak için onların elinden tutar. Yüzücü olduğunu söyleyen kişi, eğer tam iyi yüzme bilmiyorsa, kendisiyle beraber elini tutanların (müridlerinin) hepsi helak olup giderler.

Günümüzde mürid olmayan kişiler, şeyhlik iddia etmeye başlamıştır. (İsmail Hakkı Bursevî Hazretleri 18. yüzyılın başlarında yaşamıştır, günümüzdeki durumu kıyas edelim.)

Cahil şeyhler;

İsimlerinin anılmasını, şöhretlerinin yayılmasını, müritlerinin çok olmasını isterler.

Bu yolda makam, mevki, kabul ve rant elde etmek için gayret sarf ederler.

Bu cahil şeyhler, bu büyük işi (irşad makamını) ve büyük övgüye layık olan (velâyet makamını ve şeyhliği) çocukların oyuncağı ve şeytanın güleceği bir şey hâline getirdiler.

Hatta şeyhlik makamına, miras yoluyla oturmaya başladılar. Onlardan biri öldüğü zaman, o şeyhin oğlunu, hemen onun makamına oturtuyorlar. **Şeyhliği baba ve dededen alanların tarikatları; gerçekten bitmiş, nuru sönmüş ve kesilmiştir.**

Şeyhlik makamı, maddî bir makam değildir. Şeyhlik makamı, mânevî bir makamdır. Şeyh olmak için bir kişinin önce, evliyâ ve âlim olması lâzımdır. Velâyet makamına eren kişi; ilim, amel, takva ve ihlas ile Allâh (c.c.)'a yaklaşıp.

Şeyhlik sebebiyle nefsin hazlarını (insanların ilgi ve saygısını) kendisine çeken (ve dünyevî kazanç elde edenler), yeryüzünde Allâh (c.c.)’un şahidleri olan gerçek evliyânın indinde mel’ûndurlar. Çünkü bu kişiler kendilerini, büyük sâdâtın (evliyâullah ve mürşid-i kâmillerin) yerine koydular.”²⁹¹

150
?

Ehil olmayan şeyhlerin hükmü nedir?

Mürşid-i kâmil olmadığı hâlde mürşidlik ve şeyhlik iddia edenler, hakikatte yol kesen eşkiyâlardır.

Kutta-i Tarik: Bir yerden bir yere giden kişi veya kervânların yolunu kesip onların değerli eşyâ ve paralarını alan haram-zâdelere “kutta-i tarik” (yol kesen) eşkiya denilir.

Bu sahte şeyhler, yol kesen eşkiyâlardan daha tehlikeli ve daha zararlıdır. Çünkü eşkiyâ yolcuların mallarını ve paralarını alır; bu sahte şeyhler ise insanların hak yola girmelerine, manen yükselip; Allâhü Te‘âlâ Hazretleri’ne dost olmalarına mâni olmaktadır.

Nefsini konuşan, büyük velîlere mahsus olan hitâba muhatab olmadığı ve nefsine onlara gelen ilhâm gelmediği hâlde (kendisine ermiş görüntüsü verenler) de zâlimlerdendir. Mânevîyattan konuşmak için kendilerini zorlayan, Allâhü Te‘âlâ Hazretleri’nin kâmil kullarının kalblerinin üzerine indirdiği esrâr ve hakikatleri konuştuklarını iddia edenlerin hepsi zâlimlerdendir.

Kendilerinin mânevîyat ehli olduğunu iddia edenlerin (halkı çevresine toplayıp mânevî yollarını kesenlerin) zulmü, zulümlerinin zararları ve onların iftirâların ölüm anında anlaşılır. (Yâni evliyâ olmadıkları hâlde biz evliyâyız deyip Allâh (c.c.)’a iftirâ etmeleri ve konuşmaları Allâh (c.c.)’dan ilhâm

²⁹¹ İsmail Hakkı Bursevî, *Rûh’ül Beyan*, c. 7, s. 143-144, c.12, s. 108 (Terc. Ömer F. Hilmi)

aldıklarını iddia ederek yaptıkları söylemlerinin cezâsı ruhun ilgisinin bedenden kesilmesi anında ortaya çıkar.)

Bunların (sahte şeyhlerin ve evliyâlık taslayanların) ruhları, kalıplarından kerhen ve istemeyerek çıkar. Çünkü onların ruhları, dünyevî şehvetler ve lezzetlere bağlıdır. Onlar, gaybî hakikatler lezzetinden ve uhrevî zevklerden mahrumdurlar.²⁹²

İCÂZET KAVRAMI

151
?

Zâhiri ve bâtınî ilimlerde icâzet kavramını açıklar mısınız?

İcâzet, zâhirî dîn ilimlerinde veya tasavvuf-tarîkat sahasında olur. Bir kimsenin gerçekten dîn âlimi yahut tarîkat şeyhi olabilmesi için elinde yazılı ve hakikî icâzetname bulunması icap eder.

Tarîkatlarda da bir kimseye şeyhlik yâhud halîfelik ancak icâzetle verilir. Medrese ilimlerinde icâzet ya bütün ilimler ya da sadece bâzı ilimler için verilebildiği gibi birtakım üstadlar tek mevzuda, meselâ sadece hadîs okutabilmek veya muayyen bir kitabı okutabilmek mevzuunda icâzetname vermişlerdir.

Bilindiği gibi İslâmî ilimler ve faaliyetler iki ana bölüme ayrılır. Birincisi: Zâhirî ilimler ki bunlar medreselerde dîn ulemâsı, fakihler, müderrisler tarafından talebe-î ulûma okutulur. İkincisi: Ahlâka, tasavvufa, nefislerin tezkiyesine, şeriatın bâtın tarafına ait ilimler ki bunlar sûfî tarikleri tarafından tekkelerde, zaviyelerde müridlere ve dervişlere şeyhler ve mürşidler tarafından öğretilir. Birinci ilimlerde söz, ikinci ilimlerde hâl (tavır, hareket, yaşayış) esastır. **Bir kimsenin gerçekten dîn âlimi yahut tarîkat şeyhi olabilmesi için elinde geçerli, yazılı ve hakikî icâzetname bulunması icap eder.**

²⁹² İsmail Hakkı Bursevi, *Rûh'ül Beyan*, c. 7, s. 143-144, c.12, s. 108 (Terc. Ömer F. Hilmi)

İcâzeti; tabiatıyla icâzetli bir âlim verebilir.

Her iki ilim dalı da kaynağını, Resûlullâh (s.a.v.) Efendimizden alır.

Ehl-i sünnet Müslümanlığının bozulmadan, saflığı bulandırılmadan, bid'atlarla karıştırılmadan devam edebilmesi için şer'î ve tasavvufî (zâhirî ve bâtinî) ilimlerin mutlaka icâzetli ulemâ ve meşayih (dîn âlimleri ve şeyhler) tarafından ümmete öğretilmesi gereklidir.

Hiz. Peygamber (s.a.v.)'den bu yana icâzetli âlimler İslâmîyeti iki yolla kendilerinden sonraki nesillere ulaştırmışlardır:

Birincisi: Talebe yetiştirerek, kendileri gibi icâzetli âlimler bırakarak

İkincisi: Kitap yazarak.

Tarîkat büyükleri de yerlerine geçecek şeyhler, halîfeler yetiştirdikleri gibi, İslâmî eserler de vermişlerdir. Bu sûretle, yâni icâzet silsilesiyle İslâmîyette bir kopukluk, herhangi bir sapma olmaksızın, yegâne hak dîn dünyâya indirildiği zamândan günümüze kadar ilk sâfiyetiyle devâm etmektedir. Bu mukaddes emanetin bekçileri icâzetli ulemâ ve meşayihdir.²⁹³

152
?

Tarîkatta, şer'î ilim tahsilinin ve bununla amel etmenin önemi nedir?

Bu konuda Ahmed er-Rufâi (k.s.) şöyle buyurmuştur: “Efendiler! Haris buyurdu ki, Beyazıd-ı Bistâmî buyurdu ki..., Hallac-ı Mansûr dedi ki... gibi sözler ediyorsunuz. Bu ne hâldir? ... Sizler bu sözlerden önce; Şafii dedi ki, Ahmed b. Hanbel dedi ki, İmâm-ı A'zam dedi ki gibi sözler söyleyiniz. **Önce, kesin ve açık olan kulluk muamelelerinizi sıhhate kavuşturunuz. Sonra da, diğer sözlerle faydalanmaya çalışınız.**” Haris dedi, Ebû Yezid dedi.” gibi laflar ne noksanlık ge-

²⁹³ İmâm Zehebî, *Büyük Günâhlar*, Ek Bölüm, s. 273-275

tirir ne de fazlalık. Şafii buyurdu, Malik buyurdu gibi (onların fetvalarını aktarmaya başlangıç olan bu misilli cümleler) yolların en kolayı, mesleklerin Allâh (c.c.)’a en yaklaştıracı olanıdır. Şerîfatın sütunlarını, ilim ve amel ile güçlendiriniz. Sonra da ilmi hükümlerin ve amellerdeki hikmetlerin derinliklerine himmetlerinizi yöneltiniz. İlim meclisi, bir adamın bilgisizce farz ibadetlerden ayrı olarak yaptığı yetmiş senelik nâfile ibadetinden daha üstündür. Âyet-i kerîmede şöyle buyrulur:

“De ki: Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer, s.9)
Bir başka âyette de:

“De ki yahud karanlıklar ile nur bir olur mu?” (R’ad, s. 16)
buyrulur.

Tarîkat şeyhleri ve hakikat meydanlarının süvarileri sizlere diyorlar ki: Bilgelerin (âlimlerin) eteklerine sarılınız. Size, felsefeye dalınız demiyorum. Fıkıhı derinlemesine öğreniniz, diyorum.”²⁹⁴

153
?

Meşhur fukaha, muhaddis ve zâhir ulemâsından, tarîkâta intisab edenler olmuş mudur? Dört mezhebden örnekleri kimlerdir?

Zâhirî ilmi öğrenmek; insanı bâtinî ilimden (tarikat yolundan) istifadeye karşı ihtiyaçsız bırakmaz. Bu mânâ, Hanefî Mezhebi imamlarından ilk ve son gelen âlimlerde sabit görülmüştür. Onlar, zâhirî ilimle yetinip, bâtinî ilimlerden geri kalmamışlardır. Hanefî Mezhebi’nden İbn-i Hümam, İbn-i Şiblî, Şûrun Bilâlî, Hayreddin Remlî, Hamevî ve diğerlerini sayabiliriz.

Şafîî Mezhebi’nden ise şu zatları sayabiliriz: Sultanü’l Ulemâ İzz. b. Abdisselâm, İmâm-ı Gazalî, Tâceddin-i Subkî, Süyutî, Şeyhülislâm Zekerîya el-Ensari, Allâme Şahab b. Hâcer Heytem-î Mekkî ve daha başkaları...

²⁹⁴ Ahmed er-Rufâî, *Kurtarıcı Öğütler*, Bedir Yayınları, s. 120

Malikî Mezhebi'nde de onlara benzer zatlar vardır: Ârif-i billah Ebû Hasan-ı Şazelî ve bu zâtın halîfesi Şeyh Ebül Abbas Mürsî ve bu zâtın halîfesi Şeyh b. Ataullah İskenderî, Arif b. Ebi Cemre, Nasîrüddin Likanî, Şeyh Allâme Muhakkik Ârif Ahmed Zerruk Berlisî ve diğerlerini sayabiliriz.

Aynı şekilde, Hanbelî Mezhebi'ndeki şu zatları da sayabiliriz. Şeyh Abdülkadir Geylânî başta olmak üzere, Şeyhülislâm Şeyh Abdullah Ensârî-i Herevî, Şeyh b. Neccar Fütûhî gibi zatlar vardır.

Bu üstün vasıflı âlimler, zâhirî ilimlerdeki nasiplerini doya doya aldıktan sonra, bâtinî ilimlerle meşgul olmaya koyuldular. Mânâ ehli zatlarla sohbet edip hizmetlerinde bulunmak suretiyle faydalanma yoluna girdiler. Temiz itikad ve ihlâsla bu yola sülûk edip kemâle erdiler.²⁹⁵

ZÂHİREN ŞERİÂTE UYMADAN OLMADAN MANEVÎ KEMALÂT OLUR MU?

154
?

Cemalnur Sargut tarafından şu ifadeler serd edilmektedir: *“Tesettür hakkındaki düşüncelerim: “Tesettürün insanın gönlünde olduğuna îmân ediyorum. Esas önemli olan, çirkin huyların ve aynı ölçüde aşırı güzelliklerin örtülmesidir. İslâm eşittir tesettür, diye bir şey oldu. Hâlbuki İslâm'ın beş şartı içinde tesettür yok. Ayrıca da İslâm güzel ahlaktır.”*²⁹⁶

Bu konunun İslâmî hükmü nedir?

Başı örtmenin de dâhil olduğu tesettür, kesinlikle bir tercih meselesi değil; Kur'ân ve sünnetle sâbit bir “farzdır”, yâni kesin bir emirdir. Her Müslüman kadının uyması gereken bir husustur.

²⁹⁵ Muhammed b. Abdullah Hanî, *Âdâb*, s. 15

²⁹⁶ <http://www.haberturk.com/polemik/haber/744105-cemalnur-sargut-basimi-ortmuyorum-cunku>
(Yayından kaldırılan linklerin içeriği kayıtlarımızda mevcuttur.)

“Ben kalbimi temizledim.” “İslâm’ın şartı değil.” demek ile bu emirden muaf olunabilir mi?

O takdirde bütün günahlar mübah olmalı, çünkü hiçbir İslâm’ın şartı değil. Kalbimiz temiz olsun yeter!

Hâlbuki kalbin temiz olması, çirkin huyların giderilmesi, insanı; Allâhü Te‘âlâ’nın emir ve yasaklarını yaşamaya mecbur eder. Tasavvufun amacı da budur.

Yine Cemalnur Sargut Buda’ya tapanlar için “Böyle bir hürmet, böyle bir saygı sanki putun değil Allâh (c.c.)’un -hâşâ- ayaklarını yıkıyorlar... Onların bu puta taptığı düşünülemez; aslında onlar taştaki hakikate, her yerden tecelli eden Allâh (c.c.)’a tapıyorlar.” diyebiliyor.

Cemalnur Sargut “buda”yı araştırdığı kadar Kur’ân-ı Kerîm’i araştırsaydı ve kendi felsefesine değil; Allâh (c.c.) ve Resûlü (s.a.v.)’ne başvursaydı bu sözleri sarfetmeyecek ve 1400 yıldır ittifakla uygulanan bir emri hafife almayacaktı.

Bakınız Allâhü Te‘âlâ ne buyuruyor:

“Allâh (c.c.) ve Resûlü (s.a.v.), bir iş hakkında hüküm verdikleri zaman, hiçbir mü’min erkek ve hiçbir mü’min kadın için kendi işleri konusunda tercih kullanma hakları yoktur. Kim Allâh’a ve Resûlü (s.a.v.)’e karşı gelirse, şüphesiz ki o apaçık bir şekilde sapmıştır.” (Ahzâb s. 36)

Bir kimse, “önemli olan kötü huyları temizlemek, tesettür kalpte olur” derse ve insanları buna teşvik ederse Allâh (c.c.) ve Resûlü (s.a.v.)’ne itiraz ve iftira etmiş olur. Bunun hükmü de bellidir.

F. MUHTELİF MESELELER

İSLAM ÂLİMLERİNE İFTİRALAR

155

?

Günümüzde maalesef İslâm âlimlerini itibarsızlaştırma siyasetinin ürünü olan söylemlerle karşılaşırız.

Meselâ: “*Hadîşçilerin hep söz söyleyen, sürekli konuşan peygamber anlayışı... Fıkıhçıların Hz. Peygamber’in her söz ve davranışına bir hukuk definesi gibi baktıkları kodlamalı ve formel (biçimsel) peygamber anlayışı. Mistisizmin (tasavvuf) Peygamberi adeta buharlaştırıp bir “enerji bedene” dönüştüren, “Nur-u Muhammedî” felsefesine dayalı irfânî peygamber anlayışı.*” (M. İslamoğlu, *Üç M...*, s. 12) ifadeleri ile hadîs, fıkıh âlimlerine ve mutasavvıflara eleştiri yöneltilmektedir.

Bu eleştirilere verilecek cevap nedir?

“Hadîşçilerin hep söz söyleyen ve sürekli konuşan peygamber anlayışı”

Böyle bir anlayış; İslâmî ilim sisteminde mevcut değildir; tamamiyle bize yabancı, olsa olsa müsteşriklerin ithamından ibarettir. Hayatının her ânıyla ve mübarek ağızlarından çıkan her kelime ile “En Güzel Örnek” olan Nebî (s.a.v.)’den gelen haberleri belli ilmî metodlar çerçevesinde sıhhat dereceleri ile beraber nakleden hadîs âlimlerinin, muhaddislerin bütün himmetleri Resûlullâh (s.a.v.)’den gelen söz ve filleri, olduğu gibi ümmete tebliğ etmeye çalışmaktır. O’nun söylemediğini söyletmeye çalışmak değildir.

Mevzu' (uydurma) hadîsler de muhakkik (gerçeği derinlemesine araştıran) âlimlerin titiz çalışmalarıyla tespit edilecek mevzu'at kitaplarına ayrılmıştır.²⁹⁷

“Fıkıhçıların Hz. Peygamber (s.a.v.)’in her söz ve davranışına bir hukuk definesi gibi baktıkları kodlamalı ve formel (biçimsel) peygamber anlayışı”

Fıkıhçılar; kendi ilim dallarını ilgilendirdiğinden tabii ki Kur’ân ve sünneti, fikhî açıdan inceleyeceklerdir. Bununla birlikte başta dört mezheb imamları olmak üzere bu imamların yolunda giden âlimlerin çoğu, diğer İslâmî ilimlerde de derinleşmişlerdir. İmâm-ı A’zâm (r.a.), Zehebî ve diğer târihçilerin bildirdiğine göre Hadîs Hafızı’dır. (Hadîs hâfızı, yüz bin hadîsi ravileri ile birlikte ezbere bilen kişidir.) Hanbeli Mezhebinin İmâmı Ahmed b. Hanbel (r.h)’in, bir milyon hadîs bildiği rivâyet edilir. Muvatta sâhibi İmâm-ı Mâlik’in ve İmâm Şâfiî hazretlerinin de hadîs ilmindeki yerleri ehline mâlumdur. İkinci İmâm-ı Âzam, diye bilinen, insanların ve cinlerin müftüsü lakabının sahibi Ebû Suud Efendi; aynı zamanda eşsiz bir tefsir bırakmış müfessirdir. Hanefî fakihlerinin en büyüklerinden İbn-i Kemal’in kitap telifinin bulunmadığı fen, sosyal ve dînî ilim dalı yok gibidir. Örnekler çoğaltılabilir.

“Mistisizm (tasavvuf)in, Peygamberi âdeta buharlaştırıp bir “enerji bedene” dönüştüren ve “Nûr-u Muhammedî” felsefesine dayalı irfânî peygamber anlayışı”

Mutasavvıflar, şerîatin zâhirine sarılarak Resûlullâh (s.a.v.)’in söz ve davranışlarını örnek alıp ibadet taatte çok titiz davranmayı kendilerine düstur edinmişler; -hâşâ- buharlaştırmak bir tarafa, Nebî (s.a.v.)’in sünnetini, hayatlarının her alanına taşımışlar, ilim ve ameli bir arada götürmüşlerdir. Tasavvuf ehli, sonradan türetilen bu kavramlardan çok uzaktır. Büyük mutasavvıfların hayatları ortadadır.

²⁹⁷ Suyûti’nin, Ali el Kâri’nin, İbn Cevzi’nin mevzu’at kitapları örnek olarak verilebilir. Ayrıca bkz. *Keşful Hafâ*

Burada zikredilen ithamlar; ilmî dayanağı olmayan, aslında cevap vermeye değmeyecek sığ değerlendirmelerdir. Söyleyenin, **peygamberlik müessesini ve ehl-i sünnet âlimlerini iterek kendisine yer açma çabasıdır**. Ne var ki Resûlullâh (s.a.v.)’den fıskıran ilimleri bize ulaştıran âlimlerimiz hakkında zihinlerde herhangi bir tereddüt kalmaması için kısaca cevap vermeyi uygun gördük.

156

?

Muhyiddin Arâbi (k.s.)’nun²⁹⁸ “Vahdet-i Vücut” görüşünden dolayı küfrüne fetva verenlerin durumu nedir? Kitaplarında geçen ifadeler nasıl anlaşılmalıdır?

²⁹⁸ Şeyhi ekber Muhyiddin İbn-i Arâbi hazretleri, Endülüs’te doğdu, 1240 yılında 78 yaşında Şam’da vefat etti. Zâhir ve bâtin ilimlerinde kâmil idi. Fıkıh ve kelam ilimlerinde müctehid idi. Zekası ve hafızası harikulade idi. Sultanlardan, valilerden, beylerden çok saygı görür, pek çok hediye gelirdi. Hepsini muhtaçlara dağıtırdı. Beş yüze yakın kitap yazmıştır. Yazılarını anlayabilmek belli bir ilmi gerektirir. Yirmi cilt olan *Fütühat-ı Mekkiyye* kitabı, dört büyük cilt halinde 1973’te Beyrut’ta basılmıştır.

Menkıbeleri: “Sin, Şın’a Gelince”

Şeyhi ekber hazretleri, Şam’da, kalbi para sevgisiyle dolu bir grup kimseye; “Sizin taptığınız, benim ayağımın altındadır” dedi. Orada bulunanlar bu sözü anlayamadılar. Rabbimize hâşâ hakaret etti sandılar. Epey kimse aleyhinde konuşmaya başladı.

Vefat ettiğinde de Şam halkı, kabrinin üzerine çöp döktüler. Ancak vefatından sonra onun ne mübarek bir zat olduğu meydana çıktı. İbn-i Arâbi hazretleri “Sin, Şın’a gelince, Muhyiddin’in kabri meydana çıkar ve muradı anlaşılır” buyurmuştu. Osmanlı Sultanı Yavuz Selim Han Şam’a geldiğinde; “Sin, Şın’a gelince, Muhyiddin’in kabri meydana çıkar” sözünün ne demek olduğunu firasetiyle anladı. (Sin’den kastedilen Selim, Şın’dan maksad ise Şam’dır.) Kabrini araştırıp buldurdu. Çöpleri temizleterek, kabrin üzerine güzel bir türbe, yanına bir cami ve imaret yaptırdı.

Ayrıca Hz. Muhyiddin-i Arâbi’nin vefatından önce ayağını yere vurarak, “Sizin taptığınız, benim ayağımın altındadır” buyurduğu yeri tespit ettirip, orayı kazdırdı. Orada küp içinde altın çıktı. Bundan, “Siz, Allâhü Te‘âlâ’ya değil de paraya tapıyorsunuz.” demek istediği anlaşılmıştır.

Şeyh Muhyiddin İbn-i Arabî (k.s.) hakkında İbn-i Âbidin şunları söyler: Ebûssuûd Efendi, *el-Ma'rûzât* isimli kitabından şöyle dedi: “Şeyh Muhyiddin İbn Arabî'nin *Fusûsu'l-Hikem* adlı kitabı şerîattan hariçtir; bunu, insanları dalâlete sevk etmek için yazmıştır, onu okuyan dinden çıkmıştır.” diyene ne lâzım gelir? (*İbn-i Âbidin*, 4.c. s.238-239)

El Cevab: Evet, onda şerîata aykırı birtakım sözler vardır. Bu sözleri, bazı taraftarları şerîat esaslarına döndürmede, tatbik etmekte zorlama yorumlar yapmıştır. **Lâkin biz, yakînen biliyoruz ki bir kısım Yahûdîler, İbn-i Arabî hazretlerine iftira etmişlerdir.** Dolayısıyla bu sözleri okumayı terk ederek ihtiyata riâyet etmek lâzımdır. Bunu Osmanlı Sultanı da nehyetmiştir, artık her yönden uzak durmak gerekir.”

İbn-i Âbidin der ki: İmâm Şa'rânî'nin dediği gibi, bazı hasedçiler; onun bazı kitaplarında küfrü mucib şeyler uydurup koydular ve bu sözler, onun sözü olarak yayıldı. Şa'rânî; asrının âlimleriyle bir araya geldi, üzerinde ulemânın yazıları olan kitabının müsveddesini çıkardı, baktılar ki bu uydurmalar orijinal metinlerde yok.

Hâfız es-Suyûtî'nin, *Tenbihü'l-Gabî bi Tebrieti İbni'l Arâbi* adlı bir risalesinde şöyle der: “İnsanlar (âlimler), İbn-i Arâbi (k.s.) hususunda ikiye ayrıldılar. Hakka uygun olan topluluk, onun velî olduğuna inanır; diğeri de bunun tersine inanır. Bence, doğruyu yanlıştan ayıran söz şudur: Burada, her iki topluluğun râzî olmayacağı bir (üçüncü) yol vardır, o da; Şeyh'in velî olduğuna inanıp edip kitaplarının okunmasının yasaklanmasıdır. Kendisinden de şöyle dediği naklolunmuştur: Biz; kitaplarımızı okumanın haram olduğu bir topluluğuz. Çünkü sûfiyye, birtakım istilâhî lafızlar va'z edip bunda ittifak etmişler ve bu lâfızlarla, fukaha arasında bilinen mânâlardan başka mânâlar kastetmişlerdir. Bunları, bilinen mânâlara hamleden, kâfir olur.

Gazâli, bazı kitaplarında bu hükmü tayin etmiş (Seçip

belirleyici kılmış) ve şöyle demiştir: “Bu sözler, Kur’ân ve sünnetteki müteşâbih lafızlara benzer. Yüz, el, göz, istiva gibi.”

Şeyh-ül İslâm İbn Kemâl Paşa, İbn-i Arabî (k.s.)’yi saygı ile anıp medh-ü sena ettikten sonra bir fetvasında şöyle diyor: “Birçok kitapları vardır. *Fusûs-u Hikemiyye* ve *Fütuhât-ı Mekkiyye* bunlardandır. Mes’elelerinden bir kısmının nass ve mânâsı anlaşılır, Kur’ân ve Sünnet-i Seniyye’ye uygundur. Bazı mes’eleleri ise; ehl-i keşf ve bâtının değil; ehl-i zâhîrin idrâkından gizlidir. Murad olunan mânâyı kavrayamayan kişiye bu makamda susması vâcibdir. Zîrâ Allâhü Te‘âlâ: “Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi yaptığından sorumludur.” (İsra s. 36) buyurmaktadır.

157
?

İslâm âlimlerinin en büyüklerinden olan İbn-i Arâbi (k.s.) hakkında: “*Muhyiddin-i Arâbi -hâşâ- Batı’nın mikroplarını Müslümanlara taşımış, yaymıştır. İbn-i Arâbi, bir kuyuya küçük bir taş attı. Sadrettin Konevi diye Konyalı birisi de aldı onun sözlerinden yeni bir dîn ihdas etti. Kur’ân âyetlerini ve hadîsleri kullanarak Yunan felsefesinden yeni bir dîn îcat ettiler.*”²⁹⁹ **diyenlere verilecek cevap nedir?**

Pasajdan anlaşıldığı üzere Muhyiddin-i Arabî (k.s.) ve Sadreddin-i Konevi (k.s.), İslâm’dan başka bir dîne isnad edilmektedir. Bilindiği gibi, bir kimseye kâfir diyen kişi, karşısındaki gerçekten kâfir değilse kendisi küfre düşer. En doğrusunu Allâh (c.c.) bilir.

Hiz. Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlullâh (s.a.v.) buyurdular ki: “Allâhü Te‘âlâ Hazretleri şöyle ferman buyurdu:

²⁹⁹ Nurettin Yıldız’ın bu konudaki konferansının tamamı için: <http://www.youtube.com/watch?v=mBut3VR-YWU>

(Yayından kaldırılan linklerin içeriği kayıtlarımızda mevcuttur.)

“Kim benim velî kuluma düşmanlık ederse ben de ona harp ilan ederim...” (*Kütüb-i Sitte*)

İmâm Şa’rânî şöyle demektedir: “İbn-i Arabî’nin kitaplarına sokuşturmalar olduğunu, bana Mekke’de oturan Efendim Ebû’t-Tâhir el-Mağribî haber verdi. Sonra da bana, Şeyh’in (İbn-i Arabî’nin) Konya’da kendi eliyle yazdığı nüshası ile karşılaştırdığı *Fütûhât* nüshasını çıkardı. *Fütûhât*’ı kısaltırken tevakkuf ettiğim (kabûl etmekte duraksadığım) ve hazfettiğim (yâni çizip sildiğim) ifâdelerden hiçbirini onda görmedim.”³⁰⁰

En büyük İslâm âlimlerinden Molla Abdurrahman Câmi şöyle der: “Şeyh Sadreddin Hz., Şeyh Muhyiddin-i Arâbî (k.s.)’nin sohbet ve hizmetinde terbiye gördü. Onun vahdet-i vücûda dair görüş ve sözlerini akla ve şeriata uygun gelecek tarzda Şeyh’in maksudını iyice anlamış olarak güzelce yorumlamıştır. Onun bu konudaki araştırma ve yorumlarını görmek sizin İbn-i Arâbî hazretlerinin tasavvufî görüşlerini gereği gibi anlamak mümkün değildir.”

Ahmet Eflakî, *Menakıbü’l-Arifîn* isimli eserinde Mevlana ile Sadreddin-i Konevî arasındaki münasebet ve dostluğa ait pek çok menkibe nakleder. Ayrıca Mevlana Celaledin hazretleri, cenaze namazının Sadreddin-i Konevi (k.s.) tarafından kılınmasını vasiyet etmiştir.

Sonuç olarak velîlerin hayatlarını konu alan kitaplarda da geçtiği üzere Sadreddin-i Konevî, büyük bir âlim ve velîdir.

158
?

İmâm-ı Gazali (k.s.)’un kitaplarının, zayıf rivâyetlerle dolu olduğu iddiası doğru mudur?

Bu mevzuda, Ömer Nasuhi Bilmen şunları söylüyor:

İhya’daki hadîslerin birçoğu, sonradan bazı âlimler tarafından, hadîs ilmine uygun olarak tahrîc edilmiştir (kaynakları

300 İmâm Şa’rânî, *el-Yevâkît ve’l-Cevâhîr*: 8

bulunmuştur). 806 yılında vefât eden Zeynüddin el-İrâkî bu konuda iki ciltlik kitap yazmıştır. Hafız İbn Hâcer el-Askalânî, hocası İrâkî'nin bulamadığı hadîsleri bir ciltte toplamış; İmâm Kasım b. Kutluboğa da *Tuhfetü'l-Ahyâ* çalışmasıyla *İhyâ*'daki hadîslerin sıhhat derecelerini, gözler önüne sermiştir.”

Şunu da ilave edelim ki, (bu sözler) helal ve haram ile değil; yalnız fazilet, terğib ve terhîb ile alakalı olduğundan bunların hadîs olarak zikredilmesinde öteden beri müsamaha gösterilmiştir. İmâm Gazali; kitaplarındaki hadîsleri, kendisinden evvelki ulemânın, sufîyyenin kitaplarından alarak nakletmiştir. Belki bunların sahîhliğine hükmetmiş, bunları bir hüsn-i zann ile alıp nakletmiştir.³⁰¹

İhyâ üzerindeki eski ve yeni bütün bu tahlil ve tenkitler, tasavvuf ehli nezdinde *İhyâ*'ya zerre kadar gölge düşürememiştir. Değil hadîslerinden şüphe etmek, İsmail Hakkı Bursevî'ye göre “*İhyâ*'da itiraz edilecek asla bir harf bile yoktur.” Zîrâ ona göre, “Gazâlî, *İhyâ-i ulûm* isimli eserini tamamladıktan sonra âlem-i mânâda Fahr-i Âlem (s.a.v.)'le görüşerek kendilerine arz ve (ma'nen) imza ettirmiştir.”³⁰²

İsmail Hakkı Bursevî (k.s.), Gazâlî'yi; zâhir ilimlerde imâm, ârif-i billâh, irşada yetkili bir postnişin olarak tanır.³⁰³

159
?

“Bu dîn, ulemânın icâd ettiği dîndir.”³⁰⁴ diyerek İslâm âlimlerini aradan çıkarmak doğru mudur? Âlimler olmadan dîn öğrenilebilir mi?

Ehl-i Sünnet âlimlerinin getirdiklerine uymak İslâmî bir vâcibdir. Delîli şu âyet-i kerîmedir: “Ey îmân edenler! Allâh'a

³⁰¹ Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük Tefsir Târîhi*, c. 2, s. 454

³⁰² İsmail Hakkı Bursevî, *Ferâh'ur-ruh*, c. 2, s. 236-237 (Terc.: Ömer F. Hilmi)

³⁰³ Dr. Seyit Avcı, *Sufîlerin Hadîs Anlayışı* adlı eserden

³⁰⁴ Bu sözün sâhibi kaderi ve tesettürü inkar ile meşhur Hüseyin Atay'dır.

itaat edin. Peygamber’e ve sizden olan emir sahiplerine (ida-recilere) de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz -Allâh’a ve âhirete gerçekten inanıyorsanız- onu Allâh’a ve Resûl’e götürün (onların talimatına göre halledin); bu hem hayırlı hem de netice bakımından daha iyidir.” (Nisa s. 59)

Âyet-i kerîmedeki Allâh (c.c.)’a itaat, O’nun kitabı Kur’ân-ı Kerîm’e uymaktır. Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz’e itaat de onun emirlerine uymaktır. Âyette geçen Ulu’l emirden maksat ise bir görüşe göre mezhep imamlarının, ictihad yoluyla kitap ve sünnetten aldıkları şer’î meselelere uymaktır. **“İhtilafa düştüğünüz konuları Allâh (c.c.) ve Resûlü (s.a.v.)’e arz edin.”** cümlesinden maksad, ilim ve ictihad sahiplerinin kitap ve sünnetten çıkardıkları hükümlere uymaktır.³⁰⁵

KANDİLLER MESELESİ

160
?

Mübarek gecelerden (kandillerden) istifade, bid’at mıdır? Dindeki delîlleri nelerdir?

Önce bid’atın ne olduğunu izah edelim.

Abdullah Dehlevî hazretleri, bid’atı şöyle tarif ediyor: “Bil ki Peygamber (s.a.v.)’den sonra ortaya çıkan her şey bid’attır. Bunun, şerîate uygun olanına bid’at-ı hasene (iyi bid’at), uygun olmayanına da bid’at-ı seyyie (kötü bid’at) denir. İmâm Şâfiî (r.a.)’nin dediği gibi kötü olan bid’ât; sonradan ortaya çıkıp kitap, sünnet, icma veya esere (selef-i sâlihînin sözlerine) muhalif olan bid’attır.”

Şimdi, itibar gören gün ve gecelerin çıkış noktalarına ge-çelim.

Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Beş gece vardır ki bunlarda yapılan duâ reddolunmaz. Receb’in ilk gecesi,

³⁰⁵ Bkz. Fahrudin Er-Râzi, *Tefsir-i Kebir Mefâtihi’l-Gayb*, c. 8, s. 189-190

Şa'ban'ın yarısı gecesi, cuma gecesi, Ramazan ve Kurban Bayramı gecesi" (Beyhâki, İbn Ömer (r.a.)'dan)

Bu geceleri ibadet, tazarru' ve ibtihal (Allâhü Te'âlâ'nın huzurunda boyun bükerek duâda gayret, cehd göstermek) ile geçirmek sünnettir. Selef, buna devam ederdi. Ömer ibn Abdülaziz, Adiyy ibn Evtat'a yazarak: "Senedeki bu gecelerde gaflet etmeyerek ibadete daim ol; çünkü Allâh (c.c.), bu gecelerde rahmetini bolca indirir." (Münavî, *Cami' u ş-Sağir* şerhi) derdi.

Regâib Gecesi:

Peygamberimiz (s.a.v.)'den naklen: "Beş gece vardır ki, onlarda yapılan duâların geri dönüşü yoktur." buyurulan hadîs-i şerîfteki gecelerden birisi Receb'in ilk Cuma gecesidir.

Regâib gecesinin gündüzünde tutulan orucun fazileti de şu hadîs-i şerîfte bildirilmiştir:

Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurdu³⁰⁶: "Receb, Allâhü Te'âlâ'nın ayıdır. Şa'ban, benim ayımdır. Ramazan, benim ümmetimin ayıdır." Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'e "Yâ Resûlullâh! Receb Allâhü Te'âlâ'nın ayıdır ne demektir?" diye soruldu. Cevaben: "Receb, Allâhü Te'âlâ'nın ayıdır. Çünkü Receb, Hakk'ın mağfiretine mahsus bir aydır. Bu ayda kan dökmekten men olunur. Bu ayda çarpışmaya izin yoktur. Bu ayda Allâhü Te'âlâ, peygamberlerin duâlarını kabul etmiştir. Yine bu ayda Allâhü Te'âlâ evliyâsını düşmanlarının elinden kurtarmıştır. Bir kimse Receb ayında oruç tutsa, Allâhü Te'âlâ tarafından üç türlü lütuf ve inâyete mazhar olur. Bunlardan;

³⁰⁶ Enes bin Mâlik'ten (r.a.) naklen Hamid Tavîl, ondan Halef bin Abdullah Sayânî, ondan Ebû Hasan Ali bin Muhammed bin Saîd-i Basrî, ondan Ebû Hasan Ali bin Abdullah bin Cehdam-ı Hamedânî, ondan Ebû Abdullah bin Hüseyin bin Abdülkerim bin Muhammed bin Cezri, ondan Kâdî Ebûlfadl Ca'fer bin Yahya bin Kemâl-i Mekkî, ondan Şeyh Ebûlberekât Hibbetullah Sekatî'nin bize (Abdulkâdir-i Geylânî (k.s.)'a) haber verdiği üzere.

Birincisi, Allâhü Te‘âlâ onun geçmiş günahlarının tümünü mağfîret eder.

İkincisi, ondan sonraki hayatında da onu korur.

Üçüncüsü, mahşer yerinde susuzluktan emin olur, buyurduğunda, orada bulunanlardan bir yaşlı ve pîr-i fânî ayağa kalkıp: “Yâ Resûlullâh, ben Receb ayının hepsini oruç tutamam.” dediğinde, “Sen Receb ayının birinci, on beşinci ve sonuncu günleri oruç tut; hepsini tutmuş sevabına kavuşursun. Çünkü sevâblar on misli yazılır. **Fakat sen Receb-i şerîfin ilk cuma gecesinde gafil olma ki, melekler o geceye Regâib gecesi demişlerdir.** Zîrâ o gece, gecenin üçte biri geçtikten sonra göklerde ve yerde bir melek kalmaz, hepsi Kâ’be-i muazzam ve etrafında toplanırlar. Allâhü Te‘âlâ onların bu toplanmalarına muttali’ olunca, onlara hitâben: “Ey meleklerim, dilediğinizi benden isteyiniz.” buyurur. Onlar: “Yâ Rabbî, istediğimiz, Receb ayında oruç tutanları mağfîret etmendir.” deyip, isteklerini arz ederler. Allâhü Te‘âlâ: Ben Receb ayında oruç tutanları mağfîret ettim buyurur.” dedi.³⁰⁷

Mî'râc Kandili:

“Receb’de bir gün ve bir gece vardır ki kim bu günde oruç tutar **gecesini de ibadetle geçirirse**; sanki yüz sene oruç tutmuş, yüz sene ibadet etmiş olur. Bu, Receb’in son kalan üçüncü gecesidir. (yirmi yedinci gece) Allâhü Te‘âlâ, Muhammed (s.a.v.)’i bu günde ba’s buyurmuştur (peygamber olarak göndermiştir).” (Beyhakî, Şuabu’l-İman Selmân Fârisî (r.a.)’dan)

Berât Gecesi:

“Muhakkak Allâhü Te‘âlâ, Şa’ban’ın yarısı gecesi (Berât Gecesi) dünya semasına nuzûl buyurur (Bu nûzûlün nasıl olduğunu Allâh (c.c.) bilir.) da Kelb Kabilesi koyunlarının kıllarını adedinden fazla sayıda kulunu mağfîret eder.” (İmâm Ahmed, Tirmizi Hz. Âişe (r.anhâ)’dan)

³⁰⁷ Abdulkâdir-i Geylânî, *Gunyetü’l-Tâlibîn*, s. 271

“Şa’ban’ın yarısı olunca gecesinde kaim (ibadetle meşgul), gündüzünde sâim (oruçlu) olun. Zîrâ Allâh (c.c.), güneşin batmasıyla dünya semasına nüzul buyurur da şöyle der: “Mağfiret isteyen yok mu, mağfiret edeyim; rızık isteyen yok mu, rızık vereyim; derde mübtelâ olan yok mu, ona âfiyet vereyim; isteyen yok mu, vereyim; yok mu, yok mu?.. Bu, fecrin doğmasına kadar devam eder.” (Beyhakî, Şuabu’l-Îmân, Hz. Ali (r.a.)’dan)

Kadir Gecesi:

“Kim, faziletine îmân ederek ve sevabını yalnız Allâh (c.c.)’dan bekleyerek, ihlas ile Kadir Gecesi’nde ibadetle meşgul olur, bu geceyi ihya ederse; geçmiş günahları mağfiret olunur.” (Buhârî ve Müslim; Ebû Hüreyre (r.a.)’dan)

Kadir Gecesi’nin faziletiyle ilgili hadîsler çoktur.

Kandil geceleri; ibadetleri sürekli kılmak için bir başlangıç, bir azîm vesilesi olmalıdır. Meselâ kaza namâzlarına başlanıp sürekli, bitirilinceye kadar kılınmalı, Kur’ân-ı Kerîm’den belli bir miktar okunup, sünnet ile sabit olan zikirlerle başlanıp her gün devam edilmelidir. Çünkü “Allâh (c.c.) katında en sevimli ibadet, az da olsa devamlı olanıdır.” (Buhârî ve Müslim Hz. Âişe (r.anhâ)’den)

Zilhicce’nin İlk On Günü:

Şurası da zikredilmelidir ki yukarıda sayılan gün ve gecelerin dışında yine âyet ve sahîh hadîslerle sabit bazı gün ve geceler vardır. Meselâ Zilhicce’nin ilk on günü ve gecesi, Muharrem’in ilk on günü, bayram (ramazan ve kurban) geceleri bunlardandır.

Allâhü Te‘âlâ, Fecr Sûresi’nde, Zilhicce’nin, diğer bir rivâyetle Muharrem’in ilk on gecesine yemin ediyor. “Fecir hakkı için, on gece hakkı için” buyuruyor. (Fecr s. 1-2)

Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Hiçbir gün yoktur ki onda yapılan amel-i sâlih, Allâh (c.c.)’a, Zilhicce’nin on

gününde yapılandan sevimli olsun.” Dediler ki: “Allâh (c.c.) yolunda cihaddan da mı?” Dedi ki: “Evet, Allâh (c.c.) yolunda cihaddan da, ancak şu kişi müstesna ki (Allâh (c.c.) yoluna) nefsi ve malıyla çıkar da bunlardan hiçbir şey ile geri dönmez.” (Tirmizi, İbn-i Mâce, İbn Abbas (r.a.)’dan, İbn Hibban Cabîr (r.a.)’dan)

Âşûre orucu hakkında da Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Ramazan’dan sonra en faziletli oruç, Allâh (c.c.)’un ayı olan Muharrem’dır. Farzlardan sonra da en faziletli namâz, gece namâzıdır.” (Müslim)

161
?

Mevlid Kandili’ni kutlamanın dînimizdeki yeri nedir?

Mevlid Gecesi’nin ve gündüzünün hatta ayının fazileti Kur’ân ve sünnetle sâbittir.

Kur’ân-ı Kerîm, Müslümanlara İslâm’ın ulvi değerleriyle meşru ölçüler çerçevesinde sevinmeyi tavsiye etmektedir: “De ki: ‘Allâh’ın lütuf ve rahmetiyle; yalnız bunlarla sevininler.” Allâhü Te‘âlâ, mü’minlere, “rahmet”le sevinmelerini emretmektedir. Efendimiz (s.a.v.), bizzat rahmettir: “Biz seni, ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiyâ s. 107) âyetindeki “rahmet” İbn Abbas (r.a.) kelimesini Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) olarak tefsir etmiştir.³⁰⁸

Mevlid; bütün İslâm coğrafyasında uygulanan, âlimlerin güzel gördüğü, halkın benimsediği bir gelenektir. “Müslümanların güzel telakki ettiği Allâh (c.c.) katında güzel, çirkin addettikleri ise çirkindir.”³⁰⁹

Her pazartesi Ebû Leheb’in azâbı Allâh Resûlü (s.a.v.)’in doğum müjdesi kendine verildiğinde cariyesi Süveybe’yi azad etmesinden dolayı hafifler. Muhammed b. Nasuruddin

³⁰⁸ Suyutî, *ed-Dürrü’l-Mensur*, c. 3, s. 308

³⁰⁹ İbn Mesud’a ait mevkuf hadîs için bkz. *Hakîm, Müstedrek*, c. 3, s. 78, Hadîs no: 4465

ed-Dimeşki şöyle demektedir: “Kur’ân’ın elleri kurusun diye zemmettiği ebedî cehennemlik o kâfir; Ahmed’in doğumuna sevindi diye pazartesi günleri daha az azâb görür. Ömür boyu Ahmed’le sevinen ve müslüman olarak ölenin hâli ise bir düşün nasıl olur?”³¹⁰

Hadîs-i şerîfe göre Süveybe’yi azad ettiğinden dolayı Ebû Leheb’in azâbı hafifleyecekse, viladetle sevinen Müslümanların sevap kazanmaları öncelikli olarak mümkündür. Suyutî, “Mevlid ihtifallerinin esasını teşkil eden, toplanıp Kur’ân-ı Kerîm okumak, Allâh Resûlü (s.a.v.)’in dünyaya gelmesi ve doğumu ile yeryüzünde meydana gelen harikula-deliklerle ilgili rivâyetleri nakletmek ve sonrasında hazırlanan sofralarda ikram edilen yemekleri yiyip dağılmak, program sahibinin sevap kazanmasını sağlayan hayırlı ameller cümlesindendir.” demektedir. Çünkü mevlidin gayesi Allâh Resûlü (s.a.v.)’e ta’zimde bulunmak ve doğumu sebebiyle oluşan mutluluğu açığa vurmaktır.³¹¹

Mekhûl’dan rivâyet olunduğuna göre, kendisi pazartesi ve perşembe günü oruç tutar ve şöyle der idi: “Resûlullâh (s.a.v.) pazartesi günü doğmuş, pazartesi günü vefat etmiştir ve Âdemoğlunun amelleri perşembe günü re’f olunur (göğe yükseltilir).”

Yine Mekhul’dan rivâyetle, Resûlullâh (s.a.v.), Bilâl (r.a.)’e şöyle demiştir. “Pazartesi günü orucunu terk etme; zîrâ ben, pazartesi günü doğdum, bana pazartesi günü vahiy gelmeye başladı.”

Ecdadımızın Şanlı Mevlid Kutlamaları

Sultan Muzaffereddin Gökbörü’nün inancının sağlamlığını ve güzelliğini, bütün bölge ahalisi işitmiştir. Erbil’in dışında

³¹⁰ Muhammed b. Alevî, *Menhecü’s-Selef fi Fehmi’n-Nusus beyne’n-Nadar-i ve’l-Tatbîk*, y.y., 1419, s. 390

³¹¹ Muhammed Bahît el-Mutî, *Ahsanu’l-Kelam*, Kahire, 1939, s. 48

Musul, Cezire, Sincar, Nusaybin ve daha başka yerlerden sûfiler, bilginler, şairler, vaizler her sene Erbil'e gelirlerdi. Mevlid merasimleri Muharrem ayında başlar, Rebûlevvel ayının başına kadar sürerdi. Doğum günündeki ihtilâftan dolayı merasimler; bir sene ayın sekizinde, diğer sene ayın on ikisinde yapılırdı. Mevlid merasimleri akşam namâzından sonra kalede, semalarla, zikirlerle başlardı. Mevlit merasimleri sırasında Erbil'de hayat sanki durur, herkes Efendimiz (s.a.v.)'i anma merasimlerinde O'nu hatırlar, hayatını öğrenir, duygulanır ve O'nu kendisine ideal bir örnek olarak alırdı. Bu süre içerisinde, her şey bu merasime göre düzenlenirdi. Akşamları insanlar, ellerinde taşıdıkları meşaleler ve lâmbalarla sokaklarda dolaşırdı. Sabah olunca sûfilerden her biri; elinde hediyeler ve elbiselerden oluşan bohçalarla kaleden sokaklara iner, ev ev dolaşarak ahâliye bunları dağıtırdı. Sonra ileri gelen insanlar, hangâhlarda toplanır; vâizler için kürsüler konurdu. Çok geniş ve düz bir alan olan bu meydanda ordular toplanır ve resmî geçit yapılırdı. Ayrıca burada çeşitli meyveler ve yiyeceklerin bulunduğu umumî sofralar kurulurdu. İbn Kesir böyle bir mevlit merasiminde, "...5.000 baş hayvan ve 10.000 tavuk kesilir, tonlarca kaymak ve tereyağı harcanır, 30.000 sahan helva konurdu." demiştir.³¹²

162
.....
?

**Kendilerini, İbn-i Teymiye'ye isnâd eden bazı kimse-
lerin şu ifadeleri dikkat çekmektedir: "Peygamberin
doğumunu kutlamak bid'attır. Mevlid, ne Peygamberin
zamanında ne ashab zamanında ne de tâbiîn zamanında
okunmuştur. Dolayısıyla sonradan ihdas edilen her şey
bid'attır. Peygamberin mevlidini kutlayanlar ehli kitap-
tan olan Hristiyanlara ve Yahudilere benziyorlar."**³¹³

**Bu ifadeler karşısında İbn-i Teymiye'nin mevlid konu-
sundaki görüşleri nedir?**

³¹² İbn Hallikan, *Vefayatül Ayan*, Beyrut, 1990

³¹³ Abdulaziz b. Abdullah b. Baz, *Et-Tehziru min'el-Bid'a*, Riyad, s. 2-5

İbn-i Teymiye dahî, mevlid hakkında olumsuz bir şey söylememiş ve hatta mevlid merasimleri düzenlemenin sevap olduğuna dair, *İktidâ-us Sirât-il Mustekîm* adlı kitabının 297. sayfasında şöyle demiştir:

“Mevlid’e tazim ederek onu bir bayram (merasim) kabul etmeyi bazı insanlar yapıyorlar. Onların bu güzel maksatlarına binaen mevlid okumak, Resûlullâh (s.a.v.)’a tazim olduğu için bunu yapanlara büyük ecir sevap vardır.”

Mevlide bid’attır, şirktir, okunmasına gerek yoktur diyenler; kendi kendileriyle çelişmekte, rehber edindikleri İbn-i Teymiyye ile de ters düşmektedirler.

BAZI MODA YANLIŞLAR

163
?

“Dinde zorlama yoktur”un kapsamı nedir?

Bu söz, Müslüman olmayanlar için geçerlidir ve kimsenin Müslüman yapmak için zorlanamayacağını ifade eder.

Allâhü Te‘âlâ şöyle buyuruyor: “Dinde zorlama (ikrah) yoktur; doğruluk (îmân), sapıklıktan (küfür) iyice ayrılmıştır. Artık her kim tâğûta küfreden, Allâh’a îmân ederse kopması bulunmayan bir kulpa yapışmış olur.” (Bakara s. 256)

Bu âyet, Ensar’dan bir topluluk hakkında nazil olmuştur. Onların, evvelce Yahûdî veya Hristiyan olmuş evlâtları var idi. İslâm gelince onları zorla Müslüman etmek istediler. Allâh (c.c.), onları bundan nehyetti, tâ ki kendi istekleri ile Müslüman olsunlar.³¹⁴

Gayrimüslimler sözlerini bozmadıktan, vergilerini verdikten sonra kendi dînleri üzere yaşayabilirler. Müslüman olmaya zorlanmazlar.

Görüldüğü üzere bu âyet (Bakara s. 256), kâfirler hak-

³¹⁴ İmam-ı Taberî, *Taberî Tefsîri*, c. 2, s. 1494

kındadır. Müslümanları kapsamaz. Kişi, İslâm dînine girmiş olmakla, onun bütün hükümlerini peşin olarak kabul etmiş demektir. Bu sebeple onu tatbik etmekle mükelleftir, terk ettiği takdirde yargılanır. Mesela İslâm devletinde yaşayan bir Müslüman, “Ben istersem içki içerim; bu, Allâh (c.c.)’la benim aramdır.” diyemez, içki içtiği ortaya çıkarsa kendisine 80 değnek had cezası uygulanır. Bunun gibi, zinâ haddi vb. yaptırımlar da bulunmaktadır. Bir âyet-i celilede Allâhü Te’âlâ şöyle buyuruyor: “Mü’min erkekler ve mü’mine kadınlar için, Allâh ve Resûlü bir şeye hükmettiği zaman; o işlerinde muhayyerlik (seçme imkânı) yoktur. Her kim de Allâh ve Resûlü’ne âsî olursa, açık bir sapıklığa düşmüş olur.” (Ahzâb s. 36)

164
.....
?

**Dîn işleri ile dünya işleri tamamen ayrı mıdır?
Dîn, sadece bir vicdan işi midir?**

Mehmet Savaş Hocaefendi bu konuyu şöyle izah eder: “Bugünlerde birçok kimse, “Müslümanım” diyor; fakat Müslümanlığını vicdanına hapsediyor. Yâni, “Dîn, insanla Allâh (c.c.) arasında, yâni insanın vicdanı ile Allâh (c.c.) arasında bir şeydir.” diyor. Bu düşünce yanlıştır. Evet, evvela vicdanla başlar; ama bunun tesirini toplum görecektir. Yâni İslâm, sadece Allâh (c.c.) ile kulu arasında olan bir şey değildir. O, İslâm’daki bir bölümün ifadesidir. Yâni İslâm; halk ile Hâlık’ın ilişkilerine, insanların birbirleriyle ve diğer mahlûkatla olan ilişkilerine dair kanunlar manzumesinin bütünüdür. Dolayısıyla yalnız, bir inanç sistemi olarak kalbe inhisar ettirecek ve îmânı vicdanlara hapsedecek olursak; o zaman, İslâm olmaktan çıkar. Yâni âyetle ifade edildiği gibi amel edecek, Cenâb-ı Hakk bilecek, Resûlullâh (s.a.v.) görecek, mü’minler de bundan faydalanacak. Yâni yalnız, vicdanlara münhasır değildir. Ama vicdanla beslenir, akılla beslenir. Akıl da tek başına yeterli görülüyor. Eğer yeterli görülseydi, peygamberlere ve kitaplara gerek kalmazdı. Akıl en büyük nimettir. Ama o nimetin nasıl kullanılacağını; çevre, kültür ya da diğer

dış etkenlerden nasıl korunacağını öğreten, peygamberler ve o peygamberlere indirilen kitaplardır. Öyleyse meseleyi; “İslâm mantıktır, akıldır.” diye açıklamak tam doğru değildir. Evet, mantık dışı değildir ama hangi mantık, kimin mantığı? Hz. Ali’nin dediği gibi “Eğer her şey bizim şu mantığımızla olsaydı, mestlerin üstüne değil; altına meshetmemiz gerekirdi.” Bazı şeylerin hikmeti vardır, akla ters değildir; ama akıl, onun hikmetini kavrayamayabilir.

Aslında genelde İslâm’ın tümü ibadettir. Bir özel mânâda bir de genel mânâda ibadet var. Özel mânâda ibadet; namâz, oruç vs. Ticarete helal yemek de ibadettir, bir haramdan sakınmak da ibadettir, (kisas, recm gibi) bir haddi uygulamak da ibadettir, bir adaleti yerine getirmek de ibadettir, yemek yerken hanımın ağzına bir lokma koymak da ibadettir. Yâni bunu, yalnız, insanın vicdanı ile Allâh (c.c.) arasına hasredek olursak; toplum üzerinde dînin bir etkisi kalmaz. Bazı kişiler “Efendim, câmilere mi dokunuldu?”³¹⁵ diyor. İslâm yalnız namâzdan ibaret değil ki.³¹⁶

İSLÂM’DA FELSEFE VAR MIDIR?

165
?

İslâm’a göre felsefenin hükmü nedir?

İslâm’da akla çok önemli bir yer verilmiş, “Akıllı olmanın dîni de yok gibidir.” buyrulmuştur. Ancak İslâm’da, Kur’ân ve sünnetin emrindeki akla, değer verilmiştir. İslâm’ı derinlemesine incelememiş kimselere göre, İslâm dünyasındaki tasavvuf, felsefe zannedilmiş ve tasavvuf büyüklerinin, evliyâların, pek çoğu haksız ve yanlış bir şekilde filozof olarak isimlendirilmiştir. “İslâm felsefesi” tâbiri de bu yanlışlıktan doğmuştur.

³¹⁵ Dokunulan (yıkılan, satılan, kiraya verilen) camilerin fotoğraflarıyla listesi için bkz: *Yakın Tarihimizde Cami Kiyımı*, Bedir Yayınevi.

³¹⁶ Mehmet Savaş Hoca ile yapılan bir mülakattan alıntıdır.

Felsefe; her şeyin aslını akıl ile aramayı, böylece akıl ile neticeye varmayı kendine gaye edinmiştir.

Felsefecî, kendi başına hakikati bulması mümkün olmayan, kendi kısa aklının esîri, mahkûmu bir kimsedir.

Hâlbuki akıl, göz; dîn bilgileri de ışık gibidir. Işık olmadan göz göremez.

Akıl ile her şey hâlle edilmiş olsaydı, peygamberlerin gönderilmesi lüzumsuz olurdu.

Filozoflar, akıllarına geleni söylemiş, İslâm âlimleri ise Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in bildirdiklerini, yâni Allâhü Te'âlâ tarafından vahyedileni söylemiş ve açıklamışlardır.

İslâm'da felsefe değil, tefekkür vardır. Hz. Ebûbekir (r.a.) Efendimiz, günler ve geceler boyu süren tefekkürden sonra: "İdrâkin aczini idrâk etmekten daha büyük idrâk olmaz." diyerek, insanın Allâhü Te'âlâ'yı anlamakta âcizliğini ve O'na teslim olmanın şart olduğunu belirtmiştir.

Yine meşhur mütefekkir ve İslâm âlimlerinden İmâm-ı Gazâlî Hazretleri, "Gördüm ki akıl, yıkım içindedir. Akıl, kendisinden bile habersizdir. Her şey, peygamberlik gerçeğindedir. (O (s.a.v.)'in getirdiklerine sarılmaktadır.) Bu gerçeğe yapıştım ve kurtuldum." demiştir.

G. KADIN İLE İLGİLİ MESELELER

İSLÂM'DA KADIN NE YAPAR NE YAPAMAZ?

166
?

İslâm'da, kadının öncelikli vazifeleri nelerdir?

İslâm'da kadının başlıca vazifeleri şunlardır:

- Kulluk vazifeleri; yâni ibadetlerini yerine getirmek,
- Kişisel vazifeleri; namus ve iffetine leke getirecek şeylerden sakınmak.
- Âilevi vazifeleri; kocasının meşrû isteklerine itaat etmek, çocuklarını terbiye etmek, kocasının malını korumak.

Kadın; kocasına, günah olmayan emirlerine karşı gelmemelidir. Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Bir kimseye, herhangi birine secde etmesini emretseydim; kadına, kocasına secde etmesini emrederdim.”**³¹⁷

Allâhü Te‘âlâ şöyle buyuruyor: “Erkekler, kadınlar üzerinde kaimdirler (onların işlerini görürler, yöneticidirler). Bu, Allâh’ın, bazısını üstün kılmış olması ve erkeklerin, mallarından infak eder olmaları sebebiyledir. Bu durumda sâliha kadınlar, itaatkâr olup Allâh’ın korumasını emrettiği, kocasının bulunmadığı zamanda da koruyanlardır.” (Nisâ s. 34)

Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Hangi kadın, kocasının izni olmaksızın, kocasının evinden çıkarsa; evine dönün-

³¹⁷ Nesâi Ebû Hüreyre (r.a.)’den, İmâm Ahmed Muaz (r.a.)’dan

ceye veya kocası ondan razı oluncaya kadar Allâhü Te‘âlâ’nın gazâbındadır.”³¹⁸

Resûlullâh (s.a.v.), bir hadîslerinde kadının vazifelerini sayarken şöyle buyuruyor: “Bunlardan biri; kocasının evinden onun izni olmadan çıkmamasıdır. Eğer böyle yaparsa Allâh (c.c.) ve gazâb melekleri ona, tövbe edinceye veya geri dönünceye kadar la’net eder.”³¹⁹

Başka bir rivâyette buna ilâve olarak, “kocasının hoşlanmadığı kişinin evine girmemesi” ziyadesi vardır.³²⁰

Şu hadîs-i şerîf de genel olarak kadının mes’uliyetini beyan etmektedir: “Kadın; beş vakit namâzını kıldığı, Ramazan orucunu tuttuğu, namusunu koruduğu ve kocasına itaat ettiği vakit ona, ‘cennetin hangi kapısından istersen gir.’ denilir.”³²¹

167
?

İslâm’da kadın ve erkeğin, eşit oldukları ve ayrıldıkları noktalar nelerdir? Âyet ve hadîslerde kadınlara negatif ayrımcılıktan söz edilebilir mi?

Allâh (c.c.) herkese yaratılıştaki hakkını vermiştir.

Allâhü Te‘âlâ şöyle buyuruyor: “Yaratan hiç bilmez olur mu?” (Mülk s. 14)

Bu kelâma, yakînen îmân eden; Allâh (c.c.)’un, kulları hakkındaki hükmüne râzı olmuş demektir. Allâhü Te‘âlâ; kadın ve erkek her iki cinse de kapasitelerine ve kudretlerine göre farklı sorumluluklar vermiştir. Herkes, kendine çizilen sınıra razı olursa, sosyal düzen de kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Her iki cins, kendi fitrî özelliklerini koruyacak ve bu sayede; işsizlik, maaşların yeterli olamaması gibi problemler de ortadan kalkacak veya en aza inecektir.

³¹⁸ Hatîb el Bağdadî Enes (r.a.)’den

³¹⁹ Ebû Dâvud et Tayâlisî İbn Ömer (r.a.)’den

³²⁰ Taberânî Temîm ed Dârî (r.a.)’den

³²¹ İbn Hibban Ebû Hüreyre (r.a.)’den

Kadınlar, devlet başkanı olamaz. Bunda ittifak vardır. Kadın; fitratı icabı nârin, zayıf, duygusal ve merhametli olduğundan ve tesettür ile sorumlu bulunduğundan, devlet başkanlığı mesleğine uygun değildir. Evli ise kocasının yönetimi altında, bekârsa babasının velâyeti altındadır. Kocasının izni olmadan, mahremsiz sefere çıkamaz. Resûlullâh (s.a.v.), “Siz kadınları Allâh (c.c.)’un emâneti olarak aldınız.” buyurarak devamında erkekler üzerine kadınlar için sorumluluklar vasiyyet etmiştir.³²² Resûlullâh (s.a.v.)’e İran kirası ölünce yerine kızının geçtiği haber verilince: **“İşlerinin başına kadını geçiren bir kavim elbette felah bulmayacaktır.”** buyurmuştur.³²³

Kadına, nafaka (evin geçimini temin etmek) ve sükna (kalacak yer temin etmek) farz değildir. Bütün bunlar erkeğin vazifesidir.

Kadının malı, yalnız kendisine aittir; evin nafakası için harcamaya zorlanamaz. Tamamen kendi tasarrufundadır.³²⁴ Mehîr hususunda da böyledir. Mehri kendine aittir.

Kadın; yemek pişirmek, ev temizlemek gibi hizmetler için hizmetçi isteyebilir. Sütanne bulma imkânı varsa ve çocuk da zarar görmeyecek ise anne, emzirmeye zorlanamaz. Bunlar, kadının hukûkî vazifeleri değildir; ancak diyaneten vazife olan şeylerdir, yaparsa ecir ve sevap alır. Ama erkek; nafaka ve kalacak yer temin etmediği takdirde bunları yapmaya mahkemece zorlanır.

Evlatlara verilecek hibe konusunda erkekle kız çocuk arasında eşit muamele yapılmak mecburiyeti vardır. Resûlullâh (s.a.v.): Nu’mân ibn Beşîr’in babasına bunu emretmiştir. Erkekle kadının hissesinin farklı olması mirastadır. Yâni hayatta iken eşit muamele yapılacaktır.

³²² Müslim Vedâ Hutbesi Hadîsi.

³²³ Buharî, Ebû Bekre (r.a.)’dan.

³²⁴ Alışverişe yetkisi olduğu gibi; ticaret, vekâlet, kefalet, havale, hibe gibi alışverişe tâbi tasarruflarda da bulunabilir.

Bunlara ilaveten; kadın ve erkek ibadet mükellefiyetleri konusunda, herkesin günahını kendisinin yükleneceği hususunda, cürüm işlediğinde verilecek ceza hususunda hukuk önünde eşittir.

Resûlullâh (s.a.v.), Vedâ Haccı'nda: "Kadınlar hakkında hayır tavsiyesini kabul edin; onları, Allâh'ın emaneti olarak aldınız, Allâh kelimesiyle namuslarını helal kıldınız..." buyurarak kadına olan ihtimamı açıklamış, onların ne derece kıymetli olduklarını beyân etmiştir.

168

İslâm hukukçularının (Mezhep imamlarının, fıkıh âlimlerinin) Kur'ân ve sünnetten çıkardığı hükümler bir kenara itilerek "İslâm hukukçularının çoğunluğu, kadından hâkim olmayacağı görüşünde ise de bu görüşün açık bir naklî delîli yoktur. Hz. Peygamber (s.a.v.) devrinde kadınlar; henüz haklarındaki olumsuz yargılar tamamen silinmemiş olduğu hâlde ictihad etmiş, hüküm ve fetva vermiş, bir nevi hâkimlik ve yöneticilik yapmış, savaşımlara katılmış, yönetimin kararlarını etkileyecek ölçüde siyasî faaliyetlerde bulunmuşlardır..." (Diyanet İlmihali) şeklinde görüş beyân edilmektedir.

Kadının şâhitliğinin erkeğin yarısı olmasının delili ve hikmeti nedir?

İslâm'da iki erkek veya bir erkekle iki kadının şahidlikleri geçerlidir. Çünkü asıl olan kadının şahidliğinin kabûlüdür. Allâhü Te'âlâ, Kur'ân-ı Kerîm'de: "...erkeklerinizden iki şahid getirin; eğer iki erkek şahid olmazsa şahidliklerine razı olduğunuz **bir erkek ve iki kadın şahidlik eder**, eğer ikisinden biri yanılırsa, diğeri (diğer kadın) ona hatırlatır..." (Bakara s. 282) buyuruyor.

Kadınların şahidliklerinin erkeğin yarısı kabul edilmesinin hikmetlerinden bazıları, kadında daha baskın olan duygusallığın bazen akli örtmesi ve hayatlarının dışarıda değil evde geçmesi bir de çokça dışarıya çıkmalarının önüne geç-

mek içindir. İki cins arasındaki vazife taksimi bunu gerektirir. Yoksa, İslâm’a düşman olanların zannettiği gibi ayrımcılık ve değersizleştirme sebebiyle değildir. Kadının heyecanını ve duygusallığını daha da artıran hadiselerle şahit olması durumunda kendisine yardımcı vererek manevî büyük mesuliyetler altında kalmaktan kurtarması; hem kadın, hem adalet, hem de toplum açısından ne büyük rahmettir.

Zinâda ise ancak dört erkeğin şahidliği müteberdir. Zîrâ Allâh (c.c.), şöyle buyuruyor: “Kadınlarınızdan fuhuş yapanın aleyhine sizden dört şahid taleb edin.” (Nisa s. 15) Üç erkekle beraber iki kadının bile şahidliğinin kabulü câiz değildir, Kur’ân ve Sünnet’e muhaliftir.

Kadınların âlime olmalarına, fetva vermelerine bir mâni yoktur. Ancak fetva vermek ve hüküm vermek yâni hâkim olmak tamamen farklı şeylerdir.

Kadın râvilerden hadîs rivâyet edilebilir. Kadınlık, adalete bir eksiklik getirmez. Kadınlara cuma ve bayram namâzı farz olmadığı gibi cihad da farz değildir. Genel seferberlik olması bundan müstesnâdır.

KADINLARIN EV DIŞINA ÇIKMA ŞARTLARI

169
?

Hayrettin Karaman: “Erkekler kadını günah aracı olarak görmüşler. Bu günah aracını, mümkünse evin içinde hapsedmeyi arzu etmişler. Sınırı aşma dediğim, işte bu. Sınırı târih boyunca aşmışlar. Peygamberimiz bile bununla mücadele etmiş.”³²⁵

İslâm’da kadının; yakın akraba ziyareti, başka türlü öğrenemediği farz bilgileri öğrenmek ve geçimini temin etmek mecburiyetinde olmak gibi zarûretler dışında, dışarı çıkması dinen tavsiye edilen bir durum mudur?

³²⁵ http://habervaktim.com/haber/151851/karamandan_sok_sozler.html
(Yayından kaldırılan linklerin içeriği kayıtlarımızda mevcuttur.)

Allâhü Te‘âlâ şöyle buyurur: “Evlerinde otursunlar ve ilk cahiliyyette açıldıkları gibi açılmasınlar...” (Ahzâb s. 33) Bu âyet-i kerîmenin Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’in temiz zevcelerine tahsis edilmesi, onların şeref ve mevkilerinin yüceliği sebebiyledir. Onlara bağlı olarak diğer mü’min kadınlar da aynı hükme dâhildir.³²⁶

“Kadın bir avrettir. Kadının, Allâh’a en yakın olduğu yer, kendi evidir. Dışarı çıktığında şeytan, onu erkeklere süslü göstermeye çalışır.” (İbn Battal, 4/82)

Kadının, Allâh (c.c.) ve Resûlü (s.a.v.) tarafından kendisine verilen en şerefli, (annelik ve evinin, kocasının kadını olma) görevini en iyi yapacağı yer evidir. Ancak bir ihtiyaç sebebiyle olması müstesna, kadın için asıl olan evde oturmasıdır. Buna şu âyet delildir: “Onlardan (kadınlardan) bir şey isteyeceğiniz vakit, perde gerisinden isteyin; bu, sizin ve onların kalpleri için en temiz olanıdır...” (Ahzâb s. 53)

Hiz. Âişe (r.anhâ) Annemizden rivâyetle, Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Size, hacetiniz (ihtiyacınız) için dışarıya çıkmanıza izin verildi.” (Müslim)

İbn Ömer (r.a.)’den rivâyetle “Kadınlara zarûrî ihtiyaçları için olması müstesnâ, evden çıkmak konusunda hisseleri yoktur.” (Taberânî) buyrulmuştur. Bu da ancak, tesettürlü bir şekilde, (başka türlü giderilemeyecek) meşru bir ihtiyaçtan dolayı dışarı çıkmalarıdır. Bu, onlara mubah kılınmıştır.

Tergîbü’s-Salât kitabında şöyle geçer: Resûlullâh (s.a.v.), kızı Hiz. Fâtıma (r.anhâ)’ya: “Kadınlara için hangi şey daha iyidir?” diye sordu. Fâtıma (r.anha) cevâbında: “Nâmahrem olanların onları görmemesi, onların da hiçbir nâmahremi görmemeleri” dedi. Resûlullâh (s.a.v.)’in bu söz çok hoşuna gitti, kızı Fâtıma (r.anhâ)’yı kucakladı ve: “Bâzısının evlâdı, kendi gibi olur” buyurdu.³²⁷

³²⁶ İmam Kurtûbî, *Tefsir-i Kurtûbî*, c. 14, s. 179

³²⁷ Muhammed Rebhâmî, *Riyâdünnâsihîn*, s.145

Kadınların; fitneden kurtulmaları ve büyük sevaba nail olmaları için, evlerinde karar kılıp ibadetleri, çocukların terbiyesi ve ev işleri ile meşgul olmaları, bir zaruret olmadıkça, mühim bir ihtiyaç doğmadıkça sokağa çıkmamaları gerekmektedir. Hacc için, anne ve babalarını ziyaret etmek için çıkmaları yakın akrabadan olan hastaları ziyarete ve cenaze çıkan yakın komşularını ta'ziyeye gitmeleri caizdir. Tabii tesettüre riâyet etmek şartıyla bu mümkündür.

Allâh (c.c.): “Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına söyle, bedenlerini örtecek elbiselerini (cilbablarını) giysinler. **Bu, onların tanınıp incitilmemelerine de daha uygundur. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.**” (Azhâb s. 59) buyurmaktadır. Cilbab Arapça'da “Kadını baştan ayağa kadar tamamen örten, sadece göz kısmı inceltilmiş bir örtü.” demektir. Kâmil mânâda, Allah (c.c.)'un emrine en uygun örtünme bununla sağlanmakla birlikte, çarşaf, pardesü gibi kıyafetlerle de vücut hatlarını belli etmemek ve dikkat çekici renklerde olmamak şartıyla örtünme sağlanmış olur. Nebî (s.a.v.) Vedâ Hutbesi'nde “... (kadınların) **meşru örf ve âdete** göre her türlü yiyecek ve giyeceklerini temin etmeniz gerekir.” buyurmuştur. **Örtünmede esas olan kadının yabancılara güzel görünmemesidir.**

Bezzâr, senedi ile Hz. Enes (r.a.)'den şu hadîsi rivâyet etmiştir:

“Ehl-i İslâm kadınları, Resûlullâh (s.a.v.)'e geldiler de, dediler ki: Yâ Resûlullâh! Erkekler, Allah yolunda cihad sevabı ile gidiyorlar. Biz kadınlar için ise, Allah yolunda cihad edenlerin amelinin sevabına kendisi ile yetişebileceğimiz hiç bir amel yoktur!.. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem (s.a.v.) buyurdular ki:

“Sizden her kim evinde oturur (da, zaruretsiz dışarı çıkmaz)sa şüphesiz o kadın, Allah yolunda cihâd edenlerin amelini idrak eder (ve aynı sevabı alır.)”

Allah (c.c.); Müslüman kadınlara bunları emretmekle, ancak onları günahlardan, kötülüklerden uzak tutmayı, iffet ve nezahetlerini korumayı onlara takva elbisesini giydirip, saklı inci gibi kıymet ve temizliklerini korumayı istiyor. Yoksa maksad, onları sıkıntıya sokmak asla değildir.

170

?

Kadınların câmiye gitmeleri, teşvik edilmiş bir fazilet midir?

Ümmü Seleme (r.anhâ)'nın nakline göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Bir kadının gecelediği odasında kılacağı namâz, evinde (sofa) kıldığından daha hayırlıdır. Evinde kıldığı namâz, konağında kıldığı namâzdan daha hayırlıdır. Konağında kıldığı namâz, kavminin mescidinde kıldığından daha hayırlıdır.” (Münziri, Tâberânî)

Hz. Âişe (r.anhâ) şöyle demiştir: “Hz. Peygamber (s.a.v.), kadınların kendisinden sonra ortaya çıkardıkları (zînet, güzel koku, güzel elbise gibi) şeyleri görseydi İsrailoğulları kadınlarına yasak edildiği gibi onların mescide gelmelerini yasaklardı.” (Müslim)

Ebû Amr es-Şeybânî'nin, Abdullâh'ı, bir cuma günü kadınları mescidden çıkarıp “Evinize gidiniz, bu sizin için daha hayırlıdır.” derken gördüğü nakledilmiştir. (Tâberânî)

Yukarıdaki hadîsler, kadının mescid dışında evinde kılacağı namâzın mescidde kıldığından daha fazîletli olduğuna delîldir.

Bunun sebebi, -uzak bile olsa- fitne çıkma ihtimâlidir. Bu ihtimal, yakın ve beklenen bir şey olsa veya fiilen gerçekleşmiş bulunsa sakınca daha ağır olur ve kadının evinde kılması fazîlet olmaktan çıkar, vâcib ve tek seçenek haline gelirdi. Bundan dolayı Hz. Âişe (r.anhâ) ve Ebû Amr (r.a.) hadîsinde olduğu üzere sahâbeler kadınların mescide gitmelerini yasaklamışlardır. İbn Mes'ûd (r.a.), yemin ederek ve yemininde ağır ifâdeler kullanarak şöyle derdi: “Bir kadın için -hacc veya umre hâli hâriç- evinden daha hayırlı namâz kılacak bir yer

yoktur. Ancak kocaya gitme yaşı tamamen geçmiş, dönüşte olan kadınlar bundan müstesnâdır.” Kendisine “Dönüşten kas-tın nedir?” diye sorulduğunda: “Bir ayağının çukurda olmasıdır.” diye cevâb verdi. (Taberânî)

Ancak hacc veya umrede tavaf için Mescid-i Haram’a veya Peygamber (s.a.v.)’e salât ü selâmda bulunmak için Mescid-i Nebî’ye gelmiş olan bir kadının, bu mescidlerde tahiyetü’l-mescid namâzı veya farz namâzı kılmalarında herhangi bir sakınca yoktur.³²⁸

Kadınların cemaate devam etmeleri mekruh görülmüş-ken, erkekler için bile zarûret olmadan gidilmesi tavsiye edil-meyen çarşı ve pazarlara çıkmalarının hele buralarda nâ-mahrem kimselerle konuşmalarının hükmünü kıyas edelim.

HAREMLİK - SELAMLIK MESELESİ

171 ? Nebî (s.a.v.)’den ve Ashâb (r.a.e.)’dan bazı rivâyetler yapılarak kadınla erkeğin birlikte oturup görüşmesi-nin, zarûret olmadan konuşmasının câiz olduğu şeklin-deki yanlış inanişe verilecek cevap nedir?

İslam’da haremlik-selamlık meselesi Kur’ân ayetiyle ve Peygamber (s.a.v.)’in bu ayetler indikten sonraki uygulamalarıyla sabittir. “...Peygamberin hanımlarından birşey isteye-ceğiniz zaman perde arkasından isteyin. Böyle davranmak, gerek sizin kalbiniz gerekse onların kalbleri için daha temiz-dir...” (Ahzâb s. 53)

Bu âyet-i kerîme “Hicab âyeti” olarak bilinir.

Enes b. Mâlik (r.a.) bu âyetin iniş sebebi olarak Hz. Ömer (r.a.)’in Resûlullâh (s.a.v.)’den hanımlarını örtmesini isteme-sini zikretmiş ve şöyle demiştir:

Ömer (r.a.) dedi ki: Dedim ki: “Ey Allâh’ın Resûlü, senin

³²⁸ Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkıhı*, c. 3, s. 324-326

yanına takva sahibi de giriyor fâcir de giriyor. Müminlerin annelerine emretsen araya perde çekseler nasıl olur? Bunun üzerine Allah teala hicab âyetini (Kadınlarla erkeklerin arasında perde çekilmesini emreden âyeti) indirdi. (Buhârî, Tefsir, 8)

“Mümin hanımların, babalarına, oğullarına, kardeşlerine, erkek kardeşlerinin oğullarına, kız kardeşlerinin oğullarına, mümin hanımlara ve sahib oldukları cariyele görünmelerinde hiçbir günah yoktur. Ey mü’min hanımlar, Allâh’tan korkun, şüphesiz ki Allah herşeye şahittir.” (Ahzâb s. 55)

Tefsir imâmlarından Katâde der ki: “Sayılan kimselere karşı aralarına perde çekmemelerinde bir mahzur yoktur.” Konu ile alâkalı diğer ayetlerle birlikte, birbirlerini görmeleri ve aynı ortamda bulunmaları haram olmayan **on dokuz kişi sayılmıştır ve kadının onların dışındaki kişilerle görüşmesi, konuşması şer’an câiz değildir.**

Taberi bu âyet-i kerîmenin, kadınlarla namahrem erkekler arasına perde çekilmesini emreden âyetin hemen arkasından gelmesi hasebiyle bu son izah şeklini tercih etmiştir.³²⁹

Hiz. Âişe (r.anhâ) der ki: Perde çekilmesini emreden âyet indikten sonra Ebî Kuays’ın kardeşi Eflah bana geldi. Dedim ki: “Ben, Resûlullâh (s.a.v.)’tan izin almadıkça seni içeri alamam. Zira beni Ebi Kuays emzirmede, Beni Ebî Kuays’ın hanımı emzirdi.” Bundan sonra yanıma Resûlullâh (s.a.v.) geldi. Dedim ki: “Ey Allah’ın Resûlü, Ebu Kuays’ın kardeşi Eflah, benden, içeri girmek için izin istedi. Ben, sana sormadan onun içeri girmesine izin vermedim.” Bunun üzerine Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Amcanın, yanına gelmesine izin vermene engel nedir?” Dedim ki: “Ey Allâh’ın Resûlü, adam beni emzirmede ki, beni Ebu Kuays’ın hanımı emzirdi.” Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Onun, yanına girmesine izin ver Allah hayrını versin o senin (süt) amcandır.” (Buhârî, Tefsir, 9)

³²⁹ Ebû Cafer Muhammed et-Taberi, *Taberi Tefsiri*, c. 6 s.512-514

Buna göre birbirinin mahremi olmayan kadınlar ve erkekler, birbirlerini görmeyecek şekilde ayrı ayrı yerlerde oturacaklardır. Bu nefislere zor gelir ama kalplerin ve duyguların selâmeti için daha elverişlidir. Mahremiyet meselesinde, en çok birbirine mahrem olmayan yakın akrabalar (yenge/enişte, kayın, amca kızı/oğlu gibi) arasında dikkat edilmelidir. Çünkü bu kimseler her ne kadar nesep ve evlilik dolayısıyla akraba sayılsalar da, birbirlerine nâmahremdirler. Yani birbirlerine nikâhları düşmektedir. İşte çok kere mahrem sayılmayan erkek ve kadın akrabalar arasındaki münasebetler önemsenmemekte, hassas davranılması gereken yerler ihmal edilmektedir. Erkeklerin haremlere dikkat etmesi gerektiği gibi kadınların bu hususa daha fazla dikkat etmeleri gerekmektedir. Çünkü kadının çekici yönü erkekten fazladır.

Ayrıca asr-ı saadetteki olayları değerlendirirken mutlaka, bu konularla ilgili bilgileri ve anlayışları bizlerin bilgilerinden çok farklı olan mezheb imamlarının görüşlerine başvurmamız gerekir. Aksi takdirde büyük yanlış anlaşılımlar doğabilir.

Nâmahremle Başbaşa Kalmak:

Bir kadınla baş başa kapalı bir yerde kalmak ise daha şiddetli bir şekilde yasaklanmış ve bu durumda bulunan kişiler hükmen zinâ etmiş kabul edilmiştir.

Hadîs-i şerîfte şöyle buyrulmuştur: “(Mahreminiz olmayan) kadınların yanına girmekten sakınınız!..” Resûl-i Ekrem (s.a.v.)’in bu nehyi üzerine Ensârdan bir zât: “Yâ Resûlallâh Kadının -kayınları gibi- kocası tarafından olan akrabası hakkında ne buyurursunuz?” diye sordu. Resûlullâh (s.a.v.):

“Zevcin yakınlarının, zevcesinin (yengelerinin) yanına yalnızken girmesi ölümdür,” cevabını verdi.

Başka bir kadın yanlarında olsa dahi yabancı kadınların yanına girmek, kerahat-i tahrimiye ile mekruhtur. (*İbn-i Âbidin*)

İslâmiyet’in hükümleri, 23 yılda gelmiştir. Tesettür âyeti

gelmeden önceki olayları ele alıp yabancı erkeklerle konuşmayı mubah saymak yanlıştır. İçki de haram edilmeden önce günah değildi. Daha önceki olayları örnek gösterip, “Asr-ı saadette içki içiliyordu.” diyerek içkiye mubah denebilir mi?

Hicab âyetleri indikten sonra Nebî (s.a.v.) kadınlarla evâc-ı tâhirat vâsıtasıyla haberleşmiş bazen de perde arkasından onları irşâd etmiştir.

Ayrıca asr-ı saadetteki olayları değerlendirirken mutlaka, bu konularla ilgili bilgileri ve anlayışları bizlerin bilgilerinden çok farklı olan mezheb imamlarının görüşlerine başvurmamız gerekir. Aksi takdirde büyük yanlış anlaşılmalara doğabilir.

172

?

Klasik fıkıh metinlerimizde yer alan bilgilerin aksine *Diyanet İlmihâl*'nde şu ifadeler yer alır: “Kadınların ticaret, eğitim, seyahat, sosyal ve beşerî ilişkiler gibi normal ve sıradan ihtiyaçlar için erkeklerle sesli konuşmalarının veya örtünmesi gerekli yerlerini örtmeleri şartıyla birbirlerini görmelerinin (görüşmelerinin) câiz olduğu açıktır. Ancak kadın ve erkeğin sosyal hayattaki yakınlık ve ilişkisi gayr-ı meşrû beraberlikler, kötü arzu ve planlar için bir başlangıç teşkil edecek bir boyut kazandığı zaman bu davranış kendi özü itibariyle değil; yol açacağı kötülükler sebebiyle yasaklanmıştır.” (Diyanet İlmihali)
Bu görüşlerin İslâmî yönden değeri nedir?

Cenâb-ı Hakk şöyle buyurur: “Resûlullâh'ın eşlerinden, ihtiyacınızı perde arkasından isteyin.” (Ahzâb s. 53) Resûlullâh (s.a.v.)'in hanımlarının tesettürlü oldukları açıktır. Buna rağmen mü'minlerin anneleri hükmünde olan evvâc-ı tâhirat görüşmenin perde arkasından yapılması gerekiyor, yâni haremlik selamlık uygulaması emrediliyorsa diğer insanlar için bu uygulamanın kaçınılmaz olduğu açıktır.

“Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini (yabancı erkeklere bakmaktan) sakınsınlar.” (Nûr s. 31)

Hadîs-i şerîflerde de şöyle buyrulur: “Yabancı kadını görünce, yüzünüzü çevirin!” (Ebû Dâvud)

“Nâmahreme bakmak, göz zinasıdır.” (Buhârî)

Ümmü Seleme (r.anhâ) Vâlidemiz anlatır: “Resûlullâh (s.a.v.)’in yanında iken, iki gözü de görmeyen İbn-i Ümmi Mektûm (r.a.), izin isteyip içeri girdi. Resûlullâh (s.a.v.), bize, içeri girin buyurdu. Yâ Resûlullâh (s.a.v.)! O, âmâ değil mi, bizi görmez dedim. O sizi görmüyorsa, siz onu görmüyor musunuz? Yâni, o âmâ ise, siz âmâ değilsiniz ya, buyurdu.” (Tirmizî, Ebû Dâvud)

Fıkıh kitaplarımızda da şu hükümleri görmek mümkündür: Aksıran veya selâm veren ihtiyar bir kadına cevap vermek hariç, bir erkeğin yabancı bir kadınla konuşması haramdır.³³⁰

Kişinin evlenmeye niyet ettiği kişi ile belli şartlar altında bir kez görüşmesi caizdir. Şunu da belirtmek gerekir ki nişanlılık süreci, ortada nikah olmadığı için, bir erkeğin yabancı bir kadınla olan ilişkisine hiç bir istisnâ getirmez. Yani bir kimsenin nişanlısıyla olan hâli, nâmahrem olmak yönünden dışarıdan bir yabancı ile olan hâli ile birdir.

Allâh (c.c.), kadının zînetlerini gizlemesini emretmektedir. Kadının en büyük zîneti ise kendi güzelliğidir ve ilk önce bunu gizlemesi gerekmektedir. Hakk Teâlâ Hazretleri: “Ey Nebî-yi zîşan! Hanımlarına, kızlarına ve mü’minlerin kadınlarına söyle, bedenlerini örtecek elbiselerini (cılbablarını) giysinler. Bu, onların tanınıp incitilmemelerine de daha uygundur. Şüphesiz Allâh çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.” (Azhâb s. 59) buyurmaktadır.

Erkek, yabancı bir kadının ancak yüzüne ve iki eline bakılabilir. Bu da zarurettten dolayı caizdir.

(Mecburiyet hâlinde) bakmanın helal olması, şehvetin olmamasıyla kayıtlıdır. Şehvetle bakmak ise haramdır. Bu

³³⁰ İbn-i Âbidin, *Reddû’l Muhtar, Bakma ve Dokunma Faslı*

konuda *Dürrü'l Muhtar* sahibi: “Bu hüküm eski zamana göredir. Oysa zamanımızda erkeğin, (acûze olmayan) genç kadına (şehvetsiz de olsa) bakmaması gerekir.” demiştir. (İbn-i Âbidin, *Reddü'l Muhtar*) (Günümüzdeki durumu kıyas edelim!)

Bütün bu âyet, hadis ve fikhî hükümler karşısında kadınlarla erkeklerin birlikte oturmaları için bir yol bulunmamaktadır. Çünkü aynı mecliste oturma hâlinde nâmahreme bakmak ve nâmahrem ile konuşmak kendiliğinden gerçekleşecektir. Yukarıda geçtiği üzere ihtiyar olmayan kadına; normalde sünnet olan selâmın verilmesi bile uygun görülmemişse diğer konuşmalar öncelikli olarak nehyedilmiş demektir. Kesin olarak nehiy olan hususlarda ise niyete bakılmaz.

173
?

Kadın sesinin, hükmü nedir?

Allâh (c.c.), kadın-erkek ilişkilerinde yabancılara bakmayı haram kıldığı gibi, sesleri de haram kılmıştır. Bir kadının, İslâmî terbiyeye göre, evinin kapısına gelen yabancı bir erkeğe (kapının arkasından) sert bir sesle seslenmesi esastır. Meselâ yumuşak ve nâzik bir şekilde “Aaa, efendim hoşgeldiniz, beyim şu anda evde yok. Ben mesajınızı iletirim.” değil; sert bir şekilde “Buyurun ben falan kişinin hanımıyım, ne istiyorsunuz? Tamam. Ben kendilerine söylerim.” demesi gerekir. Bunu, kimsenin kabalık gibi algılamaması gerekir; çünkü İslâmî terbiye bu davranışı zorunlu kılar.³³¹ Nitekim âyet-i kerîmede “Ey Nebî-yi zîşan hanımları, siz diğer kadınlar gibi değilsiniz. Allâh’tan sakının, edâlı, yumuşak konuşmayın, kalbi bozuk olan, ümide kapılır; hep ciddi konuşun.” (Ahzâb s. 32) buyrulmaktadır. Kadınların yüksek sesle veya yumuşak konuşmaları ve seslerini nâmahreme duyurmaları câiz olmadığı için, başkalarına şarkı söylemeleri, hatta ezan ve ikamet

³³¹ Ömer Muhammed Öztürk, *Sohbetler 2*, s. 183-184

okumaları da câiz değildir.³³² Osmanlı toplumunda da uygulama, bu şekildedir.

174
?

Bayanlarla tokalaşma konusunda bazı çevreler şu görüştedir: “Bayanlarla el sıkışma meselesine gelince, günümüzde özellikle şehirlerde ve özel durumlarda kadınlarla erkekler de el sıkışıyorlar; bu, âdet hâline gelmiş durumda. Müslüman bir erkek, henüz kendini anlatamadığı bir ortamda elini geri çekerse bundan -İslâm’ın da istemediği- bir dizi problem çıkabiliyor. Bir Müslüman erkek, yukarıdaki şekilde gerekli hâle gelmedikçe -Müslüman olsun, gayr-i müslim olsun- bayanlarla el sıkışmaz. Ama bayanın elini sıkmadığında daha önemli bir zarar söz konusu olduğunda, beze dokunuyormuş gibi -böyle bir duygu içinde- kadının elini sıkabilir...” (www.hayrettinkaraman.net) **Kadınlarla tokalaşmanın haram oluşunun dindeki delilleri nelerdir?**

Kadınlarla tokalaşmak, dînen kesin olarak haramdır. Kur’an’dan delîli: Allâhü Te‘âlâ, mü’min erkek ve kadınlara, gözlerini haramdan sakınmalarını emretmektedir. (Nûr s. 30-31) Bakılması helâl olmayan şeye bakmak haram olunca, elle dokumak, bakmanın ötesinde olduğundan bu âyete göre öncelikle haram olur.

Kadınlarla musafahanın haram olduğunu bildiren hadisler de vardır.

Hiz. Âişe (r.anhâ)’dan şöyle dediği rivâyet olunmuştur: “Resûlullâh (s.a.v.), kadınlardan söz ile bey’at alırdı ve “Gît, senden bey’at almış oldum.” derdi. **Vallahi Resûlullâh (s.a.v.)’in eli, nikâhlı olduğu kadınlar dışında herhangi bir kadının eline kat’î surette değmemiştir.**” (Buharî)

332 İbn-i Âbidin, *Redd-ül Muhtar, Bakma ve Dokunma Faslı*

Müslim’de şu fazlalık vardır:

“Vallâhi Resûlullâh (s.a.v.), kadınlar üzerine, ancak Allâh (c.c.)’un emretmiş olduğu şeyin (Mümtehin sûresinin 12. âyetinde belirtilen hususlar) dışında kat’î surette bey’at almamıştır ve Resûlullâh (s.a.v.)’in avucu, kat’î surette herhangi bir kadının avucuna değmemiştir.”

Bu bey’atın ne şekilde olduğunu, Ebû Dâvud et-Taya-lisî, *el-Mersîl’de*, Şa’bî’den şöyle rivâyet ediyor: Resûlullâh (s.a.v.), kadınlardan bey’at aldığı vakit bir kumaş getirir, elinin üzerine koyar ve “Kadınlarla musafaha etmem.” derdi.

Ebû Hüreyre (r.a.), Resûlullâh (s.a.v.)’in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir:

“... İki göz zinâ eder; zinâları (haram şeylere), bakmaktır. Dil zinâ eder; zinâsı (yabancı kadınla gayr-ı meşru bir şekilde), konuşmaktır. El zinâ eder; zinâsı (yabancı kadını), tutmaktır. Ayak zinâ eder; zinâsı (harama giden), adımdır. Kalb hoşlanır, temenni eder, ferc (cinsî uzvu) ise bunu tasdik veya tekzîb eder (yâni asıl büyük zinâ bazen tahakkuk eder bazen de etmez).” (Müslîm, Buhârî, Ebû Dâvud Ebû Hüreyre (r.a.)’dan)

Yabancı kadınla tokalaşmak sûretiyle fâsid nikah ile nikâh akdedilmiş olduğundan bununla nikah hürmeti sabit olur. Yani dokunulan kadının annesi ve kızı ile (usûlü ve furuu ile) tokalaşan erkeğin evlenmesi haram olur.³³³

İmâm Nevevî şöyle demiştir:

“Zarûret olmaksızın kadının derisine (tenine) dokunmak câiz değildir. Zarûret; tedavi, ameliyat, hacamat (kan almak), diş çekmek gibi şeylerdir. Bunları yapacak kadın bulunmazsa erkek için bu gibi şeyleri yapmak zarûret sebebiyle câizdir.”

³³³ *İbn-i Abidin*, Evlenilmesi Haram Olanlar Faslı.

DÖRT EVLİLİK MESELESİ

175
?

Günümüzde bazı kimseler: “*Ortada bir zarûret yok iken üzerine ikinci eş getirilmek istenen her kadın bu konuda birer “Fâtıma’dır”, “Hepimiz Fâtıma’yız” deme hakkına sahiptirler. Hz. Fâtıma’yı şefkatli ve sevgili babası nasıl korumuş, ona sahip çıkmış ise bugün biz de genel olarak erkekler, âlimler ve yöneticiler olarak kadınlarımızı öyle korumak durumundayız. Çünkü adaleti sağlamak imkânsızdır...*” (<http://www.hayrettinkaraman.net/makale/0630.htm>) **diyerek birden çok kadınla evlilik şer’î bir hak olmaktan çıkarılıyor. Birden fazla evliliğin İslâm’da hükmü nedir?**

Şurası muhakkaktır ki, zarûret olmadan da birden fazla evlenmek, mubahtır. Bu hüküm âyetle sabittir. “...size hoş gelen kadınlardan ikişer ikişer, üçer üçer, dörder dörder nikâh edin; kadınlar arasında adalet yapamayacağınızdan korkarsanız bir kadınla evlenin veya cariye edinin. Bu, adaletten meyletmenize daha yakındır.” (Nisa s. 3)

Burada şu nokta unutulmamalıdır ki **âyette emredilen adâlet şartı evlenen kişinin kendisini ilgilendiren şahsî bir husustur.** Evlenenden başka kimseler bu konuda karar veremezler.

Günümüzde maalesef bazı ilâhiyatçılar, bu tip konularda, İslâm’ın pür hâlini içlerine sindiremediklerinden, kendilerince İslâm’a makyaj yaparak insanlara hoş göstermeye çalışmaktadır. Hâlbuki İslâm’ın kendisi, zaten hoştur ve makyaja ihtiyacı yoktur. İslâm’ın güzelliğini anlayabilmek ve insanlara anlatabilmek için onun hükümlerine kendi yorumlarımızı katmak değil; Allâh (c.c.) ve Resûlü (s.a.v.) nasıl öğretmişse, o şekilde olduğu gibi yaşamak gerekir.

Bugün tek evliliği savunup çok evliliğe kendince karşı çı-

kan birçok kişi, zaten gayr-ı meşru da olsa çok evli bir hayat yaşamaktadır.

Allâh (c.c.), eş sayısını en fazla dört ile sınırlarken bugün birçok kişinin kaç kadınla beraber olduğunun sayısı bile belli değildir. İşte Cenâb-ı Hakk bu şekilde gayr-ı meşru ilişkileri; nesillerin bozulmasını engellemek için, temiz nesillerin yetişmesi için çok evliliğe ruhsat vermektedir. Bu ruhsatı verirken de adaletli davranma şartı getirmiş ve **adaletli davranılamayacağından korkulursa bir tane ile yetinilmesi gerektiğini beyân buyurmuştur**. Eşler arasında adaletli davranabilmek son derece güçtür. Bu yüzden kişinin adaletten ayrılıp hesap gününde azâba düşer olmaması için büyükler, tek evlilikle yetinilmelidir tavsiyesinde bulunmuşlardır.³³⁴

Bu konuda varid olan hadîs şu mealdedir: “Adamın nikâhı altında iki kadın olur da, aralarında adaletle riâyet etmezse kıyâmet günü yarısı düşmüş bir vaziyette (bir tarafa meyilli olarak) gelir.”³³⁵

Fethu’l Kadîr’de şöyle bir fetva nakl olunur: “Bir adamın dört karısı ve bin cariyesi olsa ve bir cariyeye daha satın almak istese başka biri bunu kınasa, kınayanın küfründen korkulur. (Çünkü Allâh (c.c.) ve Resûlü (s.a.v.)’in vermiş olduğu bir hakkı kınamış olur.)”³³⁶

Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyuruyor: “Çok çocuk doğuran ve sevgisi çok olan kadınları nikâhlayın; zîrâ ben, kıyâmet gününde diğer ümmetlere sizin çokluğunuzla övüneceğim.”³³⁷

³³⁴ Ömer Muhammed Öztürk, *Sohbetler* 2, s. 134-137

³³⁵ Ebû Dâvud, Tirmîzi, Nesâî, Ahmed Ebû Hüreyre (r.a.)’den

³³⁶ *Hidaye Şerhi Fethul Kadîr*, c. 3, s. 229

³³⁷ Ebû Dâvud, Nesâî, Mâkil ibn Yesâr (r.a.)’dan

KADINI DÖVMENİN İSLÂM'DAKİ YERİ

176
?

Nîsa sûresi 34. âyeti ile câiz kılınan kadının dövülmesi hususu, hangi şartlara bağlanmıştır? Peygamber (s.a.v.) Efendimiz tarafından, hiç uygulanmış mıdır? Kur'ân ve sünnette bulunan deliller ışığında bu konuda Müslümanın bakış açısı ne olmalıdır?

İslam'da kadının dövülmesi, Nebî (s.a.v.) tarafından uygulanmış ve teşvik edilmiş bir husus değildir. Ancak Kur'ân ve sünnette bu fiile belli şartlarda izin verilmiştir. Nîsa sûresi'nin 34. âyetinin mevzuyla alakalı kısmının meali şöyledir. "Serkeşliklerinden endişe ettiğiniz kadınlara va'z-u nasihat edin sonra yataklarda onlardan uzaklaşın (yine devam ederlerse) sonra onları dövün. Eğer size itaat ederlerse aleyhlerine yol aramayın..."

Resûlullâh (s.a.v.), Vedâ Haccı'ndaki meşhur hutbesinde bu mevzuda şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar! Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allâh (c.c.)'dan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları, Allâh (c.c.)'un emaneti olarak aldınız ve onların namusunu kendinize Allâh (c.c.)'un emriyle helal kıldınız. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız, kadınların da sizin üzerinizde hakkı vardır. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız; yatağınızı hiç kimseye çiğnetmemeleri, hoşlanmadığınız kimseleri izniniz olmadıkça evlerinize almamalarıdır. Eğer gelmesine müsaade etmediğiniz bir kimseyi evinize alırlarsa, Allâh (c.c.), size onları yataklarında yalnız bırakmanıza ve daha olmazsa hafifçe dövüp sakındırmanıza izin vermiştir."³³⁸

Dövmekten maksat, uslandırmak olduğundan incitici şekilde olmaması gerekir. Meselâ sopa vs. ile değil; dürülmüş bir mendil gibi şeylerle olur, yüze vurulmaz; çünkü şer'an nehyolunmuştur. Resûlullâh (s.a.v.); "Yüzlerden sakının, onlara vur-

³³⁸ Müslim Cabir ibn Abdillâh (r. a.)'den

mayın.” demiştir.³³⁹ Çünkü yüz, muhterem olduğundan onu tahkir haramdır.³⁴⁰ Maksat elem vermek değil; edep vermektir.

İbn Abbas (r. anhumâ) şöyle der: “Karı sana itaat ederse senin için onu dövme yoktur.”³⁴¹

Yine hadîs-i şerîfte; “Lüzumu hâlinde onları hafifçe dövmeye me’zunsunuz (Bu konuda size izin verilmiştir). Hâlbuki onları ancak şerli olanlarınız döver.” buyrulmuştur. (İbn Sa’d, Kasım ibn Muhammed’den rivâyet etmiştir.)

İmâm Buharî *Sahîh*’inde: “Kadını dövmenin mekruh (sevilmeyen bir şey) olması” namında bir bab açmış ve şu hadîsi rivâyet etmiştir.

“Muhakkak bu gece birçok kadın, Âl-i Muhammed’i do-laşmıştır. Hepsî de kocalarının kendilerini dövdüğünden şikâ-yet ediyorlardı. Allâh (c.c.)’a yemin ederim ki bunları, hayır-lılarınız olarak bulmayacaksınız.”³⁴²

“Resûlullâh (s.a.v.), kat’i olarak hiçbir hanımını ve hizmet-çisini dövmemiştir. Allâh (c.c.) yolunda olması [Allâh (c.c.)’un haramlarının (yasak sınırlarının) ihlal edilip Allâh (c.c.) için olması] dışında kat’î surette bir şeye elini kaldırmamıştır.”³⁴³

Nebî (s.a.v.) buyurdular ki: “Hanımını döven, Allâh (c.c.)’a ve Resûlü’ne âsî olur. Kıyâmette onun hasmı ben olurum.” (R. *Nasîhin*)

Koca, karısını dört sebeple hafifçe dövme ruhsatına sahip-tir. Kocasî istediği hâlde (kocasî için) süslenmeyi terk etmek, yatağa çağırınca icabet etmemek, namâzı veya guslü terk et-mek, şerî bir özür dışında (kocasından izinsiz) evden çıkmak.³⁴⁴

³³⁹ Adıyy ibn Hâtim Ebû Sa’îd el Hudri (r.a.)’den

³⁴⁰ *Münâvî*, c. 1, s. 200

³⁴¹ Cessas, *Ahkâm ul Kur’ân*, c. 2, s. 237

³⁴² Ebû Dâvud, *Nesâî İyas ed Devsî* (r.a.)’den

³⁴³ Ebû Dâvud, *Nesâî*, Ahmed, *Hâkim İyas ibn Abdillâh ibn Ebi Zubâbe* (r.a.)’den

³⁴⁴ *Tefsîr-i Âlûsî*, c. 3, s. 25

KADIN MAHREMSİZ YOLCULUĞA ÇIKABİLİR Mİ?

177
?

Günümüzde yolculuk şartları kolaylaştı ve emniyet sağlandığı için kadınların yolculuk yapmasında sakınca yok denmekte ve bu konudaki rivâyetler o dönem için geçerli sayılmaktadır. Nebî (s.a.v.)’in kadının kendi başına emniyet içinde yolculuk yapacağı günlerin geleceğini müjdelediğini söyleyerek kadının mahremsiz yolculuğa çıkamayacağını beyan eden hadîslerin o dönemde geçerli olduğu, bazı kimseler tarafından dillendirilmektedir. Bu iddiaların cevabı nedir?

İmâm Tirmizî; “Kadının tek başına yolculuğa çıkmasının mekruh olması hakkında gelen hadîsler” adında ayrı bir bölüm açmış ve şu hadîsi nakletmiştir:

Ebû Sa’îd el-Hudrî’den şöyle dediği rivâyet olunmuştur. Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurdu: “**Allâh (c.c.)’a ve âhiret gününe îmân eden bir kadın için; beraberinde babası, erkek kardeşi, kocası, oğlu veya kendi mahremi olmaksızın üç veya daha fazla gün mesafesi olan sefere (90 km uzağa) çıkması helâl olmaz.**” (Tirmizî)

Bu mevzuda; Buharî ve Müslim’in, Ebû Hüreyre, İbn Abbas ve İbn Ömer (r.a.e)’den rivâyetleri vardır.

Bir kadın ortalama bir yürüşle üç günlük (90 km.’lik) bir mesafede bulunan bir yere yanında mahremi olmadan (babası, kocası, kardeşi, torunu vb.) çıkıp gitmemelidir. Hatta hali vakti yerinde olan Müslüman bir kadın, yanında bir mahremi bulunmadıkça bu kadar bir mesafe uzakta bulunan Mekke’ye hac vazifesini yerine getirmek için bile çıkıp gidemez. Bu ona farz değildir. Çünkü yolculuk zahmetli ve yorucudur ve kadının birtakım kişilerle temasta bulunması kaçınılmazdır. Yarattığı naif olan, şeref ve haysiyetini ne olursa olsun koruması gereken kadının, bu kadar uzak bir yola kendi başına çıkıp

gitmesi, hikmete ve maslahata uygun değildir. İslâmiyet'in bu konudaki emir ve tavsiyesi, kadınları himaye etme ve koruma hikmetine dayanır. Zaten İslâmiyet'in her emrinde ve her yasağında nice hikmet ve fayda saklıdır. Bizim vazifemiz de onlara riâyet etmektir. Selâmet ve saadetimiz buna bağlıdır.³⁴⁵

Kadının mahremsiz yolculuk yapacağı günlerin geleceğini müjdeleyen hadîse gelince: Bu hadîsi Buhârî ve Müslim, Adiyy ibn Hâtim'den rivâyet etmiştir. Resûlullâh (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Eğer ömrün olur da yaşarsan hevdecî (hevdec: kadınların binmesi için devenin sırtına konulan ufak mahfel) içinde yolculuk eden kadının Hîre'den hareket edip Allah'tan başka hiç kimseden korkmayarak tâ Ka'be'yi tavaf edeceğini göreceksin."

Emniyet içinde yapılacak yolculuk ile ilgili hadîste, mahremsiz yolculuğa delil olan bir şey yoktur. Burada; Hîre'den Beytullah'a çıkmanın hükmünün ne olduğu ve bu çıkmanın neyi gerektirdiği beyan edilmemiştir. Belki emniyetin yayılacağını ve bugünlerin geleceğinin beyanı vardır.³⁴⁶ Hadîs-i şerîfleri tek başına değerlendirmemeli, diğer hadîs-i şerîfleri ve âlimlerin bu hadîslerden çıkardıkları hükümleri de dikkate almak gerekir.

KADININ MİRASTAKİ HAKKI

178
?

Miras meselesinde Allâh (c.c.)'un kadınlar için takdiri belliyken günümüzde şu fikirler yayılmaktadır:

"Erkeklerin, İslâm miras hukukunun ilke ve hükümlerine göre mirastan pay alıp, buna karşılık o fazla payın verilmesine sebep teşkil eden sorumluluk ve yükümlülükleri yerine getirmemesi; korunmaya çalışılan dengeyi altüst ettiğinden kızların açık bir mağduriyetine yol açmaktadır. Hâlbuki İslâm miras hukukunda yakın hısımlara tere-

³⁴⁵ Ömer Nasuhi Bilmen, *Hadîs Günlüğüm*, s.338.

³⁴⁶ *el-Hidaye, Fethu'l Kadir* ve *el-Înâye* ile birlikte, c. 2, s. 426-427

keden verilen pay ve hakları, ancak İslâm'ın öngördüğü sorumluluk ve yükümlülüklerle birlikte bir anlam ve değer ifade etmektedir. Böyle olunca tek taraflı ve çıkarıcı bir yaklaşımla mirastan pay almanın; fakat gereken yükümlülüklerden kaçınmanın bu dengeyi bozacağı, kul hakkı ihlâlüne yol açacağı ve uhrevî sorumluluk doğuracağı açıktır...” (Diyanet İlmihali) Kadının mirastaki hissesi meselesinin İslâmî Hükümü nedir?

Kadının mirasta, erkeğin yarısı kadar pay alması, Kur'an ve sünnetle sabit bir husustur. Bunu, yerine getirmek değil; yerine getirmemek uhrevî sorumluluk doğurur. Miras taksimi başka şeylere bağlı olarak geçerli olan bir kanun değildir. Diğer hususlarda ödevlerini yerine getirmeyenler, yaptıklarının ve yapmadıklarının vebali ile karşı karşıyadırlar.

Hz. Ali (r.a.)'nin dediği gibi “Eğer her şey bizim şu mantığımızla olsaydı, mestlerin üstüne değil; altına meshetmemiz gerekirdi. Çünkü altı daha fazla kirlenir.” Bazı şeylerin hikmeti vardır, akla ters değildir; ama akıl, onun hikmetini kavrayamayabilir...

Burada şöyle bir soru akla gelebilir: Şüphesiz, birkaç yönden kadının gücü, erkeğe göre daha azdır. Kadın, erkekten daha aciz ve daha çok yardıma muhtaç olunca mirastan hissesi de fazla olması veya en azından eşit olması gerekir. Bu durumda Allâh (c.c.)'un, kadının hissesini erkeğinkinin yarısı kılmasının hikmeti nedir?

Bunun cevabı birkaç yönden verilir. **Birincisi**, kadının harcaması daha azdır. Çünkü kocası, ona nafaka (yiyecek ve giyecek) vermekle ve barınmasını temin etmekle mükelleftir. Ayrıca ana babası ve bekâr veya dul kız kardeşine, fakir iseler, bakmakla mükelleftir. Harcaması daha fazla olanın, mala olan ihtiyacı doğal olarak daha fazladır. **İkincisi**, erkek; yaradılıştan, akılda ve dînî mevkide kadından daha kâmindir. Meselâ; imamete, devlet başkanlığına ve hâkim olmaya tam olarak

yetkilidir, kadının şahidliği, erkeğinkinin yarısıdır (2 kadın şâhîd, 1 erkek şahid yerine geçer.). Mevkii bu şekilde olana da yapılacak ihsanın, daha fazla olması icab eder. **Üçüncüsü**, kadının hissiyâtı ve nefsî isteği fazladır; bir de buna fazla mal eklenince fesad da daha büyük olur. **Dördüncüsü**, erkek; aklının kâmil olması sebebiyle malı, şerîatta güzel olan yerlere (dünyada övgüye, âhirette de sevaba vesile olacak yerlere) harcar. Kervansaraylar yapmak, çaresizlere yardım etmek, yetîm ve dullara infakta bulunmak gibi. Çünkü erkek, insanlarla daha çok bir arada olması dolayısıyla bu gibi hâllere (cemiyetin ihtiyaçlarına, yoksullara, yardıma muhtaçlara) daha fazla vâkıf olabilir. Kadın ise fitratı gereği evde oturması emredilmiş olduğundan böyle değildir.”³⁴⁷

Allâhü Te‘âlâ şöyle buyuruyor. **“Allâh’ın, bir kısmınızı bir kısmınıza onunla faziletli kıldığı şeyi temenni etmeyin...”** (Nisa s. 32) Allâhü Te‘âlâ, herkesin Allâh (c.c.)’un kısmetine (taksimine) râzı olmasını emrediyor; aksi hâlde kişi, hasede düşmüş olur.

Bu âyetin iniş sebebi olarak zikredilenlerden biri de şudur: Allâh (c.c.), mîrasta kadının hissesini erkeğinkinin yarısı kılınca kadınlar, “Biz daha muhtacız, çünkü zayıfız; hâlbuki erkekler, hayatını kazanmaya bizden daha fazla kudret sahibidirler.” dediler. İkinci olarak zikredilen de şudur: Ümmü Seleme (r.anhâ) dedi ki: “Ey Allâh’ın Resûlü! Erkekler cihada gidiyor, biz gitmiyoruz. Hâl böyle iken mirasta, onlara bizim iki katımız veriliyor.” Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu. Daha sonra da şu âyet nazil oldu. “Erkekler, kadınlar üzerinde kavvamdırlar (kadınların işlerini mübalağa ile görenlerdir). Bu da, Allâh’ın, bir kısmınızı bir kısmınız üzerinde faziletli kılması ve erkeklerin mallarından infak etmeleri sebebiyledir. Artık sâliha kadınlar da, Allâh’a itaatkâr olanlar (Allâh’ın hükümlerine cân-ı gönülden razı olanlardır ki miras hukuku da bunlardan biridir.) kadınların, kocalar üzerindeki haklarını ko-

³⁴⁷ Fahreddin-i Râzî, *Tefsîr-i Râzî*, c. 9, s. 168

rumasına mukabil (karşılık), kocalarının haklarını gıyabında da (arkalarından) koruyanlardır...” (Nisa s. 34)

Miras âyetinden sonra şu ayetin gelmesi dikkat çekicidir: “İşte bunlar hudûdullahdır (Allâh’ın çizdiği sınırlardır) Kim ki Allâh ve Resûlü’ne itaat ederse; onları, altlarından nehirler akan cennetlere koyar. Onlar orada ebedîdirler, işte bu büyük bir saadettir (kazançtır). Kim de Allâh ve Resûlü’ne âsî olur (koyduğu bu hükümlere muhalefet ederse) ve O’nun hududuna tecavüz ederse (geçerse), onu orada ebedî olduğu hâlde cehenneme koyar ve onun için çok büyük (azîm) bir azâb vardır.” (Nisâ s. 13-14)

BOŞAMA HAKKI MESELESİ

179
?

“... evlilik birliğine son vermek isteyen kadının irade ve talebinin de aynı şekilde değerlendirmeye alınması (yâni boşama hakkının erkekle birlikte kadına da verilmesi), hakkın kötüye kullanılmasını önlemesi, taraflara ispat ve savunma hakkı tanınması, boşanmayla mağdur olacak taraf ve şahısların haklarını koruma altına alması gâyet tabiidir ve gereklidir. “(Diyanet İlmihali)

Boşanma hakkı meselesinin İslâmî hükmü nedir?

Ayet ve hadîslerle kesin olarak sabittir ki İslâm’da boşama hakkı erkeğe aittir. Cenâb-ı Hakk “Ey Nebî! Kadınları boşayacağınızda iddetlerini gözeterek onları boşayın.” (Talâk s. 1) buyurarak erkeklere işaret ettiği gibi “...Yüce Allâh’ın erkeklere eşlerini gözeterek boşamayı emrettiği iddet budur.” (Müslim, “Talâk”, 1) gibi hadîs-i şerîflerde de boşama ile ilgili emirlerin muhatabı erkektir. Merhum Ömer Nasuhî Bilmen bu konuda şunları söyler: “Erkek, eşinin mehrini vermeye, nafakasını tedarik etmeye ve bunun gibi birtakım ihtiyaçlarını temin etmeye mecburdur. Bununla beraber eşinden ayrılabilmek hakkına müstakil olarak sahip olmazsa; elbette, hakkı eksik kalmış ve kendisi zarûret halinde âciz, mağlub bir durumda bırakılmış olur.

İtaat ve iffet dairesinden çıkmış olan bir kadının kocası, böyle bir kadından kurtulabilmek için herhâlde onun onayını istemeye mecbur olursa ne acı bir vaziyette kalmış olacaktır.

Şu da mâlumdur ki; karı-koca, evlenmekle ortak bir hayatta, birtakım karşılıklı haklara sahip olurlarsa da evlilik hayatını devam ettirmek hususunda en büyük etken erkektir. Bu hâlde evlilikten doğan hakların, menfaatlerin en büyük kısmına da erkeğin sahip olması gerekir. Bununla birlikte İslâm hukuku, bu konuda kadınlara özel bir ruhsat vermiştir. Şöyle ki; boşama hakkının yalnız kocaya ait olmasını istemeyen bir kadın, nikâh kıyma anında, bu hakka kendisinin de sahip olmasını bir şart olarak ekleyebilir. Yalnız şu da açıktır ki, kadınların böyle bir ruhsattan istifadeye kalkışmaları, kendileri için çok kere faydadan ziyade zarar doğuracağından böyle bir şey tavsiye edilmez. Çünkü biraz derin düşünüldüğünde, boşamanın erkekte olmasının pek büyük bir adalet ve hikmete dayandığı ve kadınların hukukunu daha çok korumaya hizmet ettiği ortaya çıkar. Aksi takdirde, zaten en sevimsiz helal olan talâk hâdiselerinin daha çok gerçekleşmesine, daha elîm bir renk almasına meydan verilmiş olur. (Bu konularda kadınların daha hissi davranacakları dolayısıyla sonradan pişman olacakları davranışlar sergileyebilecekleri açıktır.) Mâlumdur ki erkek; ailenin refah ve saadetine çalışır ve yukarıda saydığımız vazifeler ile mükellef bulunur, hayatının bütün anlarını bu uğurda feda eder durur. Artık bu kadar vazîfelere tahammül eden bir şahsın, talak hakkına bağımsız olarak sahip olması çok görülemez.”³⁴⁸

Bütün bunlarla birlikte kadın, başlangıçta hiçbir şart koşmamış olsa bile haklı gerekçelerle hâkime başvurarak boşanmayı talep edebilir. Hâkim de dilerse, karı-kocayı ayırır.

³⁴⁸ *Hukuk-ı İslâmîyye ve Istılâhât-ı Fıkhiyye Kamûsu*, c. 2, s. 217-220

KADINLARIN ÖZEL HALLERİNE AİT HÜKÜMLER

180
?

İslâm'ın hükme bağlanmış konuları, 1400 yıllık icmâ-ya muhalefet edilerek yeniden tartışmaya açılmakta ve bazı kimseler tarafından şu şekilde dillendirilmektedir: “Özel hâllerinde kadınları kimse mescide girmeye, Kur’ân okumaya ... zorlamıyor; ama onlar farklı (câiz diyen) ictihadı uyar da bunları yaparlarsa yine kimsenin onları engellemeye veya kınamaya hakları olamaz.” (<http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat2/0039.htm>)

Buhârî'nin bu babın ismini “Âdetlinin tavaf hariç hac-cın tamamını ifâ etmesi babı” koymasından maksat, hayızlının ve onun anlam alanına giren cünüp kimsenin hiçbir ibâdetten men edilemeyeceğidir... (M. İslamoğlu, *Yahûdîleşme Temayülü*, s. 287)

Kâbe, mescidlerin anasıdır. Eğer, mescidlerin anasın-da âdetli kadının bulunması câizse; diğer mescidlerde bulunmasında ne gibi bir beis olabilir?... (M. İslamoğlu, *Yahûdîleşme Temayülü*)

Âdetli kadınların Kur’ân okumak, câmiye girmek vs. ibadetleri yapmaları uygun mudur?

Hayızlı kadın neler yapabilir, neler yapamaz?

a. Hayız ve Nifaslı Kimseler Oruç Tutamaz, Namâz Kılamazlar

Muaze şöyle anlatmaktadır: Hz. Âişe (r.anhâ)’ya, “Hayızlı kadın, orucu kaza ettiği hâlde, neden namâzı kaza etmiyor?” diye sordum. O, “Biz bu durumla karşılaştığımızda Resûlullâh (s.a.v.), orucu kaza etmemizi namâzı ise kaza etmememizi emrederdi.” diye cevap verdi.

Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)’nin nakline göre kadınların dînen noksanlıklarının ne olduğu sorusuna cevap vermek amacıyla Hz. Peygamber (s.a.v.), “*Kadın hayız olduğunda namâz kılıp oruç tutmaz değil mi?*” buyurmuştur. *Bulûğu'l-Merâm*'da (c.1, s. 23) zikredildiği üzere hadîsi, Buhârî ve Müslim rivâyet

etmiştir. Hadîslerin, hayızlı kadının namâz kılamayacağı ve oruç tutamayacağına delâletleri açıktır.³⁴⁹

b. Kur’ân Okuyamazlar

İbn Ömer (r.a.)’in nakline göre Hz. Peygamber (s.a.v.), “*Cünüp ve hayızlı olan, Kur’ân’dan bir şey okumasın.*” buyurmuştur. (Ebû Dâvud, İbn Mâce)

İmâm Tirmizi şöyle demiştir: “Bu hüküm; çoğu âlimlerin, Resûlullâh (s.a.v.)’in ashâbının, tâbiînin ve ondan sonrakilerin (Süfyan es-Sevrî, İbn Mübarek, Şâfiî, Ahmed, İshak b. Rahuye gibi) kavlidir. Hanefîlerde de hüküm budur.”

b. Mushaf’a El Süremezler

Zîrâ Allâhü Te‘âlâ, Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyuruyor: “O’na (Kur’ân’a) ancak çok temiz olanlar el sürebilir.” (Vâkıâ s. 79)

Âlimler, bu âyete göre Kur’an’a abdestsiz dokunulamayacağına söylemişlerdir.

Nesâî, Amr İbn Hazm’dan rivâyet etmiştir ki; “Resûlullâh (s.a.v.)’in Yemen ehline, sünnetler, farzlar ve diyetler hakkında yazdığı mektupta, Kur’ân’a ancak temiz olanlar el sürebilir kaydı vardır.”

Bu hadîs; Malik, Şâfiî ve İmâm-ı Â’zâm Ebû Hanîfe’nin de kavlidir.

c. Mescide Giremezler, Beytullah’ı Tavaf Edemezler

Hz. Âişe (r.anhâ) şöyle demiştir: “Resûlullâh (s.a.v.) geldi ve ashâbının evlerini, mescide açılır bir hâlde gördü ve dedi ki; bu evlerin kapılarını, mescidden başka bir tarafa döndürün; çünkü ben hayızlıya da cünübe de mescide girmeyi helal kılmam.” (Ebû Dâvud)

³⁴⁹ Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkıhı*, Misvak Neşriyat, c. 1, s. 409-412

İbn-i Mâce, Ümmü Seleme (r.anhâ)'den şöyle dediğini rivâyet etmiştir. Resûlullâh (s.a.v.), bu mescide girdi ve en yüksek sesiyle şöyle seslendi: “Muhakkak mescidlere girmek cünüb ve hayızlıya helâl değildir!”

“Allâh Resûlü (s.a.v.), bayramlarda hayızlı kadınların da câmiye gelmelerini emretmiş...” sözüne gelince; o devirde bayram namâzı, bilindiği gibi şehir dışında musalla denen açık arazide eda ediliyordu. **Mâlumdur ki burası, mescid hükmünde değildir.**³⁵⁰

“Ka’be, mescidlerin anasıdır. Eğer burada âdetli kadınların bulunması câizse; diğer mescidlerde bulunmasında ne gibi bir beis olabilir?” sözünün cevabına gelince; *el-Hîdaye şerhi Fethul-Kadîr*’de şöyle geçiyor: “Cünüb olarak tavaf etmenin haram olması, mescide girmenin (herhangi bir mescid) haram olmasıyla bizzat alakalı değildir. Bilakis, tavafta, taharetin (abdestli olma hâli) vâcib olması sebebiyledir. Bu sebeple-eğer, faraza orada mescid olmasa (sadece arsa olsa) kadına, tavaf etmek yine haramdır. Çünkü Beytullah’ı tavaf etmek namâzdır (bazı yönlerden namâza benzer).”

d. Kocasî İle Münasebette Bulunamazlar

Kur’ân-ı Kerîm’de; “Onlara (kadınlara) temizleninceye kadar yaklaşmayın.” (Bakara s. 222) buyrulmuştur.

Resûlullâh (s.a.v.), şöyle buyurmuştur: “Nikâhın (cimânın) dışında (yakınlaşmak adına) her şeyi yapabilirsiniz.”³⁵¹

Ebû Dâvud, Abdullah İbn Sa’d (r.a.)’dan rivâyet etmiştir: “Resûlullâh (s.a.v.)’e, hanımım hayızlı iken bana neyin helâl olduğunu sordum. “Senin için izârın (peştamalın) üzerinden (faydalanmak) vardır.” dedi. (Yâni göbekte diz arasının dışında kalan kısımlardan)³⁵²

³⁵⁰ Ayrıca hadîste, “Hayızlı kadınlar musalladan uzak dururlardı.” kaydı vardır. (Buharî, Hadîs No:324)

³⁵¹ Müslim, Ebû Dâvud, Tirmîzi ve diğerleri Enes (r.a.)’den

³⁵² *Fethu’l Kadîr*, c. 1, s. 169

181
?

“...dînîmizde kadınların kadınlara imam olması normal hâllerde de câizdir. Kadınların erkeklere imam olması ise zarûret hâlinde câiz olur.”³⁵³

Yukarıdaki iddia karşısında kadınların imâmeti meselesinin hükmü nedir?

Hiz. Âişe (r.anhâ)’nın nakline göre Peygamber (s.a.v.) Efendimiz “Mescidde veya bir maktulün cenâzesinde (erkek imâma uyarak) olması hâriç kadınların kendi aralarında yaptıkları cemâatte hiçbir hayır yoktur.” buyurmuştur. Buradan anlaşıyor ki onların kendi başlarına cemâat olmaları mekrûhtur.

İbn Vehb’in, İbn Ebû Zi’b ve Haşimoğullarının âzâdlısı isnâdıyla nakline göre Hiz. Alî (r.a.), “Kadın imâmlık yapamaz.” demiştir. (İmâm Mâlik, *el-Müdevvenetü’l-Kübrâ*, c.1, s 86) Bu hadîs, kadınların kendi cinslerinden başkalarına imam olmalarının câiz olmadığına açık bir delîldir. Çünkü “Kadın imam olamaz.” ifâdesi, onlara uymanın sahîh olmadığını göstermektedir. Ebû Bekre (r.a.)’ın nakline göre Hiz. Peygamber (s.a.v.), **“Kadınlara itâat ettiklerinde erkekler helâk olmuşlardır.”** buyurmuştur.³⁵⁴

³⁵³ <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/Hayrettinkaraman/imam-hatiplikizlar/11117>

(Yayından kaldırılan linklerin içeriği kayıtlarımızda mevcuttur.)

³⁵⁴ Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkhu*, Misvak Neşriyat, c. 3, s. 301-313

H. FIKHÎ MESELER

NAMAZLARI BİRLEŞTİRMEK CAİZ Mİ?

182
?

Namâzları cem etme (birleştirme) meselesinde Hanefî Mezhebi'nin hükmü nedir?

Hanefî mezhebinde Arafat ve Müzdelife hâriç câiz değildir.

Buhârî ve Müslim ittifâkla İbn-i Mes'ûd (r.a.)'dan şu hadîsi rivâyet etmişlerdir: İbn-i Mes'ûd (r.a.) şöyle demiştir: “Ben, Resûlullâh (s.a.v.)'i şu ikisi hariç, bir namâzı kendi vaktinden başka bir vakitte kıldığını görmedim: Arafat'ta öğle ile ikindiyi, Müzdelife'de akşamla yatsıyı birleştirdi. O gün sabahı da ilk vaktinde kıldı.”³⁵⁵

Müslim'in rivâyet ettiği Ebû Katâde hadîsinde Resûlullâh (s.a.v.): “Uyuyakalmakta bir kusur işleme yoktur. Kusur; ancak, uyanırken bir namâzı, başka namâzın vakti girinceye kadar geciktirmekle olur.” buyurmaktadır. (Müslim, *Mesâcid*, s. 311) Demek ki, namâzı vakti haricinde kılmak için (istemedi) uyuyakalmaktan başka özür yoktur.

Hanefîler, Arafat ile Müzdelife'den başka namâzları birleştirmekle ilgili hadîsleri ‘cem-i sûrî’ diye te'vil etmişlerdir. Yâni Hz. Peygamber (s.a.v.)'in öğlenle ikindi, akşamla yatsı namâzlarını birleştirerek kılması, hakiki değil; şeklî (sûrî) dir. (Yâni, ikindi namâzı vakti girmeden az önce öğle namâzını,

³⁵⁵ Buhârî, *Hacc*, 99; Müslim, *Hacc*, 292; Ebû Dâvud, *Menâsik*, 65

hemen ardından ikinci namâzını kılmak şeklindedir.) Böyle bir açıklamayla hadisler, birbiriyle uzlaşmış olur.³⁵⁶

Bu sûretle her iki namâz kendi vaktinde kılınmakla beraber, zâhiren iki namâz birleştirilmiş gibi görünmektedir.³⁵⁷

İbn-i Ebî Şeybe'nin *Mûsannef*'indeki bir rivâyette Ebû Mûsâ: "Özürsüz olarak iki namâzı birleştirerek aynı vakitte kılmak, büyük günahlardandır." demiştir.³⁵⁸

183
?

Şâfiî Mezhebi'nde namâzların birleştirilebilmesi için şartlar nelerdir? Hanefî olan bir kimse, istediğinde Şâfiî Mezhebi'nin görüşü ile hareket edebilir mi?

Çok şiddetli zorunluluk hâllerinde, mezheb imamından başkasını taklit etmekte sakınca yoktur.³⁵⁹

Şâfiî Mezhebi'nde, uzun bir yolculuk yapan kimse, dört rek'atlı namâzı kısaltabildiği gibi, öğle namâzını ikindiye, akşam namâzını da yatsıya tehir edebilir veya ikindiye öğleye, yatsıyı akşama getirebilir. *ed-Dürri'l-muhtâr*'da şöyle denir: "Zorunluluk durumunda, bir başka mezhebi taklit etmekte sakınca yoktur. Fakat bu, taklit eden kimsenin ortamın gerekli gördüğü bütün şartlara riâyet etmesi şartıyladır. Çünkü daha önce belirttiğimiz üzere telfik yapılarak elde edilen hüküm (her mezhebin kolay tarafını almak), âlimlerin ittifakıyla bâtıldır." Allame İbn Âbidin şöyle der: "Şâfiî öne alarak birleştirme (cem-i takdim) için üç şart ileri sürmüştür:

- a) Önce ilk namâzın kılınması
- b) O namâzı bitirmeden, namâzı birleştireceğine niyet etmesi

³⁵⁶ Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkhı*, Misvak Neşriyat, c. 2, s. 103-111

³⁵⁷ *Tahâvî*, c.1, s. 160-166

³⁵⁸ Ahmed Dâvudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, c. 4, s. 2024

³⁵⁹ Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkhı*

- c) İki namâzı, birbirinden örfe ayırma sayılacak şeylerle bölmemesi

Buna karşılık erteleyerek birleştirme (cem-i tehir) için birinci namâzı bitirmeden birleştirmeye niyetten başka bir şart ileri sürmemiştir. Kişi cemaat olacaksa imamın arkasında Fâtiha Sûresi'ni okuması ve arada engel olmaksızın avret yerine el sürmüşse ya da nikâhı düşen kadına dokunmuşsa abdestini yeniden alması şarttır. Bunun dışında, konuyla ilgili diğer şartlara ve rükünlere riâyet etmesi gerekir. Doğruyu, en iyi, Yüce Allâh bilir.³⁶⁰

TÜRKİYE'DE CUMA NAMAZI MESELESİ

184 ? Cuma namazının şartlarının bir kısmının olmadığı gerekçesiyle 'Türkiye'de Cuma namazı kılınamaz' düşüncesi ne derece sağlıklıdır?

Hadis-i şerifte "Her kim hayâtında veya benden sonra, gerek âdil ve gerek zâlim bir imamı bulunduğu halde hafife alarak, yâhud inkâr ederek Cuma'yı terk ederse Allâh onun iki yakasını bir araya getirmesin ve hiç bir işini mübarek kılmasın..." buyurulmuştur.

Cuma namazı, hür, akıllı, balığ, mukim, erkek olan ve hasta olmayan her Müslümana farzdır.

Şafiî, Malikî ve Hanbelî mezheblerine göre Cuma namazıyla diğer namazlar arasında fark yoktur. İslâmi idareci olsun olmasın, varsa da izni bulunsun bulunmasın, herhangi bir mani olmazsa mutlaka Cuma namazı kılınacaktır. Hanefî mezhebine göre ise Müslümanların başındaki idareci Müslüman ise cuma namazını kılabilmek için onun izni şart koşulmuştur. Şayet idareci Müslüman olmazsa veya Müslüman olduğu halde izin vermezse imkan olursa yine kılınacaktır. Şöyle ki;

³⁶⁰ İbn Âbidîn, *Reddül-muhtâr*, c.1, s. 387

Birincisi: Sultanın izninin şart olması, delîl yönünden, muhkem bir farz olan Cuma namazının farz oluşunu düşürecek kuvvette asla değildir. Zîrâ Cuma'nın farz olduğu; Kitâbla, mütevâtîr Sünnetle ve İcmâ-i Ümmetle sabittir. İslâmî şeâirdendir. (İslâmî sembollerdendir) Bu sebeple **farziyyetini inkâr eden kâfirdir**. Halbuki sultanın izni şartı, zan ifâde eden ve manası kesin olmayan haber-i vâhidle sabittir. İzn-i sultanî hatırına Cuma namazını feda etmek uygun olmaz.

İkincisi, aslında Cuma günü bütün mahalle mescidlerini kapatıp, Cuma namazını merkezî bir veya iki câmide edâ etmek gerekir ki geçmişteki uygulamalar böyledir. Bu durumda namazı kimin kıldıracağı hususunda halk arasında kavga, tartışma çıkabilir. Çünkü böyle kalabalık cemaatler huzurunda hutbe okuyup namaz kıldırma çok kimseler tâlip olabilir.

İşte Hanefî fukahâsı “Şânı bu derece büyük olan bu mukaddes ibâdetin sulh, sükûn içinde edası ancak sultanın tayin ettiği kimsenin kıldırmasıyla mümkün olur” diyerek “İslami idarecinin izni” şartının gerekçesini açıklamışlardır.

Şu halde “İzn-i sultan” şartı, aslî olmayıp talîdir, yani istisnâî hallerde düşebilir. Nitekim îmanın iki rûknünden ikincisi olan dil ile söylemek, tâlî bir rûkûn olduğundan, zarurî hallerde düşebilir.³⁶¹

Bunun içindir ki, Hanefî âlimleri Cuma'nın sıhhat şartları eksik olduğu zaman “Cuma namazını kılmayın” demeyip, “kılmınız” demişler ve Cuma'dan sonra da dört rekat zuhr-i âhiri kılmayı tavsiye etmişlerdir.³⁶²

Şurası kesin bilinmelidir ki; şer'î bir özür olmaksızın Cuma'yı terk etmek, neticesi münâfıklığa varacak olan büyük bir hüsrandır. Buna işaretle Allâh (c.c.); Cuma sûresinden sonra gelen Münâfikûn sûresinde şöyle buyurmuştur: “Ey inanan-

³⁶¹ Ekrem Doğanay, *İslam'ın Şiari Cuma Namazı*, s.178-192

³⁶² *Fetâvâ-yi Hindîyye*, c.1 s.145

lar! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah'ı anmaktan alıkoy-
masın. Kim bunu yaparsa işte onlar ziyana uğrayanlardır.”
(Munâfikûn s. 9)³⁶³

Dârü'l Harb Meselesi:

Cuma namazını dâr-i harbde bile kılmak câiz ve sahihtir. Merhum Ömer Nasûhî Bilmen, *Büyük İslâm İlmihâli* 'nde: “Dâr-i harbde, Müslüman cemaatin uygun göreceği biri Cuma namazını kıldırabilir” demiştir. Çünkü Nebî (s.a.v.) henüz Medine'ye hicret buyurmadığı ve burada bulunan müslüman-
lar hâkim durumda olmadığı için, **Medîne henüz dâr-i harb olmaktan çıkmış bile değildi. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in; kendisinden emir gelmeksizin Cuma'yı kıldırın Es'ad b. Zürrare (r.a.)'e, itirazda bulunmayıp bilâkis kabul etmesi ve (sonradan) Medine'de Cuma kılması için bir nâme göndermesi, dârü'l-harbde bile kılınan Cuma namazlarının sahih olduğuna gayet açık bir delildir!..**³⁶⁴

İbn-i Âbidîn'de: “Dâr-i harb; orada, Cuma ve bayram namazları gibi, İslâm hükümlerinden (herhangi birinin) tatbik edilmesi ile dâr-i İslâm olur, velev ki orada aslî kâfir kalsın, isterse İslâm Memleketlerine bitişik olmasın” denilmiştir. (Dürer)³⁶⁵

Sosyal Açıdan Cuma Namazının Önemi

Müslüman cumayı terk etmek için değil kılmak için fırsatlar kollamalıdır. Çünkü Cuma'nın o müstesna ecrinin yanı sıra İslâm'ın izzetini, kalbleri nasıl fethettiğini ve Kelimetü'l-lâh'ın yüceliğini gösterir. Müslümanlar birliklerini, kudretlerini ve hakka olan bağlılıklarını göstermiş olurlar.

Cuma namazı, o kadar büyük bir ni'mettir ki, Yahûdîler ve Hristiyanlar onun yolunu bulamamışlar, sonsuz hamd-ü se-

³⁶³ Ekrem Doğanay, *Cuma Namazı İle İlgili Hükümler*, s.22-23)

³⁶⁴ *Âlûsi Tefsiri*, *Cuma Sûresi* Tefsiri

³⁶⁵ İbn-i Âbidîn, *Reddül Muhtar*, c. 3, s.391

nalar olsun ki Allâh (c.c.) onu, ancak Ümmet-i Muhammed (s.a.v.)'e nasîb eylemiş. Bu sebeple Hz. Muhammed (s.a.v.)'in gerçek ümmetleri, Cuma namazının kadrini, kıymetini bilirler.

Cuma namazını kılmak veya kılmamak hususunda ehliyetli kimselerin fetvâlarına değil, Asr-ı saadete, İslam tarihine, İslam alemine ve son asırda memleketimizde yaşamış maneviyat önderlerinin tatbikatlarına bakmalıdır.

Dindar ve samimi gençlerin istikametini değiştirip cami ve cemaatten uzaklaştırmak cihad olmadığı gibi fazilet de değildir. Asr-ı Saadet'ten bu yana Müslümanlar hakim oldular, mahkum da oldular. Ama hiç bir zaman İslâmî şiarların başında gelen cuma ve cemaati terk etmediler. Zaten bu toplum cuma ile cemaati büsbütün terketseler İslamiyetle olan bağları kopar.³⁶⁶

O halde “Türkiye’de Cuma Namazı Kılınmaz” diyenler bu müslüman milleti ve taze nesli camilerden de uzaklaştırıp perîşân hâle getirdikten sonra nerede toplayacaklar?..³⁶⁷

**185
?**

Türkiye’deki imamların arkasında namâz kılınmaz düşüncesi sağlıklı bir düşünce midir?

Bu sözü söyleyenler; resmen vazifeli imamları, hattâ devlet me'murlarının -istisnasız- hepsini kâfirlikle ithâm etmiş oluyorlar. Bu, altından kalkılamayacak derecede büyük bir hata ve cinayettir. **“Kim bir adamı ey kâfir diye çağırır veya ona ey Allâh'ın düşmanı derse, o adam da böyle değilse, bu söz, söyleyenin kendisine döner.”** (Buhârî, Edeb, 44; Müslim, Îmân, 112)

İmam-ı Âzam (r.a.)'e göre küfrü ve nifâkı alenî olmayan yani açıkça görülen bir küfür veya nifak içinde olmayan ve müslümanların arkasında saf tuttuğu her imamın arkasında namaz kılınır.

³⁶⁶ Halil Güneç, *Günümüz Meselelerine Fetvâlar*, s.185

³⁶⁷ Ekrem Doğanay, *İslam'ın Şiarı Cuma Namazı*, s.178-192

Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyururlar: “Her kim bizim şu kıldığımız namazı kılar, kıblemize karşı -namaza- durur ve kestiğimizi yerse; işte o, kendisi için Allâh’ın zimmeti ve Resûlü’nün zimmeti bulunan (yani; Allâh’ın emânında ve himayesinde olan) müslimdir. Artık durumu bu olan kimsenin hakkını zâyî etmek hususunda Allâh’ın (ve Resûlü’nün) ahd-ü emânına hıyanet etmeyiniz.” (*Umdetü’l-Kârî*, 2/297)

“Herhangi bir müslümanın sözünü güzel bir şekilde tefsir ve iyiye yormak mümkün oldukça, o kişinin halini kötüye yormak, ona göre fetva vermek câiz değildir. Hattâ bir hususta küfrü gerektirici bir çok yönler bulunduğu halde küfre ters düşen yalnız bir yönü bulunsa, bu bir yönüne göre fetva verilmesi uygun olur. Hakikatin ne olduğu ise ilm-i ilâhîye havale edilir”³⁶⁸

186
?

Zuhr-i Âhir namâzının hükmü nedir?

İmâm-ı Â’zâm (r.a.)’a göre; bir beldede yalnız bir câmide veya bir musallâda cuma namâzı kılınır, birkaç câmide kılınmaz.

İmâm-ı Â’zâm (r.a.)’den rivâyet edilen diğer bir görüşe göre birden fazla yerde cuma namâzı kılınır.

Cuma namâzının birçok câmide kılınmasını câiz görme-yenlere göre, bir beldede kılınan birçok cuma namâzından hangisine daha önce tekbir alınarak başlanmışsa o namâz sahîh olur, diğerleri olmaz.

İşte böyle bir ihtilâftan kurtulabilmek içindir ki, cumanın dört rek’at son sünnetinden sonra “zuhr-i âhir” adı ile dört rek’at namâz daha kılınması bir fazilet ve ihtiyattır. Şöyle ki: “Vaktine yetişip henüz üzerimden düşmeyen son öğle namazına, diye niyet edilir ve tam öğle na-

³⁶⁸ Ö. N. Bilmen, *Hukuk-u İslâmiyye*, c.4 s.8; Ayrıca *Dürer, Dürri Muhtar, Hindiyne ve Kâdihân*’ın irtidâd bahsi

mâzinın dört rek’at farzı veya dört rek’at sünneti gibi, dört rek’at namâz kılınır. Daha iyisi, nâfile namâz şeklinde kılmaaktır. Çünkü cuma namâzı sahîh olmamışsa, bu dört rek’at ile o günün öğle namâzı kılınmış olur. Bu namâzın son iki rek’atına ilave edilen sûre ve âyetler, farzın sıhhatine zarar vermez. Eğer cuma namâzı sahîh olmuşsa; bu dört rek’at, kazaya kalmış bir öğle namâzı yerine geçer. Kazaya kalmış böyle bir namâz bulunmayınca da nâfile bir namâz olur. Bu şekilde namâz kılınması ihtiyata uygun olduğundan, âlimlerin çoğu tarafından güzel görülmüştür. Şafîî âlimlerinden birçoğu da bunu uygun görmektedir. Çünkü İmâm Şafîî’ye göre de bir beldede ilk kılınmaya başlanan cuma namâzı geçerlidir, diğer cuma namâzları sahîh olmaz. O hâlde, cuma namâzına daha sonra başlamış olanların, öğle namâzını kılmaları gerekir.³⁶⁹

Hayrettin Karaman’ın Yanlış Nakli:

Zuhr-u âhir namazının kılınmaması gerektiğini savunan İbn-i Nüceym, *Bahrü’r Râik*’te şöyle der: “Bununla beraber, bunu yapmak (zuhr-i âhiri kılmak)ta zamanımızda büyük mefsedet doğmaktadır. Bu da; câhillerin, Cuma namazının farz olmadığını itikad etmeleridir...” (Bugün için böyle bir mahzur olmadığı açıktır.)

Hayreddin Karaman’ın *Bahr-i Râik*’in yukarıdaki ifadesini: “Bu namaz şu ihtilâf sebebiyle belki sahîh olmamıştır şüphesiyle Zuhr-i âhiri de kılarlarsa, Cuma namazlarını ifsâd ve ibtâl etmiş olurlar...” şeklinde tercüme etmiştir. (*Diyanet Dergisi*, Sayı: XII, 4, S: 236 da yer alan) Bu nakil yanlıştır. Orada bu mealde bir ibare mevcut değildir. “Cuma namazlarını ifsâd ve ibtâl etmiş olurlar” ifadesi, *Bahrü’r Râik*’teki hangi ibarenin karşılığıdır?.. Zuhr-u âhir namâzı kılınmasında hiçbir mahzur bulunmayan üstelik fazîlet bulunan bir namazdır.³⁷⁰

³⁶⁹ Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük İslâm İlmihali*, s. 165-166

³⁷⁰ Ekrem Doğanay, *Cuma Namâzı İle İlgili Hükümler*, s.252.

KAZA BORCU OLAN SÜNNET KILAMAZ MI?

187
?

Kaza namâzı borcu olan, sünnet namâzları kılamaz mı?

Enes b. Mâlik (r.a.)'in nakline göre Resûlullâh (s.a.v.), “*Kim bir namâzı kılmayı unutursa, hatırladığında kılsın. Onun bundan başka bir keffâreti yoktur.*” (Buhârî, Merakît, 37) buyurmuş ve “*Beni anmak için namâz kıl.*” (Tâhâ s. 14) âyetini okumuştur. Bu hadîs, geçirilen namâzı kazâ etmenin farz olduğuna açık bir delîldir.³⁷¹

Kaza namâzları ile uğraşmak, nâfile namâzları ile uğraşmaktan daha iyi ve daha önemlidir. Fakat farz namâzların -müekked olsun olmasın- sünnetleri, bundan müstesnadır. Bu sünnetleri terk ederek bunların yerine kazaya niyet edilmesi daha iyi değildir. Hatta kuşluk ve tesbîh namâzları gibi, haklarında nakil bulunan nâfile namâzlar da böyledir. Çünkü bu sünnetler, farz namâzları tamamlar; bunların sonradan elde edilmesi mümkün değildir. Kaza namâzlarının ise her zaman yerine getirilmesi mümkündür. Bununla beraber namâzları kazaya bırakmak günahıdır (Kaza, terk günâhını giderir; ama geciktirmek günâhını gidermez). Bu günâhtan kurtulmak için sünnetleri fedâ etmek uygun olmaz. Böyle bir günahı işleyen kimsenin fazla ibâdet ederek Allâh (c.c.)'un bağışlamasına sığınması gerekirken, hakkında Peygamber (s.a.v.)'in şefaatinin tecelli etmesine vesîle olacak birtakım sünnet ve nâfileleri terk etmesi nasıl uygun olabilir?³⁷²

Not: Zâhirî ilimlerde de icâzetli bir âlim olan Mahmud Sami Ramazanoğlu (k.s.) Hazretleri, kaza namâzı borcu olanların; bûluğ yaşından itibaren ne kadar borçları olduğunu hesaplamalarını ve her gün bir günlük kaza namâzı kılarak (meselâ sabah namâzından sonra sabah kazası, öğleden sonra

³⁷¹ Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkhı*, Misvak Neşriyat, c. 5, s. 171-173

³⁷² Ömer Nasûhi Bilmen, *Büyük İslâm İlmihâli*, s. 186

öğle...) kaza namâzı borçlarını bitirmelerini tavsiye etmiştir. Bu niyetle bir program yapan ve bunu uygulayan kimse, kaza namâzı borçlarını tamamlayamadan vefât etse bile hepsini kılma niyetinde olduğu için, kalan namâz borçlarının da bi-iznilah ödenmiş kabul edileceği müjdesini vermiştir.

Kazâya kalmış namazları kılmak, nâfile namaz kılmaktan çok daha ehemmiyetli ve çok daha uygundur. Yalnız, bilinen sünnetler ve kuşluk namazı, tesbîh namazı gibi sahîh haberlerle gelen namazlar bu hükümden müstesnadır.³⁷³

Geçmiş namazların kazâsıyla meşgul olmak nâfilelerden daha evlâ ve mühimdir. Bundan yalnız farz namazların sünnetleriyle kuşluk ve tesbih namazları, bir de hakkında hadîs rivâyet edilen namazlar müstesnâdır. Hakkında hadîs rivâyet edilen namazlar tahiyye-i mescid, ikindinin sünneti ve akşam namazından sonra altı rekat olarak kılınan sünnettir.³⁷⁴

Ayrıca Hanefî mezhebine ait hiçbir fıkıh kitabında aksi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Mâlikîler, kazâ namazı borcu bulunan kişinin, farzlara bağlı sünnetleri (râtibe) ve tahiyetü'l-mescid gibi kısa süren nâfileleri kılmasına ruhsat vermişlerdir.³⁷⁵

Hanbeli mezhebinde ise kazâ borcu olan kimsenin farz namazlara bağlı sünnetlerle vitr gibi mukayyed nâfileleri kılması caiz olur. Şayet kazâları çoksa, bunları da kılmaması (ve yeme içme, maişet ve farz ibâdetler dışında bütün vakitlerini kazâ kılmaya ayırması) daha uygun olur. Yalnız sabah namazının sünneti bundan istisnâ edilmiştir.³⁷⁶

³⁷³ *Fetavâ-i Hindîyye*, c.1, s.418-420, *Hüccet ve Müzmerat* Kitaplarında da böyledir.

³⁷⁴ *İbn-i Âbidin*, Farza Yetişme Bâbı, Ayrıca bkz. *Tatarhâniye ve Halebi-i Sağır* s.349

³⁷⁵ *el-Mezahibü'l-Erbâa*, Abdurrahman Cezerî s.695

³⁷⁶ *el-Mezahibü'l-Erbâa*, Abdurrahman Cezerî s.695

Şâfiî mezhebinde de kazâ namazı borcu olan kişi nâfile kılamaz ve uyku, yemek, içmek ve çalışmak gibi insanın yaşayışı için zarûri olan şeyler müstesnâ, kazâlarını kılincaya kadar bütün zamanını, bunlara ayırması icâb eder. Bu süre zarfında sünnet olan nâfile namazları bile kılamaz.³⁷⁷

İSLÂM'DA ZİNÂ VE HIRSIZLIĞIN CEZASI

188

?

Şer'i Şerîf'in emri olan bir husus hakkında yapılan itiraz: “Recm cezası, mutlaka ve değişmez olarak uygulanacak haddlerden değildir. İslâm'dan önce de uygulandığı için ilk İslâm topluluğunun tanıdığı, yadırgamadığı, caydırıcı bulduğu bir ceza çeşididir. Bu sebeple Hz. Peygamber (s.a.v.), çok az da olsa bu cezanın uygulanmasına izin vermiştir. Ayrıca Yusuf Kardâvi, “Recmin değişmez ceza (had) değil; uygulayıp uygulamamak yöneticilere bırakılmış ‘tazir çeşidinde bir ceza’ olduğu kanaatini taşıdığını ifade ediyor.” (www.hayrettinkaraman.net) **Bu konuda İslâm'ın hükmü nedir?**

Recm cezâsı bütün fıkıh ve hadîs kitaplarında “Hadler” bahsinde yer aldığı üzere, İslâm'ın değişmez kurallarındandır. Uygulanması, iddia edildiği gibi kötülük getirmes bilakis hem recm edilen için hem diğer insanlar için rahmete vesîledir.

“Zinâ eden kadın ve zinâ eden erkekten herbirine yüz sopa vurun.” (Nûr s. 2) âyeti âlimlerin ittifâkıyla bekâr olup zinâ eden kadın ve erkekler hakkında inmiştir. Bu âyetin inmesinden sonra Nebî (s.a.v.) Mâiz (r.a.)'e değnek vurmamış, onu recmetmiştir.

Nebî (s.a.v.)'in recm cezası uyguladığına dair deliller şunlardır:

1. İşvereninin eşiyle zinâ eden bekâr işçiye yüz değnek ve

³⁷⁷ Halil Gönenç, *Büyük Şâfiî İlmihâli*, Geçmiş Namazların Edâsı Bölümü

bir yıl sürgün cezası, kadına ise recm uygulanmıştır. (Müslim, Hudûd, 25; Buhârî, Hudûd III, 38, 46, Vekâlet, 13)

2. Zinâsını dört defa ikrar eden Mâiz b. Mâlik (r.a.)'in recmedilmesi. (Müslim, Hudûd, 22)

3. Gâmidiyeli evli kadının zinâdan dolayı recmedilmesi. (Müslim, Hudûd, 22, 23, 24; İbn Mâc'e, Diyât, 36; Mâlik, Muvatta', Hudûd, II)

4. Evli bulunan Yahûdî erkeği ile Yahûdî kadınının zinâ sebebiyle recmedilmesi. (Müslim, Hudûd, 26)

Resûlullâh (s.a.v.)'in recm uygulaması yaptığı; tıpkı Hz. Alî (r.a.)'nin cesâreti, Hâtim'in cömertliği, Hz. Ömer (r.a.)'in adâleti gibi mânâ itibârıyla mütevâtirdir. İhtilaf recm uygulamasının ayrıntılarında ve şekillerindedir.

Hâricîlerin bu tavrı sergileyecekleri, Hz. Ömer (r.a.)'e keşif yoluyla bildirilmiş ve onları şu ifâde ile açığa çıkarmıştır: “Korkarım ki uzun bir süre sonra, bazıları çıkıp, ‘Allâh (c.c.)’un Kitâbı’nda recm diye bir cezâ görmüyoruz.’ derler.” (İbnü’l-Hümâm, *Fethu’l-kadîr*, c. 5, s. 13) Yüce Allâh, recm hükmünü Kitâbı’nda indirmiştir. Onun hükmü değil; yazısı nesh edilmiştir. Bir rivâyete göre Hz. Ömer (r.a.) şöyle demiştir: “Yüce Allâh, Hz. Muhammed (s.a.v.)’i hak ile gönderdi ve O’na Kitâb’ı indirdi. Peygamber (s.a.v.)’e indirdiği âyetlerden birisi recm âyetidir. Ben bu âyeti okudum, anladım ve belledim. Hz. Peygamber (s.a.v.), recm uygulaması yaptığı gibi ardından biz de recm ettik. **Korkarım ki uzun bir süre sonra, bazıları çıkıp, ‘Allâh (c.c.)’un Kitâbı’nda recm diye bir cezâ görmüyoruz.’ diyecek ve böylece Yüce Allâh’ın indirmiş olduğu bir farîzayı terk ederek yollarını sapıtacaklar.** Gerek kadın gerek erkek, meşrû bir evlilik netîcesi cinsel ilişkide bulunmuş (muhsan) bir kimse zinâ ettiğinde ve bu konuda bir delîl (şâhid) veya gebelik ya da itirâf bulunduğu recm cezâsı haktır.” Hz. Ömer (r.a.), bundan sonra “eş-şeyhu ve’ş-şeyhatu izâ zeneyâ fercümûhümâ elbetteten

ne kâlenmina'llâhi va'llâhu azîzün hakim (Yaşlı bir erkek ve kadın zinâ ettiklerinde onları Allâh (c.c.)'dan ibretlik bir cezâ olmak üzere recm ediniz. Allâh, azîz ve hakîmdir.)” cümlesini okudu. Bu cümle, Buhârî ve Müslim tarafından ittifâkla nakledilmiştir.³⁷⁸

Müslim ve Ebû Dâvûd'un Ubâde (r.a.)'den nakli olan bir hadîse göre Hz. Peygamber (s.a.v.): “Benden alınız! Benden alınız! Allâh (c.c.) onlar için bir yol açmıştır. Bekâr bekârla zinâ ettiğinde yüz sopa vurulup, bir yıl sürgün cezâsı uygulanırken, dul veya evli kimseler birbirleriyle zinâ ettiğinde yüz sopa vurulup, recm cezâsı uygulanır.” buyurmuştur. **Ümmetin âlimleri, bekâr olanlara yüz sopa ve daha önce meşrû bir evlilik geçirmiş (muhsan) olanlara recm cezâsı verileceğini kabûl etmiş ve bu hükümde icmâ etmişlerdir.**³⁷⁹

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kesin haberlerle söz ve uygulama olarak recm cezâsı yaptığı ve yapılmasını emrettiği sâbittir. Resûlullâh (s.a.v.)'in sahâbeleri, bu konuda birleşmişlerdir. İbnü'l-Hümâm *Fethu'l-kadîr*'de şu açıklamayı yapar: Hâricîlerin, recm cezâsını inkâr etmeleri geçersizdir.

189
?

Recm ve diğer bazı konularda “Kur'ân'da yoksa kabul etmeyiz” diyenlere, Ömer b. Abdülazîz (r.a.)'in verdiği cevap nedir?

Hâricîler, Ömer b. Abdülazîz (r.a.)'e birtakım tenkidler yöneltmişlerdi. “*Allâh (c.c.)'un Kitâbı'nda sopa cezâsından başkası yoktur.*”, “*Âdet hâlindeki kadının namâzını değil; orucunu kazâ etmesinin farz olduğunu söylüyorsunuz. Hâlbuki namâz, oruçtan daha çok vurgulanmıştır.*” demişlerdi. Ömer b. Abdülazîz (r.a.) onlara: “Siz sâdece Allâh

³⁷⁸ Eşref Ali et-Tehânevi, *Hadîslerle Hanefî Fıkhi*, Misvak Neşriyat, c. 10, s. 74

³⁷⁹ Eşref Ali et-Tehânevi, *Hadîslerle Hanefî Fıkhi*, Misvak Neşriyat, c. 10, s. 4-5

(c.c.)’un Kitâbı’nda olanı mı söylüyorsunuz?” diye sorunca “Evet.” dediler. Ömer b. Abdülazîz (r.a.), “Bana farz namâzların sayısını, rükünlerinin, rek’atlarının sayısı ile kılınış vakitlerini söyler misiniz? Bütün bunları Allâh (c.c.)’un Kitâbı’nda nerede buluyorsunuz?” dedi. Sonra, “Bana zekâta tâbi olan malları, zekât miktarlarını ve nîsâbını söyler misiniz?” dedi. Hâricîler, “Bize mühlet ver.” dediler ve o gün geri döndüler. Sonra Ömer b. Abdülazîz (r.a.)’in sorduğu şeylerden hiçbirinin cevâbını Kur’ân’da bulamadılar. Ardından, “Bunları Kur’ân’da bulamadık.” dediler. Ömer b. Abdülazîz (r.a.), “O hâlde bu kanaate nasıl vardınız?” diye sordu. Hâricîler, “Çünkü Hz. Peygamber (s.a.v.) bunları yaptı, ardından gelen Müslümanlar da uyguladılar.” dediler. Ömer b. Abdülazîz (r.a.), “İşte recm cezâsıyla orucun kazâsı da böyledir. Çünkü **Hz. Peygamber (s.a.v.) recm ettiği gibi, ardından gelen halîfeler ve Müslümanlar da bu cezâyı uyguladılar.** Resûlullâh (s.a.v.), âdet hâlindeki kadına namâzını değil; orucunu kazâ etmesini emretti. O (s.a.v.)’in eşleri ve sahâbelerin hanımları da böyle uyguladılar.” cevâbını verdi.³⁸⁰

190
?

Profesyonel hırsızlığın İslâm Dîni’ndeki cezası belli olduğu hâlde bazı kimseler: “El kesme cezası sabit olmuş bir kimseye gerekli araştırma ve denemeler yapılarak -yakalanmadan önce olsun sonra olsun- pişmanlığında samîmi olduğu ve kendini ıslâh ettiği anlaşılan kimselere bu cezânın uygulanmaması gerektiğini göstermektedir.” (www.hayrettinkaraman.net) diyerek şer’î hadd cezasını ortadan kaldırmaya çalışmaktadırlar. Bu görüşlere verilecek cevap nedir?

Yüce Allâh’ın “Hırsızlık eden erkek ve kadının yaptıklarına karşılık bir cezâ ve Allâh’tan bir ibret olmak üzere ellerini ke-

³⁸⁰ Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkıhı*, Misvak Neşriyat, c. 10, s. 73-75

sin.” (Mâide s. 38) emri, hırsızlık yapan tüm kadın ve erkekleri kapsamaktadır. Bilindiği üzere maksâd, suçluyu cezâyı infâz etmesi için devlet başkanına (yetkili makâma) götürmektir.³⁸¹

Amr b. Semûra b. Habîb b. Abdüşşems (r.a.), Hz. Peygamber (s.a.v.)’e gelerek “Yâ Resûlullâh (s.a.v.)! Ben filânca oğullarının devesini çaldım.” dedi. Resûlullâh (s.a.v.) o kimselere haber göndererek soruşturdu.

Onlar, “Evet, biz devemizi kaybettik.” dediler. Akabinde Hz. Peygamber (s.a.v.)’in emri üzerine Amr b. Semûra (r.a.)’nın eli kesildi. Sa’lebe (r.a.), şöyle devâm eder: Amr (r.a.)’ın eli kesilirken ben ona bakıyordum. Amr (r.a.), “Bedenimi cehenneme sokacak şeyden beni temizleyen Allâh (c.c.)’a hamd olsun.” dedi. Ebû Hüreyre (r.a.)’nin nakline göre Resûlullâh (s.a.v.)’e (vücûdu baştan aşağı saran) bir elbise çalmış hırsız getirildi. Elbisenin sâhipleri, “Yâ Resûlullâh (s.a.v.)! Bu adam hırsızlık yaptı” dediler. Resûlullâh (s.a.v.), “Onun hırsızlık yapmış olduğunu zannetmiyorum.” dedi. Bunun üzerine hırsız, “Evet çaldım, Yâ Resûlullâh (s.a.v.)!” deyince, Resûlullâh (s.a.v.), “Bunu götürün, elini kesin, sonra (kan kaybetmemesi için) yarayı dağlayın, sonra bana getirin.” diye emretti. Akabinde hırsızın eli kesildi ve Resûlullâh (s.a.v.)’e geri getirildi. Hz. Peygamber (s.a.v.), “Allâh (c.c.)’a tövbe et.” dedi. Hırsız, “Tövbe ettim.” dedi. Resûlullâh (s.a.v.), “Allâh tövbeni kabûl etti.” cevâbını verdi.³⁸²

İslam’da, her hırsızlık suçu için “hadd” denen el kesme cezası uygulanmaz. Malın, korunmuş bir yerden çalınmış olması, belli bir değerinin olması gibi 14 şartın bir araya gelmesi gereklidir. Tafsilatı fıkıh kitaplarındadır.

³⁸¹ Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkıhı*, Misvak Neşriyat, c. 10, s. 131-134

³⁸² Eşref Ali et-Tehânevî, *Hadîslerle Hanefî Fıkıhı*, Misvak Neşriyat, c. 10, s. 324

İSLÂM'A GÖRE MÜZİK VE GÜNÜMÜZDEKİ DÜĞÜNLER

191
?

“Müzik, İslâm bilginleri tarafından çokça tartışılan ve hakkında lehte ve aleyhte çok şey söylenen konular arasında yer alır. Müziğin lehinde ve aleyhinde öne sürülen gerekçeler, birlikte düşünüldüğünde müziğin mutlak olarak yasaklanmadığı, aksine mubah bırakıldığı sonucuna ulaşılır. Gerçekten de elde Kur’ân ve sünnette müzik dinlemenin haram olduğunu ve müzik dinleyenlerin günahkâr olacağını ispata yetecek malzeme bulunmadığı açıkça görülmektedir.” (Diyanet İlmihali)

Dînîmizde müziğin yeri nedir?

“İnsanlar arasında, bilgisizce Allâh yolundan saptırmak için gerçeği boş sözlerle değişenler ve Allâh yolunu alaya alanlar vardır. İşte horlayıcı azâb onlar içindir.” (Lokman s. 6) Âyette geçen “lehve’l-hadîs “(boş söz) ifadesini âlimler musiki, çalgı aleti olarak bildirmiştir. İbn-i Mesud Hazretleri yemin ederek lehve’l-hadîsten kasıtın, çalgı aleti ve mûsiki olduğunu söylemiştir. (Tefsir-i İbn-i Kesir, Tefsir-i Medarik)

Hanefî Mezhebi kitaplarından *Bezzaziyye*’de deniyor ki: Çalgıların sesini dinlemek haramdır. Çünkü Resûlullâh (s.a.v.): “Çalgı dinlemek haramdır, orada oturmak fisktır, ondan zevk almaksa küfürdür, yâni küfran-ı nimettir.” buyuruyor. (İbn-i Abidin, *Redd-ül Muhtar*)

“Mûsikî, kalpte nifak hâsıl eder.” (Beyhâki)

“Suyun otu büyüttüğü gibi, şarkı, oyun ve eğlence de kalpte nifakı büyütür. Allâh (c.c.)’a yemin ederim ki, suyun otu büyüttüğü gibi, Kur’ân ve zikir de, kalpte îmânı büyütür.” (Deylemî)

İmâm-ı Birgivî der ki: Şarkı türkû söylemek, tanbur, ud ve benzeri çalgıları çalmak, raksetmek, müctehid âlimlerin sözbirliği ile haramdır. Mezheb sahibi dört imâma göre böyledir.³⁸³

³⁸³ İmâm-ı Birgivi, *Tarikat-i Muhammediyye*, s. 469

Bazıları, kitaplardaki simâ' kelimesini çalgı olarak tercüme ettikleri için 'Mubah çalgılar da var.' diye düşünmektedir. ***Kimyâ-yı Saadet* ve *İhya* isimli eserlerde bazı şartlarda cevaz verilen simâ' da çalgısız insan sesidir.**

Nitekim *Dürrü'l-Mearif*'te şöyle geçer: "Aletsiz, çalgısız nağmeli sese simâ' (sema) denir. Çalgı aleti ile birlikte olan insan sesine ğına (müzik) denir. Ğına haramdır."

İmâm-ı Rabbânî der ki: "Mûsikînin harâm olduğunu bildirren, âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler ve fıkıh âlimlerinin yazıları çok fazladır. Teğannînin câiz olduğunu gösteren, mensûh bir hadîs veya bir fetvâ görülürse, ehemmiyyet vermeme-lidir. Çünkü hiçbir âlim, hiçbir zamanda, teğannînin mubâh olduğuna fetvâ vermemiş, raks etmeye izin verilmemiştir. İmâm-ı Ziyâeddîn-i Şâmî, *Mültekit* adındaki kitâbında böyle bildirmektedir."³⁸⁴ Hadîs-i şerîfte şöyle buyrulur: "**Bir zaman gelecek, ümmetimden bazıları, içkiyi ve çalgıyı helal sayacaklardır.**" (Buharî)

(Yalnız düğün ilânında zilsiz def çalınmasına izin verilmiştir.)

192
?

"Eski Türklerde şölen ya da toy adı verilen eğlenceli ve ziyafetli düğün törenleri yapıldığı görülmektedir. Anadolu'da öteden beri, yaygın olarak davullu-zurnalı düğünler yapılmaktadır. Davul, neredeyse düğünün ayrılmaz bir parçası olmuştur." (Diyanet İlmihali)

Örf ve âdetlere göre hareket etmenin şartları nelerdir?

Örfün Sıhhat Yönünden Çeşitleri: Örfün şer'î bir delil sayılması için bir örf gerekir. Bu yüzden örf ikiye ayrılır: Sahîh örf ve fâsid örf.

1. Sahîh Örf: Kitap ve sünnete uygun olarak veya bu kaynaklara aykırı olmaksızın meydana gelen örfler bu gruba gi-

³⁸⁴ İmâm-ı Rabbânî, *Mektubat-ı Rabbani*, c. 1, m. 266

rer. Meselâ, nişanlıların birbirine verdikleri hediyelerin mehir niteliğinde sayılmaması, evlilikte mehrin tamamının veya bir bölümünün peşin verilmesi veya sonraya bırakılması örf hâlini almışsa; eşler arasındaki mehir anlaşmazlıklarında buna göre fetva verilir.³⁸⁵

2. Fâsid Örf: Kesin bir âyet veya hâdise aykırı düştüğü için geçerli sayılmayan örf türüdür. Yaygın içki ve fâizcilik alışkanlığı, eğitim, düğün, nişan ve benzeri toplantılarda yabancı erkek ve kadınların tesettürsüz (haremlik-selamlık uygulaması olmaksızın) birlikte bulunmaları ve eğlenmeleri buna örnek verilebilir. Fâsid örf; bir İslâm toplumunda bütün topluma yayılsa da geçerlilik kazanamâz ve meşrû olamaz. Her mü'minin bu gibi örflerden korunmaya ve çevresini korumaya çalışması gerekir.³⁸⁶ Müzik, çalgı ve oynama konusunun dînimizde hükmü bellidir. Ayrıca örf konusunda “Eski Türkler”e kadar gidenlere, dindar bir Osmanlı âilesinin düğün merâsimini incelemelerini tavsiye ederiz.

193

? İslâm'da, Hadîs ve fıkıh kitaplarında yer aldığı üzere müzik ve eğlencenin hükmü belli olduğu halde: “Hz. Peygamber (s.a.v.)’in düğünlerde eğlenceye izin verdiği-ne, hatta kendisinin böyle düğünlere katıldığına dair rivâyetler bulunmaktadır. Son zamanlarda ülkemizde, davul çalarak düğün yapmayı İslâm ilkelerine aykırı bulan bazı çevreler...” (Diyanet İlmihali) şeklinde görüş beyan edilmektedir.

Nebî (s.a.v.)’in bu konudaki uygulaması nasıldır?

Nebî (s.a.v.) zamanında, düğünlerde def kullanıldığı doğrudur. Def o günün îlan etme, duyurma aracıydı ve düğünlerde de eşe dosta düğünü îlan etmek için kullanılırdı. Ayrıca def,

³⁸⁵ Hallâf el-Masâdir, s. 146; Zeydân, el-Vecîz, s. 216

³⁸⁶ İbn Âbidîn, Neşrul-Urf, Âsitâne 1325, c. 2, s. 116; Zeydân, a.g.e., s. 216

sadece üzerine deri parçası gerilmiş bir kasnaktan ibaret basit bir araçtır. Onun kenarlarına zil takılırsa bir çalgı aletine dönüşür ve ona artık def denilemez. Nebî (s.a.v) zamanında def, sade ve orijinal şekliyle îlan maksatlı kullanılıyordu; ama bunu günümüze uyarlayıp “Demek ki düğünde çalgı aletleri olabilirmiş.” diye yorumlamak, son derece yanlış bir yaklaşım olur.³⁸⁷

Düğünlerde Ney çalmak da aynı kapsamdadır. “Ney”in dinî bir yönü bulunmamaktadır.

HZ. MEVLÂNA VE MÛSİKÎ

Mevlana Hazretleri’nin Mesnevî’sinde geçen “ney” kelimesi, bâzı kimseler tarafından çalgı âleti olan ‘ney’ şeklinde düşünülüp anlaşıldığı için, yanlış olarak, kendisinin ney çalıp dinlediği sanılmıştır.

Mesnevî’nin birinci beytinde (Dinle neyden, nasıl anlatıyor. Ayrılıklardan şikâyet ediyor.) geçen “ney”, İslâm dîninde yetişen kâmil, yüksek insan demektir. Sultan İkinci Abdülhamîd Han zamânında Ankara vâlisi olan, Âbidin Paşa, *Mesnevî Şerhi*’nde, ney’in insan-ı kâmil olduğunu, dokuz türlü isbât etmektedir. “Mevlevîlik, sonraları câhillerin eline düştüğünden, “ney”i çalgı sanarak, ney vb. şeyler çalmağa, dans etmeğe başlamışlar, ibâdete harâm karıştırmışlardır.” Dînimizin ve Celâleddîn-i Rûmî’nin (k.s.) beğenmediği bu oyun âletleri, bu tekkelerden toplanarak, o tasavvuf üstâdının türbesine konunca, şimdi türbeyi ziyâret edenlerden bir kısmı, bunları, onun kullandığını zannederek aldanmakta ise de, Mesnevî şerhlerini okuyarak, o hakikat güneşini yakından tanıyanlar, elbette doğrusunu bilirler. Mevlâna hazretleri bugünkü mânâda semâ yapmamıştır. Hz. Ebûbekir (r.a.)’e uyarak, ilâhi aşkla dönmüşse de bu durum günümüzdeki turistik gösterilerden çok farklıdır.³⁸⁸

³⁸⁷ Ömer Muhammed Öztürk, *Sohbetler* 2, s.143

³⁸⁸ Midhat Bahârî Beytur, *Mesnevî Gözüyle Mevlâna*, s.103

İmâm Şatıbî'nin *el-İ'tisam* adlı kitabında genişçe açıkladığı gibi, **mûsikîyi “din” adına icrâ etmek, dini işin içine hiç karıştırmadan yapmaktan çok daha tehlikeli ve kötüdür.** Çünkü ikincisi (yapılanları tümüyle helal kabul etmemek kaydıyla) günah olmakla kalırken, birincisi “dinde bid'at” çıkarmak demektir. Nitekim İmam Gazalî, *Kimya-i Saadet* 'te, Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'i öven şiirleri, bırakın diğer çalgı aletleriyle, defle söylemenin bile caiz olmadığını, çünkü lehviyat (hamam eğlence) ile ibadetin bir araya gelemeyeceğini belirtir.

RESİM VE HEYKEL

194
?

“...bilginler ağaç, dağ, taş gibi manzara resimlerinin çizilmesinin ve kullanılmasının, aynı şekilde insan bedenini tam olarak yansıtmayan sûretin mubah olduğunu ifade etmişlerdir. Artık günümüzde resim yapmanın ve resimli eşya kullanmanın, tevhid inancına aykırı bir sonuca götürme durumu veya endişesi olmadığı sürece, ilk dönemler hakkındaki yasağın kapsamına girmediğinin ve dolayısıyla haram olmadığına ifade edilmesiyle yeni bir şey söylenilmiş olmayacaktır. (Diyanet İlmihali)

İslâm'da resim ve heykelin hükmü nedir?

Kesin olarak yasaklanmış hususlarda, o işin hangi niyetle yapıldığına bakılmaz. Dolayısıyla tapma endişesi olmadığı düşüncesiyle bu tip şeylere izin vermek uygun değildir.

Hz. Âişe (r.anhâ)'nın naklettiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.), evinde üzerinde salîb (İsâ'nın çarmıha geriliş sahnesini tasvir eden resim) bulunan her şeyi kırmıştır. (Buhârî, *Libâs*, 90)

“Bu sûretleri yapanlara kıyâmet gününde ‘Yarattıklarınıza can verin.’ denilerek azâb edilecektir.” (Buhârî, *Libâs*, 89)

Hz. Âişe (r.anhâ)'dan rivâyet edildiğine göre, Âişe (r.anhâ) bir defasında üzerinde (hayvan) resimleri bulunan

bir minder almıştı. Hz. Peygamber (s.a.v.), bunu görünce kapının önünde bekledi ve içeri girmedi. Hz. Âişe (r.anhâ), Resûl-i Ekrem (s.a.v.)'in yüzünde hoşnutsuzluk işaretlerini görünce, “Yâ Resûlullâh! Allâh (c.c.)’dan ve Allâh’ın Resûlü’nden bağışlanma dilerim. Bir kusur mu işledim?” dedi. Hz. Peygamber (s.a.v.), üzerinde resim bulunan minderi göstererek “Şu minderin burada işi ne?” buyurdu. Âişe (r.anhâ), “Yâ Resûlullâh! Onu, kâh oturasın, kâh yaslanasın diye senin için satın almıştım.” dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.), “Bu resimleri yapanlara kıyâmet gününde azâb edilir ve onlara **‘Hadi bakalım, yaptığınız şu sûretlere bir de can verin.’ denilir.** İçinde resimler bulunan eve melekler girmez.” buyurdu.³⁸⁹

“Melekler, içerisinde köpek ve tesâvîr (ruh taşıyan canlı resmi) bulunan eve girmezler.” (Buhârî, *Libâs*, 88)

“Zamanın değişmesi ile hükümlerin değişmesi inkâr edilemez.” kaidesi, Kur’an ve sünnet ile sabit olan hükümler için değil; örf ve âdete dayalı hükümler için geçerlidir. Buna göre, hükmün kaynakları makamında olan örf ve âdetin değişmesiyle hüküm de değişebilir. Fakat örf ve âdetin değişmesiyle Kur’an ve sünnet ile sabit olan hükümlerin de değişmesini talep etmek, örfü, Kur’ân ve sünnetten daha güçlü kabul etmek anlamına gelir.³⁹⁰

ERKEKLERİN ALTIN ALYANS KULLANMASI

195
?

Hayreddin Karaman, nişan merasimlerinde takılan alyans yüzüklerin erkeklere de mubah olduğuna dair fetva vermiştir. Bu mevzûdaki yazısı şöyledir: “Bize sorulan ni-

³⁸⁹ Buhârî, “Libâs”, 95; hadîsin şerhi için bkz. İbn Hâcer, *Fethu’l-Bârî*, c. 5, s. 228-229; Kâmil Miras, *Tecrid-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, c. 6, s. 414

³⁹⁰ Ali Haydar, *Düreru’l-Hukkam Şerh-u Mecelleti’l-Ahkâm*, İstanbul, 1330, c. 1, s. 101,102

şan yüzüğü idi ve şu cevabı verdik: Ziynet olarak değil de, bir nişan ve sembol olarak kullanıldığı için bazı âlimler tecviz etmişlerdir. Bugün umumiyetle kullanıldığına göre bu fetvadan istifade edilebilir. Bu hükmün kaynağı için bkz: (İbn-i Âbidin, Reddû'l-Muhtar, Kahire 1307, c. 5, s. 238, 245, 251)
Erkeklerin altın yüzük kullanmasının hükmü nedir?

İbn-i Âbidin'in yukarıda belirtilen kitabının cilt ve sayfasında ve diğer sayfalarında, böyle bir fetvâ olmadığı gibi altın yüzüğün hiçbir vesile ile erkek tarafından kullanılamayacağı -bütün fıkıh kitaplarında olduğu gibi- İbn-i Âbidin'de de yazılıdır.

Yüksek İslâm Enstitüsü Müdürü (İlahiyat Fakültesi Dekanı) Ahmed Dâvudoğlu'nun *Dini Tamir Davasında Din Tahripçileri* kitabındaki cevâbı şöyledir:

İbn-i Âbidin'in *Reddû'l-Muhtar*'ı, yüzük meselesine şöyle diyor: “Erkek, gümüşten başka yüzük taşıyamaz, Meselâ; altın, demir, pirinç, bakır, cam vesaire hepsi haramdır. “Çünkü Tahavî, İmran b. Husayn ile Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyetle: ‘Resûlullâh (s.a.v.), altın yüzük taşımayı yasak etti.’ dediklerini rivâyet etmiştir. Sünen sahipleri dâhi Abdullah bin Büreyre’ye istinaden, onun da babasından naklettiği şu hadîsi rivâyet etmişlerdir: “Peygamber (s.a.v.)’e bir adam geldi... ‘Yâ Resûlullâh! Yüzüğümü neden yaptırayım?’ diye sordu. ‘Onu gümüşten yaptır. Tam bir miskal de olmasın.’ buyurdular.”³⁹¹

³⁹¹ Hayrettin Karaman’ın üniversitede hocası olan Ahmed Dâvudoğlu Hoca aynı kitabında şu tespiti yapar: “Hayreddin Karaman İslâm’da birlik ve fıkıh mezhepleri üzerine yazılı olarak yaptığı ve kendi el yazısı ile tashih ettiği bir röportajında: “Keza Hanefî mezhebine göre şarap dışındaki sarhoş edici içkilerden az miktarda içmek câizdir. Şâfiî mezhebine göre değildir.” diyor. Röportaj elimizdedir.

Hayrettin Karaman evvelâ, gözünü yumarak rastgele konuşuyor; sonra başı dara gelince: “Efendim, biz öyle demedik.” diye inkâr ediyor yahut: “Biz şöyle demek istedik.” şeklinde tevile kaçıyor. Bu konuda İslâm’ın hükmü bellidir. Çoğu, haram olanın, azı da haramdır.”

ORGAN NAKLİ

196
?

Organ nakli konusunun dînî hükmü nedir?

Eski Diyanet İşleri Başkanlarından ve Fatih Medresesi müderrislerinden Ömer Nasuhi Bilmen, *İlmihâl*'inde özetle şunları kaydeder: “İnsanların bedenleri ve organları hayatta da, öldükten sonra da hürmet edilmeye lâyıktır ve dokunulmazlığı vardır. Herhangi bir insanın herhangi bir organını, kendi hayatına ait bir zarûret bulunmaksızın haksız yere kesmek ve yarmak da haramdır ve suçtur.

İnsan, hürmete değer bir yaratık olduğundan onun organlarından hiçbiri ile koparılarak faydalanılamaz.”³⁹²

Organlar üzerindeki tasarruf yetkisi yalnızca Allâh (c.c.)’a aittir. Organ nakli, Allâh (c.c.)’un haklarından bir hak onun izni ya da emri olmaksızın tasarrufta bulunmak olduğundan âlimler buna, “haramdır” demişlerdir.

Şafî Mezhebi’nin Görüşü: Bir insanın kendisinden bir parça koparıp zaruret hâlindeki diğer şahıslara vermesi kesinlikle haramdır.” (*Muğni’l-Muhtac*, IV 310)

Hanbeli Mezhebi’nin Görüşü: Zaruret hâlindeki bir insanın bir diğer insandan başka yiyecek bir şey bulamaması hâlinde onu öldürerek ya da ondan bir uzvu kopararak yemesinin câiz olmadığına icma vardır. Söz konusu şahsın mümin ya da kâfir olması bu hükmü değiştirmez. (*el-Muğni, Maa’ş-Serhi’l Kebir*; XI. 79)

Hanefî fıkının temel eserlerinden olan *Fetevâ-i Hindiyîye*’de konuyla ilgili verilen hükümler şu şekildedir: “Bir kimse açlıktan çok daralır, yiyecek laşe (leş) bile bulamaz ve bir adam ‘Elimi kes ve ye!’ veya ‘Benden bir parça kes ye!’ dese, işte buna ruhsat yoktur. Ayrıca o adamın böyle demesi de doğru değildir. Bir adamın kendi vücû-

³⁹² Ömer Nasûhi Bilmen, *Büyük İslâm İlmihâli*, s.164

dundan kesip yemesi de böyledir. Buna da ruhsat yoktur.” (c. 12, s. 67) **“İnsan uzuvlarından bir parça ile menfaatlenmek câiz değildir.”** (c. 2, s.119)

Diğer mezheplere ait fıkıh kitaplarındaki ifadelerde aynı görüşü desteklemektedir.

Kur'an ve sünnette yer alan, insan bedeni ve kullanımıyla alakalı hükümlere bakıldığında, organ naklinin; şer'an haram olduğu görülecektir.

İnsanoğlu, emanet olarak taşıdığı bedeninde istediği tasarrufu yapma hakkına sahip olsaydı; intihar etmek de câiz olurdu. Hâlbuki Allâhü Te'âlâ insana, kendi hayatına son verme hakkı vermemiştir.³⁹³

197
?

Zarûret hâlinde organ nakli câiz midir?

Zarûret denilen şey, zora düşen bir insan için geçerlidir ve onu kendini kurtarmak için haram olan bir fîli işlemeye mecbur bırakır. Urve b. Zubeyr (r.a.)'in hastalığın bütün bedenine yayılmasını önlemek için ayağını kesmesi ya da doğurmakta zorlanan bir kadının karnının yarılması suretiyle çocuğun çıkarılması durumlarında olduğu gibi... Ancak bu kavram, bazen yanlış kullanılmaktadır. (Mesela bazıları fâizle borç para alıp bu parayla içinde oturmak için ev yaptırıyor ve 'Ne yapalım zarûret hâli oldu.' diyor. Hâlbuki oturulacak ev edinmenin bir alternatifi vardır, o da kirada oturmaktır. Bu ikisini iyi ayırt etmek gerekir.) İnsandan yapılacak organ naklinde iki taraf vardır: Verici ve alıcı.

Alicının zarureti, verici için geçerli olmadığından sağlam bir insandan (vericiden) bir uzuv alınıp bir hastaya (alıcıya) nakledilmesi verici için zarûret değildir. Bilakis böyle davranılmakla sağlıklı bir vücuda zarar verilmektedir.³⁹⁴

³⁹³ Muhammed Önder, *İslâm'da Organ Naklinin Hükümü*.

³⁹⁴ Muhammed Önder, *İslâm'da Organ Nakli'nin Hükümü*.

“Bir böbreğin verilmesi veya karaciğerin bir kısmının verilmesi sorun olmuyorsa bunda ne sakınca olabilir ki?” denirse buna da cevaben deriz ki; bir tanesi aynı işi görüyorsa Cenab-ı Hakk, -hâşâ- diğerini fuzuli olarak mı yarattı? Nitekim şu vakîa fuzuli olmadığının ispatıdır:

“19. Dönem Kayseri Milletvekili Seyfî Şahin’in yeğeni ve sarrâfiye sahibi genç iş adamı Selim Tekeli, karaciğerinin bir bölümünü donör olarak annesine verdikten kısa bir süre sonra bu nakil sebebiyle hayata gözlerini yumdu.”³⁹⁵

198
?

Bilimsel olarak organ naklinin sakıncaları nelerdir?

Günümüzde organ nakilleri, kornea nakli hariç, ölüden değil; diriden yapılmaktadır. Bunun sebebi ise hasta öldükten sonra alınan organların kullanılamamasıdır. Burada diriden kast edilen, beyin ölümü gerçekleştiği iddia edilen ve yaşamsal faaliyetleri devam eden canlı kişidir.

Beyin Ölümü Yanılgısı

Beyin ölümü, ‘hem tıp hem hukuk hem dîn’ açısından ölüm değildir. Hukuk açısı bir başka ayrıntı iken, dîn açısından da ruh, henüz hastanın bedenini terk etmediği ve destek ünitesi ile bile olsa yaşam devam ettiğine göre, ‘tam ölüm’ gerçekleşmemiş demektir.

İngiltere’de Norfolk ve Norwich Hastaneleri uzman anesteziyoloğu Dr. Phillip Keep 19 Ağustos 2000 târihli Guardian gazetesine verdiği beyanatta; “beyin ölümü gerçekleşmiş kişinin organlarını alırken bıçağı vurduğunuzda nabız ve kan basıncı fırlar. Eğer hastaya anestezi vermezseniz hasta kımıldamaya başlar, kıvrılır ve ameliyat etmek imkânsız bir hal alır” demiştir.

³⁹⁵ <http://www.habervaktim.com/haber/353111/anne-sevgisi-hayati-na-maloldu.html>

(Yayından kaldırılan linklerin içeriği kayıtlarımızda mevcuttur.)

Hastanın tepki vermediği durumlarda da vücuttaki hasar nedeniyle tepki verememektedir. Ancak canlı bir insan gibi acı çekmektedir.

Literatürde beyin ölümü teşhisi konulan hamile kadının aylarca bu durumda kaldığı ve sağlıklı bir bebek dünyaya getirdiği ve beyin ölümü gerçekleşen bir çocuğun, yaşam destek makinesine bağlı olarak ve gerekli beslenmesi yapılarak 14 yıla kadar hayatta kaldığı rapor edilmiştir.

199
?

Beyin ölümü ne ifâde eder?

Kaliforniya Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden Pediatrik Nöroloji Profesörü Shewmon; beyin ölümü kriterleri savunucularının temel dayanaklarından birisi olan, beyinin bedenimizi bir arada tutan ana unsur olduğu iddiasının tamamen tartışmalı olduğu; çünkü beyin ölümünün bedenin dağılmasına neden olmayacağını, dolayısı ile klinik beyin ölümü durumunun ölümün biricik belirteci olarak tanıda kullanılmaması gerektiğini söylemiştir. Bedenimizi 'bir arada tutan' unsur, kalptir.

Beyin ölümü tanısı konulan hastalardan alınan organlar, esasında hâlâ canlı olan, kalbi atan, yardımla bile olsa nefes alıp-veren, kan dolaşımı devam eden, insan sıcaklığını taşıyan, hatta belki de ağrı duyan insanlardan alınmaktadır. Öyleyse, daha fazla organ kaynağı oluşturmak adına bu “varsayımsal” ölüm tanımından vazgeçilmelidir. Eğer beyin ölümünün mutlak ölüm olduğu varsayımına devam edilecek ve bu hastalardan organ alınmaya devam edilecekse en azından organ bağış yapan kişilere ve kamuoyuna, onlara organları alınırken anestezi (ve analjezi) verilmesi gerektiği, aksi takdirde irkilme ve kıvrınmanın söz konusu olacağı, nabız ve tansiyonlarının yükseleceği söylenmelidir.³⁹⁶

Hz. Âişe (r.anhâ) Vâlidemizden rivâyet edildiğine göre

³⁹⁶ Prof. Dr. Şahin Aksoy, Şanlıurfa Tabip Odası Başkan: <http://www.medimagazin.com.tr>

Resûlullâh (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: **“Ölünün kemiğini kırmak, onu (kişinin kemiğini) diri iken kırmak gibidir.”** (Ebû Dâvud 3207, İbn-i Mâce, 1616)

Ölüye bile cevaz verilmeyen muamelenin diriye yapılması-na hangi vicdan razıdır?

Bu işin Tıbbî etik yönünden incelemesini de Prof. Bedî Şensuvaroğlu şöyle yapmıştır. **“...O halde insandan insana organ naklinden ya vazgeçeceğiz veyahut da bugünkü tıb ahlâkına veda edeceğiz. Tababet gibi kutsal bir mesleğin ahlâktan yoksun kalması, kaplanın kanatlanması kadar korkunçtur. O halde geriye bir çare kalıyor ki o da ya ev-velce dediğimiz gibi sun’î organların gelişmesinin ve kul-lanışlarının pratik ve kolay hale gelmesini beklemektir.”**³⁹⁷

200
?

Organ nakli, ömrü uzatır mı?

Ömrün ne kadar olduğunu, Allâh (c.c.)’dan başkasının bil-mesi mümkün değildir. Organ sorunu yaşayan bir kişi, ‘organ nakledilmeseydi ne kadar yaşayacaktı? Kesin bir şekilde bil-mek imkânsızdır.

“Hanginizin amelinin daha güzel olduğu konusunda sizi denemek için ölümü ve hayatı yaratan O’dur. O; yücedir, ba-ğışlayandır.” (Mülk s. 2)

“Her toplumun belirlenmiş bir eceli vardır. Ecelleri geldi-ğinde onu ne bir an erteleyebilirler ve ne de bir an öne alabi-lirler.” (A’râf s. 34)

İngiltere’nin organ nakli konusunda en bilinen kurumla-rından Pap worth Hastanesi’nde yıllar içinde 12 hastaya kalp nakli yapılmıştır. Bu hastalardan 9’u erkek, 3’ü kadındır. Nakiller sonrasında, yüzde 67’si yâni 8 hasta nakilden sonraki 1 yıl içinde ölmüştür. Üçlü tedavi (kortizon, antibiyotik, nakil)

³⁹⁷ Prof. Bedi Şensuvaroğlu, *Tıbbî Dentoloji*, s.84-85

yapılan tüm hastalarda, 1 yıl içinde ölüm oranı yüzde 17'dir. 7 hasta organ naklinden hemen sonra (0-17 gün içinde) öldüler. 3 hastada, hastaneden taburcu edildikten sonra geç dönemde greft yetmezliği gelişmiştir. Bir hasta 93. günde enfeksiyondan, bir hasta da reope-rasyondan 2 yıl sonra akut rejeksiyondan öldüler. Hastalardan birinde ise, 6 yıl sonra koroner ater hastalığına bağlı ciddî bir kalp yetmezliği gelişti. Bu hastaya yeni bir organ nakledildi.³⁹⁸

Vücut Organı Reddediyor

Organ nakillerindeki en büyük sorun vücudun organı reddetmesidir. Nakledilen organ, insan vücudu tarafından yabancı olarak görülüyor. Bu nedenle vücut yeni organı atmaya çalışıyor. Operasyon sonrası üç tip red olayı meydana geliyor. Ortalama her 10 vâkiâdan 3-6'sında organ reddi görülüyor. Nakil yapılan hastaların yaklaşık %50'si belli bir zaman diliminde red ataklarına geçiyor.³⁹⁹

Kan Nakli

Kan nakli de aynı hükme tâbidir.

Abdullah b. Zübeyr (r.a.)'den rivayetle: “Bir defasında Peygamber (s.a.v.) kan aldırıp alınan kanı bana verdi ve: “Haydi bu kanı alıp götür! İnsan, köpek ve yırtıcı hayvan yalamaması için toprağa göm!” buyurdu.

Uzmanlara göre kan naklinin pek çok tıbbî sakıncası mevcuttur.

Gerçek tehlike ise Non A -non B Hepatitidir . Birden fazla nakillerde bu risk onda birdir. Siroz, kronik hepatit ve ölüm meydana gelebilir. Bu enfeksiyonun virüsü bulunamamıştır ve herhangi bir tarama testi yoktur.

³⁹⁸ W. Land J.B. Dossetor, *Organ Naklinde Ahlak, Adalet, Ticaret*, s. 310-311, Springer-Verlag Nobel Tıp Ltd.

³⁹⁹ Milliyet Gazetesi haberi 23/08/2001.

Sağlık Bakanlığı Kan Bilim Kurulu Üyesi Doç. Dr. Fevzi Altuntaş akrabalarından yapılan kan nakillerinde riskin daha da büyüdüğünü ve ölümcül bir komplikasyon olan Transfüzyon ilişkili Graft Versus Host hastalığının görülme riskinin olduğu söylemiştir. Bu hastalık kan naklinde nadir görülen, fakat ortaya çıktığında “yüzde 90 oranında ölümle sonuçlanabilen” çok ciddi bir komplikasyondur.

Eğer âcil bir ameliyata ihtiyaç varsa, bir yol daha vardır:

Hastada ameliyat sırasında kaybedilen kan tekrar hastaya verilir. Buna (Intra Operative Sal Vage) denir.

Kan hastadan aspire edilir, yıkanır ve tekrar hastaya 9 dakikada 3 ünite gidecek şekilde verilir. Özet olarak; Kesinlikle transfüzyon kanı almayınız, mutlaka almanız gerekirse, en iyisi kendi kanınızdır.⁴⁰⁰

FAİZİ İSLÂMÎ KILIFA SOKMA ÇABALARI

201
?

Türkiye’nin, dârü’l-harb⁴⁰¹ olduğu iddiasıyla, fâiz alınması düşünülebilir mi? Bu konuda İslâmî hüküm nedir?

⁴⁰⁰ Ömer Muhammed Öztürk, *Misvak ve Hacamat*, s.81.

⁴⁰¹ **Dârü’l-İslâm ve Dârü’l-harb nedir?**

Dârü’l-İslâm, Müslümanların hâkimiyeti altında bulunup Müslümanların güvenli olarak içinde yaşayarak dînî vazifelerini yerine getirdikleri yerlerdir. Müslümanlar ile aralarında sulh anlaşması bulunmayan gayr-i müslimlerin hâkimiyeti altında bulunan yerler de Dârü’l-harbdir. (Ö. Nasuhî Bilmen, *Hukuk-u İslâmiye ve Istılâhat-ı Fıkhiyye Kamusu*) Hanefî mezhebinde, bir “dârü’l-harb”, İslâm’ın hükümlerinden bazısının uygulanması ile o belde “Dârü’l-İslâm”a dönüşür. (Kuhistanî, c. 2, s. 311) Bezzâziye’de, Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Medine-i Münevvere’ye teşriflerinde orada Yahûdiler ve müşriklerin hükmü geçerli olduğu hâlde Resûlullâh Efendimiz (s.a.v.)’in İslâm icraatına başlamasıyla, o beldenin “Dârü’l-İslâm”a dönüştüğü kaydedilir. Şafî mezhebinde de şöyle bir hüküm vardır: “Bir memleket bir

“İmâm-ı Â’zâm ile İmâm-ı Muhammed’e göre, küfür diyârında yaşayan bir Müslümanın, gayr-i müslimden fâiz almasında beis yoktur. Diğer mezhebler ile Ebû Yusuf’a göre, fâiz, her yerde yasaktır. Ne İslâm diyârında ne de küfür diyârında onu almak câizdir.”⁴⁰² Dipnotta dârü’l-harbin şartları açıklanmıştır. Buna göre İmâm-ı Â’zâm (r.a.)’ın bu fetvası; Müslümanın mutlak olarak kazanacağı, harbinin (gayr-i müslim ülkesindeki gayr-i müslimin) mutlak olarak kaybedeceği durumlarda ve sadece dârü’l-harbd geçerkidir. Dârü’l-harbe giren Müslümanlar, kendi aralarında fâizcilik yapamazlar. Dârü’l-İslâm’da ise hiçbir şekilde fâiz akdi yapılamaz.⁴⁰³

defa dahi olsun Müslümanlar tarafından zaptedilmiş ise, o diyâr ve o memleket artık kıyamete kadar Dârü’l-İslâm’dır. Böyle bir memleket sonradan kâfirlerin eline geçse bile, bu hüküm değışmez.” İmâm-ı Â’zâm’a göre; “Dârü’l-İslâm’ın, dârü’l-harbe inkılâp edebilmesi için aşağıdaki üç şartın birlikte tahakkuk etmesi lâzımdır. Eğer bu şartlardan birisi eksik olursa; yine o diyâr, “Dâr-ı İslâm”dır; dârü’l harb değıldir.”

1. İçerisinde küfür ahkâmı yüzde yüz ve eksiksiz tatbik edilecek. Küfür ahkâmının yüzde yüz tatbik edilmediğı meselâ, sadece cuma ve bayram namazlarının kılınabildiğı bir diyâra “dârü’l-harb” denemez. Serahsî bu hususta şöyle buyurur: “Bu şartın tahakkuku için orada şirk ahkâmının tamamıyla açığa icra edilmesi ve İslâm ahkâmının kat’î surette kaldırılmış olması gerekmektedir. Burada İmâm-ı Â’zam hâkimiyet ve kuvvetin tamamıyla ehl-i küfürde olmasına itibar eder.”

2. O diyârın sınırları ve komşu hudutları tamamen kâfirler tarafından kuşatılmış olacak. Eğer bir diyârın hudutlarından herhangi bir tarafı, Dârü’l-İslâm’la komşu ise; o diyâr, dârü’l-harb olamaz. Ancak kendini müdafaaya muktedir ve müstakil bir İslâm devleti, her taraftan gayr-i müslim devletlerle kuşatılmış olsa da, yine dârü’l-harb olmaz.

3. O beldede daha önce can ve mal güvenlikleri mevcut olan Müslümanların gayr-i müslimi azınlıkların bu güvenlikleri, bir kâfir istilâsıyla ortadan kalkmış olacak.

⁴⁰² Halil Günenç, *Günümüz Meselelerine Fetvâlar*, s.226-230

⁴⁰³ Serahsî, *el-Mebcut*, c.14, s. 58; Kâsânî, *Bedâi*, c. 5 ve 7, s. 132

Günümüz şartlarında fırsat maliyeti dikkate alınır, borcu alanın bu parayı yatırıma yönlendirerek daha fazla kazanabileceği söylenebilir. Dolayısıyla bu tür işlemde fâizli borç alan harbî (yabancı ülke bankası), kendisine bu borcu veren Müslümandan daha kazançlı çıkmakta; böylece Müslüman, kendi sermayesi ile harbîyi desteklemiş olmaktadır.⁴⁰⁴

Bir an için Türkiye'yi, dâru'l-harb olarak düşünelim. Bu durumda Türkiye'deki bankalardan fâiz alındığında eğer karşı tarafın zararı söz konusu ise bu zararın sahibi ya bizden aldığı vergilerle ayakta duran devlet ya da vadeli hesaplarda parasını tutan günahkâr Müslümanlardır. Dolayısıyla, "yapılan işlemin, küfür diyârındaki harbîyi kesin olarak zarara uğratması" şartı yerine gelmemektedir.

Ayrıca günümüzde, kitaplarda Dârü'l-İslâm ve Dârü'l-Harp ile ilgili târif edilen şartların hiçbirisinin tam olarak ortaya çıkmadığı düşünülürse, böyle karışık bir durumda ve fitne devrinde; büyük günahların en büyüklerinden olan fâize el uzatmadan önce, dürüstçe vicdanımıza danışmalıyız.

Cenâb-ı Hakk şöyle buyurur: **"Ey îmân edenler! Allâh'tan korkun ve artık fâizin peşini bırakın, eğer gerçekten müminler iseniz. Böyle yapmazsanız, bunun; (fâiz alıp vermenin) Allâh'a ve peygamberine karşı açılmış bir savaş olduğunu bilin."** (Bakara s. 278-279)

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz de fâizle ilgili şöyle buyurur: **"Fâiz, yetmiş küsur kapıdır. Kapı yönünden en hafifi, kişinin kendi anası ile zinâ etmesi gibidir. Fâizden bir dirhem, otuz beş zinadan daha şiddetlidir."** (et-Tergib ve't-Terhib, c.9, s.393)

⁴⁰⁴ Doç. Dr. Servet Bayındır, *Dâru'l-Harb'te Fâiz*

Günümüz şartlarında fâizsiz iş yapmanın veya bazı ihtiyaçları karşılamanın zor olduğunu söyleyerek veya “İslâm, sadece fahiş fâizi ve tefeciliği kaldırmıştır. Buna, riba denir; oysa fâiz, meşru ve mubahtır.”⁴⁰⁵ gibi söylemlerle fâizi meşrulaştırma çabasına verilecek cevap nedir?

Bilindiği gibi, fâiz yasağıyla ilgili son noktayı koyan âyet ve hadîslerde “fâiz/ribâ” mutlak anlamda kullanılmış olup, kanûnî olup olmaması, devlet veya özel kurumlar tarafından verilmesi veya bileşik fâiz olması gibi hiçbir ayırım yapılmamıştır.⁴⁰⁶

Kur’an’daki âyetlerden hiçbiri, tefecilik olarak bilinen fâizi feshedip de öteki şekillerini muhafaza etmeyi îmâ etmemiştir.

İslâm hukuk usûlünde herkesin benimsediği kural şudur: Nasslarda bir ifade mutlak olarak geçmişse, onun bir başka yerde kayıtlı olduğuna dâir kesin delil bulunmadıkça, o ifadenin kapsamını müctehidin kendi görüşüne göre daraltması doğru olmaz,

⁴⁰⁵ Süleyman Uludağ, *Fâiz*, s. 206

Uludağ, tezini savunurken maalesef referansları doğru bir şekilde nakletmemiştir. *Cassâs*’ın *Ahkâmü’l-Kur’an* isimli tefsirdeki ilgili ifadesi Uludağ; “Cahiliye döneminde, insanlar, parayı vade karşılığı ilave bir meblağ ile satma tarzındaki fâiz işlemini bilmezlerdi.” şeklinde tercüme etmiştir. Hâlbuki ifade, “Cahiliye döneminde, insanlar, parayı vade karşılığı ilave bir meblağ ile satma tarzındaki işlemi fâiz olarak algılamıyorlardı; yâni bunu hep yapıyorlardı ve normal bir işlem olarak değerlendiriyorlardı.” şeklinde tercüme etmek gerekmektedir. (bkz. *Cassas, Ahkamu’l-Kur’an*, c. 2, s. 183,184)

⁴⁰⁶ Mâlesef Mustafa Karataş, Kur’an, sünnet ve bunların açıklaması konumunda olan mezhep imâmlarının sözlerinden hangi delillere dayandığını söylemeden “Devletin ev alacaklara verdiği kredi fâiz kapsamına girmez” fetvasını verebilmiştir. Bkz: www.mustafakaratas.com

bu, kutsal metnin maksadıyla oynamak olur. Ayrıca, bu görüşü savunanlar da dâhil olmak üzere, tüketim amaçlı borçlanmalardan alınan fâizin, cahiliye ribası kapsamında olduğu ve âyetlerde bu fâizin yasaklandığı, herkes tarafından kabul görmüştür.

Hiz. Peygamber (s.a.v.), Kur'an'ın ilk müfessiri ve uygulayıcısı olarak, Âl-i İmrân sûresinde yer alan âyetteki fâiz yasağını, yalnızca fahiş şekildeki fâiz çeşitlerini kapsadığı biçiminde anlamış olsaydı; Veda Hutbesi'nde bunu açıklardı ve Mezheb imamları da bunu bize naklederdi. Hâlbuki ilgili âyetler, Hiz. Peygamber (s.a.v.) tarafından böyle anlaşılmamış olmalı ki, Efendimiz (s.a.v.); oransal bir ayırımdan bahsetmek-sizin, bütün fâiz oranlarının ve türlerinin yasak olduğunu son konuşmasında da vurgulu bir biçimde ifade etmiştir. Oranına bakmaksızın gerek amcası Hiz. Abbas (r.a.)'ın (ki Kâbe'ye gelen hacılara yaptığı ikramlarındaki cömertliği ile bilinen Abbas (r.a.)'ın), borç verdiği şahıslardan yüksek oranlarda fâiz alıyor olması, gerekse sahabelerden bir kısmının yüksek oranda bulunmayan fâiz alacaklarını bile yasakladığını ilan etmiştir.

Yahudi ve Hristiyan toplumlarda fâizin yasaklanması-na rağmen hileli yollarla fâiz alınması da göstermektedir ki, bankaları ve banka fâizlerini, son bir iki asra mahsus çağdaş ürünler ve bu kurumların yaptıkları işlemleri de eskiden bilinmeyen yeni uygulamaları gibi göstermek; dünyaya at gözlüğüyle bakmakla eşdeğerdir. Hele hele bu tür bir bakışla; Kur'an'ın yasakladığı fâizi, günümüzdeki fâizden farklı bir şey olarak göstermek, hem fâiz yasağıyla ilgili olarak getirilen yasaklamalardaki Kur'an'ın maksadıyla çelişmekte hem de târihi gerçeklikle uyuşmamaktadır.

Hırsızlık, haksız bir kazanç yolu olduğu gibi, İslâm'a göre fâiz de haksız bir kazanç yoludur. Fakir ve yoksulun malını çalmak, haram ve günah olduğu gibi, zengin malını çalmak da haram ve günahıdır. Fakirden alınan fâiz haram olduğu gibi, zenginden alınan fâiz de haram olmalıdır.

İslâm âlimlerinin genel kanaatine göre ise, borç işleminde borç verene menfaat sağlayan her şart, fâizdir ve yasaklanmıştır.⁴⁰⁷

203
?

*“Ev almak zarûrettir; zarûretler, haramları mubah kılar. Bu yüzden, fâizli kredi kullanarak ev alınabilir.” düşün-
cesi ile fâizli muameleyle girilebilir mi?*

İhtiyaç ve zarûret farklı şeylerdir. Bir fıkıh terimi olarak zarûret; dinin yasak ettiği bir şeyi yapmaya veya yemeye zorlayan ve iten durum demektir. Bir kimse, haram olan yiyeceği yemez veya içeceği içmezse, ölecek veya ölüme yaklaşacaksa zarûret hâli ortaya çıkmış olur.⁴⁰⁸

Bu tarife göre açıktır ki, ev almak, zarûrete girmez. Çünkü alternatif, kirada oturmaktır.

204
?

“Enflasyon oranının altındaki fazlalık, fâiz değildir.” yaklaşımı ne derece sağlıklıdır?

Bu yaklaşım 6 yönden yanlıştır.

1. Nebî (s.a.v.), Veda Hutbesi'nde: “Biliniz ki, fâizin her çeşidi kaldırılmıştır. Allâh (c.c.), böyle hükmetmiştir. İlk kaldırdığım fâiz de Abdulmuttalib'in oğlu (amcam) Abbas'ın fâizidir.” buyurarak fâizle ilgili her türlü kapıyı kapatmıştır.

2. Ülkemizde enflasyon oranları, TÜİK tarafından hesaplanmaktadır. TÜİK tarafından ilan edilen enflasyon oranlarının tam olarak gerçeği yansıttığı söylenemez. Enflasyon hesaplamalarının yapıldığı ürün sepetine konan ürünler ve bu ürünlerin oranları, hükümetin o dönemdeki para politikasına

⁴⁰⁷ *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, s. 16, Prof. Dr. Nihat Dalgın'ın makalesinden alıntı

⁴⁰⁸ Ali Haydar, *Duraru'l-Hukkâm Şerhu Mecelleti'l-Ahkâm*, 3. baskı, İstanbul, 1330, Tıpkı Basım, c. 1, s. 76, 79

göre değişebilmektedir. Fiyatı sistematik olarak gerileyen teknolojik ürünler; toplum tarafından yaygın olarak kullanılmadığı hâlde, yüksek değer taşıdığı için ciddi bir biçimde enflasyonu etkileyen ürünler, sepette yerini almaktadır. Bu bakımdan her türlü subjektif müdahaleye açık olan yıllık sepet değişimi ciddi olarak irdelenmesi gereken bir konudur. Mesela TÜİK'in enflasyon hesabı için belirlediği ağırlıklı ürün sepetinde, araç satın alımı yüzde 5,44'lük ağırlığı ile yüzde 5,23'lük kiradan ve yüzde 3,14 ile ekmekten daha fazla ağırlığa sahip bulunuyor. Yani otomobil, diğer zamların toplam TÜFE'ye yansımaları bir anlamda önlemiş oluyor. Otomobildeki fiyat artışının düşük olması, halkın yüzde kaçını ilgilendiriyor ki bunu dikkate alarak enflasyon oranını belirleyelim?

3. İslâm âlimleri, sözleşmelerde ileri sürülen şartları; sahîh şartlar, fâsid şartlar, bâtil şartlar şeklinde tasnif etmişlerdir. Borç işlemi için ileri sürülen fazlalık alma şartına bakıldığında bunun; borç sözleşmesi esnasında belirlenmiş, alacaklı lehine karşılıksız bir fazlalık sağlayan şart olduğu görülecektir. (Bu da tam olarak, fâizin tanımı demektir.) Bu nedenle söz konusu şart; bir fâsid şart olup, borç işlemi de fâsid hâle dönüştürür.

Muhtemel enflasyon oranındaki fazlalık şartı, oluşacak zararın tazmin edilmesi şeklindeki şarttan farklıdır; zira henüz ortada bir zarar olmadığı gibi, muhtemel zarar söz konusu ise de, ne kadar gerçekleşeceği belli değildir. Buna rağmen şart olarak ileri sürülen fazlalık, belirlenmiş ve sabitlenmiştir.

4. Özellikle bankalar söz konusu olduğunda, bu bankaların enflasyonun altında fâiz vermeleri şartıyla, bankalarda vadeli hesap açtırmanın câiz olduğu nasıl savunulabilir? Bu, tasarruf sahipleri ile sermayeye ihtiyacı olan müteşebbisleri veya dar gelirli buluşturan aracı kurumların daha kârlı bir şekilde fâizli işlemlerini yapmalarına yardımcı olmak değil midir? Yâni herkesin bildiği gibi bu kurumlar; tasarruf sahip-

lerinden düşük fâizle topladıkları fonları ihtiyaç sahiplerine daha yüksek fâizle kiraya vermektedir. Aradaki fark ise kendi kârlarını oluşturmaktadır. Yukarıda yapılması tavsiye edilen işlem, fâizcinin daha çok fâiz kazanmasına yardımcı olmak değil midir?

5. Hukûken, borç olarak alınan meblağın değer kaybetmesi hâlinde alacaklının gördüğü zararı tazmin ettirme hakkı kabul edilse bile, borç verirken nominal de olsa bir fazlalık alma talebinin telaffuz edilmesi, ahlâki olmayacaktır. Bu uygulamalar; kişileri borç olarak verecekleri meblağın ellerinde durması halinde ne kadar kâr edeceğini, borç vermesi ile kazancından ne kadar kaybedeceğini düşünmeye götürecektir.

Kapitalist toplumlarda borç/kredi işlemi; açıkça fâizli hâle getirilmişken, maalesef İslâm târihinin birçok döneminde, Müslümanlarda bu duygu gerekli düzeye ulaşmadığından olmalı ki, açıkça fâiz almadan sakınılmışsa da, sermaye sahipleri hileli yollarla fâiz almanın telaşına düşmüşlerdir. Değerlendirmesini yaptığımız bu görüş, bu açıdan da sakıncalı görünmektedir.

6. Bu durumda Müslümanın, enflasyon altında seyreden fâizi, reel bir fazlalık olmadığını düşündüğü için fâiz kapsamında değerlendirmeyerek alabilecek olması, onun fâizli işlemle ısınmasına ve fâize alışmasına sebep olabilecektir.⁴⁰⁹

SİGORTA VE KATILIM BANKALARI

205
?

Sigorta muamelesi câiz midir?

Sigorta, ileride başına bir iş gelebilir diye hiç çalışmadan ve hukukî bir karşılık ödmeden, başkasının malını kumar yoluyla almaktır. Aslında sigorta akdine âyet ile haram olan

⁴⁰⁹ Prof. Dr. Nihat Dalgın, *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy. 16, (1,3-6. maddeler)

“*meysir*” (kumar) demek en uygun olanıdır. *Dürrü'l-Muhtar* kitabında diyor ki, bu, kanun koyucunun yasakladığı câhiliye devri alışverişlerindendir, çünkü bunda kumar vardır.⁴¹⁰

Başta İbn-i Abidin olmak üzere İslâm hukukçularının büyük çoğunluğu sigorta muamelelerine cevaz vermemiştir. Çünkü sonu meçhul bir muameledir.⁴¹¹ (Örneğin yangın sigortasında yangın olup olmayacağı belli değildir. Diğer kazâ sigortalarında ve hayat sigortalarında da bu tip belirsizlikler vardır.)

İslâm hukukçularının bildirdiklerine göre satılan şeyin veya bedelinin meçhul olması sözleşmenin fâsid olmasını gerektirir. Böyle fâsid bir akitle gelen kazanç, habîs kesb, yani kötü kazanç kabul edilir.

Yine, akdin gereklerinden olmayan ve iki taraftan birine menfaat sağlayan bir şart da çeşit fâiz olarak görmüş, tehlike, kumar ve ğarer (belirsizlik) içeren akitleri kesinlikle yasaklamıştır. Nitekim sigorta akdinde de bunlar vardır.⁴¹² (Örneğin sigorta firması kasko karşılığı para almaktadır. Kazâ olmadığı takdirde bu parayı hangi mal veya hizmeti karşılığı almıştır?)

Yine sigortada şer'î bir ivâz, yani karşılık bulunmamaktadır. Neye kefil olunduğu net değildir. Kefil olunan şeyin ve kefil olunan kimsenin belli olmadığı, sözgelişi, “*Senin kimde alacağın varsa veya falanca kimsedeki alacağına kefil oldum.*” şeklindeki kefalet akdi sahih değildir.⁴¹³

Şayet şöyle bir soru sorulsa ki: Emanetçi, mal sahibinden emânet parası alınca, mal helâk olursa, malı ödemesi lâzım

⁴¹⁰ *İslam Hukunda Sigorta ve Faizi*, Prof. Arif Cüveycati, Şam Ü. Şeriat Fak. Eski Müderrisi, Çev: Ekrem Buğra Ekinci

⁴¹¹ Halil Gönenç, *Günümüz Meselelerine Fetvâlar*

⁴¹² *İslâm Hukunda Sigorta ve Faizi*, Prof. Arif Cüveycati, Şam Ü. Şeriat Fak. Eski Müderrisi, Çev: Ekrem Buğra Ekinci

⁴¹³ *Reddû'l-Muhtar, Ale'd-Dürri'l-Muhtar*

geliyor. Sigorta da böyle değil midir? Bu soruya cevabımız şöyledir: Sigortacıdan alınan para, emanetçinin ödemesi gibi değildir. Çünkü mal, sigortacıya teslim edilmiş değildir.⁴¹⁴

206
?

Şirketin kar zarar etmesine bakmadan ortaklara ‘kar payı’ dağıtılması uygun mudur? Diğer fâsid sözleşme (yapması haram, getirisi pis olan kazanç) çeşitlerine örnekler verir misiniz?

Şirketin kâr ve zarar etmesine bakmadan, ortaklardan birinin, kendisi için şirketin sermayesinden bir ücret tayin etmek sözleşmeyi fâsid kılar. Çünkü şirketin malı tükenebilir veya şirket kâr etmeyebilir.⁴¹⁵ (Günümüzdeki finans kurumlarının (katılım bankalarının) zarar ettikleri görülmemiştir. Hatta elde etmeyi planladıkları kârı, kusûrâtına kadar önceden ilan etmektedirler ve ilan ettikleri oranların bankaların fâiz oranları ile hemen hemen aynı olması düşündürücüdür. Katılım bankasına parasını yatıran müşterilerine 3 ay gibi kısa bir süre sonra, kâr payı adı altında belli oranda fazlalık vermeleri, ticârî faaliyetlerin aşamaları göz önünde bulundurulduğunda tutarsız gözükmektedir.)

Çok yapılan fasit akitlerden biri şudur ki: Satın aldığı şeyi ele geçirmeden önce birine satmak, sonra onun da başkasına satması ve böyle sürüp gitmesidir. İşte bu alışveriş fasittir. Şeriât bundan uzaklaşmayı emretmektedir. Böyle bir alışverişten gelen mal pistir. Rüşvet, gasp, her çeşit kumar ve insanın gayr-ı meşrû yolla elde ettiği malların tamamı, Allâh’ın yasakladığı fâiz çeşitlerindendir.⁴¹⁶

⁴¹⁴ *İslâm Hukunda Sigorta ve Faiz*, Prof. Arif Cüveycati, Şam Ü. Şeriat Fak. Eski Müderrisi, Çev: Ekrem Buğra Ekinci. Ayrıntılı Bilgi için bkz. Halil Gönenç, *Günümüz Meselelerine Fetvâlar*.

⁴¹⁵ *İslâm Hukuku Dergisi*, Ekim 2010 Sayısı, İslâm Hukunda Sigorta ve Faiz adlı makaleden alıntıdır.

⁴¹⁶ *İslâm Hukuku Dergisi*, Ekim 2010 Sayısı, İslâm Hukunda Sigorta ve Faiz adlı makaleden alıntıdır.

ALTIN HESAPLARI

207
?

Altın hesapları ve taksitli altın alım satımı caiz midir?

Hazır olmayan altını satmak ve satın almak hiçbir surette caiz değildir. (Altın satışı ancak aynı mecliste altının ve paranın karşılıklı alınıp verilmesiyle caiz olur.) Malesef bugün çok yerde ortada altın olmadığı halde altın alışverişi yapılmaktadır. Bu haramdır. Mevcut olmayan bu gibi şeylerin alışverişini yapmaktan maksat, fiyat farkından faydalanmaktır.⁴¹⁷

Eğer altını gümüşle (veya parayla) satarsa, derhal ve aynı mecliste iki para (ile altının) verip alınması lâzım gelir.⁴¹⁸

Yukarıda geçen fetvâdan ve fikhî hükümden anlaşıldığı üzere; altın alımında alınan altının görülerek satıcının elinden teslim alınması ve o mecliste alışverişin tamamlanmış olması, dolayısıyla taksit yapılmamış olması gerekmektedir.

⁴¹⁷ Halil Gönenç, *Günümüz Meselelerine Fetvâlar*

⁴¹⁸ Ebu'l Hasan Kudûri, *Kudûri Tercümesi*, Alışveriş Bahsi

NE YAPMALI?

Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Peygamberimiz (s.a.v.): “Şüphesiz bu ilim, dîn ilmidir. Öyle ise dîninizi kimden öğrendiğimize iyi bakın.” buyurmaktadır. Müslüman, dînini doğru bir şekilde öğrenebilmek için öncelikle zihnine boşalan zararlı kaynakların yolunu kesmelidir. Hak olan İslâm Dîni’ni, bâtil yorumlarıyla çarpıtanlara diğer bir deyişle “beşinci mezheb(!)” ortaya atanlara karşı dikkatli olmalıdır. Bu kişilerin özel hayatları yakından incelendiğinde günlük yaşayışları, dürüstlük(!)leri ve ibadetle olan ilişkileri onları tanımamıza yardımcı olacaktır.

Fıkıh usûlüne göre, peygamberlerin yolunda olduğunu söyleyen bir kimsenin bu iddiasının doğruluğunun göstergesi; fiilinin, sözüne uygun olmasıdır. Meselâ, yabancı kadınlara bakmayı yasakladığı zaman, eğer bizzat kendisi de bakmayan biri ise bu kişiye uyulur.⁴¹⁹ Bir âyet-i kerîmede Cenab-ı Hakk şöyle emir buyurur:

“(Ey bilginler!) Sizler Kitab’ı (Tevrat’ı) okuduğunuz (gerçekleri bildiğiniz) halde, insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?” (Bakara s. 44)

Bu bağlamda, medya karşısında ve sanal ortamda edilgen olmak yerine; ehl-i sünnet hassasiyetini, dâima ayakta tutmamız gerekir. Zehrin, altın kupa içerisinde sunulduğu gü-

⁴¹⁹ İmâm Şatibi, *el-Muvafakat*, c. 4, s. 254-257

nümüzde, bir kimsenin, arkasındaki medya desteği ve maddî imkânlar sayesinde çok meşhur olmasına veya felsefe ve demagoji yoluyla insanları etkilemesine değil; ümmetin, 1400 yıldır üzerinde ittifak ettiği, ilim ve faziletleri herkesçe bilinen âlimlerin kitaplarında naklettikleri esaslara bağlılıklarına bakmak gerekir. Bu âlimlere tâbi olmayı yersiz bulup doğrudan Kur'ân ve sünnete bağlanmayı tavsiye edenler, kitap ve konferanslarıyla ortaya çıkıp insanları kendilerine çağırarak aslında kendi içlerinde çelişkiye düşmektedirler.

Mü'min sabahlayıp kâfir akşamlandığı ve îmânın, kor ale-vi elde tutmaktan daha zor olduğu bir devirde **Müslümanın takip etmesi gereken yol özetle şöyledir:**

“Böyle bir (âhir) zamanda kitap ve sünnetin gereği üzere önce akâidin düzeltilmesi lâzımdır ki: Ehl-i sünnet âlimleri, o akâidi, Kur'ân ve Sünnet'ten alıp öğretmiş ve mânâlarını ortaya çıkarmışlardır.

İkinci olarak: Helâl ve haram, farz ve vâcib gibi şer'î hükümleri bilmek lâzımdır.

Üçüncü olarak: Bu ilmin (fikhî bilgilerin) gereğince amel etmek lâzımdır.

Dördüncü olarak: (Tasavvuftan istifade etmeye çalışmak yâni) Tezkiye-i nefis (nefsin temizlenmesi) ve tasfiye-i kalb (kalbin saflaştırılması) lâzımdır.

Birinci şart olan i'tikadın düzeltilmesi olmadıkça şer'î hükümlerle amel etmek fayda vermez. Düzgün bir inanç ve faydalı ilim olmadıkça da yapılan ameller faydasızdır. Ve bu üçü bir araya gelmedikçe nefsin yola getirilmesi ve kalbin Allâh (c.c.)'un gayrisından boşaltılması imkânsızdır.”⁴²⁰ Bu yola girmeye yardımcı olacak tavsiye kitap listesi ilerki sayfalardadır.

⁴²⁰ *Mektubat-ı Rabbani*, c.1, 193. Mektub; Mahmûd Sâmi Ramazanoğlu (k.s.), *Musâhabe*, c. 1, s. 92.

Bu dünya hayatında en mühim mesele Resûlullâh (s.a.v.)’den ittifakla nakledilen inanç esasları üzere yaşayıp, yine bu düzgün î’tikad üzere son nefesi verebilmektir.

Bu yolda Allâh (c.c.)’un, her dönemde gönderdiği rehberler vardır. Bir gün, Hz. Selman (r.a.)’nın da içinde bulunduğu bir mecliste Cum’a Sûresi nâzil oluyordu. “(Resûlullâh (s.a.v.)) ve onlardan henüz kendilerine kavuşmamış (Ashâb’a yetişememiş) olanlara da (Peygamber olarak gönderildi.)” âyet-i kerîmesi nâzil olunca, orada bulunanlar: “Yâ Resûlullâh (s.a.v.), kimdir bu ashâba yetişmeyen ümmetler?” diye sorular. Allâh Resûlü (s.a.v.), cevap vermedi. İkinci defa aynı soru soruldu, Nebî (s.a.v.) yine cevap vermedi. Üçüncü defa sorulunca mübârek elini yanında bulunan Selmân-ı Fârisî (r.a.)’nin omzuna koyarak: “Şunlardan öyle erler vardır ki, îmân Süreyya Yıldızı’nda olsa, varır yetişirler.” buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, muhakkik âlimler tarafından iki kişiye yorulmuştur. Birisi kendisi Fârisî olan ehl-i sünnetin reîsi ve fıkıh ilminin kurucusu İmâm-ı Â’zâm Ebû Hanîfe (r.a.), diğeri de Selmân-ı Fârisî (r.a.)’dır ki Hz. Ebûbekir (r.a.)’e ulaşan tarîkat silsilesinin ikinci postnîşinidir.⁴²¹

Allâh (c.c.); Ashâb-ı Kirâm (r.a.e.)’in ve onlardan gelenleri bize nakleden imamlarımızın yollarında yürümeyi nasîb eylesin, sırât-i müstakîmden bizleri ayırmasın. Âmin.

Allâh (c.c.), hakkı hak (olarak) bilip ona tâbi olmayı, bâtılı da bâtıl (olarak) bilip ondan kaçınmayı nasip etsin. Âmin.

Ve salla’llâhu âlâ seyyidina ve Nebîyyina Muhammed. Da’vâhüm fihâ sübhâneka’llahümme ve tahîyyetühüm fihâ selâm. Ve ahîru da’vâhüm enî’l-hamdülillâhi Rabbi’l âle-mîn.

⁴²¹ Ömer Muhammed Öztürk, *Sohbetler*, c. 2, s. 49-51

TAVSİYE KİTAP LİSTESİ VE OKUMA TERTİBİ

FIKİH, AKÂİD VE TEMEL DİNÎ BİLGİLER

Mızraklı İlmihal (Hacmi küçük, faydası büyüktür)

Büyük İslâm İlmihali (Ömer Nasuhi Bilmen)

Üç Boyutuyla İslâm (Muhammed Alaaddin - Ali Eren) ve/
veya

Muamelatlı İslâm İlmihali (A. Fikri Yavuz)

Ehl-i Sünnet ve Akâidi (Mehmet Çağlayan)

İbn-i Abidin, Fetâvâ-i Hindiyeye

Hadîslerle Hanefî Fıkhi (Eşref Ali et-Tehanevî)

Hidâye, Kudûri, Tahavi, Mabsut...

SİYER

Peygamber (s.a.v.) Hayatı (Ahmed Cevdet Paşa - Ertuğrul
Düzdağ) ve/veya

Peygamber (s.a.v.)'in Hayatı (Eyüp Sabri Paşa)

İlahi Rahmet (İmâm Kastalani)

Siyer-i Nebî (s.a.v.) (Mustafa Darir Efendi)

İslâm Târîhi (M. Asım Köksal)

Peygamberler Târîhi (M. Asım Köksal)

Şifâ-i Şerîf (Kadı 'İyâz)

GENEL İSLÂMÎ KİTAPLAR

Nasıl İyi Bir Kul Olunur? (İmâm Gazâlî)

Tenbîhü'l Gafilin-Bustânü'l Ârifin (Ebû'l Leys Semerkandî)

Büyük Günahlar (İmâm Zehebi)

Kimya-i Saadet (İmâm Gazâli)
Büyük Ahidler (İmâm Şarânî)
Riyazü's Salihin (İmâm Nevevî)
İhyâ-i Ulûmuddin (İmâm Gazâli, Mütercim: A. Serdaroğlu)
Rûhu'l Beyan Tefsiri (İsmail Hakkı Bursevi, Mütercim:
Ömer Faruk Hilmi)
Cemiü'l Fevâid ve/veya Kütüb-ü Sitte
Selef-i Sâlihîn'in Yüce Ahlâkı (İmâm Şaranî)
Sohbetler 1-2 (Ömer Muhammed Öztürk)

BİYOĞRAFI

Hayâtü's Sahâbe (Muhammed Kandehlevi)
İmâm-ı Â'zâm Ebû Hanife (r.a.) (Heytemî)
Velîler Ansiklopedisi (İmâm Şarani)
Dört Büyük Halîfe (Şemseddin Sivasî)

NOT: Sayılan kitaplar, belli başlı konularda öncelikli olarak okunması gereken kitaplardır. Her başlığın altındaki liste, bu kitaplardan faydalanırken izlenmesi öngörülen öncelik sırasını beyân eder.

Ehl-i sünnet çizgisine uygun ve tercümesi düzgün olmak şartıyla başka kitaplardan da istifâde edilebilir.

FİHRİST

- Abdülaziz Bayındır; 17, 50, 56, 58, 62, 64.
Ali Bulaç; 174.
Alî Şeriâti; 173, 174, 175.
Bin Baz ve el-Kahtani; 51.
Cemalnur Sargut; 233, 234.
Cemaleddin Efgâni; 157, 162, 163.
Diyanet; 100, 104, 112, 256, 264, 275, 277, 290, 298, 299, 300, 302.
Elbânî; 51, 55, 56.
Fazlurrahman; 114.
Fethullah Gülen; 75, 87, 93, 101.
Hayrettin Karaman; 83, 100, 178, 179, 180, 257, 267, 269, 279, 282, 290, 293, 296, 303, 304.
Humeyni; 194, 202, 203.
Hüseyin Atay; 124, 241.
İbn-i Teymiyye; 62, 65, 120, 121, 122, 145, 164, 167, 249.
Kuleynî; 191, 192, 194, 195, 198, 201.
Mevdûdi; 31, 32, 33, 40.
Muhammed Hamidullah; 70, 71.
Muhammed Abduh; 162, 163.
Muhammed Esed; 78, 79, 80, 81.
Mûsa Carullah; 220, 126, 127.
Mustafa İslamoğlu; 18, 20, 22, 43, 45, 47, 48, 66, 110, 124, 174, 235, 279.
Mustafa Karataş; 81, 314
Nurettin Yıldız; 182, 183, 239.
Seyyid Kutub; 97, 170, 172.
Süleyman Ateş; 126.
Süleyman Uludağ; 314.
Şevkânî; 144, 145
Yaşar Nuri Öztürk; 170.
Yusuf el-Kardâvi; 91, 155, 160, 293.

YAYINLARIMIZ

- **PEYGAMBER (S.A.V.) EFENDİMİZİN YÜCE AHLÂKİ** (Cep Boy)
Yazar: Ömer Muhammed Öztürk
- **İMÂM A'ZAM EBÜ HANİFE (R.A.)** (Roman Boy)
Yazar: Manastırlı İsmail Hakkı
www.imamazamra.com
- **İMÂM-I A'ZAM EBÜ HANİFE** *radiyallâhu anh'in* **MENKİBELERİ** (Roman Boy, 2 cilt)
Yazar: Muhammed İbn Muhammed el-Kerderî
www.imamazamra.com
- **MUHADDİSLER NAZARINDA İMÂM EBÜ HANİFE (R.A.)** (Roman Boy, 2 cilt)
Yazar: Dr. Muhammed Kasım Abduh el-Harisi
www.imamazamra.com
- **İMÂM-I A'ZAM (R.A.)'İN HADİS İLMİNDEKİ YERİ** (Roman Boy)
Yazar: Muhammed Abdurreşid en-Numânî
www.imamazamra.com
- **HADİSLERLE HANEFİ FIKHI** (Sıvama Sert Kapak, 16.5x24 cm, 20 cilt)
Yazar: Eşref Âlî et-Tehânevî
www.hadislerlehanefifikhi.com
- **SOHBETLER 1-2** (Roman Boy, 2 cilt)
Yazar: Ömer Muhammed Öztürk
www.ramazanoglumahmudsamiks.com
www.omerotzuerk.org
- **DELÂİLÜ'L HAYRÂT** (Tıpkı Basım, Roman Boy, Sıvama Bez Cilt, Kuşe Kağıt)
Yazar: İmâm Abdullah Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî, Hat: Osman Şakir
- **İBÂDET TAKVİMİ VE DUÂLAR** (Cep Boy, Şamua Kağıt)
Yazar: Ömer Muhammed Öztürk
www.ibadettakvimi.org
- **GÜNLÜK DUÂLAR** (Masa Üstü Üçgen Spiralli)
- **CEMAATLE KILINAN NAMÂZIN FAZİLETİ** (Cep Boy)
Yazar: Ömer Muhammed Öztürk
www.cemaatlenamaz.com
- **SUHEYB-İ RÛMÎ** *radiyallâhu anh* (Cep Boy, Kuşe Renkli Baskı)
Yazar: Ömer Muhammed Öztürk
www.suheybirumi.com
- **CENNETÜ'L BÂKÎ REHBERİ** (Cep Boy, Kuşe Renkli Baskı)
Yazar: Ömer Muhammed Öztürk
www.cennetulbakirehberi.com
- **Sağlıklı Yaşam İçin Vazgeçilmeyecek İki Sünnet: MİSVAK ve HACAMAT** (Cep Boy, Kuşe Renkli Baskı)
Yazar: Ömer Muhammed Öztürk
www.misvakvehacamat.com
- **RESÛLULLÂH (S.A.V.) EFENDİMİZ'İ RÛ'YADA NASIL GÖREBİLİRİZ?** (12x21 cm, Kuşe Renkli Baskı)
Yazar: Yusuf en-Nebhânî
www.enguzelruya.com
- **EHL-İ BEYT'İN FAZİLETİ ve EBÜ TÂLİB'İN İMÂNİ** (12x21 cm, Kuşe Renkli Baskı)
Yazar: Ömer Faruk Hilmi